NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. november 2., szombat | 152. évfolyam, 255. szám | Ára: 600 forint

8+8 OLDAL

MELLÉKLET A MAI LAPSZÁMUNKBAN

AJÁNLÓ

Korlátozzák az iskolai kirándulásokat

Több iskolában is csak egynapos kirándulásokat lehet szervezni az idei tanévben, mert a tankerületi központok nem engedélyezik a több napra szóló, ottalvós iskolán kívüli programokat. **3. oldal**

Ez a betegség nem válogat

Az alkoholizmus fő okai között van a kiszakítottság, az izoláció, a széthullott közösségek – mondta lapunknak Kapitány-Fövény Máté klinikai szakpszichológus, egy a témáról szóló film társ-forgatókönyvírója. **5. oldal**

Egyre több az áldozat

Kétszáznál is több halottja van a Dél-Spanyolországot sújtó áradásoknak. A nyolc óra alatt lehullott egyévnyi csapadék után a hatóságok újabb heves esőzésre figyelmeztettek. **16. oldal**

Osztogatnak, fosztogatnak

ADÓ Megint tanúbizonyságot tett a kormány, mennyire kreatív, ha pénzt kell szereznie: ezúttal automatikusan növekvő adókkal állt elő.

MARNITZ ISTVÁN, PAPP ZSOLT

Amit a kormány az egyik kezével ad, azt a másikkal rögtön vissza is veszi, legalábbis a parlamentnek napokban benyújtott őszi adócsomag-tervezet szerint. Tekintettel a Fidesz népszerűségének csökkenésére és készülve a 2026-os választásokra, a kabinet megduplázza a családi adókedvezményt, önti a pénzt a gyermeket nevelő szavazókra, ugyanakkor a jövőben minden januárban, automatikusan, az előző év júliusában mért infláció mértékével emelkednek egyes adók. Így 2025 januárjától 4,1 százalékkal nő a gépjárműadó, a gépkocsik regisztrációs díja, átírási illetéke, az üzemanyagokat, dohány-, és alkoholtermékeket terhelő jövedéki adó is. Első körben tehát az autósoknak fáj majd legjobban a kormány innovációja. Pedig nem kellene, hogy így legyen. Sőt, januártól literenként akár 12-15 forinttal még csökkenthető is lenne az üzemanyagok jövedéki adója, ahelyett, hogy további, bruttó 7-8 forinttal emelik azt – számította ki a Népszava. Ha ugyanis az Európai Unió erre az adónemre vonatkozó, hosszú évek óta érvényben lévő minimumszintjét vesszük, annál a kabinet jövő januártól bruttó 20-22 forinttal magasabbra állította be az autósok terhét. Bár a kormány többször kinyilvánította, hogy megnyerte az infláció elleni harcot, az árindex mértékével megfelelő automatikus adóemelés inkább azt mutatja, hogy továbbra is tart tőle, illetve attól, hogy a fogyasztói árindex növekedése nemcsak a lakosság pénzét, de a költségvetését is elértékteleníti. Ezt most több adónem esetében megoldották, kérdés, hogy a jövőben hol találják ezt könnyű megoldásnak a büdzsé bevételeinek szinten tartására, növelésére.

CIKKEINK A 6. OLDALON

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Az autósokat jól megfeji a kormány a kreatív adóemeléssel

Robbanás előtt az „importnyugdíj”

ELLÁTÁS Az uniós statisztikák szerint nagyjából 55 ezer magyar kap külföldről (is) nyugdíjat, és a számuk várhatóan meredeken emelkedni fog, hiszen most is több százezren dolgoznak magyarként külföldön, döntően uniós tagállamban. Arra nincs egységes szabály, hogy mennyi szolgálati idő után jár kintről az ellátás, de ha valaki több EU-tagállamban dolgozott, akkor minden ország, ahol legalább egy minimális ideig (általában 1 évig) járulékot fizetett, köteles lesz arányos részt nyújtani a nyugdíjhoz a korhatár elérésekor.

55 ezer magyar kap külföldről is nyugdíjat, nekik talán könnyebb

Jelentős „nyugdíjtömeget” vihetnek haza tehát uniós szinten a hazatérő vendégmunkások – a legnagyobb számban a románok és a lengyelek –, akik ma millió-számra dolgoznak Európa nyugati felén. Persze csak akkor, ha hazatérnek, hiszen ha kint maradnak, akkor az anyaországból kapják meg a nyugdíjuk egy részét. Itthon a Magyar Államkincstár adatai alapján 2024 elején 49 ezer főnek folyósítottak külföldre nyugdíjat és egyéb ellátást.

REFLEKTOR A 2. OLDALON

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

A fideszeseknek is sok a kormányzati kontroll

KUTATÁS Még a kormánypárt szimpatizánsainak relatív többsége is visszaadná az oktatási intézményeket az önkormányzatok fenntartásába, mivel ezek nem működnek jobban, mióta központi fenntartás alá kerültek. A többi között ez derül ki a Publicus Intézet lapunk megbízásából készített felméréséből. A nagy többség azt tartja jobbnak, ha minél több intézmény van a helyhatóságok kezében, és a fontosabb döntések is helyben születnek. Tízből nyolc válaszadó szerint több pénzt kellene hagynia az államnak az önkormányzatoknál, a szolidaritási adó (amelyet a nagyobb bevételű településektől vonnak el) ügye viszont megosztja az embereket.

RÉSZLETEK A 3. OLDALON

Beomlott a pályaudvar, 14 halott Újvidéken

FOTÓ: AFP/MINISTRY OF INTERIOR AFFAIRS OF SERBIA

Sokan voltak a pályaudvaron, amikor a baleset történt

TRAGÉDIA Beomlott az újvidéki vasútállomás vasbeton előtetőszerkezete és maga alá temette a járókelőket és a padokon várakozókat péntek kora délután. A késő esti adatok szerint tizennégy halottja már biztos van a balesetnek, köztük egy hatéves gyermek is, három súlyos állapotban lévő sérültet ápolnak a kórházban. Szerbiában szombatra gyásznapot hirdettek.

A vasútállomást a Belgrád–Budapest vasútvonal építésének részeként felújították, 2022 márciusában Aleksandar Vučić szerb miniszterelnök és Orbán Viktor együtt adta át. Goran Vesić szerb közlekedésügyi és infrastruktúráért felelős miniszter szerint a felújítás nem érintette a most leomlott részt.

Szijjártó Péter külügyminiszter együttérzését fejezte ki MarkoDurić szerb külügyminiszternek is.

ÍRÁSUNK A 8. OLDALON

Az állomást 2022 márciusában Aleksandar Vučić és Orbán Viktor együtt adta át.

Folytatódik az amerikai álom vagy rémálom közeleg?

PODCAST Minden idők legkiélezettebb választása zajlik az Egyesült Államokban, ahol a polgárháború óta nem volt ilyen éles a megosztottság. A szavazók egyik fele egy bizonyítottan narcisztikus, hanyatló öregember kezébe adná az atomtáskát. A kampányjelszavak mögötti valóság azonban jóval bonyolultabb, így Horváth Gábor, Mosolygó Miklós külpolitikai újságírók és Batka Zoltán műsorvezető kivesézik, hogy a toleráns, békét hirdető, mosolygós Kamala Harris milyen kemény volt kaliforniai főügyészként az illegális bevándorlókkal, akikből a minden sarkon migránsozó Trump alatt több érkezett, mint Barack Obama idején. Azt is, miért lehet a gazdagokat favorizáló republikánusokból „a kisemberek pártja”, miért szavaz a spanyol ajkú bevándorlók jelentős része az ellenük uszító Trumpra és amerikaiak millióri miért érzi úgy, hogy lecsúsznak, miközben soha nem volt ilyen jólét az országban?

Telefonja kamerájával olvassa be a kódot, és a kapott linket nyissa meg a böngészőben! Ha mégis inkább begépelné, használja ezt a címet: **https://nepszava.hu/241102**

Egyre több lesz a „résznyugdíjas”

ZSEB Jelenleg mintegy 55 ezer honfitársunk kap külföldről is nyugdíjat, ám a számuk rövid időn belül akár meg is tízszereződhet. Az előírások azonban szinte országról országra eltérőek.

HARGITAI MIKLÓS

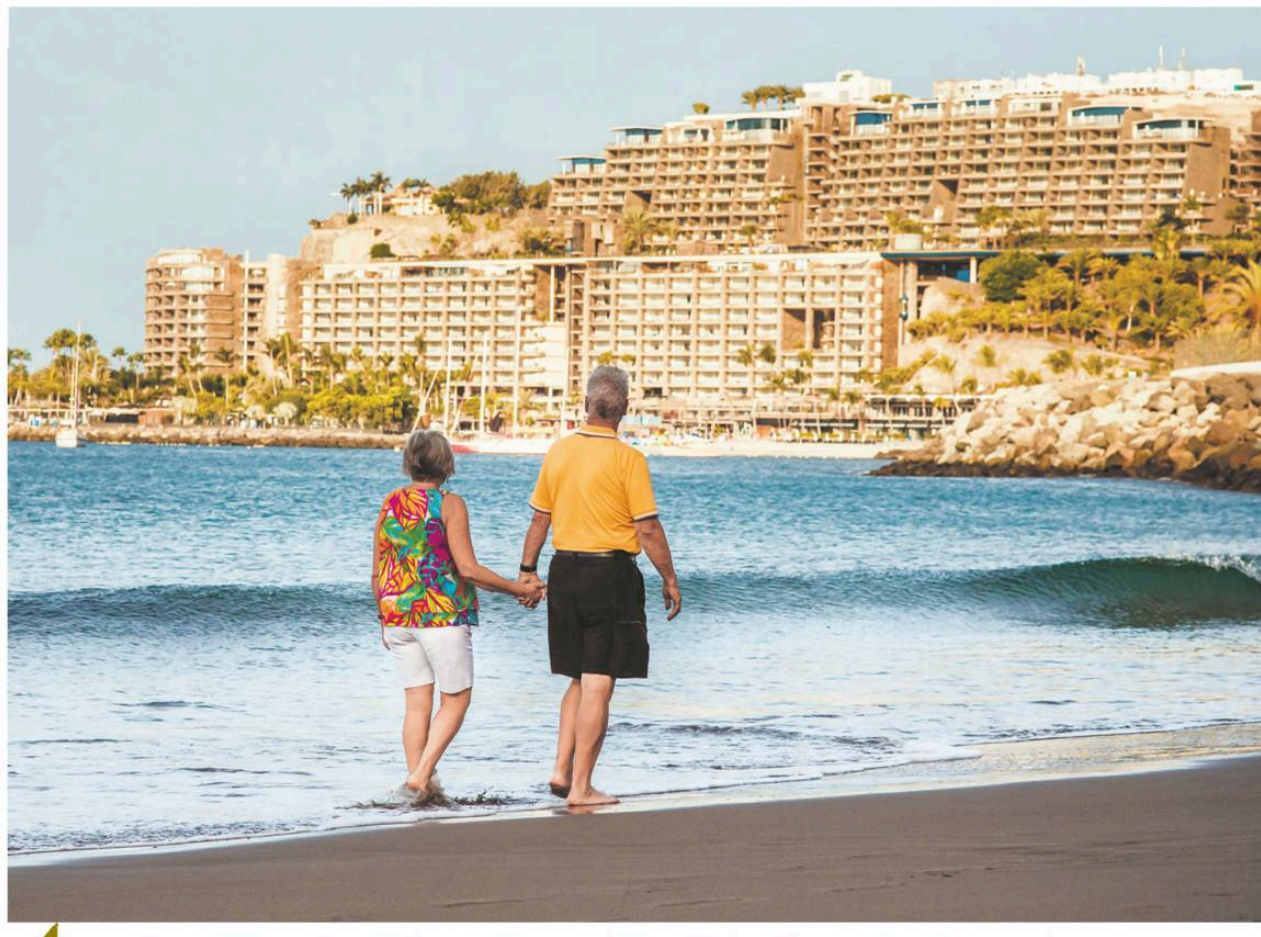

FOTÓ: ANGELA VILIST

Nyugdíjutalás szempontjából is vannak „exportőr” és „importőr” országok. A szabályozásnál az ördög a részletekben van

Magyarország – a maga 3 százalékos arányával – azon uniós tagállamok közé tartozik, ahol a nyugdíjkasszában relatíve magas a külföldről érkező ellátások aránya. Ez az uniós statisztikák szerint nagyjából 55 ezer nyugdíjas között oszlik el, azaz ennyien kapnak külföldről (is) ellátást. Mivel azonban jelenleg jóval többen – becslések szerint minimum 650 ezren – dolgoznak magyarként külföldön (döntően valamely uniós tagállamban), a számuk a jövőben jelentősen emelkedni fog. Az viszont szinte országonként változik, hogy milyen feltételekkel és mekkora juttatásra számíthatnak.

Az EU-nak nincs egységes szabályozása arra, mennyi ideig kell egy tagállamban dolgozni ahhoz, hogy nyugdíjjogosultságot szerezzen valaki, mint ahogy például az egyes országok nyugdíjkorhatárai is jelentősen eltérnek. A létező előírásokat ugyanakkor mégis valamiféle közös keretbe foglalják a szociális biztonsági rendszerek koordinálására vonatkozó (elsősorban a tagállamok között mozgó munkavállalók védelmére szolgáló), leginkább alapelveket lefektető uniós előírások. A legfontosabb ilyen elv, hogy se járulék, se járulékfizetéssel töltött nyugdíjszerző időszak ne vesszen el. Vagyis ha valaki több EU-tagállamban dolgozott, minden ország, ahol legalább egy minimális ideig (általában 1 évig) járulékot fizetett, köteles lesz arányos részt nyújtani a nyugdíjából, amikor a nyugdíjkorhatárt eléri. A több országban járulékfizető-időszakkal rendelkező uniós polgárok esetében ezek a munkavállalási időszakok összeadódnak. Azaz ha például valaki egy országban kevesebb ideig dolgozott, mint amennyire ott a minimális jogosultsághoz szükség lenne, akkor a másik országban szerzett időszakokkal együtt is elérheti a nyugdíjjogosultsághoz szükséges éveket.

Egy 2022-es bizottsági jelentés szerint a munkavállalás szabadságát gátolná, ha a dolgozókat az tartaná vissza az egyik tagállamból a másikba költözéstől, ha ezzel elveszítenék a megszerzett nyugdíjjogosultságukat. Két úgynevezett koordinációs rendelet igyekszik garantálni, hogy ez ne történhessen meg. Nemcsak Magyarországra, hanem az egész EU-ra igaz, hogy az érintettek száma az elmúlt 20 évben meredeken nőtt, megbízható statisztikák azonban inkább csak 10 évre visszamenőleg vannak.

Jellemző, hogy a nyugdíj szempontjából is vannak „exportőr” és „importőr” országok: Németország, Franciaország vagy a nem EU-tag, de az egységes piachoz tartozó Svájc rengeteg nyugdíjat – és persze nyugdíjast – exportál, míg a mediterrán államok, Spanyolországgal az élen, a kényelmes importőri pozícióban vannak: rengeteg olyan elkölthető jövedelem érkezik hozzájuk, amelyet nem az ő járulékfizetőiknek kell(ett) megtermelniük; egyedül a spanyoloknál közel egymillió külföldi nyugdíjas él. (Érdekesség, hogy Franciaország a külföldről kapott nyugdíjak arányát tekintve is toplistás.) És persze hatalmas nyugdíjtömeget hoznak majd azok a hazatérő vendégmunkások – a legnagyobb számban Romániába és Lengyelországba –, akik ma millió-számra dolgoznak Európa nyugati felén. Pontosabban az utóbbi országcsoport esetében az egyenleg nem is egyértelmű, mivel azok a románok, lengyelek stb., akik nyugdíjaséveikben is nyugaton maradnak, az anyaországból kapják meg a nyugdíjuk egy részét.

A tagállamokból külföldre fizetett nyugdíjak aránya egyetlen év alatt 2021-ről 2022-re 7 százalékkal nőtt – egy évből természetesen nem lehet tendenciát rajzolni, de az évi növekedési arány a következő esztendőkben aligha fog csökkenni. Egy „külföldi résznyugdíjas” átlagosan évi 4300 eurót (nagyjából 1,7 millió forintot) kap, de ez a szám is növekedőben van.

> Egy „külföldi résznyugdíjas” átlagosan évi 4300 eurót (nagyjából 1,7 millió forintot) kap, de ez a szám is növekedőben van.

Az átutalt összeg nemzetgazdasági szinten is jelentős lehet: a svájci nyugdíjkassza például évi 6,4 milliárd eurónyi összeget utal évente külföldre. Egészen kivételes Luxemburg helyzete: a legkisebb Benelux állam az összes kifizetett nyugdíj mintegy 42 százalékát külföldre exportálja.

Egy fontos mutatót tekintve Magyarország is az élmezőnyhöz tartozik. Portugáliában (12,3 százalék), Írországban (12,1), Luxemburgban (12,1), Horvátországban (11,0) és Cipruson (9,8) él arányaiban a legtöbb olyan nyugdíjas, aki külföldről is hoz valamennyi nyugdíjjövedelmet. Ha viszont azt nézzük, hogy a teljes nyugdíjkasszán belül mekkora az import részesedése, már egészen más rangsor alakul ki: az arány csupán Horvátországban (15,7 százalék), Portugáliában (8,6), Cipruson (8,1), Máltán (6,2), Szlovákiában (3,8) és Magyarországon (3,0) éri el vagy haladja meg a 3 százalékot.

Ha valaki kifejezetten a majdani nyugdíjra optimalizálná a külföldi munkavállalást, az erőteljesen differenciált szabályozás miatt nincs könnyű helyzetben. Az ismert nyugdíjguru, Farkas András a Portfolio.hu-n indított sorozatban kezdte el összegyűjteni az országonkénti szabályokat. Az Egyesült Királyságban az állami nyugdíj kizárólag a ledolgozott évek számától függ, vagyis nem arányos a befizetett járulékkal. A maximális nyugdíjmértéket 35 ledolgozott évvel lehet elérni, és nyugdíj csak a betöltött 66. év után jár. Amennyiben valaki 10 évnél rövidebb ottani biztosítási idővel rendelkezik, akkor egyáltalán nem jogosult az állami nyugdíjra, de az éveit az uniós szabályok szerint – a Brexit-egyezmény szerint 2035-ig – hozzászámolják a máshol munkában töltött nyugdíjszerző évekhez, ha az illető valamelyik EU-tagállamban, például Magyarországon vonul nyugdíjba. A minimális állami nyugdíjhoz tehát 10 kint ledolgozott év kell, 10 és 35 év között pedig arányosan nő az ellátás mértéke. Az alacsony nyugdíjban részesülőket kiegészítő nyugdíj is megilleti.

Ausztriában transzparens egyéni nyugdíjszámla van, az az elv, hogy az első nyugdíjnak el kell érnie az utolsó fizetés 80 százalékát mindazoknál, akik legalább 45 évig dolgoztak, és betöltötték a 65 évet. Nyugdíjat igényelni minimum 15 évi biztosítási idővel lehet, amiből legalább 7-et munkával kell(ett) tölteni. Emellett szintén létezik nyugdíj-kiegészítés. Magyar szempontból a legtöbbeket valószínűleg az a szabály érinti, hogy ha valaki nem szerzett 15 év biztosítási időt, de rendelkezik legalább egy teljes évnyi (12 hónapnyi) biztosítási időszakkal, akkor időarányos ellátást állapítanak meg számára. Németországban a teljes nyugdíj megszerzéséhez legalább ötéves biztosított időszak kell, de az időarányos nyugdíj itt is elérhető, ha megvan a minimálisan 12 hónapos biztosított időszak.

Fontos általános szabály még, hogy bármelyik tagállamban szerezte is a (rész)nyugdíjjogosultságot az uniós polgár, az igénylést mindig a lakóhely szerinti ország nyugdíjintézeténél kell beadni (az igazolásokkal együtt), a többit elvben már a hivatal intézi.

Spanyol szisztéma: az élet napos oldala

Spanyolország és Franciaország immár évtizedek óta vetélkedik a legtöbb turistát vonzó európai állam címéért, de a spanyolok egy speciális kategóriában egyre inkább elhúznak: ők – Magyarországgal ellentétben – nem(csak) külföldi nyugdíjakat, hanem nyugdíjasokat importálnak. Észak- és Nyugat-Európa nyugdíjasainak jelentős hányada náluk költi el a nyugdíja nagy részét. Alapesetben telelni mennek, de egyre többen már csak nyaranta látogatnak haza hosszabb időre. A tehetős nyugdíjasok kiszolgálására teljes iparág és infrastruktúra épült ki. Egy belga vagy dán nyugdíjas nyugdíja pedig, ami eleve magasabb, mint a spanyol átlagfizetés, Spanyolországban sokkal többet ér, mint odahaza. De jól járnak a nyugdíjasimporttal a spanyolok is, hiszen az idős vendégekkel érkező jövedelmek látványosan javítják az amúgy eléggé eladósodott ország fizetési mérlegét.

Németország áll a lista élén

ELLÁTÁS Szerettünk volna pontos képet kapni azokról a nyugdíjasokról, akik itthon élnek, és külföldön kapnak nyugdíjat, vagy más országot választottak lakhelyül, de Magyarországról is jár nekik ellátás. Kérdéseinkkel a nyugdíjbiztosításért is felelős Magyar Államkincstárhoz fordultunk még júniusban. Arra is kerestük a választ, melyik az a három ország, ahonnan a legtöbb magyarnak utalnak ellását, és milyen szabályokat kell követniük az itthon vagy a külföldön élőknek. Érdeklődésünkre szűkszavú válasz érkezett: a kért adatok a KSH és a Magyar Államkincstár honlapján elérhetők – közölték. Hiába a kutakodás, minden kérdésre nem találtunk választ, de ami kiderült, az az, hogy a nyugdíjaskorúak körében is emelkedik a külföldön letelepedők száma. A Központi Statisztikai Hivatal oldalán a Magyar Államkincstár adataira hivatkozva a 2023-as Helyzetkép című kiadvány szerint 2024 elején 49 ezer főnek folyósítottak külföldre nyugdíjat és egyéb ellátást, ezek 74 százaléka öregségi nyugdíj volt, átlagos összege pedig 84 574 forint. Az utalások több mint harmada Németországba, 12 százaléka Ukrajnába, 10 százaléka Ausztriába érkezett, de ment még többek között Svédországba, Kanadába és Ausztráliába is. 2018 januárjában még jóval kevesebb ilyen utalás történt, akkor még csak 36 132 főnek folyósítottak nyugdíjat és egyéb ellátást más országba. M. J.

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

A többségnek csak álom a külföldi élet, de több tízezer idősnek már a határon túlra megy az ellátása

Eltúlzott kormányzati kontroll

KUTATÁS A fontosabb döntéseknek helyben kellene megszületniük, a településeknek pedig több pénzt kellene kapniuk egészségügyre, oktatásra – derült ki a Publicus felméréséből.

DOROS JUDIT

Noha idén júniusban döntöttünk arról, kik képviseljenek bennünket a helyi önkormányzatokban, az új testületek csak október 1-jétől álltak fel és kezdték meg hivatalosan a működésüket. Részben ennek apropóján készített 1000 főt érintő felmérést a Népszava megbízásából a Publicus Intézet arról, mennyire elégedettek az emberek saját településükön, kerületükben az adott önkormányzat működésével, mit gondolnak a helyi intézményrendszerekről, az iparűzésiadó-elvonásról és annak újraosztásáról, illetve milyen forrásokat és szolgáltatásokat kellene megkapniuk vagy visszakapniuk az önkormányzatoknak annak érdekében, hogy minél jobb ellátást tudjanak biztosítani az ott élőknek.

Érdekesség, most a megkérdezettek 84 százaléka nyilatkozott úgy, hogy szavazott júniusban az önkormányzati választáson, ami azért meglepő, mert 58 százalékos volt a valós részvételi arány. Pulai András, a kutatást végző intézet vezetője ezt az ellentmondást lapunknak azzal indokolta: ismert jelenség, hogy a demokratikus elvárásoknak való megfelelési kényszer miatt utólag többen „emlékeznek úgy”, hogy részt vettek a voksoláson, mint amennyien valójában el is mentek szavazni. A kutatás eredményeként kapott adatbázis egyébként a magyarországi felnőtt népességre vonatkozóan nem, életkor és iskolázottság szerint reprezentatív volt.

A felmérésben részt vevők közel kétharmada szerint a településén, illetve a kerületében az a polgármester nyert, akire ő maga is szavazott – ez az arány a községekben magasabb, 73 százalékos volt. Nagyjából ugyanennyien elégedettek vagy inkább elégedettek az önkormányzatuk működésével. Azzal a kérdéssel kapcsolatban: mi szolgálja jobban egy település érdekeit, az, ha fontos döntések inkább helyben születnek az ottani igények figyelembevételével, vagy az, ha az állam minél több központi intézkedéssel szabályozza a települések működését, elsöprő többség, 86 százaléka az előbbire voksolt. Még a fideszesek 76 százaléka is sokallta a településekre nehezedő kormányzati kontrollt, míg az ellenzékiek 94, a Tisza-pártiak 96 százaléka tartozott ebbe a körbe.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Az oktatás állapotával és az átalakításokkal nem csak a diákok elégedetlenek

82 százalék
A válaszadók ekkora része szerint az államnak a jelenleginél több pénzt kellene hagynia az önkormányzatoknál

Ezzel nagyjából összhangban az összes megkérdezett 63 százaléka – pártpreferencia szerint az ellenzékiek 85, a Tisza-pártiak 83 százaléka – szerint az oktatási intézmények nem működnek jobban, mióta nem az önkormányzatok tartják fenn őket, s ezzel az állítással a Fidesz-szimpatizánsok 38 százaléka is egyetértett. A válaszadók majdnem kétharmada (63 százaléka) szerint az oktatási intézményeket vissza kellene adni az önkormányzatok fenntartásába. Feltették azt a kérdést is, hogy vajon az államnak a jelenleginél több vagy kevesebb pénzt kellene az önkormányzatoknál hagyni? Erre a Tisza-pártiak 94 százaléka, míg a további ellenzéki pártok hívei kivétel nélkül az előbbi mellett „szavaztak”. Sőt a pártnélküliek 80, míg a fideszesek 73 százaléka is úgy vélte, hogy az államnak a jelenleginél több pénzt kellene az önkormányzatoknál hagynia. Amikor arról a sorrendről kellett dönteniük, hogy mely feladatokra kellene több pénzt kapniuk a helyhatóságoknak, első helyen az egészségügyre (71 százalék), másodsorban az oktatásra, (45), harmadsorban szociális célokra, a szegények támogatására, valamint utak, közterek középületek fejlesztésére (19-19), majd a lakhatási szegénység megoldására, bérlakások építésére (18) a közlekedés fejlesztésre (6) költenének, és mindössze 2 százalék áldozna tömegsportra.

> Tízből nyolc megkérdezett állítja, az a jobb, ha minél több helyi intézmény van az önkormányzatok kezében.

Ön milyen feladatokra adna több forrást az önkormányzatoknak az állam helyében?

Százalék (több válasz is lehetséges)

Forrás: Publicus/NÉPSZAVA-grafika

A Publicus Intézet rákérdezett a szolidaritási adó kérdéskörében arra, igazságosnak tartják-e a válaszadók, hogy 2021 óta az állam a gazdagabb önkormányzatoktól pénzt von el azzal a céllal, hogy azt a kisebb és szegényebb településeknek juttassa? Erre nagyjából fele-fele arányban válaszoltak igennel és nemmel a kutatásban részt vevők, (44-40 százalék), míg 15 százalék nem felelt érdemben a kérdésre. (Az egyes kérdésekre adott válaszoknál a tizedesek kerekítése miatt fordulhat elő, hogy nem mindig adja ki a százat.) A fideszeseknél tíz válaszadóból hat inkább egyetértett az elvonással, még az ellenzékiek esetében nagyjából fordított az arány, ahogy a Tisza-pártiak 60 százaléka is igazságtannak tartja ezt a rendszert. Azt viszont a megkérdezettek túlnyomó többsége, 79 százaléka nem tartja helyesnek, hogy nem lehet tudni, milyen szabály alapján, és pontosan mely önkormányzatoknak adja oda az állam a gazdagabb településektől elvont pénzt, 2023-ban 237 milliárd forintot.

Végül pedig arra a kérdésre, szerintük mikor tudja hatékonyabban képviselni a település érdekeit a polgármester, 41 százalékuk úgy válaszolt: akkor, ha markánsan vagy legalább valamennyire a kormányoldalhoz kötődik. Ennek ellenkezőjét, vagyis az ellenzékhez kötődést ugyanakkor alig 6 százalék választotta. Tízből négy válaszadó (39 százalék) szerint ez nem számít, nem ez a döntő tényező, nagyjából minden hetedik ember pedig nem válaszolt a kérdésre.

Ön visszaadná az oktatási intézményeket az önkormányzatok fenntartásába?

Százalék

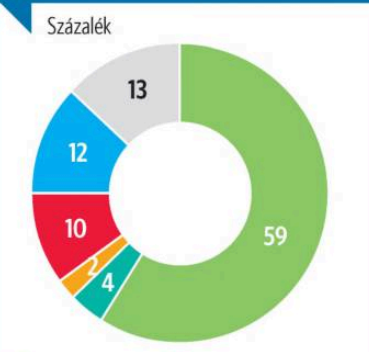

Forrás: Publicus/NÉPSZAVA-grafika

Idén is korlátozzák az iskolai kirándulásokat

SPÓROLÁS Több iskolában az idei tanévben is csak egynapos osztálykirándulásokat és tanulmányi kirándulásokat lehet szervezni, mert a tankerületi központok nem engedélyezik a több napra szóló, ottalvós iskolán kívüli programokat – értesült a Népszava. Ennek ellenére mégis vannak olyan intézmények, ahol nem hivatalosan szerveznek hosszabb kirándulásokat. Például egy budapesti iskolában a tanárok hatnapos, külföldi sítábort szerveznek, de mivel a tankerület nem támogatja a buszos utakat, az nem minősül iskolai szervezésűnek, így minden költséget a szülőknek kell állniuk.

A Pedagógusok Demokratikus Szakszervezetének (PDSZ) ügyvivője, Nagy Erzsébet lapunknak azt mondta, a szakszervezet is számos jelzést kapott iskolákból, hogy a tankerületek nem engedélyezik az iskolai keretek között szervezett többnapos, ottalvós kirándulásokat. A korlátozás pedig nemcsak a külföldi, hanem a belföldi kirándulásokra is vonatkozik. Ilyenre már az előző tanévben is volt példa: a Népszava idén februárban írta meg, hogy a Külső-pesti Tankerületi Központ iskoláiban kizárólag egynapos kirándulásokat engedélyeztek, amelyekre csak hétköznapokon lehetett sort keríteni.

Érdeklődtünk a tankerületekért felelős Klebelsberg Központnál (KK) és több tankerületi központnál is, hogy megtudjuk, idén egységesen korlátozzák-e az iskolai kirándulásokat, illetve a korlátozásoknak mi az oka, de csak kitérő válaszokat kaptunk. A KK azt írta, az iskolák a pedagógiai programjuk szerint szervezhetnek kirándulásokat, külföldi utak pedig országos programok keretében szervezhetők, mint a Határtalanul! Program vagy a Tempus Közalapítvány mobilitási programjai. Hozzátették: a szülők vagy tanárok által szervezett, tanítási időn kívüli fakultatív programok, mint a sítúrák vagy nyári táborok, nem hivatalos iskolai kirándulások, ezek engedélyezésében a tankerületek nem vesznek részt. A tankerületi központoktól azt a választ kaptuk, az intézmények a pedagógiai programjuk és az éves munkatervük alapján szervezik a kirándulásokat.

FOTÓ: NOWACZYK

Sietniük kell a diákoknak, ha csak egyetlen nap jut a kirándulásra

– Csakhogy az utóbbi időben a tankerületek már nem hagynak jóvá olyan pedagógiai programokat, amelyekben többnapos kirándulások szerepelnek – mondta Nagy Erzsébet. A PDSZ ügyvivője szerint ennek anyagi okai vannak: a többnapos, ottalvós iskolai kirándulásokon a szállás és az étkezés biztosítása mellett külön díjazás is járna a részt vevő pedagógusoknak. A hétvégéért pedig emelt díjazás jár, ezért több helyen azt is megtiltották, hogy az akár csak egynapos kirándulások hétvégére essenek. Az érdekvédő úgy véli, a tankerületek ezeket a költségeket akarják megspórolni.

– Volt olyan ügyünk, hogy a jóváhagyott pedagógiai programban szerepelt a többnapos kirándulás, a kollégákat mégsem fizette ki a fenntartó. Ezt szóba hoztuk egy minisztériumi egyeztetésen, ahol azt mondták, a tanár „szívességből” vitte a gyerekeket kirándulni, ezért nem fizettek. Ami nyilvánvaló hülyeség, egy hivatalos iskolai program nem lehet „barátságból” végzett munka – fogalmazott Nagy Erzsébet.

Nagy Erzsébet: A korlátozás a külföldi és a belföldi kirándulásokra is vonatkozik

A PDSZ ügyvivője szerint gyakori, hogy a nem hivatalos iskolai kirándulásokon a szülők állják a tanárok költségét is, vagy ha van a csoportban egy allergiás vagy más betegségben szenvedő gyermek, akkor a tanár, mint a kísérője, ingyen utazhat, a szállást meg összedobják vagy belekalkulálják a költségekbe. JUHÁSZ DÁNIEL

LAPSZÉL

EU-csúcs a Puskás Arénában

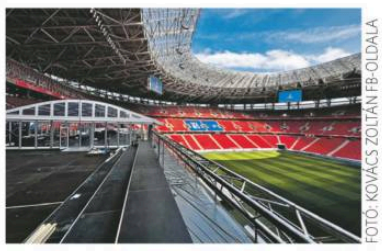

FOTÓ: KOVÁCS ZOLTÁN FB-OLDALA

„Még egy hét. A csapatunk már a felkészülés végső fázisában van a modern magyar történelem legnagyobb diplomáciai eseményére” – írta az X-en Kovács Zoltán kormányszóvivő. A poszthoz csatolt fotókból derült ki, hogy az Európai Politikai Közösség (EPC) csütörtöki csúcstalálkozóját és a pénteki informális uniós csúcsot a budapesti Puskás Arénában tartják. A találkozó a Puskás Aréna lelátójára emelt építményben lesz. NÉPSZAVA

Nem új szavazás, ismétlés

A jövőben megismételt szavazás jöhet, ha a települési egyéni választókerületi választáson, a polgármester- vagy a főpolgármester-választáson két vagy több jelölt egyenlő számú legtöbb szavazatot kap – legalábbis ezt javasolja a Nemzeti Választási Iroda. A Telex emlékeztetett: a jelenleg érvényben lévő szabályozás szerint szavazategyenlőség esetén új – időközi – voksolást kell kiírni. Egy másik javaslat pedig megteremtené az automatikus újraszámlálás lehetőségét, ha szoros – fél százaléknál kisebb különbségű – az eredmény. NÉPSZAVA

Lázárék „kifelejtették” a Turult

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Egyelőre hivatalosan nem teljesült Lázár János ígérete, azaz nem nyilvánították műemlékké a XII. kerületi Turul-szobrot. Pedig a csütörtök este a Magyar Közlönyben közzétett jogszabály 12 épületet nyilvánít nemzeti emléknek minősülő műemlékké – írta a hvg.hu –, de a Turul nincs köztük. Az említett 12-es listán van egyebek mellett a bagodi és kakasdi faluház, a paksi lakótelepi piac épülete és a solymári Waldorf Óvoda is. Az épületek közös vonása, hogy Makovecz Imre tervei alapján készültek. NÉPSZAVA

Sokmilliós jutalom a volt jegyzőnek

Összesen 15 millió 800 ezer forint jutalmat tehetett zsebre Burai Mihály, Orosháza volt jegyzője – írta az ATV Raffai Jánosnak, a település új polgármesterének tájékoztatása alapján. (Raffai ellenzéki és civil támogatással győzte le a fideszes jelöltet.) Burai ezenfelül idén 2 millió 430 ezer forint megbízási díjat is kapott, de ugyanekkora összegű jutalmat fizettek ki neki 2021 decemberében is, négy hónappal a kinevezése után. NÉPSZAVA

Késésben a magyar elnökség

UNIÓ Az európai parlamenti szakbizottságok nagy részében a kormány még be sem mutatta a terveit, igaz, nem mindig a saját hibájából.

HALMAI KATALIN
BRÜSSZEL

Az EU Tanács soros elnöki tisztét ebben a fél évben ellátó magyar kormány tagjai mostanáig öt európai parlamenti bizottságban ismertették az elnökségi programot. Az uniós képviselő-testületnek 20 állandó bizottsága van, és a tagállamközi Tanács irányítását ellátó ország miniszterei ezeknek legalább a háromnegyedét fel szokták keresni az első egy-két hónapban. Összehasonlításul: a soros uniós elnökséget ez év első felében betöltött belga kormány tisztségviselői januárban és februárban 17 parlamenti bizottságban prezentálták a programjukat, kettőben kétszer is.

Az igazsághoz tartozik, hogy a magyarok nem tudtak azonnal munkához látni, mert az Európai Parlament (EP) csak július közepén alakult meg, a bizottságai pedig a hó végén álltak fel. Orbán Viktor nyári „békemissziója” akkora felháborodást keltett a képviselő-testületben is, hogy sokáig az elnökségi események bojkottját fontolgatták. Végül az EP elnökéből és frakcióvezetőiből álló testület szeptemberben a szaktestületekre bízta, meghívják-e a magyar kormány tagjait, hogy tájékoztatást adjanak a terveikről. Parlamenti informátoraink szerint ezek többsége továbbra is napirendjére akarja venni a prezentációt, még akkor is, ha az elnökség túljutott a félidején. Bonyolította a szervezést, hogy kiderült: a következő Európai Bizottság tagjainak parlamenti meghallgatása számos helyen ütközik az előzetesen egyeztetett elnökségi beszámoló idejével.

A magyar miniszterek és államtitkárok szeptemberben és októberben az EP alkotmányügyi, környezetvédelmi, közegészségügyi és élelmiszer-biztonsági, fejlesztési, mezőgazdasági, valamint közlekedési és turisztikai bizottságában jelentek meg, hogy ismertessék az elnökségi programot. Gyűjtésünk alapján a maradék szaktestületek közül egyetlen egyben, a kulturális és oktatási bizottságban sikerült megállapodni a prezentáció időpontjáról, ami december 2-3-án lesz. Ez azonban nem annyira programismertetés, mint inkább tájékoztatás lesz az elvégzett munkáról. Hasonló várható azokban a parlamenti bizottságokban is, ahol még folyik az időpont-egyeztetés a magyarokkal.

FOTÓ: EPA/ALEXIS HAULOT

Az állampolgári jogi bizottság egyik szeptemberi tanácskozása. Egyelőre nincs új időpont

Mint a Népszava elsőként megírta, a külügyi és a nemzetközi kereskedelmi bizottságban a frakciók képviselői október közepén úgy határoztak, túl késő van ahhoz, hogy meghívják a tanácsi elnökség képviselőit.

Információink szerint a belső piaci és fogyasztóvédelmi bizottságban nyár óta zajlottak az egyeztetések, végül a magyarok döntöttek úgy, hogy megvárják Orbán Viktor október 9-i beszédét az EP plenáris ülésén, és csak azután jelennek meg a képviselők előtt. A beszámolót november 12-re tűzték ki, de aztán kiderült, hogy el kell halasztani a biztosjelöltek parlamenti meghallgatása miatt. A szakbizottságban nem adták fel, hogy napirendre tűzzék a témát, de időpontról még nem döntöttek. A gazdasági és monetáris bizottságban is tervbe van véve az elnökségi prezentáció, akárcsak az ipari, kutatási és energiaügyi bizottságban, de még nincs megegyezés a részletekről. Ugyanez a helyzet a foglalkoztatási és szociális, valamint a jogi bizottságban.

> A 20 állandó bizottságból eddig ötben ismertették az elnökségi programot a magyar kormány tagjai, pedig a féléves elnökségnek már a kétharmadánál tartunk.

A regionális fejlesztési bizottságban november 5-e lett volna a nagy nap, de a biztosjelöltek meghallgatása miatt itt is új időpontot kell találni. A nőjogi és esélyegyenlőségi bizottság két dátumot is egyeztetett a magyar illetékesekkel, akik végül mindkettőt lemondták. Kértek ugyan új dátumot, amiről egyelőre nem született döntés. Az állampolgári jogi, bel- és igazságügyi bizottságban is megtartották volna októberben a bel- és az igazságügyi miniszter beszámolóját, csakhogy a szaktestület tagjai ragaszkodtak hozzá, hogy azt összekössék egy másik meghallgatással, mégpedig a jogállamiság magyarországi helyzetéről. Emiatt egyelőre nincs újabb időpont.

Információkat kértünk az elnökség program szakbizottsági bemutatásáról a brüsszeli magyar Állandó Képviselettől is, de nem kívántak részleteket megosztani lapunkkal.

38 milliárdnyi közpénz megy a türk alapba

BIZNISZ Megjelent Nagy Márton nemzetgazdasági miniszter rendelete arról, hogy Magyarország a Türk Befektetési Alap 500 millió dolláros jegyzett tőkéjének ötödét vállalja hozzájárulásként. Vagyis a magyar állam százmillió dollárral, a jelenlegi árfolyamon nagyjából 38 milliárd forinttal száll be az alapba – írta a hvg.hu. A részjegyek feletti tulajdonosi jogokat Nagy Márton nemzetgazdasági miniszter rendelete értelmében Nagy Márton gyakorolja. A kormánytagok feladatkörét meghatározó jogszabály szerint általában is az ő joga kijelölni az állami vagyonelemek tulajdonosi joggyakorlóját, ezért fordulhat elő, hogy most önmagát jelölte ki.

A Türk Államok Szervezetének befektetési alapjához Magyarország tavaly csatlakozott, ami Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter akkor azzal magyarázott, hogy „hidat kell képezni Kelet és Nyugat között, s Magyarország kész ennek az európai pillérévé válni”. Akkor még arról volt szó, hogy hazánk százmillió eurót ad. A Türk Államok Szervezetének tagja Azerbajdzsán, Kazahsztán, Kirgizisztán, Törökország és Üzbegisztán, Magyarország megfigyelőként van jelen. A szervezet idén júliusi csúcstalálkozóján részt vett Orbán Viktor is, jelezve szándékaink komolyságát. Orbán Viktor egyébként részt vesz a Türk Államok Szervezete Államfői Tanácsának jövő szerdai ülésén is.

FOTÓ: MTI/MS/BENKŐ VIVIEN CHER

Orbán Viktor a Türk Államok Szervezetének júliusi csúcstalálkozóján

Nagyságrendileg az említett anyagi hozzájáruláshoz mérhető az az összeg, amellyel a magyar kormány annak idején beszállt a gyakran orosz kémbankként emlegetett Nemzetközi Beruházási Bankba (IIB). Ebből végül Magyarország – utolsó uniós tagállamként – kiszállt. Korábban arról írtunk, hogy 74 milliárd forintnyi összeg ragadt bent a kémbankban, de a kormány később azt állította, hogy 74 millió dollár, azaz nagyjából 26 milliárd forintról van szó. Egyelőre nem tudni, hogy ezt hogyan és mikor szerezheti vissza a kormány. NÉPSZAVA

Ez a betegség nem válogat

INTERJÚ Till Attila új filmje, az És mi van Tomival? hitelesen mesél az alkoholizmusról. Kapitány-Fövény Máté klinikai szakpszichológus társ-forgatókönyvíróként jegyzi a művet.

Kórházban dolgozó klinikai szakpszichológusból hogyan lesz forgatókönyvíró? Előbbi a rögvalóság, utóbbi pedig a fikció világa. Érzett kockázatot?

Tisztában voltam azzal, hogy ha én csupán szakmai alapon rakok bele a történetbe anyagokat, akkor az didaktikussá válhat. Egy olyan filmnél, amely az alkoholizmussal foglalkozik, nehéz megállni, hogy ne tanmese süljön ki belőle. Úgyhogy a közös munkát inkább úgy kezdtük, hogy Till Attilának öt-hat valós terápiás esetem leírását küldtem át.

Anonimizálva?

Természetesen. Teljesen maszkolva, megmásítva az élettörténeti adatokat, de a lényegen nem változtattam. Ezekből kezdett inspirálódni. Később az én fejemben villant be egy alapötlet az önsegítő csoportokról, és felvetődött bennem, hogy mi lenne, ha az lenne a kiinduló történetszál, hogy valaki eltűnik egy ilyen csoportból, és a többiek keresni kezdik. Egyébként a forgatókönyvet nagyját Attila írta. Én igazából arra próbáltam nagyon figyelni, hogy magának a függőségnek a családi háttere hiteles legyen, éppúgy, ahogy a családi erőszak, ami megjelenik a film elején. Hogy az alkohol által kiváltott agresszió mögött lássuk a szenvedélybeteg belső küzdelmét is. Emellett szintén mind a ketten fontosnak gondoltuk, hogy pozitív legyen a történet vége. Ennek a filmnek komoly felelőssége, hogy megmutat egy olyan problémát, ami minimum félmillió magyart érint.

Ez az alkoholizmus?

Pontosan. Ha pedig nem kínálna megoldást, akkor az csak a kilátástalanságot és a szorongást erősítette volna, pedig egy ilyen alkotásnak a feloldás, a lehetséges katarzis bemutatása is a feladata. Nem minden filmnél gondolom azt, hogy katarzissal kell záródnia, de szerintem itt rendkívül fontos volt, hogy a vége reményt mutasson.

Ha jól értem, akkor szakmai tanácsadóból kreatív alkotótárssá lépett elő?

Igen, szakmai együttműködésként indult. Először apró terápiás megfigyeléseket raktam bele, például azt, hogy az alkoholfüggők, amikor leállnak, sokszor energiaitalok mértéktelen fogyasztására váltanak át. Aztán amikor elkezdtem Tillával beszélni az alkoholfüggők esetében tipikus anyaszerepekről, akkor megkért, hogy én írjam meg azt a jelenetet, amikor az egyik szereplőnek feltűnik az anyja. Még néhány kisebb jelenetet én jegyzek, de inkább pluszelemeket tettem a forgatókönyvbe.

A film egyik jelenetében színészként is feltűnik. Ezt önmagának írta?

Nem, ennek a vázát először Tilla írta! Nekem komfortosabb is volt így, de mivel ez egy terápiás beszélgetés a filmben, ezért kicsit átírtam. Például azért, hogy jobban hasonlítson egy terápiás beszélgetésre, ahol a terapeuta inkább csak kérdez, nem állításokat fogalmaz meg. Amúgy nem teljesen az írott verzió került be a végső vágásba, mert Thuróczy Szabolcs folyamatosan improvizált, én pedig erre reagálva úgy viselkedtem, ahogy egy terápiás helyzetben tenném, igaz, talán a valóságosnál kicsit konfrontatívabb stílusban. Persze nem vagyok színész, így teljesen nem is tudtam saját magamtól eltérő karaktert hozni. Fogalmazzunk úgy: nyolc miniterápiát vettünk fel, ezekből lett összevágva az a néhány perces jelenet.

Magyarország legjobb filmszínészével.

Ezért sem lett volna túlságosan bölcs színészkednem, mert ha egy amatőr színész elkezd szerepet játszani, az általában leugrik a vászonról, nagyon fals tud lenni. És igen, Thuróczy zseniális alakítást nyújt.

Az És mi van Tomival? azt állítja, hogy az alkoholizmus a gazdagok betegsége.

Ez az érzése sok mindenből fakadhat. Például abból a döntésből, hogy a főszereplő karakter bábművész – ez Attila ötlete volt. Fontos volt, hogy az egyik szülője árnyékában éljen. Igaz, Tomi egyértelműen gazdag családból származik, de a Polgár Tamás alakította Pali liftszerelő. Más kérdés, hogy a barátnője jobb, kulturáltabb, budai lakásban él. Az egyik közönségtalálkozón az egyik néző szóvá is tette, hogy ez kicsit fura, mert ők ketten a realitásban gyaníthatóan nem találkoznának így. Én azt gondolom, számtalan oka lehet két, látszólag ennyire eltérő hátterű ember kapcsolatának is. Ám visszatérve az eredeti kérdésre, az szerintem nem zavaró, hogy a középosztály vagy felső középosztály betegségeként is ábrázolódik az alkoholizmus. Gigantikus közhely, hogy az alkoholisták a marginalizált periférián élő, létminimum alatt élő emberek, miközben ez a betegség nem válogat. A drogambulancián, ahol dolgozom, alkoholfüggők is vannak. Elképesztően vegyes a társadalmi réteget érintő felhozatal. Az iskolai végzettségben is nagyon heterogén csoport, rengeteg diplomás van, a foglalkozások között is iszonyatosan nagy a szórás.

Sok apró utalás van a filmben arra, hogy Magyarországon kikerülhetetlen az alkohol.

Az én fejemben létezett egy olyan alternatív befejezése a filmnek, hogy a pozitív kicsengés után egy kamiont mutatunk, amiről hordják be a piákat egy szupermarketbe. Ezt végül didaktikusnak tartottuk, ettől függetlenül fontos bemutatni azt, hogy oké, hogy felépülsz, oké, hogy vannak az önsegítő közösségek, de ami körülvesz téged, az az állandó pia és a brutális alkoholbeágyazottság. És hogy mi az oka? Egyrészt egy gazdasági lobbi, az alkohol sajnos nagy biznisz. Becslések szerint a magyar háztartások összkiadásának átlagosan közel 3 százaléka alkoholra megy el. Egyébként minden, ami függővé tesz, az nagyobb valószínűséggel teszi fogyasztóvá az embert, ilyen értelemben pedig bevétel szempontjából sajnos „megéri" minél addiktívabb termékeket előállítani. Maga a függőség a fogyasztói lét terméke is, az sem véletlen, hogy ennyi okostelefon-függő tizenéves és felnőtt van a világon, nem csak az alkoholfüggőség a probléma. Mindemellett az alkoholnak van egy erős érzelemszabályozási hatása, sokan arra használják, hogy a hangulatukat módosítsák vele, traumatizált emberek sokszor a feldolgozhatatlannak érzett emlékeket fedik el a bódultság által vagy más negatív érzéseket próbálnak félresikerült öngyógyítási jelleggel kezelni az itallal.

Szöveg:
CSÁKVÁRI GÉZA

Fotó:
PAVEL BOGOLEPOV

„Az olyan filmek, mint az És mi van Tomival? talán a társadalom alkoholfogyasztáshoz való hozzáállását tudják alakítani."

Ez azonban hosszú távon fenntarthatatlan dinamika, ami egyre mélyebb spirálba húzza az érintettet. Végül pedig ott az alkohol civilizációs beágyazottsága: az első történelmi nyom arról, hogy mióta van jelen az emberiség történetében az erjesztettital-fogyasztás, a huszonötezer évvel ezelőtti lausseli vénusz dombormű, melyen egy ivókürtöt tartó női alak jelenik meg, aki bizonyos feltételezések szerint alkoholt fogyaszt.

Esélyünk sincs a változásra?

Az alkoholfogyasztás végigkíséri az emberiség történetét, de nem feltétlenül az alkoholfüggőség. Akkor van esély a változásra, ha egyre pontosabban megértjük, mitől emelkedik a szenvedélybetegséggel élők száma.

Az elfogyasztott alkohol mennyisége nem?

Magyarországon az egy főre jutó elfogyasztott alkoholmennyiség nemzetközi szinten nem annyira kimagasló, ha az adatokat összehasonlítjuk például Csehországgal, Lettországgal vagy akár egyes mediterrán és skandináv országokkal. Nem feltétlenül az elfogyasztott összmennyiség a kulcs tehát, sokkal inkább annak tényleges eloszlási mintázata. Nálunk ugyanis nagyobb aránnyal jelennek meg nagyivók, a kontrollált alkoholfogyasztás itt kevésbé működik jól Ennek a háttere nagyon összetett. Benne van Magyarország társadalmi traumatizáltsága. Általában az ilyen országokban, ahol sokszoros a történelmi trauma, a társadalom megengedőbbé válik az önpusztításra is, a kontrollvesztésre is. De ott van akár egy-egy nemzet genetikai háttere is, mely befolyásolhatja a függőségre való általános hajlamot. Mindemellett azt gondolom, hogy a fő okok között ott van a kiszakítottság, az izoláció, az elmúlt évtizedekben széthullott közösségek. Az a fajta kilátástalanság és jövőképnélküliség, melynek nem kedvez az sem, ha a világ pusztulásáról olvasunk napi szinten. Ilyen kontextusban manapság sokkal nehezebb célokat kitűznie egy tizenévesnek is, helyette – az életkoriságból fakadóan is – könnyebben érvényesül a mai napnak élés sokszor hedonisztikus vágya. A tizenévesek körében meglehetősen aggasztó méreteket ölt a rohamivás, ami 1-2 óra leforgása alatt öt vagy annál több egységnyi alkohol gyors elfogyasztását jelenti.

Ahol sokszoros a történelmi trauma, a társadalom megengedőbbé válik az önpusztításra is

KAPITÁNY-FÖVÉNY MÁTÉ

(Budapest, 1986. 04. 06) Klinikai szakpszichológus, adjunktus. Több mint tíz éve foglalkozik szenvedélybetegekkel, mind a terápiás ellátás, mind az addiktológiai kutatás területén. Hazai és külföldi egyetemeken tart addiktológiai témájú kurzusokat. Tagja a Magyar Tudományos Akadémia köztestületének, illetve a Magyar Addiktológiai Társaság elnökségének. A Kentaur a terminálban című novellaskötet, A terapeuta esetei sorozat Függőben – Az alkoholizmus lélektana, illetve az Ezerarcú függőség című kötet szerzője, Till Attila És mi van Tomival? című filmjének forgatókönyvírója.

Gender tekintetében hogyan oszlik meg a fiatalok alkoholizmusa?

Látszik a statisztikákban, hogy a tizenéves lányok is jönnek fel az alkoholfogyasztásban, de azért a mai napig jóval több a problémásan alkoholt fogyasztó férfi.

Vannak országok, például Norvégia, ahol az alkoholárusítást szigorúan szabályozza az állam, mégis ott sokkal több lerészegedett fiatalt láttam, mint itthon. Mi a jó módszer az edukálásra?

Az olyan filmek, mint az És mi van Tomival? talán a társadalom alkoholfogyasztáshoz való hozzáállását tudják alakítani. Ilyesfajta tabumentesítő és érzékenyítő példa az is, amikor ismertebb emberek felvállalják alkoholproblémáikat, nyíltan mesélnek a tapasztalataikról. Az úgynevezett környezeti prevenció stratégiái is kiválthatnak lassú változásokat, például ha a kocsmákban nincs korsó, csak pohár sör, és ezzel csökken az elfogyasztott italmennyiség. A magas jövedéki adó is lehet némiképp szabályozó hatású. Ugyanakkor a skandináv országokban a közhangulat, az érzéskifejezés módja vagy akár a napsütés hiánya is befolyásolja a depresszió magas arányát, ami valóban megnövelheti az alkoholfogyasztás arányát. Mindazonáltal kutatások bizonyították, hogy a magyar tizenéves fiúk bizonyos években világelsők voltak a havi részegség tekintetében.

Hiányoltam a filmből, hogy nem látjuk, hogyan „gyógyult meg" Thuróczy karaktere. Miközben Magyarországon az alkoholizmus egészségügyi szintű kezeléséről nem a sikertörténetek a gyakoriak, és az átlagembernek fogalma sincs, hova fordulhat a problémájával.

Egyrészt igen, ezt lehet a film hiányának is tekinteni. Másrészt tudjuk, hogy az érintettek kilencven százaléka kezeletlen, csupán tíz százalék jut el terápiába. Igaz, részben azért, mert nincsen sok terápiás hely. Bemutathattuk volna a magyar ellátórendszer hiányosságait a filmben, de ez már túl messzire vitt volna. Tény: bezártak számos addiktológiai osztályt, kevés a kezelőhely. Ha az a bizonyos kilencven százalék rászánná magát, és egyszer csak nekiindulna, problémát okozna az ellátásuk. Ám sajnos nem itt tartunk, mert ez a kilencven százalék még mindig nem jut el addig a belátásig, hogy segítséget kérjen. Itt pedig nem csak arról van szó, hogy nem tudják, hogy hova kell menni. 2015-ben például Google-térképen összegyűjtöttük az összes kezelőhelyet, de más forrásokból is lehet tájékozódni az interneten, hogy hová fordulhatunk. Az És mi van Tomival?-ban nem született mindenre válasz, de vannak benne kérdések, amelyek elgondolkoztatják a nézőt, ha nem is kap egyértelmű válaszokat. És a helyzetről lehet és kell beszélni a film köré épülő kampányban a következő hónapokban.

€/HUF 408,22 ↓ -0,01% | $/HUF 376,67 ↑ +0,44% | CHF/HUF 432,60 ↓ -0,41%

LAPSZÉL

Nagy Márton kiakadt Magyar Péterre

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Magyar Péter Brüsszelből diktált hazugságaival szemben a magyar gazdaság éppen azért mutatja a fordulat jeleit, mert a magyar lakosság és családok fogyasztása és bizalma megerősödött. Ha Magyar Péter többet forgatná a statisztikákat vagy érteni akarná a gazdaság működését, akkor azt is észrevehetné, hogy soha ilyen magas nem volt a lakosság megtakarítása. Ez szintén nem az elszegényedés jele – áll a Nemzetgazdasági Minisztérium közleményében. Nagy Márton és tárcája arra reagált, hogy Magyar Péter a Klubrádióban azt mondta: a nemzetgazdasági minisztert inkább gazdaság-visszafejlesztési miniszternek, Nagy „majd jövőre megcsináljuk" Mártonnak vagy Óz, a nagy varázslónak kellene hívni. A vártnál is gyengébb GDP-adatról a Tisza Párt elnöke úgy vélte, még bizonytalan, hogy a negyedik negyedévben is csökken-e a gazdaság, csak az a biztos, hogy ezt Nagy Márton sem tudja. NÉPSZAVA

A vártnál kevesebb új munkahely

Jóval kisebb mértékben nőtt a munkahelyek száma az Egyesült Államokban a Helene és Milton hurrikán, valamint a Boeing, a kaliforniai és a hawaii szállodák dolgozóinak sztrájkja miatt. A munkaügyi minisztérium pénteken ismertetett adatai szerint októberben 12 ezerrel nőtt a munkahelyek száma az amerikai gazdaságban a mezőgazdaságon kívül. Ez 2020 decembere óta a legkisebb növekedés volt, és jócskán elmaradt az elemzői várakozások átlagában szerepelt 106 ezertől. A minisztérium szerint októberben 4,1 százalék volt a munkanélküliségi ráta. MTI

Megnyílt a 300. SPAR-üzlet

FORRÁS: Z-PANNON

Jelentős állomásához érkezett a SPAR magyarországi franchisehálózata: a napokban Lentiben megnyílt a 300. kiskereskedői tulajdonban lévő partnerüzlet, és idén még 7 egység csatlakozik hozzá. A hálózatnak tavaly 135 milliárd forint forgalma volt, és 3700 szakembernek adott munkát. A SPAR programja 2012-ban indult. A csatlakozó üzletek a nyitásra felújításon és korszerűsítésen esnek át, s a több mint 16 ezer termékből álló árukínálat mellett logisztikai és oktatási szolgáltatások, informatikai és szakmai segítségnyújtás áll a rendelkezésükre – ismertette Maczelka Márk, a SPAR kommunikációs vezetője. NÉPSZAVA

Csökkenhetne, de nő az adó

KÖZLEKEDÉS Januártól az üzemanyagok literenkénti jövedéki adója az uniós követelményeknél bruttó 20-22 forinttal többel nő.

MARNITZ ISTVÁN

Bár a kormány januártól literenként 12–15 forinttal még csökkenthetné is az üzemanyagok jövedéki adóját, ehelyett további, bruttó 7-8 forinttal emeli azt – számították ki. A kedd éjjel benyújtott módosítócsomagból – amiként arra elsőként a Bank360 felhívta a figyelmet – kiderült: a kabinet a jövőben több adófajtát – így az üzemanyagok jövedéki terheit is – az előző évi árnövekedés mértékével szorozná fel. Szakértők szerint ez a tavalyi évre vonatkozólag 4,1 százalék. Ez alapján a 95-ös 152,55 forintos, illetve a gázolaj 142,9 forintos jelenlegi, literenkénti, nettó jövedéki adójára vetítve 2025-re nettó 158,8, illetve 148,8 forintos szint adódik. Ez a benzin és a dízel esetében nettó 6,3 és 5,9, illetve bruttó 7,9 és 7,4 forintos januári emelést jelent.

Ugyanakkor az Orbán-kormánynak ezt egyáltalán nem lenne kötelessége megtenni. A tagországoknak ugyanis az uniós szabályok szerint az üzemanyagok jövedéki adóját egy euróban meghatározott, egységes minimumszint felett kell tartaniuk. Ez évtizedek óta változatlan: a benzin esetében 36, a gázolajnál pedig 33 eurócent literenként. Az eurózónán kívüli államok esetében ugyanakkor eme alsó korlát helyi devizában meghatározott szintjét mindig a megelőző év október 1-i, hivatalos árfolyam határozza meg.

Bár a mindenkori magyar kormányok mindig is igyekeztek a hazai jövedékiadó-szintet a legalsó lehetséges szint környékén tartani, a magyar fizetőeszköz folyamatos gyengülése miatt 2021 elejétől a hazai jogszabályokban, forintban meghatározott jövedékiadó-szint már az uniós küszöb alá csúszott. Ez a hiány a 2021. november közepétől 2022 decemberéig tartó, jövedékiadó-csökkentést is magával vonó „üzemanyagárstop" időszakában literenként 32-33, 2023-ban pedig, a forintban visszaemelt jövedékiadó-szintek ellenére, a brutálisan, 425 forintra felerősödő euró miatt, 30-33 forintra duzzadt. Mi-

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Nem áll le a kormány az üzemanyagok jövedéki adójának emelésével

7-8 forint

bruttó jövedéki-adó-emelés várható januárban az üzemanyagokra literenként, bár 12-15 forinttal csökkenteni is lehetne

után viszont tavaly az Európai Bizottság tudatta a kabinettel, hogy a Covid és az ukrán háború miatti türelem lejárt, 2024. eleji hatállyal az Orbán-kabinet, erős propagandasortűz, illetve zavart magyarázkodások kíséretében, de átlendülni látszott a ló túloldalára. Eszerint, miközben az emelést eleve nem az évtizedek óta változatlan uniós szabályok, hanem a forint gyengülése tette szükségessé, a kabinet, Brüsszelre, illetve – megtévesztő módon – a 2022-es, 425-ös árfolyamra mutogatva, 2024 januárjától nettó 33,55, illetve bruttó 41 forinttal emelte az üzemanyagok jövedéki adóját, vagyis az árát. Mivel ugyanakkor az uniós szabályok szerint a 2023-as, jóval kedvezőbb, 388,6 forintos árfolyamból kellett volna kiindulniuk, számítások szerint idén január óta a benzin és a gázolaj jövedéki adóját nettó 13, illetve 15, tehát bruttó 17, illetve 19 forinttal, mondhatni túlemelték. Igaz, ezt semmi sem tiltotta a kabinetnek: az uniós minimumszintnél értelemszerűen bármely tagállam emelhet nagyobb mértékben is. Ugyanakkor ez már a kormányok saját hatásköre, amit etikátlan – valótlan – brüsszeli kötelezettségként beállítani.

> A tagországoknak az uniós szabályok szerint az üzemanyagok jövedéki adóját egy euróban meghatározott, egységes minimumszint felett kell tartaniuk. Ez évtizedek óta változatlan: a benzin esetében 36, a gázolajnál pedig 33 eurócent literenként.

Bár a 2023. végi kormányinfókon Gulyás Gergely kancelláriaminiszter ezt már nem is tagadta, akkori válaszát, miszerint a többletbevételt rezsivédelemre költenék, utólag semmi sem igazolja. Bár az EU hivatalos közlönyének idén október 1-i kiadásában a tavalyinál magasabb, 397,83 forintos árfolyam jelent meg, ez még mindig nem éri el a mostani jövedékiadó-szint alapjaként hivatkozott, 425 forintot. Számításunk szerint a mostani közlésből 2025-re nettó 143, illetve 131 – bruttó 181, illetve 167 – forintos jövedékiadó-szintek következnek. Ha tehát a kormány a jelenlegi, túlemelt jövedékiadó-szintet az uniós határig mérsékelné, januártól nettó 9,7, illetve 11,6 – bruttó 12,4, illetve 14,8 – forinttal még csökkenthetné is a jövedékiadó-szintet, vagyis az árat. A kormány tehát, januártól, saját hatáskörben, a szükséges szintnél, a benzin jövedéki adóját bruttó 20,3, a gázolajét pedig 22,2 forinttal magasabb szinten húzza meg.

Szintén kérdés, mit szól majd a kormány, ha január elején azzal szembesül, hogy a 7-8 forintos adóemelés miatt az üzemanyagok átlagára ismét a szomszédoké fölé került.

Egyik kezével ad, a másikkal elvesz a kormány

ADÓTÖRVÉNYEK A kormány beterjesztette a parlament elé az őszi adócsomagját, ez az első lépés a jövő évi költségvetés meglapozásához. A Fidesz népszerűségének csökkenése, illetve a 2026-os országgyűlési választások közelsége miatt az adótörvények lehetővé teszik az osztogatást is, ebben a csomagban szerepel például a többi között a családi adókedvezmény duplájára emelése. A javaslat szerint erre két lépésben kerülne sor: 2025. július 1-jétől havonta másfélszeresére nő a kedvezmény, majd 2026. január 1-jétől ismételt emeléssel éri el a kitűzött szintet. Az eltartottak számától függően a családi kedvezmény egy fő esetén 133 340 forintra, két személy esetén 266 660 forintra, három vagy több eltartott esetén pedig 440 000 forintra emelkedne havonta.

De lesz tehernövekedés is, ráadásul automatizálják azokat: a jövőben minden januárban az előző év júliusában mért infláció mértékével emelkednek egyes adók. Így most januártól 4,1 százalékkal nő a gépjárműadó, a gépkocsik regisztrációs díja, de ami a legfontosabb, az üzemanyagokat, dohány- és alkoholtermékeket terhelő jövedéki adó is ennyivel emelkedik januártól.

> A jövőben minden januárban az előző évi júliusban mért infláció mértékével emelkednek egyes adók.

A kormány gondol a 2026-os választások elveszítésére vagy legalábbis a „különleges gazdasági övezetek" megszüntetésére, ennek értelmében módosítja a helyi önkormányzati adótörvényeket. Több, jelenleg nagy adóbevételű ellenzéki várostól (pl. Göd, Paks, Iváncsa) a kormány elvonja a helyi iparűzésiadó-bevételeit, átcsatornázva azokat a fideszes megyei önkormányzatokhoz. A módosítás szerint ha jövőben megszűnnének ezek az úgynevezett különleges gazdasági övezetek, és az adóztatás joga visszaszállna az önkormányzatokra, azok abban az esetben nem emelhetnek adót három évig, ha korábban a fideszes vármegye meghatározott időre adókedvezményt vagy alacsonyabb adót állapított meg.

Az adótanácsadással foglalkozó EY szakértői szerint több új formával bővül az adómentesen adható juttatások köre – olvasható a cég közleményében. A lehetőségek között jövőre szerepelni fog például a Diákhitel II. havi törlesztőrészleteinek megfizetéséhez vagy visszafizetéséhez adott munkáltatói támogatás. Béren kívüli juttatásnak fog minősülni a SZÉP-kártyára lakásfelújításra adott munkáltatói támogatás is. Fontos kitétel, hogy a SZÉP-kártyáról a felhasználható összeg nem haladhatja meg a magánszemély fizetési számláján 2025. év január 1-jén nyilvántartott összeg és a számlára 2025. évben utalt összeg 50 százalékát. Az új lakások értékesítésére vonatkozó kedvezményes, 5 százalékos általános forgalmiadó-mérték időbeli hatályát 2 évvel, 2026. december 31-ig meghosszabbítja a tervezet – írták a szakértők. PAPP ZSOLT

Nyugdíj-előtakarékosságból hiteltörlesztés

A kormány jelentősen gyengíteni készül az önkéntes nyugdíjpénztári rendszert: a gazdasági növekedés serkentésére akarja átcsatornázni az ottani megtakarításokat, igaz, egyelőre átmeneti jelleggel 2025. december 31-ig. A javaslat szerint a nyugdíjpénztár tagjainak egyéni számláján felhalmozódott összeg lakáscélokra – vásárlás, felújítás – is felhasználható, a megtakarító, a házastársa vagy a gyermeke otthona esetében. A pénzt ugyancsak fel lehet majd használni meglévő jelzáloghitel törlesztésére, előtörlesztésére és végtörlesztésére is. Az átlagos megtakarítás 2 millió forint.

Tiltakozások Orbán ellen

BÉCS Karl Nehammer osztrák kancellár nem fogadta a magyar miniszterelnököt, akit csak a szélsőjobb látott vendégül. Ez intő jel: Ausztriával is egyre fagyosabb a kormány kapcsolata.

RÓNAY TAMÁS

Az osztrák politikai és társadalmi élet egy sor szereplője tiltakozott amiatt, hogy a bécsi parlament múlt héten megválasztott elnöke, a szélsőjobboldali, szabadságpárti Walter Rosenkranz meghívására az osztrák fővárosba látogatott Orbán Viktor. Az osztrák pártok már a vizit előtt tiltakoztak és értetlenségüket fejezték ki amiatt, hogy éppen az illiberális magyar kormányfő a nemrég hivatalba lépett parlamenti elnök első vendége.

Rosenkranz a parlament épületében fogadta csütörtökön a magyar miniszterelnököt, a találkozón Herbert Kickl, az Osztrák Szabadságpárt (FPÖ) szélsőséges kijelentésekről ismert vezetője is jelen volt. Miközben a magyar politikai élet szereplői rendre azzal bírálnak egyes nyugati országokat, hogy „nem adják meg a kellő tiszteletet Magyarországnak", Orbán ezúttal közvetve beleszólt a vendéglátó ország belpolitikájába, mert amikor Kicklt üdvözölte, reményét fejezte ki, hogy hamarosan kancellárként köszönheti majd. Ausztriában jelenleg is folynak a koalíciós tárgyalások. Bár a néhány héttel ezelőtt megrendezett parlamenti választást az FPÖ nyerte meg, Alexander Van der Bellen köztársasági elnök a parlamenti pártok konzultációit követően Karl Nehammer hivatalban lévő kancellárt bízta meg a kormányalakítási tárgyalásokkal, aki a szociáldemokratákkal egyezkedik az új kabinet életre hívásáról. A voksoláson második helyen végzett ÖVP elnöke eleve kikötötte: nem hajlandó részt venni egy olyan kormányban, amelyet Kickl vezet. Orbán Kicklnek tett gesztusa ezért finoman fogalmazva nem nevezhető barátságos lépésnek a hivatalban lévő osztrák kancellárral szemben. A magyar–osztrák viszony egyre hűvösebbé válását jelzi, hogy maga Nehammer nem volt hajlandó fogadni a magyar kormányfőt, ami szokatlan a diplomáciában, de sokat elmond az osztrák kancellár véleményéről. Az szélsőjobboldali FPÖ és a Fidesz között ugyanakkor szoros a kapcsolat, mindkét párt a Patrióták Európáért európai parlamenti képviselőcsoportjában foglal helyet, Kickl, valamint az FPÖ EP-delegációvezetője, Harald Vilimsky is többször áradozott Orbánról.

A bécsi parlamentben tartott szélesebb körű találkozót követően, amelyen az FPÖ és a magyar kormány több illetékese vett részt, Orbán és Kickl kétoldalú megbeszélésre vonult vissza. Ezt követően aláírták a „bécsi nyilatkozatot" – közölte az FPÖ sajtóközleményében. A nyilatkozat összefoglalja az FPÖ és a Fidesz legfontosabb elveit Európával kapcsolatban, hangzik a hivatalos közlés. A szöveg szerint Európa „őshonos népei" veszélyben vannak „az illegális migráció kiterjedtsége" és a „menedékjoggal való szervezett visszaélés" miatt. Az EU centralizmusát is bírálták. A szöveg elutasítja a nemi identitásokat. Az ukrajnai háborúval csak általánosságban foglalkozott a dokumentum: „Aktívan támogatjuk, hogy a világban kialakult háborúk a lehető leggyorsabban véget érjenek tűzszünetek és tárgyalások révén" – írták.

FOTÓ: AFP/TOBIAS STEINMAURER

Bár Walter Rosenkranz, a szélsőjobboldali FPÖ házelnöke fogadta Orbán Viktort, a kormányfő látogatását így is politikai és civil tiltakozás kísérte

Az FPÖ-n kívüli szereplők véleménye már messze nem olyan pozitív a magyar miniszterelnökkel kapcsolatban.

Amikor az Orbánt szállító gépkocsi behajtott az épület elé, a tüntetők hangosan skandálták jelszavaikat. A SoHo-ból érkező kis csoport szivárványszínű zászlókat és egy kétnyelvű transzparenst emelt a magasba. Utóbbin e szöveg volt olvasható: „Védjük meg az emberi jogokat és a sokszínűséget! Megakadályozni az orbánizációt!".

Az ausztriai zöldek is élesen bírálták Orbán meghívását. Sigrid Maurer zöldpárti frakcióvezető amiatt tiltakozott, hogy Orbánt egy osztrák és egy magyar zászló előtt fogadták, az uniós zászlót viszont eltávolították. „Ez a kép többet mond ezer szónál" – jelentette ki. A látogatás egyfajta szimbólum és „ez a jelzés végzetes" – jelentette ki Werner Kogler zöldpárti pártelnök sajtótájékoztatóján. A szociáldemokraták is élesen bírálták a látogatást. Rosenkranz „bizonyosan nem tett eleget" a parlament elnöki tisztségének, amikor egy olyan embert fogadott, aki „korrupt elitkormánnyá alakította át az országát" – hangsúlyozta Andreas Babler pártelnök és frakcióvezető sajtóközleményében.

Beate Meinl-Reisinger, a liberális NEOS elnöke még szerdán levelet írt Rosenkranznak. Ebben felszólította a parlamenti elnököt, hogy „egyértelműen foglaljon állást Orbán Viktor Európa- és demokráciaellenes magatartásával szemben". Csütörtökön pedig Niki Scherak frakcióvezető-helyettes azt írta: „Orbán Viktor Európa-ellenes magatartása nem lehet példakép egy házelnök számára".

Orbán Viktor miniszterelnök látogatását „lehetőségként kell értelmezni arra vonatkozóan, hogy Ausztria konkrét intézkedéseket követeljen az emberi jogok védelmében" – hangsúlyozta közleményében Shoura Hashemi, az Amnesty International Austria ügyvezető igazgatója.

Saját közönsége előtt beszélt a kormányfő

Orbán Viktor csütörtökön egy panelbeszélgetésen vett részt Bécsben, amelyen a magyar kormány svájci háziszerzője, Robert Köppel, a Weltwoche oroszbarátságáról hírhedt főszerkesztője és a Putyin elnökkel jó barátságban lévő Gerhard Schröder egykori szociáldemokrata kancellár is részt vett. A teremben a mintegy 500 vendég ovációval fogadta a vendégeket. „Az ukrajnai háborút katonailag elvesztettük" – hangoztatta az itthon jól ismert mantrát Orbán Viktor. Ezt minden katonai elemző tudja, csak a csúcspolitikusok tagadják folyamatosan – tette hozzá. „Európa képtelen békét teremteni" – hangoztatta Orbán a Der Standard beszámolója szerint. Úgy tűnik, nem is érdeke, hogy ezt tegye – mondta, és azzal vádolta Franciaországot és Németországot, mindenekelőtt Ursula von der Leyent, az Európai Bizottság elnökét, hogy „háborúpártiak". Mielőtt elvállalta volna Magyarország számára a tanácsi elnökséget, feltette magának a kérdést, hogy vállaljon-e egy unalmas elnökséget, „mint 2011-ben", amely „kielégíti a bürokratákat", vagy vállaljon-e kockázatot. Az utóbbi mellett döntött, és célul tűzte ki az ukrajnai tűzszünet elérését. Orbán azt is mondta, Oroszország „keresztény ország", de a hatalom nyelvét beszéli.

Gerhard Schröder volt kancellár is úgy vélte, hogy Donald Trump „békegalamb" lehet az ukrajnai konfliktusban. Arról már ő sem beszélt, hogy ezért milyen árat kellene fizetnie Kijevnek és az ukrán népnek.

Adják-veszik a voksokat Moldovában

DIVERZIÓ Vasárnap rendezik meg az elnökválasztás második fordulóját Moldova Köztársaságban, amelyen az EU-párti hivatalban lévő Maia Sandu mérkőzik meg oroszpárti ellenzéki kihívójával, a szocialista Alexandr Stoianoglóval.

A két héttel korábbi első fordulóban Maia Sandu a voksok 42 százalékát gyűjtötte be, Alexandr Stoianoglo 26 százalékot szerzett. A meccs mégsem lefutott, hiszen az első fordulóban 11 jelölt mérkőzött meg, a kiesők többsége pedig, akárcsak Moszkva Stoianoglo mögé állt be.

A pénteken nyilvánosságra hozott utolsó felmérések szerint Maia Sandu így is a választás esélyese, és meg is fogja nyerni azt rendkívül szoros eredménnyel, hacsak a Moszkva által támogatott erőknek nem sikerül megzavarniuk a választás tisztaságát. Márpedig ezért mindent megtesznek. A Radio Chisinau által ismertetett iDATA felmérés készítői a legvalószínűbb forgatókönyvnek azt tartják, hogy Sandu a diaszpóra szavazataival 51,1 százalékkal megnyeri a választást. Stoianoglo csak abban az esetben nyerhet, ha a diaszpórában élő moldovaiak nagyon alacsony számban élnek szavazati jogukkal. Az elnökválasztás első fordulójával egy időben Moldovában referendumot is tartottak az EU-csatlakozásról, abban is a nyugati országokban élő moldovaiak szavazatai billentették át a mérleget az Európa párti erők oldalára.

Akárcsak az első fordulót, az utóbbi két héten zajlott kampányt is meghatározta a masszív orosz beavatkozás. Moldovai sajtójelentések szerint ezúttal „buszoztatással" is számolni kell. Az Oroszországban élő moldovaiak számára a „Moldovans in Russia" nevű Facebook-csoportban légi és szárazföldi járatokat ígérnek Minszkbe, Bakuba vagy akár Isztambulba és Kisinyovba is, a repülőgépeket már kibérelték. Vlagyimir Szolovjov az egyik legismertebb orosz propagandista Telegram-csatornáján azt az üzenetet tette közzé, hogy „veszélyben van az anyaország", és a moldovaiaknak el kell menniük szavazni. A posztban szerepel egy telefonszám, amelyen a moldovaiak elszállítást kérhetnek a moszkvai vagy minszki szavazóhelyiségekbe.

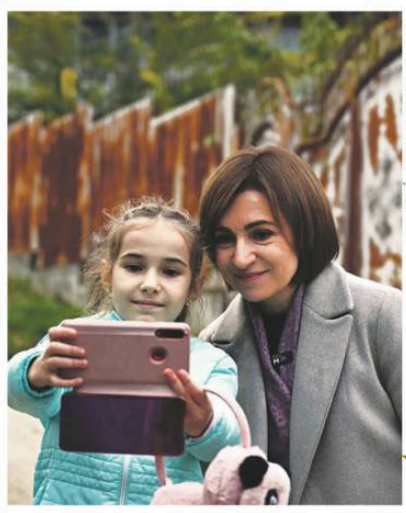

FOTÓ: AFP/DANIEL MIHÁILESCU

Maia Sandu kormányfő elkötelezett országa európai jövője mellett

A chisinaui hatóságok az első forduló előtt orosz ügynökök egész hálózatát buktatták le, moldovai bankszámlákra átutalt szavazatvásárlási pénzeket foglalt le. A Ziarul de Garda oknyomozó újság beépített munkatársakkal bizonyította a szavazatvásárlást. Az elmúlt napokban is több esetben léptek a hatóságok. A korrupcióellenes központ és ügyészség pénteken több helyen is házkutatást tartott választási korrupciós ügyekkel kapcsolatosan. Nyomozás indult, egy meg nem nevezett párt 12 tagját gyanúsítják szavazatvásárlással.

A rendőrség sajtóközleményben jelezte ugyancsak pénteken, hogy további 20 házkutatást végeztek több büntetőügy alapján, amelyek illegális finanszírozással és választási korrupcióval kapcsolatos tényeken alapulnak. Mindezt azután, hogy szerdán 30 házkutatás során 11 területi vezetőt vettek őrizetbe szavazatvásárlás gyanújával. Mindnyájan a Moszkva támogatását élvező, korrupcióért elítélt, külföldre menekült oligarcha, Ilan Sor pártjának politikusai. Sor nem indult a választáson, de Stoianoglót támogatja. Utóbbi a kampányban azt hangsúlyozta – „mértékkel" közelítené az országot az EU-hoz és bármikor kész lenne Vlagyimir Putyinnal találkozni.

GÁL MÁRIA

FOTÓ: AFP/NENAD MIHAJLOVIC

A romok alatt még maradtak túlélők, a sérültek száma is magas

Már tizennégy halott Újvidéken

SZERBIA Péntek késő estére tizennégyre nőtt a halálos áldozatok száma a szerbiai Újvidéken, ahol a város vasútállomásának betonból készült előtető-szerkezete leszakadt és maga alá temette a járókelőket és a padon várakozókat. A halottak között van egy hatéves gyermek is. Három embert kórházban ápolnak, az egyikük állapota kritikus, amputálni kellett a lábát. A város polgármestere, Milan Đurić a baleset után azonnal a helyszínre sietett, hogy felügyelje a mentési akciót.

A vasútállomást nemrég a kínai forrásból finanszírozott Belgrád–Budapest vasútvonal építésének részeként felújították, 2022 márciusában AleksandarVučić szerb miniszterelnök és Orbán Viktor közösen adták át. A magyar kormányfő akkor azt írta Facebook-posztjában: A béke épít!

Goran Vesić szerb közlekedésügyi és infrastruktúráért felelős miniszter újságírók kérdésére elmondta, hogy a korábbi felújítás nem érintette a most leomlott részt.

Szijjártó Péter a baleset után közzétett Facebook-bejegyzésében elmondta, beszélt Pásztor Bálinttal, a Vajdasági Magyarok Szövetségének elnökével, és együttérzéséről biztosította Marko Durić szerb külügyminisztert. MOSOLYGÓ MIKLÓS

Wisconsini párbajozók

3 NAP A demokrata és republikánus elnökjelölt is a Nagy-tavak régió billegő államaiban igyekszik kicsikarni a győzelmet a kampány hajrájában.

MOSOLYGÓ MIKLÓS

Kamala Harris és Donald Trump is Wisconsin állam legnépesebb városában, Milwaukeeben tartottak kampánygyűlést szombaton, így a közvélemény-kutatások szerint is megjósolhatatlanul szoros elnökválasztás feszültsége pénteken szimbolikusan is egy helyre összpontosult.

Trump még csütörtökön a wisconsini Green Bayben adott elő egy Benny Hill kabaréjeleneteiben látható performanszot, amikor a TRUMP feliratot viselő 757-es magánrepülőjéből kiszállva egy rikító megkülönböztető mellénybe bújt és felpattant a Trump–Vance-kampány logójával felcímkézett kukásautó volánja mögé. A látványos szituációs komédia Biden elnöknek szólt, aki kedd este egy latino jogvédő csoportnak nyilatkozva nevezte „hulladéknak” Trump támogatóit utalva a vasárnapi Trump gyűlésen Puerto Ricó-iakat megsértő „úszó szemétsziget” beszólásra. Bár a mondat egy meghívott vendégelőadó száját hagyta el, Trump kampányának azonnal magyarázkodnia kellett. Ahogy most Harrisnek is.

Harris a kampányában kitüntetett szerepet szán Donald Trump felemelkedése előtti Republikánus Párt ismert tagjainak. A George W. Bush elnöksége alatt alelnöki hivatalt betöltő Dick Cheney és lánya, az egykori wyomingi képviselő és hangos Trump-kritikus, Liz Cheney is demokrata elnökjelölt támogatása mellett állt ki az idei kampányban. Trump politikai karakterét ezúttal sem hazudtolta meg és szó szerint célba vette Cheney-t egy arizonai fórumon, amelyet az egykori Fox News sztár és Trump-rajongó, Tucker Carlson vezetett. „Ő egy radikális héja. Állítsuk csak kilenc puskából kilőtt golyó elé. Lássuk hogy érzi majd magát, ha fegyverek szegeződnek az arcára” – nyilatkozott Trump, a korábbi Republikánus Párt neokonzervatív külpolitikájára utalva, amely szerinte Irak után az ukrajnai konfliktust is fegyveres úton oldaná meg.

FOTÓ: PROFIMEDIA

Donald Trump, az egykori bulvárhős és showman szinte lubickolt a kabaréjelenetbe illő szituációban

A Marist College által végzett felmérés kifejezetten a három északi billegő államot, a gyakori demokrata győzelmek miatt ún. Kék Falnak hívott (Wisconsin, Michigan, Pennsylvania) régiót vizsgálta, amely a négy másik csatatér államhoz képest is kiemelt figyelmet élvez a demokrata elnökjelölt Kamala Harris és a republikánus Donald Trump kampánystratégáinak szemében egyaránt. Wisconsinban jelenleg 50-48, Michiganben 51-48 arányban Harris vezet, míg a 19 elektori mandátumával a legértékesebb trófeaként számon tartott Pennsylvaniában holtverseny alakult ki a felek között.

Az elnökválasztás lelkét jelentő elektori rendszer szakértőinek becslése szerint a határozott pártállással rendelkező államokat számításba véve Harrisnek 225, míg Trumpnak 219 elektori mandátum „van már zsebben”, a cél pedig mindkét elnökjelölt számára a 270 voks megszerzése. Harrisnek a legzökkenőmentesebb útja a győzelem felé az említett három állam megnyerésén át vezet. Az ún. Sun-Belt (Napsugár-övezet) négy déli államából háromban (Arizona + 2 százalék, Georgia +2 százalék, Észak-Karolina +1 százalék) Trump vezet a Washington Post által összesített közvélemény-kutatások átlaga alapján. Az egyedüli kivétel a szerencsejáték iparáról ismert Nevada állam, amely Harris 1 százalékos előnyét mutatja. Trump biztosan átlépi a 270 mandátumos határt (és vele a Fehér Ház kapuját), ha Nevada kivételével az említett déli államokat megnyeri, és a Kék Fal államai közül legalább egyikben győzelmet arat.

> A látványos szituációs komédia Biden elnöknek szólt, aki kedden egy latino jogvédő csoportnak nyilatkozva „hulladéknak” nevezte Trump támogatóit.

LAPSZÉL

Robbantásos merénylet Pakisztánban

Házilagosan készített bomba robbant a délnyugat-pakisztáni Kvettában. A merénylet célpontja egy rendőrfurgon lehetett, amely vakcinákat szállított. A robbanószerkezet egy motorbiciklihez volt erősítve, amely a rendőrségi jármű mellett parkolt. A robbanásban egy rendőr mellett öt iskoláskorú gyermek is meghalt, további huszonhárman megsérültek. A merényletet eddig egyik terrorszervezet sem vállalta magára. NÉPSZAVA

Csalhattak a grúz választáson

FOTÓ: AFP/MIRIAN MELADZE/ANADOLU

Az Edison Research amerikai közvélemény-kutató tegnapi kijelentése szerint választási előrejelzésük és a hivatalos eredmények közti eltérés „nem magyarázható normális ingadozásokkal”, tudósít az ORF. A választás utáni felmérésük alapján az ellenzék a voksok 51,9 százalékát, míg a kormányzó Grúz Álom pártja 40,9 százalékát szerezte meg. Ezzel szemben a grúz választási bizottság által közölt eredmény szerint a kormánypárt 53,9, az ellenzéki szövetség pedig 37,7 százalékot kapott. Az Edison Research szerint az eredmények közötti eltérés „a választás helyi szintű manipulációjára utal”. NÉPSZAVA

Zelenszkij kérése Magyarországhoz

BLOKKOLÁS Ukrajna és Magyarország kétoldalú dokumentumot készít elő a jövőbeli kapcsolatokról – mondta el Volodimir Zelenszkij csütörtöki kárpátaljai látogatásán, hozzátéve, hogy ebben biztonsági téren azt kérik, Magyarország ne blokkolja Ukrajna meghívását a NATO-ba. A TV21 Ungvár híradása szerint ungvári programja keretében Zelenszkij a megyei adminisztráció vezetőivel, így a kárpátaljai megyei tanács magyar képviselőivel is találkozott, itt hangzott el a fenti kérés.

Petei Judit, az Orbán-kormány által támogatott Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) frakcióvezetője a kijevi vezetés „győzelmi tervével” és a szomszédos országoktól szerezhető biztonsági garanciákkal kapcsolatban kérdezte az elnököt, aki válaszul kifejtette, hogy a helyi magyar képviselők sokat tehetnek azért, hogy eredményes legyen a párbeszéd az Orbán-kormánnyal. „A biztonsági garanciákról pedig annyit, hogy a legjobb garancia számunkra a szövetség lenne, NATO-taggá válni a háború után” – mondta.

A formálódó ukrán–magyar dokumentumban szavai szerint tisztázni kellene a két ország közötti félreértéseket, egyezségre jutni a történelmi múlt és a jövő kérdéseiben, hogy a felmerülő kisebbségi kérdések „megoldhatók legyenek, ne okozzanak feszültséget államaink között”. „...már elkészítettük az összes javaslatot, és megosztottuk a magyar féllel is” – mondta, természetesnek nevezve, hogy a dokumentumnak részét képezi a biztonság kérdése is.

FOTÓ: UKRAINIAN PRESIDENT PRESS OFFICE

A legjobb garancia Ukrajna számára az lenne, ha NATO-taggá válhatna a háború után – erősítette meg Volodimir Zelenszkij

Az elnök nagyon barátinak nevezte „azt a megfogalmazást, amellyel megkezdhetnénk a párbeszédet Magyarországgal”. „Azt kérjük, hogy ne blokkolják Ukrajna meghívását a NATO-ba. Tehát nem kérünk támogatást vagy szavazatot, csak hogy ne blokkolják. Ez a pont most része a javaslatainknak. Nagyon szeretnénk, ha Magyarország ezt a pontot sem blokkolná. Ez fontos nekünk” – mondta Zelenszkij.

Az elnök nem véletlenül hangsúlyozhatta ezt. Paczolay Máté külügyi szóvivő ugyanis tegnap az MTI-nek úgy reagált: zajlik egyeztetés egy átfogó, magyar–ukrán együttműködési megállapodásról, amelynek hangsúlyos részét kell képezze a magyar nemzeti közösség jogainak visszaadása. „Ugyanakkor az egyeztetések során (...) világossá tettük, hogy Ukrajna NATO-hoz való csatlakozási szándéka nem lehet része ezen megállapodásnak.” A magyar kormány álláspontjában e kérdésben semmifajta változás nincsen. „Ukrajna NATO-hoz való csatlakozása a harmadik világháború kitörését okozná” – hangoztatta.

Az ukrán kérést a tervezet záradékának nevező RBK-Ukraina hírportál felidézte, hogy Magyarország azon kevés EU-országok egyike, amelyek hátráltatják Ukrajna uniós csatlakozását, soros EU-elnökként blokkolja a befagyasztott orosz vagyon bevételeiből Ukrajnának nyújtandó uniós hitelt. A Kyiv Independent pedig rámutatott: Orbán Viktor miniszterelnök támadta Ukrajna győzelmi tervét is (amelynek első pontja Ukrajna azonnali meghívása a NATO-ba) „több mint rémisztőnek” nevezve azt.

Zelenszkij Ungváron részt vett a „Made in Ukraine” gazdasági fórumon, ahol infrastrukturális és ipari fejlesztésekről egyeztetett területi vezetőkkel, civil és szakmai szervezetek képviselőivel. Az Ukrinform jelentése szerint egyebek mellett közölte, hogy a kijevi kormány támogatja ipari parkok létesítését és korszerűsítését Kárpátalján.

HARSÁNYI GYÖRGY

Aberrált romapolitika

CZENE GÁBOR

A Fidesz cigányügyi koncepciója roppant egyszerű elvekre épül. Miket is beszélünk... Hiszen elvekről szó sincs, pusztán hatalmi praktikumról. A siker nem a cigányság iskolázottsági mutatóinak javulásában, vagy például a szegregáció csökkenésében mérhető, hanem csak és kizárólag abban, hogy a választásokon a romák szállítják-e kormánypárt számára az elvárt szavazatmennyiséget.

A kitüremkedéseiben látványos jeleket produkáló, működési mechanizmusát tekintve azonban rejtett életmódot folytató rendszer mindennapjaiba enged bepillantást az a levél, amit a Cigány Közösségek Szövetsége (CiKöSz) „fővárosi főkoordinátora" írt a szervezetéhez tartozó budapesti roma nemzetiségi önkormányzatoknak. A Népszavában ismertetett e-mail tartalmilag két jól elkülöníthető részből áll: az egyik arról szól, hogy a kormánypárti romák mit remélhetnek a Fidesztől, a másik arról, hogy ellentételezésként mit remél tőlük a Fidesz.

A levélben foglaltak szerint Szűcs Csaba, a CiKöSz vezetője – aki az államtitkárrá kinevezett fideszes parlamenti képviselőtől, Sztojka Attilától vette át a stafétabotot, amúgy Kiskunhalas alpolgármestere – tárgyalni fog Szentkirályi Alexandrával, a Fidesz budapesti elnökével, az emlékezetesen dicstelen szerepet játszó volt főpolgármester-jelölttel. Az egyeztetésen Szűcs Csaba megpróbál közbenjárni annak érdekében, hogy a ciköszös kerületek „valamilyen formában segítséget" kapjanak.

Ehhez kell záros határidőn belül írásban összegyűjteni az igényeket. Az, hogy pontosan milyen segítségre gondolt a szerző, nem teljesen egyértelmű. Valószínűsíthető, hogy kedvezően elbírált pályázatok is a segítségnyújtás egyik formáját jelentik, de a közvetlen anyagi támogatás se kizárt. Ebben az esetben pontosan le kell írni, hogy milyen „anyagi kerettel" kalkulál a kérelmező. A „teljesíthetetlen" kérések kerülendők – intett visszafogottságra a főkoordinátor, jelezve, a romák nem tartoznak a fideszes hierarchiának abba a szférájába, ahova számolatlanul ömlenek a milliárdok.

Miközben az ígéretek meglehetősen homályosak, a cserébe teljesítendő feladat egészen világos. A Szentkirályi Alexandrával folytatott egyeztetéshez ugyanis szükség van arra az információra is, hogy „melyik kerület körülbelül milyen létszámot tud mozgósítani a 2026-os parlamenti választásokra". Ezt az információt a segítség iránti kérelemmel együtt kell benyújtani, ami arra utal, hogy a reménybeli támogatás mértéke és a mozgósítási potenciál a legkevésbé se független egymástól.

Kamuzni viszont nem szabad. A főkoordinátor arra figyelmeztetett, hogy mindenki olyan létszámot jelöljön meg a parlamenti választásokra, amit „ténylegesen tud is 2026-ban majd mozgósítani, mert az eredmények után mindig minden visszaellenőrizhető, ezt tudjuk nagyon jól".

Hát, így...

Farkas Flórián, a Lungo Drom elnöke hajdan az MDF-fel, aztán az MSZP-vel szövetkezett, végül lehorgonyzott annál a Fideszné, amelynek élén Orbán Viktor csak saját magától tűri el a pávatáncot. Farkas Flóriánt a nevéhez köthető befuccsolt programok és botrányok miatt végül parkolópályára tették. A Lungo Drom helyett Sztojka Attila – még kormánybiztosként – másik fideszes roma szervezetet gründolt. Ez a Cigány Közösségek Szövetsége. Az elmúlt években a CiKöSz felemelkedésének lehetünk szemtanúi.

> A Fidesz aberrált romapolitikája Stockholm-szindrómában szenvedő cigányok tömegeit is kitermelte, főként a leszakadó térségekben.

A legszomorúbb az, hogy a Fidesz politikai hadjáratába bevonják azokat a nemzetiségi önkormányzatokat is, amelyeknek elvileg a roma kulturális és oktatási autonómia letéteményeseinek kellene lenniük. A Fidesz aberrált romapolitikája Stockholm-szindrómában szenvedő cigányok tömegeit is kitermelte, főként a leszakadó térségekben. Szegényellenes intézkedésektől, népbutító propagandától sújtott romák százezrei azonosulnak a Fidesszel, és rettegnek a gondolattól, hogy mi történik, ha netán megbukik a kormány. Pedig a Fidesz leváltása éppen nekik lenne leginkább érdekük.

Bár egyre halkabban mondogatják, évtizedek óta hallani, milyen fontos lenne az erős és pártoktól független roma önszerveződés létrejötte. No, persze. Ettől most messzebb vagyunk, mint a rendszerváltás óta valaha.

Ebből elég!

PAPP ZSOLT

„Magyarországnak új gazdaságpolitikára van szükség!" – ezt nem én mondom, hanem a kormány a legújabb nemzeti inzultációra biztató reklámfilmjében. Meg még azt is mondja a kormány, ugyanitt hogy „ebből elég". Így van! Mind a két kijelentéssel egyet lehet érteni, de tegyük hozzá, az új gazdaságpolitikához új (pontosabban a régi ortodox) gondolatok, új személyek kellenek. A mostaniakból elég!

A magyar gazdaság újfent és már sokadjára recesszióba került a KSH legfrissebb adatai szerint. Valójában folyamatos recesszióban volt az elmúlt két évben, ugyanis magyar kormány elhibázott válaszokat adott, mind a Covid-válságra, mind az ukrajnai háború kihívásaira. Felpörgették az inflációt, elszállt a költségvetés hiánya, leállt a növekedés, az egészségügyet az oktatást a versenyképességet lenullázták a forint árfolyamát összerogyasztották, cserébe behoztak egy csomó akkumulátorgyárat és loptak sokat. Amit lehet azt elcsesztek az elmúlt öt évben, tanítani való módon. Ezek után tényleg nem meglepő, hogy a magyar gazdaság nem tud növekedni, sőt csökken a GDP.

> A gazdaság valójában folyamatos recesszióban volt az elmúlt két évben, mert a kormány elhibázott válaszokat adott a kihívásokra.

Az ellenzéki politikusok szerint az a minimum, hogy Nagy Márton gazdasági miniszter – az elmúlt években magyar gazdaság ellen elkövetett kormányzati gazdaságpolitikai hibák többségének az atyja – távozna a közéletből. És lássuk be, nehéz ezzel vitatkozni! Nagy Orbán aktuális jobbkeze, volt neki egy balkeze is, de őt teljesen váratlanul menesztették a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara tagjai.

A kezdőrúgás megtörtént, balkéz repült. Ettől persze nem kerül növekedési pályára a gazdaság, ehhez új csapatra lenne szükség. Egy hatalmas probléma van! Ez az új csapat még sehol sincsen. Itt van ugyan az egyszemélyes Tisza, de egy értékelhető gondolata sincs a „pártnak". Az összeomlás itt van a nyakunkon, de megoldás még nem látszik.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

RENDÍTHETETLENEK

A Jóputyin fölöttünk

PILLANTÁS A KILENCEDIKRŐL

NÉMETH PÉTER

Itt az ideje, hogy felmentsük Orbán Balázst. Igaz, ezt megtette helyettünk a főnöke, maga Orbán Viktor, amikor lényegében csak rossz fogalmazásnak minősítette tanácsadója nyilatkozatát, de azért a politikai közvélemény nagyobbik része (?) mélyen elítélte a politikai igazgatót, mondván megsértette az '56-os hősök emlékét. Hajlamosak voltunk azt hinni, hogy ez csak egyéni akció volt, senkivel nem egyeztetett gondolat – ami persze furcsa, ha a Fideszre gondolunk –, és a kijelentésnek meg is lesz a következménye; Orbán Balázst eltüntetik a nyilvánosság elől.

Nos, ez csak részben következett be: a strasbourgi EP-ülésen ott ült OV mögött, viszont az '56-os ünnepségeken nem jutott szerephez. Hogy hosszabb távon mi fog történni, nem tudjuk, de most már inkább annak látom esélyét, az ügyet tényleg lezártnak tekintik a kormánypárton belül. Sőt: már az is erősen feltételezhető, hogy a vihart kavaró interjúnak voltak előzményei; nem minden egyeztetés nélkül hangzottak az ominózus szavak. Georgiában ugyanis, a választásokat követően Orbán Viktor – és nem mellesleg Szijjártó Péter is – a következőket nyilatkozta: „A georgiai emberek döntöttek: a békére szavaztak. Nem engedték, hogy az országukból második Ukrajna legyen."

És most nézzük meg, mit is hallhattunk Orbán Balázstól: „Ha minket megkérdeztek volna – tudniillik az oroszok támadásáról (a szerk.) –, akkor mi nem tanácsoltuk volna, azért, mert '56-ban az lett, ami lett. Mert megtanultuk, hogy itt óvatosnak kell lenni, és óvatosan kell bánni a nagyon értékes magyar élettekkel. Azokat nem lehet csak úgy odadobni mások elé."

Nem kell különösebb tartalomelemzés ahhoz, hogy megállapítsuk: a két nyilatkozat rokonságban áll egymással. De fogalmazzunk durvábban, vagy egyértelműbben: mindkét Orbán ugyanarról beszélt. Georgiában ugyan nem került szóba a magyar 1956, de ettől még értjük a lényeget: amennyiben a grúzok úgy szavaznak, hogy az Európa-párti ellenzék nyeri meg a választásokat – másként: a hatalom nem csalja el a választásokat –, akkor bizony az országnak szembe kellett volna nézni azzal az eshetőséggel, hogy Oroszország megszállja Georgiát. Végül is miért ne tenné: az is valaha része volt a szovjet birodalomnak, és Putyin jobban szeretné, ha ott barátságos vezetők irányítanának (vö.: bábkormány), nem pedig egy ellenséges kormány, amelyet fegyverekkel kell jobb belátásra bírni. A magyar kormányfő és a magyar diplomácia (? – megint egy kérdőjel) vezetője, plusz a magyar miniszterelnök főtanácsadója nagyon is egyformán látják a helyzetet: nem szabad szembemenni az orosz – putyini – akarattal, mert az csak háborút, halottakat, sok-sok áldozatot követel. És szerintük ez az igazi békepártiság, mi aztán – megint csak OB-t idézem – megtanultuk '56-ban.

> Egyformán látják a helyzetet: nem szabad szembemenni az orosz – putyini – akarattal, mert az csak háborút, halottakat, sok-sok áldozatot követel.

Szóval semmi okunk, hogy Orbán Balázst szégyenpadra ültessük: amit tett, amit mondott egy nagyon is kiérlelt, egyeztetett megállapítás volt, legfeljebb rosszkor, rossz helyen, rossz embernek mondta. Ez azonban nem ok arra, hogy véletlennek, rosszul kifejtett gondolatnak minősítsük; pontosan azt akarta mondani, amit Orbán Viktor vagy Szijjártó Péter: A Jóisten és Putyin mindannyiunk fölött...

A dikta-turista

CIVIL BESZÉD

LENDVAI ILDIKÓ
volt országgyűlési képviselő

Szerintem Észak-Korea elkezdhetné a felkészülést Orbán Viktor fogadására. Vagy várható baráti gesztusainak viszonzására, ha mégsem látogat oda személyesen.

Miért, nincs abban semmi! Észak-Korea igen rokonszenves ország. Nemcsak 12 000 katonát küld Putyin megsegítésére az ukrán frontra, de felelősségteljesen védekezik az ártó nyugati hatások ellen: legutóbb hét megtévedt állampolgárt azért végeztek ki, mert Dél-Koreából becsempészett popvideót néztek. Pedig nincs is Szuverenitásvédelmi Hivataluk. Egyelőre. De ha majd felvirágoznak a kölcsönös kapcsolatok ...

Késlelteti a kapcsolatfelvételt, hogy a magyar miniszterelnök manapság igen elfoglalt. Turistautakon jár. Dikta-turista utakon. Alapvetően kétféle célpontja van. Egyrészt Putyin hűbéresei, kebel- és fegyverbarátai, másrészt a diktatórikus vagy ilyesmivel kacérkodó országok. A kettő többnyire szerencsésen egybeesik, különben strapás lenne a dolog.

Így is néha Szijjártónak kell helyettesítenie, aki ügyes fiú ugyan, de nem igazán következetes. Legutóbb Kirgizisztánban kifejtette, hogy a migráció miatt „jelenleg Brüsszelre veszélyként tekintünk, Biskekre (a kirgiz fővárosra) pedig a biztonság forrásaként". Ez ígéretesen hangzott, aztán mégsem maradt ott. Az élet csupa csalódás.

> Az új jelszó egyáltalán nemcsak a gazdaságra vonatkozik! A politikai és katonai szövetségek csendes, informális felbontásának – mondhatjuk úgy is: elárulásának – egy lépését jelenti.

Most Orbán maga készül oda, a Türk Államok találkozójára. Valószínűleg ő sem marad ott.

Nem azért, de nekem van egy tényleg türk eredetű nagypapám, aztán mégsem engem hívnak. Nem baj, majd Orbán képvisel, úgyis mindig a nevünkben beszél, ha kértük, ha nem. Az orosz és kínai vizitálása után most Grúziába is ellátogatott. Gratulált az oroszbarát kormány még nagyon is vitatott választási győzelméhez (avagy választási csalásaihoz?), de eufóriájában kicsit elszólta magát: „A georgiaiak nem engedték, hogy országukból egy második Ukrajna legyen."

Értsd: az okos népek oroszbarát kormányt választanak, nehogy Putyin lerohanja őket. Mi pedig okos nép vagyunk, ez köreinkben közismert. Ld. a magyarokat a forgóajtóban, illetőleg a Nobel-díjasokat. Csak tudnám, mi baj volt Orbán Balázs kijelentésével, aki ugyanezt a tanulságot vonta le 1956-ból. Hát mit vont volna le szerencsétlen, ha mindig ott nyüzsög a főnöke körül?

Lett egy kis felbolydulás az Unióban, be is kellett hívatni a svéd nagykövetet (úgy emlékszem, már ismeri a járást a külügyben), mert kormányának az a véleménye, hogy Orbán hiába soros elnök, „nem az európai országok nevében beszélt, talán inkább Putyin nevében". Fuj, micsoda csúnya beszéd, szappannal kéne kimosni a száját. Csak annyira kiürült az államkassza, hogy nem tudni, van-e a Külügyben szappan. A lengyel külügyminiszter annak a nemtelen gyanújának adott hangot, hogy „Orbán megpróbál kiérdemelni egy Lenin-rendet".

Pedig a mi miniszterelnökünk igazán szerény ember. Épp csak a galaxis ura akar lenni, de kitüntetésekre sosem hajtott. Megelégszik azzal, hogy Szijjártónak Barátság érdemérme van, legfeljebb néha ő is felpróbálgatja. Rossz nyelvek szerint a koronát is.

Azzal sem lehet vádolni, hogy csak a magukat Nyugattal szemben pozicionáló keleti országokban járna. Belaruszba pl. (amelyet a Népszava helyesen Putyin „háborús csendestársának" nevez) csak Szijjártót küldte, hadd gondoskodjon ő Eurázsia biztonságáról, Aszadot és Putyint képviselő kollégái oldalán. Igazi békehadtest. Orbán viszont igenis nyugatra: Ausztriába ment, hogy elsőként üdvözölje a szélsőjobbos Szabadságpárt által delegált parlamenti elnököt. „Orbán mostanában sorra látogatja végig az EU ellenségeit" – siránkozik a Süddeutsche Zeitung. Pedig nagyon is helyes, hogy azonnal odarohant, hiszen így a Szabadságpárttal közös nyilatkozatban ígérhettek harcot, nehogy „a baloldali érzékenyítési kísérletek eredményeként gyerekeink már fiatalkorukban elveszítsék nemi identitásukat."

Most képzeljük csak el! Ha teszem föl, csak két napot késik, hány meg hány gyerek nemi identitása került volna ezalatt szemétre! Így viszont az „érzékenyítők" részketve elkullogtak, csak az a néhány pedofil (egyházi és egyéb) személy sündörög a gyerekek körül. Mégiscsak könnyebb, ha csupán egyfrontos harcot kell vívni!

Az a helyzet, hogy a Nyugat az istennek nem érti a gazdasági semlegességet sem. Tán rossz a fordítás, vagy mi. Hát nem összeültek a NATO-tag országok nagykövetei és védelmi attaséi, leszögezvén, hogy az új jelszó egyáltalán nemcsak a gazdaságra vonatkozik! A politikai és katonai szövetségek csendes, informális felbontásának – mondhatjuk úgy is: elárulásának – egy lépését jelenti. Ezek a szövetségek közös piacról, közös politikai értékrendről, közös védelmi rendszerről szólnak. Ezzel az elvvel szemben a hamis „semlegesség" a szövetség ellenfeleivel való bratyizás fedőneve.

Moszkvában nemrég egy elrontott csőtisztítás közben 60 méteres izé... ürülékgejzír szökött a magasba. A liberális sajtó nem átallotta szargejzírnek nevezni. Persze hazudnak: a fekáliával együtt mindenféle törmelék is szökött a magasba. Így mégis más.

De akkor is homályos a magyarázat: miért kell a magyar vezetésnek direkt mindig megfürödnie benne? Vagy legalábbis közelről szagolgatni.

A finnyásabbak utána nem barátkoznak velük. Nincs az a parfüm, ami ezt elfedné.

FOTÓ: AFP/PRESS OFFICE OF THE PRESIDENCY OF TURKEY

A Lenin-rend hete

HAZUGSÁGVIZSGÁLÓ

BOLGÁR GYÖRGY
újságíró

Azt állította Orbán Viktor (grúziai látogatásán), sőt köszönetét is fejezte ki ezért a georgiai miniszterelnöknek, hogy a georgiaiak nem engedték, hogy országukból egy második Ukrajna legyen.

Ezzel szemben a tény az, hogy ha az ellenzék nyerte volna meg a grúz választásokat, akkor sem lett volna az országból második Ukrajna, hiszen Putyin csak szláv testvérháborút vív (O. V. szíves közlése), amihez nekünk semmi közünk sincs, a grúzok pedig ugyebár nem szlávok. De akkor vajon miért tartott mégis Orbán egy második Ukrajnától? Talán mert a testvérháború helyett a hódító háború lenne a megfelelő kifejezés, csak valahogy sosem jön a szájára?

Azt állította Szijjártó Péter külügyminiszter (miután bekérette a Külügyminisztériumba Svédország nagykövetét, mert a svéd miniszterelnök bírálta Orbán Viktor grúziai nyilatkozatát), hogy szólni kell olyankor, amikor egy többszörösen szövetséges állam kormányfője megkérdőjelezi, kinek az érdekeit képviseljük. „Itt mellékszereplők bohóckodására most nem is térnék ki, így a lengyel kolléga leninezését nem tartom olyan szintű megnyilvánulásnak, hogy akár foglalkozunk is vele" – mondta Szijjártó.

> Európa nem teremtett és nem is folytat semmiféle háborút, csupán a megtámadottat segíti.

Ezzel szemben a tény az, hogy Sikorski lengyel külügyminiszter (aki szerint Viktor a Lenin-rendre hajt) és Kristersson svéd miniszterelnök lényegében ugyanazt mondta, csak más szavakkal, hogy tudniillik Orbán az oroszok érdekeinek megfelelően lépett föl Grúziában. Hogy az éles kritika bohóckodás-e, az egy kérdés, hogy Lengyelország mellékszereplő-e, az egy másik. De a válasz mindkettőre az, hogy nem. Úgyhogy tényleg szólni kell Orbánéknak, nehogy eltévedjenek.

Azt állította Orbán Viktor (Bécsben, a Servus TV-nek adott interjújában), hogy Donald Trump elnökként soha nem indított háborút, és ahol éppen háború volt, azt mielőbb lezárta.

Ezzel szemben a tény az, hogy bár Trump valóban nem kezdett új háborút, Afganisztánban és Jemenben fokozta is az amerikai hadműveleteket, az Egyesült Államokat sokkal közelebb vitte egy nukleáris konfliktushoz Észak-Koreával, mint korábban bármelyik elnök, és az iráni nukleáris megállapodás felrúgásával növelte a háborús veszélyt a Közel-Keleten. Ugyanez a Trump ráadásul idén februárban kijelentette, hogy nem védené meg azt a NATO-szövetséges országot, amely nem költ eleget a hadseregére, sőt arra bátorítaná Oroszországot, hogy támadja is meg. Íme, a béke embere.

Azt állította a miniszterelnök (Bécsben, a Weltwoche című svájci hetilap által szervezett pódiumbeszélgetésen, amelynek másik résztvevője Schröder egykori német kancellár volt), hogy „Európa nem képes békét teremteni, csak háborút".

Ezzel szemben a tény az, hogy Európa nem teremtett és nem is folytat semmiféle háborút, csupán a megtámadottat segíti. A háborút Oroszország kezdte, Oroszország folytatja, és még Orbán politikai igazgatója, Balázs is csak azzal vádolta meg a közelmúltban Zelenszkij ukrán elnököt, hogy „országát háborús védekezésbe vitte". Főnöke szerint azonban védekezni is hiba, vagyis Európának magára kellene hagynia a védekezőt. És akkor valóban megszületik a hódító békéje. Az ukránok poraira.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

SZERINTEM

Létminimum alatt

Orbán elhibázott gazdaságpolitikájával alaposan leapasztotta az ország anyagi tartalékait, a veszélyes és drága kínai hitelekkel rossz pályára állította a magyar pénzügyeket. Különösen a 2,5 millió nyugdíjas egy része van bajban. Tavaly több mint 914 ezer ember, vagyis a nyugellátásban részesülők 36,6 százaléka kapott a létminimum szintjénél kevesebb nyugdíjat. 2010-ben megszűnt a svájci indexálás, ami a jelenlegi nyugdíjemelés-számításnál több kifizetett nyugdíjat jelenthetett volna ennek a rétegnek is. A mostani helyzet és trend differenciált nyugdíjemelés felé szorítja a kormányt: ha ez nem következik be, akkor a Fidesz a nyomorgó nyugdíjasok szavazatait is elveszíti.

MOKÁNY ÁRPÁD

Honvéd hőseink

Szalay-Bobrovniczky Kristóf miniszter szerint a magyar történelem bővelkedik hőstettekben, melyekre emlékezni kell, hiszen azok példát mutatnak és tartást adnak. Ám a jelenkorban is élnek hősök, akikről sokszor méltatlanul megfeledkezünk – tette hozzá. A tárcavezető szerint már sikeres tartalékostoborzást tudhat maga mögött a honvédség, de minisorozat is indul a TV2-n, valamint egy military-show is készül. Ami pedig a jövő hőseit illeti, a bulvár már rájuk is talált: egyes cikkek szerint kemény utat járt be ifj. Schobert Norbi, amióta augusztus elején bejelentette, hogy csatlakozik a Magyar Honvédség területvédelmi tartalékosaihoz. A jövő hőseiről regélő krónikások máris jegyzetelhetnek.

LADÁNYI ANDRÁS

Egy mindenkiért

Az elmúlt héten egyre többször jutott az eszembe Alexandre Dumas szállóigévé lett sora, az „Egy mindenkiért, mindenki egyért". Mi, magyarok kétharmados parlamenti többséget szavaztunk meg a Fidesznek és a párt miniszterelnökének, Orbán Viktornak. Az Európai Parlament elnöke ugyanakkor világosan kifejtette, hogy Magyarországot tekinti partnernek, nem a kormányt, élén Orbánnal. Iszonyatos pénzeket, rengeteg lehetőséget veszítünk el azért, mert Orbánék vannak hatalmon. Az EP meghallgatás utáni, Kossuth rádióbeli prédikációjában már lehetett érezni, hogy Orbán mennyire félti a hatalmát. Kívánom, hogy működjön az önkritikája, és a „mindenki egyért" részről térjen át az „egy mindenkiért"-re.

GRESZLER LÁSZLÓ

Szelek szárnyán

A Nemzeti Konzultációnak van egy nagy ellensége: mégpedig a légmozgás. Hiszen nagyon kevés az olyan kapualj, ahol ne lenne huzat. És a levélszekrényekből kivett, aztán a földre dobott borítékokat vidáman emelgeti a pajkos fuvallat, majd összegyűjti őket az egyik sarokban. A bennük megbújó kérdésekre a háztakarító adja meg a választ. Már megint volt kidobnivaló pénzük a nagyságos uraknak.

SPÁNYIK MIKLÓS

Olvasóink leveleit a következő címre várjuk:
olvasoilevel@nepszava.hu

Kiosztják az Alföld-díjakat

A Debreceni Irodalmi Napok keretében november 5-én adják át az idei Alföld-díjakat a Kölcsey Központ Bényi Galériájában. A rangos elismerést Gergely Ágnes költő (képünkön) egyetemes költészetéért, Juhász Tibor elmélyült kritikai munkásságáért és Korpa Tamás különleges hangoltságú verseiért veheti át. NÉPSZAVA

Ascher Tamás a KuglerArt vendége

A KuglerArt szalonban folytatódik Körner Tamás beszélgetéssorozata: november 12-én Ascher Tamás rendezőt látja vendégül. Az esten eddig nem látott videófelvételekkel illusztráltan idézik fel többek között Kurt Sanderling vagy Martha Argerich alakját. NÉPSZAVA

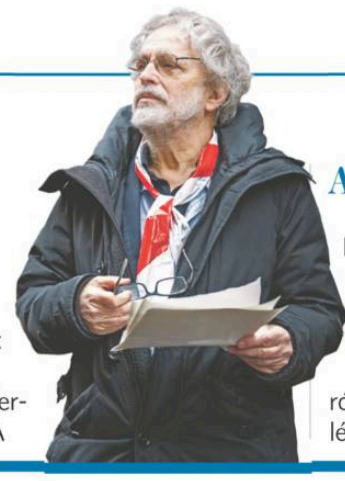

A zene éjszakája a BFZ-vel

November 9-én rendezi meg nyolcadik alkalommal a Budapesti Fesztiválzenekar A zene éjszakáját, amikor a zenészek kilenc fővárosi bár és kávéház vendégei lesznek. Az ingyenes minikoncerteken az Európai Zenekari Akadémia növendékei is fellépnek. NÉPSZAVA

„Jobb híján felmondtam”

KÖNYV Nádas Péter korábban megjelent szövegeit gyűjtötték egybe a Helyszínelés című új kötetben. Az írások a szerző világnézeti eszmélkedésének stációit tárják elénk.

BALOGH ERNŐ

A Helyszínelés című könyv zárójegyzetéből is tudhatjuk: ez a kiadás a Berlin Verlagnál 2007-ben megjelent kötet bővített, átdolgozott változata. A benne szereplő szövegek – egy kivétellel – különböző kötetekben, folyóiratokban, illetve az Élet és Irodalomban már megjelentek magyarul, Nádas Péter rendszeres olvasói bizonyosan ismerik is őket.

Ennek ellenére a könyv – témáját, tartalmát tekintve – kétségtelen újdonságnak számít, méghozzá a válogatásban rejlő koncepció, a jelenlegi szerkezet által közvetített originális üzenet révén. A befogadó tehát azzal a többletjelentéssel lesz gazdagabb, amit a több évtizednyi különbséggel, eltérő motívumok alapján született, más-más műfajú írások épp a megváltozott kontextusukkal sugallnak.

A kötet írásai ebben a közelítésben az elbeszélő ideológiai-politikai öntudatosodását – ha tetszik: fejlődését – tárják elénk (aminek kemény erkölcsi/szakmai vonzatai is lesznek). Ez a drámaiságot sem nélkülöző, a személyiség egészét alakító folyamat valamikor a Kádár-korszak elején kezdődik, s a szocialista világrend összeomlásán túl egészen jelenünkig, azaz a végső tanulságok kikristályosodásáig tart. Ebben az önnevelődésben vet számot egyre tudatosabban a vágyakkal és a lehetőségekkel, az „ideál és a való” ellentétével. A könyv ennyiben a Nádas-féle Elveszett illúziók dokumentuma, uralkodó idődimenziója pedig ebből eredően a még és a már szembesítése. Fő témája a rendszerrel való kiegyezés kísérleteitől a teljes tagadásig vivő út bemutatása. A végpontok között az átmenetiség stádiumai sorakoznak. Számunkra a Helyszínelésnek mint egésznek, ez az evolúció a lényege.

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

A végpontok között az átmenetiség stádiumai sorakoznak

INFÓ

Nádas Péter: Helyszínelés
Jelenkor, 2024

A válogatás élén álló két tárcanovella elbeszélője újságíró, aki a lapnak küldött olvasói panaszok/kérések nyomán készít tényfeltáró riportot valamikor a hatvanas évek elején-közepén. A kis falvakban a látogatót nyomasztó körülmények fogadják, a mentális és az egzisztenciális állapotok egyaránt lesújtóak, a bajba jutottak errefelé teljesen kiszolgáltatottak a hivatalosságoknak. Persze, a fővárosból érkezett riporter a helybéliek számára maga is a fensőbbség – a szisztéma, a hatalom – képviselője, az igazukat keresők épp ezért remélik, hogy segíteni tud. A kötetbeli metamorfózis innen indul.

A naplószerűen rögzített címadó írás a Kádár-korszakból tekint vissza a Rákosi-diktatúra legsötétebb fejezeteire: a koncepciós perek diabolikus forgatókönyvére, mindenekelőtt a hamis terhelő vallomásokat kikényszerítő kegyetlen kínzásokra. (Mindezt az tette még ördögibbé, hogy a vallatók és áldozataik gyakran egyaránt kommunisták voltak.) A Helyszínelés narrátora évtizedekkel később egy normafai villában az egykori brutális bántalmazások belső tereit véli felismerni, s a „genius loci” a múlttal való számvetésre késztet. A Ma című novella, mely a kötet egyetlen kifejezetten belletrisztikai szövege az elbeszélő pszichés és mentális bénultságát ábrázolja – nagy művészi erővel. E lelkiállapot motívumrendszerében az a felismerés is rejtezhet, hogy a valóságos – értelmes – cselekvés esélyei illúzióvá váltak. Monográfiájában Balassa Péter (Boros Gábor nyomán) méltán utal arra, hogy Nádas pályáján ez az a periódus, melyben a „fiatalkori, gyerekkori két legfontosabb értékrendszer: a kommunizmus és a történeti kereszténység traumatikus hitelvesztése” bekövetkezett. A novellát a válogatásban egy önéletrajzi esszé követi (Tegnap), mely azt tanúsítja, hogy a Prágai tavasz 1968-as eltiprása milyen radikális cezúrát jelentett a szerző gondolkodásában. A tankhadoszlopok visszavonhatatlanná tették: a demokrácia minimuma is ellenkezik a „ruszofil nacionalizmus és a nagyorosz impérium értékrendjével”

> El lehet tűnődni azon, hogy mi késztethette az írót (és a kiadókat) egy ilyen válogatásra, miközben tudjuk: korunk egyik legjelentősebb írója számára nincs szükség semmiféle apropóra.

Ugyanakkor az elbeszélő reakciói egy ideig még ingadoztak a teljes elutasítás és a feltételes együttműködés között. Ennek dokumentuma a korszak meghatározó kultúrpolitikusával, Aczél Györggyel folytatott levelezése. Az író mindenekelőtt egy független folyóirat létrehozása ügyében ír a párt illetékes vezetőjének (de a konkrétumokon túlmenően folyamatosan utal a fennállóval szembeni kritikus viszonyára is). Ma már kézenfekvőnek tűnik: ha valami, akkor ez a vállalkozás ott és akkor reménytelen volt. A maga idejében viszont, amikor a gazdasági reformok beindulásának, a kulturális mozgástér relatív tágulásának idején vagyunk, azaz nem volt ábrándkergető, aki egy ilyen üzenetváltástól eredményt remélt. A kudarc aztán meggyőzte: nincs esélye semmiféle párbeszédre.

A legátfogóbb konzekvenciákat aztán a kötetzáró mű (Parazita rendszerek) fogalmazza meg. Miként az írás alcíme jelzi, arról „a szellemi és morális romhalmazról” szól, „amelyet a hidegháború hagyott”. Úgy rossz az egész, ahogy van. El lehet tűnődni azon, hogy mi késztethette az írót (és a kiadókat) egy ilyen válogatásra, miközben persze, tudjuk: korunk egyik legjelentősebb írója számára nincs szükség semmiféle apropóra, ha világnézeti/politikai eszmélkedésének stációit, a különféle diktatúrák, a hidegháborús viszonyok okozta torzulásokat kívánja egy egész kötet témájává avatni. Esetében ez önmagában fontos és értékes. Ugyanakkor a szabadsághiány nyomorúságának felidézése óhatatlanul mementóvá is lényegül, melynek időszerűsége nem lehet kétséges. Sem nálunk, sem bárhol a világon.

Aukció a hallgatókért

JÓTÉKONYSÁG Először rendeznek Hallgatói Aukciót a Magyar Képzőművészeti Egyetemen (MKE), ahol kizárólag az intézmény hallgatóinak művei kerülnek kalapács alá. A hagyományteremtő szándékkal elindított esemény a JumpSTART nevű, tehetséges hallgatókat bemutató és támogató eseménysorozat részeként valósul meg, és azért jelentős, mert a hallgatók átélhetik, milyen érzés, ha a műveiket árverésre bocsátják. Eddig a Magyar Képzőművészeti Egyetemen nem tartottak aukciókat, de a mostani eseménynek egy előzménye volt: tavaly a török földrengés áldozatainak megsegítésére rendeztünk egy hallgatói és oktatói árverést. Ennek sikerén felbuzdulva idén nyílt pályázatot hirdettünk az összes szakunk hallgatóinak, majd a nagyjából száz jelentkező közel kétszázötven munkájából választottuk ki az aukció tételeit – mondta lapunknak Szuchacsev Dávid, az MKE kancellárhelyettese, hozzátéve, a zsűriben helyet foglalt mellette Horváth Dániel festőművész, Uszkay Tekla művészettörténész és Balogh Péter jogász.

Az aukciónak több előnye is van, hisz a művekre adott licit ötven százalékát a hallgató kapja meg, míg egy része az MKE újonnan létrehozott szociális alapjába kerül, melyből az intézmény rászoruló hallgatóit szeretnék támogatni. Másrészt az árverés lehetőséget teremt arra, hogy a fiatalok a művészeti piac szereplőivel, a galériásokkal és a műgyűjtőkkel találkozhassanak. – A legtöbb hallgató, aki felvételt nyert hozzánk, biztos benne, hogy kiváló képzést kap, de bizonytalan abban, hogy mit fog kezdeni a diplomával. Egy ilyen aukcióval viszont be tudjuk őket kapcsolni a művészeti piacba, és meg tudjuk nekik mutatni, hogyha megfelelő minőségű műveket hoznak létre, akkor azok pénzzé konvertálhatók. Ezzel a jövő generációinak is bebizonyíthatjuk, hogy ebből akár meg lehet élni – mondta Szuchacsev Dávid. P. SZABÓ DÉNES

INFÓ

jumpSTARt – a Magyar Képzőművészeti Egyetem Hallgatói Aukciója
Magyar Képzőművészeti Egyetem, Barcsay terem
November 7-én, 18:00-22:00

FOTÓ: NYÍRI JULIANNA

Az egyik hallgató, Csintalan Bogáta festménye

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Búcsú Hadas Krisztától

Hirtelen, korai halála tűrhetetlen igazságtalanság

GYÁSZ Ötvenhárom éves korában tragikus hirtelenséggel elhunyt Hadas Kriszta. A riporter halálát szívroham okozta.

Hadaskám, ugye elégedett vagy? Látod, mind egymás sarkára hágunk a Facebookon, portálokon és tv-műsorokban, és taknyunk nyálunk összefolyatva sírunk utánad, olyan fontos vagy nekünk. Bárcsak meglett volna neked: milyen sokan tisztelnek, követnek, mennyien rajongnak a munkásságodért, nemhiába döglöttél bele minden riportodba. Mindig mondtam: a rendes munka kifizetődik, látod, ismernek, elismernek és mindenki odavan attól az orbitális tűrhetetlen igazságtalanságtól, hogy meghaltál. Hogy csak ennyi idő jutott neked.

Ismertelek fűszálkarcsú gyakornokként, a 168 órából, (azt mondtad az idegességtől öklendeztél, mielőtt behoztad volna az első riportodat.) Nagyszájú pályakezdőként az Objektív newsroomjából, később magabiztos főszerkesztőként, mikor a kertévé jó pár sikerműsorát irányítottad. Mindig felhívtál, ha fordult a kocka, ha történt valami, amit azonnal el kellett mondanod, találtál valamit, amit meg kellett fejtened. Minden ment neked, de sosem hitted el. Magabiztos csak az értékrended volt, az önértékelésed mindig vonal alatt maradt. A Prima Primissima közönségdíja talán javított valamit ezen. De hiába bizonygattuk, nagyszerű vagy, sosem hitted el. Most lazulhattál volna, erre kicsekkolsz, pedig annyira nem a generációd a soros, hogy egyenesen szégyenkezem a kortársaim nevében. Nekünk legalább jutott pár jó év, a mai sajtóviszonyok pont a rendes riportereknek őrlik fel az életét, ne tegyünk úgy, mintha rendben volna, hogy nem a közszolgálati tévében csinálhattad a dokumentumfilmeket.

Hadaska, drága, a lányom lehettél volna, de csak a tanítványom voltál. Üvöltöztünk néha, sokat röhögtünk, és még többször csitítottalak. Elfelejtettem szólni, hogy büszke vagyok arra, milyen nagyszerű újságíró lett belőled. Remélem most, hogy ennyien mondjuk egyszerre, elhiszed végre.

RANGOS KATALIN

Kontroll-szerepben a Nemzeti?

TERVEZET Az Index birtokába került az a salátatörvény-tervezet, amely jelentősen átalakítaná a hazai kulturális intézmények működését és finanszírozását. A Hankó Balázs kultúráért és innovációért felelős miniszter által jóváhagyott előterjesztés – amely a Csák János korábbi miniszter által szorgalmazott átfogó kulturális törvény helyébe lép – hat törvény és hét rendelet módosítását, valamint három új rendelet megalkotását kezdeményezi.

FOTÓ: FORANCE

A Nemzeti Színház a vezetői pozíciók betöltésénél kapna feladatot

A jövő év januárjától várhatóan hatályba lépő változtatások egyik fajsúlyos eleme, hogy megszűnne a színházak közös finanszírozása: az intézmények a jövőben három-hat éves időtartamra szóló közszolgáltatási szerződés keretében kapják majd a támogatást. Az önkormányzati fenntartású intézmények esetében a fenntartói megállapodások csak a kultúráért felelős miniszter jóváhagyásával válnak érvényessé.

A tervezet szerint a százszázalékos állami tulajdonú kulturális intézmények – például a Magyar Állami Operaház vagy a Nemzeti Színház – vezetői ezentúl meghívásos úton is kinevezhetők, nem csak pályáztatással. A vezetői pozíciók betöltését közben egy kötelező vezetőképzéshez kötnék, amelynek elvégzésére két év áll majd rendelkezésre. Az előadó-művészeti területen ennek felelőse várhatóan a Nemzeti Színház lenne.

A törvény továbbá korhatárt is szabna a vezetői megbízatásoknak: előadó-művészeti szervezetek élén főszabály szerint nem állhat az öregségi nyugdíjkorhatárt betöltött személy. Kivételt csak miniszteri engedéllyel, legfeljebb 70 éves korig lehet tenni. Az előterjesztés szerint a múzeumok és könyvtárak nonprofit gazdasági társaságként is működhetnek majd, valamint a közgyűjteményi kultúrstratégiai intézményként működő szervezetek elővásárlási jogot kapnának a kulturális javak aukcióin. Az Index információi szerint a szakmai és társadalmi egyeztetés előtt álló tervezetről még nem volt szélesebb körű konzultáció.

NÉPSZAVA

Szökés angyalszárnyon

KRIMI Kortárs bemutatót rendeztek a szabadkai Kosztolányi Dezső Színházban. Az Angyalok a lombok között című darabot Csábi Anna írta és rendezte. A történet tíz évvel ezelőtti valós bűnügyet dolgoz fel.

BALOGH GYULA

„Legalább egyszer mindenki eltévelyedik egy erdőben. Vagy így vagy úgy.” Ez a színlapon is szereplő talányos felütése Csábi Anna Angyalok a lombok között című darabjának. A fenti mondat tág asszociációs bázist indíthat el a nézőben. Rögtön szembenézésre sarkallhat, vagy legalábbis arra, hogy elgondolkodjon azon, hol is él valójában, kik veszik körül és hogyan hatnak rá. Meg van-e a veszélye annak, hogy bűnelkövetővé vagy netán áldozattá váljon? Hogy áll a hittel, miben hisz és milyen indokokkal?

Az Angyalok a lombok között, melyet Csábi Anna rendezőként is jegyez a szabadkai Kosztolányi Dezső Színházban, egy tíz évvel ezelőtt megtörtént esetet tárgyal. Egy független, kísérletező társulatból egyszer csak eltűnik egy színésznő. Nyoma veszik. Épp akkor, amikor az Angyalok a lombok között című darabot próbálják. Ez már önmagában izgalmas, nem is beszélve a folytatásról. A színészek angyalszárnyakat viselnek. (Látványtervező: Molnár Anna). Hamar betekintést kapunk egy színházi közösség életébe, a mindennapi létküzdelmeikbe. Hogyan próbálnak talpon maradni, megküzdeni a függetlenség súlyos árával, vagyis a mindennapi egzisztenciális harcokkal? Betekinthetünk a belső hierarchia anomáliába, útvesztőibe.

A szabadkai társulat nagy empátiával és figyelemmel kezeli ezt a igencsak színházközeli történetet.

Csábi Anna interjúkat készített a valós eset érintettjeivel, a történetet közelebbről ismerőkkel. Ebből született a darab, amely jól egyensúlyoz a titkokkal teli krimi és a mai súlyos etikai és morális problémákat firtató társadalmi dráma között. A legfőbb, ami szembetűnő, a szereplők kiszolgáltatottsága. A bizonytalanságból így könnyen vezethet az út valahová, amiből aztán nem nagyon van kiút. Az Angyalok a lombok között nem finomkodik, szembesít azzal, hogy mekkora a felelőssége azoknak, akikre Mesterként nézhetünk fel és miként válhat egy bizalmi viszony súlyos testi és lelki visszaéléssé. Hogyan lesznek néhányan cinkostársak ebben a borzalomban és felállhat-e valaha az, aki áldozatául esik a csábító álmodozásnak? Lehet-e, érdemes-e új életet kezdeni?

INFÓ

Angyalok a lombok között
Írta és rendezte: Csábi Anna
Kosztolányi Dezső Színház, Szabadka
Bemutató: 2024. október 26.

A szabadkai társulat nagy empátiával és figyelemmel kezeli ezt a igencsak színházközeli történetet. Hodik Annabella, Verebes Andrea, Mészáros Gábor, Kucsov Borisz, Búbos Dávid, Ágyas Ádám és vendégként Pámer Csilla, valamennyien képesek árnyalni saját figurájukat. Jelenlétükkel kicsit saját magukra formálni a szerepet. Erőteljesek az előadásban a monológok, de a többi jelenet is hatásos. (koreográfus: Szegvári Júlia, zeneszerző: Szerda Árpád.)

Az előadás megállásra készteti a nézőt. Arra, hogy lépjen ki a pörgésből és igyekezzék azon elmeditálni, vajon jó úton jár-e? A felvett „angyalszárnyakat” tényleg a jóra használja, vagy már rég eltévelyedett abban a bizonyos erdőben, csak még mindig azzal áltatja magát, hogy ő bizony jól ismeri a kivezető utat.

Egy színházi társulat mindennapi létküzdelmeibe is bepillanthatunk

FOTÓ: MOLNÁR EDVÁRD

HIRDETÉS

A Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzat
NYILVÁNOS ONLINE ÁRVERÉST HIRDET
57 db lakás és 30 db helyiség tulajdonjogának megszerzésére.

Az árveréssel kapcsolatos további információt a XIII. Kerületi Közszolgáltató Zrt. Lakás- és helyiséggazdálkodási osztályán kérhetnek (+36-1/450-3111; www.kozszolgaltato.bp13.hu).

Árverés ideje: 2024. november 28. (csütörtök)
9 órától 10 óráig lakások és helyiségek árverezése
Az árverés helye: A kiíró által biztosított online árverési felület

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

SZOLGÁLTATÁS

ÁCS, tetőfedő, bádogos munkát vállalunk. Garancia, számla, referencia. Hívjon bizalommal, 06-70/152-1968.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
3S Karakter Kft. Reklámügynökség:
Telefon: 06-1/475-0802,
e-mail: 3skarakter@gmail.com,
www.3skarakter.hu,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN
kérjük, hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

A szeretetharcos

JÓTÉKONYSÁG Karitatív tevékenysége az egyik főfoglalkozása: segíti a gyerekre vágyókat, aggasztó vizsgálati eredményt kapó anyákat, apákat – lelkileg támogatja, megfelelő szakemberekhez irányítja őket. Sevcsik M. Anna, az Élet.Érzés Egyesület alapítója.

KRAUSZ VIKTÓRIA

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Érd város Év Családja Díját Sevcsik M. Anna és családja nyerte el

„A segítés, a szervezés, a közösségi lét kiskorom óta bennem van. Amikor a második babánkat elveszítettem, azt éreztem, hogy a sorstársaimmal kell foglalkoznom, támogatni őket, információt adni, vagy csak ott lenni mellettük” – emlékszik vissza a kezdetekre Sevcsik M. Anna. Mindez kilenc évvel ezelőtt történt, akkor alapította a Babagenetika civil szervezetet. Amiből mára egy több mint 50 fős szakértői csapatot hozott létre orvosok, szülésznők, lelki segítők önkéntes részvételével. Élet.Érzés néven adományokból élő civil egyesületként működnek – támogatva a családokat, az anyákat. Abban próbálnak segíteni, hogy hová érdemes fordulni, milyen vizsgálatokat érdemes elvégeztetni akár már az első veszteség után. Hogyan lehet eljutni addig, hogy a pár idővel újra bele merjen és tudjon vágni a próbálkozásba. Magyarországon minden negyedik várandósság veszteséggel végződik, ám az egészségügyi ellátásban sok esetben a többedik vetélésig nem is kezelik kellő súllyal a dolgot. Holott sok esetben akár már az első veszteség után is fényt lehetne deríteni olyan okokra, amelyek kezelésével esetenként megakadályozható lenne egy újabb, súlyos trauma megismétlődése.

Annát és a szervezetet rengetegen keresik, óriási szükség van a munkájukra. Nem az ajtódöntögetős, vagdalkozós megküzdésben hisz, sosem ítélkezik, nem is engedi, hogy orvosokról, kórházakról negatívan nyilatkozzanak a szervezet oldalain. Pedig neki is van rossz tapasztalata, traumatikus szülésélménye. A pozitív történetek erejében hisz. Mindenkivel igyekeznek megtalálni a hangot, ezért is végezte el a mediátorképzőt. Most azon dolgoznak, hogy a szakma is (szülésznő, csecsemős, neonatológus, sebész stb.) megkapja azt a lelki és kommunikációs segítséget, amire szüksége van. „Míg az egyik szobában egy egészséges kisbaba születik, a másikban egy halva született csecsemőt hoznak világra és az egészségügyi dolgozók a két szoba között ingáznak. Ez iszonyú megterhelő. Az egyik orvosunk felhangosítja a zenét, hogy ne hallja a babáját elvesztő anyuka a szomszéd szobában felsíró újszülöttet” – meséli. Szakértőkkel edukáló és érzékenyítő workshopokat, kommunikációs tréningeket tart a „szakma” képviselőinek, de védőnőknek, az érintett szülőknek és már cégeknek is rendeznek előadásokat.

Sevcsik M. Anna mindig érzékenyen, értőn fordult a baba-mama történetekhez, imádja az állatokat, több mentett állata is van. Az Élet.Érzés mellett civil szervezeteknek és magán egészségügyi intézményeknek intézi a sajtó ügyeit. Gyerekorvosnak készült, de a tű látványát nem bírta – ez a mai napig így van. Angol–orosz szakra járt a gimnáziumban, idegenvezetői fakultációval, a BNV-n volt vámos, közben Pécsett elvégezte a személyi szervező HR-szakot. Nyomozóhivatalban dolgozott vizsgálóként, amikor pedig az RTL Klubhoz kerestek szállítási koordinátort, azonnal jelentkezett. „Akkor még faxon küldtem az életrajzomat, az arcképem egy A4-es lapon volt” – meséli nevetve, így került az államiból a magánszektorba. 1999-től csaknem tíz évig dolgozott ott, és szinkrongyártásvezetővé vált. Közben találkozott első férjével, 2001-ben megszületett lányuk, Panka, két évvel később pedig Lili. Aztán volt, hogy évekig egyedülálló anyaként nevelte lányait. Majd 2010-ben a Sziget Fesztiválon ismerte meg második férjét, Dávidot, és a Paramount Picturesnél lett filmforgalmazási referens. „Dáviddal az első babánkat elvesztettük, de éltük a mozaikcsaládok sokszor nem könnyű életét. Leginkább a lányok kamaszkorában vált nehezítettebbé, addigra már megszületett Berci fiunk, aki most 11 éves, utána gyorsan érkezett Samu, majd egy újabb átsuhanó baba és hat évvel ezelőtt jött Mórci. (Átsuhanó baba a méhen belül, szülés közben vagy azután, illetve a csecsemőként elvesztett gyermek – szerk.) Csodálatos, hogy az öt gyerekem mennyire szereti egymást. Hétvégén a két lány vigyázott a három fiúra. A lányaimnak mindig azt tanítottam, hogy tartsanak össze. Tavaly elköltöztek albérletbe, de egy lakásba. Iszonyú nehéz volt megélni, hogy elmentek otthonról, de öröm, hogy együtt maradtak.” Panka egy reklámügynökégnél dolgozik és a BME-n tanul, Lili szociálpedagógia szakra jár, Anna pedig nagyon büszke, hogy hatott rájuk az ő munkája. „Fontos volt, hogy a gyerekeimnek át tudjam adni, amivel foglalkozom; tudják, hogy vannak meg nem született testvéreik is.”

> Minden 3., 4. pár érintett valamilyen problémával. 250 ezer a meddő párok száma, azaz 500 ezer ember az 1,8 millió termékeny korú emberből.

Az egyesület az életről beszél, aminek része a halál is, az érzelmekkel foglalkoznak, támogatják, átölelik az életet. Az adó 1 %-ából tudják kifizetni a szakértőket, vizsgálatokat, amelyek egyenként akár több mint százezer forintba is kerülhetnek. Idén 8 millió forintot kaptak az 1 %-ából. Az ELTE Társadalmi felelősségvállalás kurzusáról három éve érkeznek hozzájuk egyetemisták önkénteskedni, akik Anna elmondása szerint hihetetlen érzékenyek, szorgalmasak. Ő maga „társadalmi szívügyesként” dolgozik, és nem tudja megtenni, hogy ha valaki sírva hívja fel, ne próbáljon segíteni. „Azok a mondatok a legmegterhelőbbek, hogy bárcsak három éve rád hallgattam volna, vagy bárcsak hamarabb tudtunk volna rólatok. A támogató családom nélkül biztosan nem tudnám ezt csinálni” – mondja Anna.

Ma már a harmincasok között is rengeteg a problémás eset. A termékenységi probléma egyre több párt érint, ezért az egyesület célja a fiatalok edukálása. „Termékenység tudatosságra van szükség, sok esetben lelki bajok állnak a háttérben, és egyre gyakoribb, hogy a férfiaknál nem stimmel valami, a sok ülőmunka, a kevés sport, a stresszes élet, a rossz ételek, az, hogy a telefon és a laptop állandóan az ölükben van, ez mind számít. Fontos, hogy merjünk beszélni a szexualitásról, az abortuszról, a halálról, az érzelmekről és senki ne a felnőttfilmekből, közösségi oldalakról szerezzen információkat” – magyarázza Sevcsik M. Anna.

HIRDETÉS

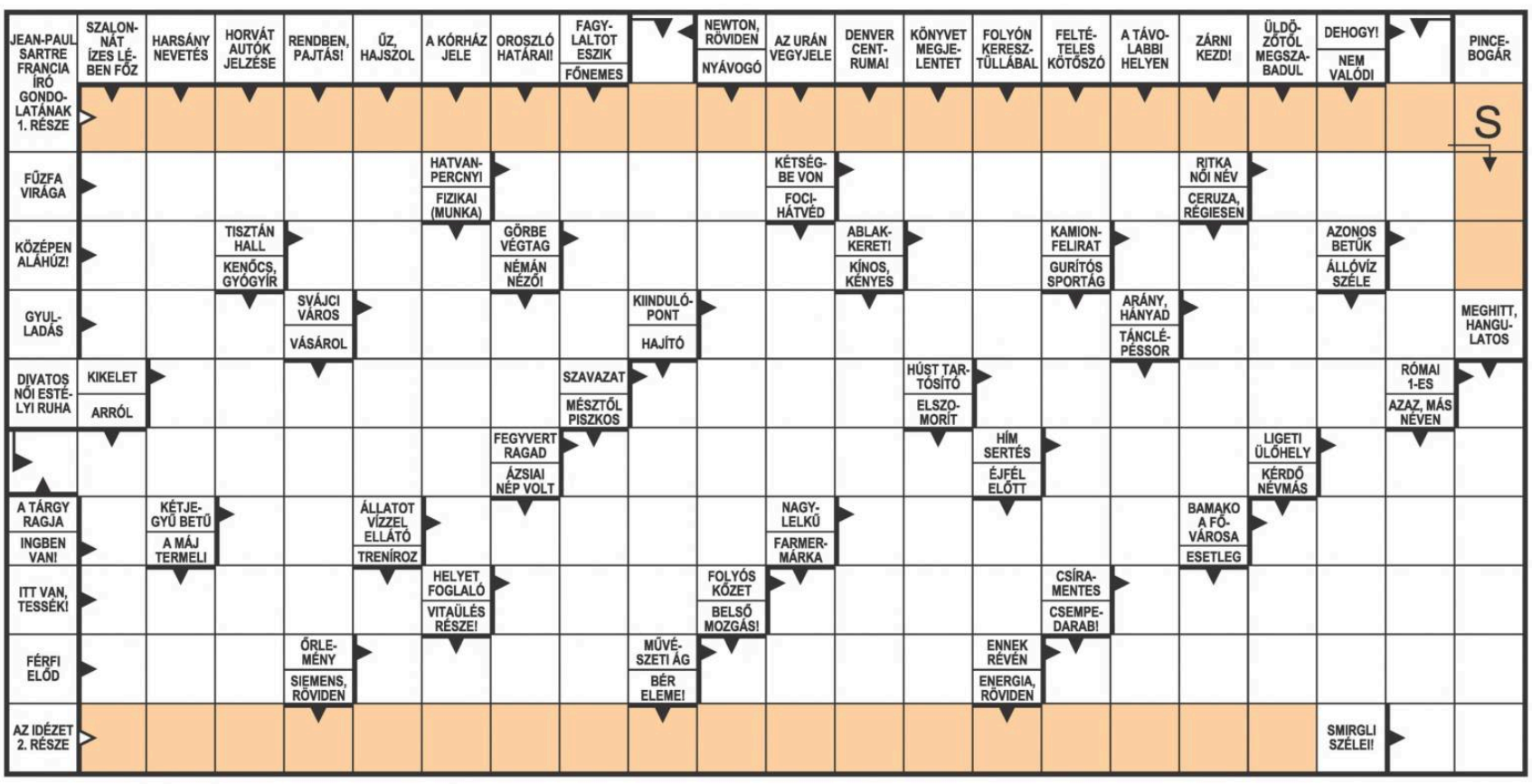

Október 26-i rejtvényünk helyes megfejtése: „A legyőzött népek hajlamosak a találékonyságra.”
E heti rejtvényünk megfejtését a november 9-i számunkban közöljük.

FOTÓ: AFP/FOTO OLIMPIK/NURPHOTO

A lengyel sportminiszter, Slawomir Nitras szerint prudens sportfinanszírozás szükséges

Lengyelország olimpiát rendezne

TERVEK A lengyel főváros szeretné megrendezni a 16 év múlva esedékes nyári olimpiát, ezért indította el a „Sportfejlesztési stratégia: Varsó 2040” elnevezésű programot. A pályázati szándékról Slawomir Nitras sport- és turisztikai miniszter elmondta, a stratégia túlmutat az olimpiai játékok lebonyolításán, célja a lengyel sportágazat forradalmasítása a következő két évtizedben. Lengyelország jelenleg az állami költségvetés alig 1 százalékát fordítja a sportra, de hozzáfűzte, ezeket a pénzügyi forrásokat nem használták ki teljes mértékben, a sportfinanszírozás alapos újraértékelésére van szükség. Hozzátette, hogy a sport- és turisztikai minisztérium legalább 100 milliárd zlotyt (22 milliárd euró) tervez a lengyel sport fejlesztésére fordítani, és 2040-ig több mint 1500 új edző kinevelését tervezik.

Megemlítette, hogy ha megkapják a 2040-es olimpiát, Varsó lesz a fő csomópont, de várhatóan több más városban is lesznek ötkarikás versenyek, egyúttal jelezte a sportinfrastruktúra javításának kritikus szükségességét. MTI

LAPSZÉL

A Paks is továbbjutott

A címvédő Paks fölényes, 5-1-es győzelmet aratott a másodosztályban kiesőhelyen álló Honvéd otthonában a labdarúgó Magyar Kupa negyedik fordulójában, ezzel kialakult a legjobb 16 mezőnye. A párosítás: Gyirmót (NB II)–Fehérvár, Nyíregyháza–Felcsút, Dorog (NB III)–Újpest, Iváncsa (NB III)–MTK, Mezőkövesd (NB II)–Paks, Sopron (NB III)–Kisvárda, Győr–Ferencváros, Karcag (NB III)–ZTE. MTI

Vas az élbolyban

FOTÓ: TÓTH ÁDÁM

Vas Kata Blanka negyedik lett Belgiumban az egyik legkeményebbnek tartott cyclocross (terepkerékpár)-viadalon, a Koppenbergcrosson. Az országúti egynapos klasszikusok közé tartozó flandriai körversenyen szintén használt kockaköves emelkedőt magában foglaló füves-földes, csúszós pályán a négykörös távot a holland világbajnok, Fem van Empel teljesítette a leggyorsabban (így az első nő, aki háromszor tud itt nyerni). Az SD Worx-Protime 23 éves magyar versenyzője – aki 2021-ben harmadik lett a Koppenbergcrosson – idénybeli harmadik terepkerékpáros-viadalán zárt az első ötben. MTI

Kezelni kell a pólósok egóját

MÉRLEG Háromból egy szövetségi kapitány távozott a pólóválogatottak éléről. Mihók Attila az egyedüli „áldozat”.

NÉPSZAVA

Megtalálta az olimpiai szereplés első számú felelősét a Magyar Vízilabda Szövetség: amint az az elnökség döntéséből kitetszik, Mihók Attila, a női válogatott társszövetségi kapitánya az, akinek távoznia kell a posztról, partnere, Cseh Sándor ellenben maradhat, ahogy a férfiakat gardírozó Varga Zsolt posztja is érintetlen maradt.

A szövetségi közlemény indokolásként úgy fogalmaz, hogy „az MVLSZ elnöksége azért döntött úgy, hogy a férfiválogatottnál Varga Zsolt, míg a nőknél Cseh Sándor folytassa a megkezdett munkát, mert a testület úgy gondolja, meg kell adni az esélyt a szakembereknek, hogy egy teljes olimpiai ciklust végig dolgozhassanak, azok után, hogy tűzoltóként érkeztek a csapatokhoz”.

Madaras Norbert elnök kijelentette, a magyar vízilabda hagyományai kötelezik őket, hogy a csúcsot célozzák meg. A kapitányok olimpia utáni meghallgatását követően abban maradtak, hogy Párizsban a legjobb csapatok között gyakorlatilag nincs különbség, a negyeddöntő mérkőzései egy-egy góllal vagy szétlövéssel dőltek el. „Azon kell dolgozni, hogy felénk billenjen el a mérleg nyelve” – fogalmazott az elnök, aki szerint a férfiaknál a négy közé jutás után megfordult a fejükben, hogy érmet, akár aranyat szerezhet a csapat, ami nem sikerült, negyedikként zárt a válogatott. A nőknél a kapitánypárosnak kilenc hónapja volt a kvótaszerzésre és a felkészülésre, az ötödik helynél több is lehetett volna a párizsi szereplésben, „de látszott a stáb munkája a csapat teljesítményén”.

Madaras kiemelte, Cseh Sándor egyedül és klubfüggetlen kapitányként irányítja mostantól a női válogatottat, ugyanakkor Mihók Attila is marad a szövetség kötelékében (hogy milyen feladatkörben, nem derült ki). Cseh Sándor azt mondta, az elmúlt kilenc hónapban egyre egységesebbé vált a csapat, s most visszaáll a régi rend, évente egy nagy világversenyre kell készülni, így mindenki megmutathatja magát, kialakulhat az egészséges versenyhelyzet.

ESÉLY

MADARAS NORBERT

A szövetség első embere szerint a két szakembernek meg kell adni az esélyt egy teljes olimpiai ciklusra

REMÉNYTELI

VARGA ZSOLT

A férfiegyüttes ugyan lemaradt a dobogóról Párizsban, ám a négy közé jutás során úgy tűnt, a gárda az aranyat is elhozhatja

FOTÓ: MTI/KOVÁCS TAMÁS

A két válogatott mellett dolgozó három kapitány közül csupán Mihók Attila távozott a posztról

Varga Zsolt kiemelte, egy generációnak most véget ért a válogatott pályafutása, új csapatot kell építeni. „Meg kell találni azokat a játékosokat, akik tűzön-vízen át harcolnak, és helyén tudják kezelni az egójukat, amit ha kell, akkor a csapat érdekében félre tudnak tenni.” „Ahhoz, hogy odáig eljussunk, hogy a negyedik negyedben mondjuk 10-10-re állunk, és ott egy klasszis villanás a javunkra döntse el a meccset, védekezésben és támadásban is kőkeményen kell dolgozni. Olyan csapatot szeretnék felépíteni, amire mindenki büszke lehet.”

A kapitányokkal kettő plusz kettő éves szerződést kötött az MVLSZ – „bemutatkozásuk” a januári Világkupa-selejtezőkben esedékes.

A Vk-csoportok beosztása

A férfiak a január 7–12. között esedékes bukaresti tornán – akárcsak az olimpián – a spanyolokkal és a franciákkal találkoznak a két csoportmérkőzésen, a nőknek – akik január 14–19-én szállnak vízbe Alexandropolisban – viszont kijutott a jóból, az olimpiai bajnok spanyolok és a világbajnok amerikaiak mellett a házigazda görögökkel kell csatázniuk. A két tornáról az első hat együttes jut be az áprilisi Szuperdöntőkbe.

Norris tisztább küzdelmet vár

FORMA–1 Csupán négy versenyhétvége van hátra a világbajnoki sorozatból, a mezőny egy héttel a Mexikói Nagydíj után Brazíliában küzd a pontokért. A pontversenyben éllovas Red Bull-pilóta, Max Verstappen 47 egységgel előzi meg Lando Norrist, aki még nem tett le a trónfosztásról. A háromszoros világbajnok Mexikóban kétszer is leterelte a pályáról a brit pilótát, aki elárulta: Verstappennel nem beszéltek azóta.

„Nem az én dolgom, hogy beszéljek vele. Mélyen legbelül biztosan tudja, hogy hibázott, rajta múlik, hogy változtat-e. Tisztább küzdelmet várok, mint ami volt, de ez nem rajtam múlik” – jelentette ki Norris.

„Szerintem túlment a határon, de úgy vélem, bárki is lenne az ő helyében, talán ugyanezt csinálná, mivel itt a világbajnoki címért harcolunk” – szólalt meg a témában Charles Leclerc, a Ferrari monacói pilótája. Hozzátette, időnként minden versenyző átlépi kicsit a határt, és ezen a ponton kell belépniük a szabályoknak.

A konstruktőrök között a McLaren 566 ponttal vezet, 29 ponttal megelőzve a második Ferrarit és 54-gyel a harmadik Red Bullt. „Az időmérős teljesítményük még mindig jó, de a versenytempó a Red Bull gyenge pontja. A Ferrari már kilenc-tíz verseny óta a fő ellenfelünk. Tudtuk, hogy év végén inkább velük fogunk küzdeni, mintsem a Red Bull-lal” – szögezte le Norris.

FOTÓ: AFP/MIGUEL SCHINCARIOL

A Red Bull már nem éllovas, Verstappen még igen, kérdés, hogy kitart-e az előnye

Brazíliába több pilóta betegen érkezett, bélfertőzés miatt Fernando Alonso kihagyta a médianapot.

Brazíliába több pilóta is betegen érkezett, a bélfertőzéssel bajlódó Fernando Alonso kihagyta a csütörtöki médianapot. Az Aston Martin kétszeres világbajnoka a pénteki első szabadedzésen már autóba ült, nem úgy Kevin Magnussen, aki helyett Oliver Bearman ugrott be. Az első szabadedzést Norris nyerte, mögötte George Russell (Mercedes) lett a második, Bearman pedig a harmadik.

Magnussen a szabályok szerint a szombaton 15 órakor kezdődő sprintfutamon sem ülhet majd autóba, ellenben visszatérhet a nagydíj kvalifikációjára (19 óra), amennyiben elég jól érzi majd magát hozzá. A vasárnapi futam 18 órakor veszi majd kezdetét. NÉPSZAVA

Egy nap, két világcsúcs

Ryan Lochte 12 éven át élt eredményét szárnyalta felül a 22 éves francia.

GYORSÚSZÁS A francia Léon Marchand 1:48.88-as idővel világcsúcsot állított fel 200 méter vegyesen a Szingapúrban zajló vizes világkupán: a 22 éves úszófenomén, aki a párizsi olimpián négy arany- és egy bronzérmet nyert, Ryan Lochte 1:49.63-as rekordját adta át a múltnak, amely 2012, Marchand 10 éves kora óta állt. Ezzel ő az első ember, aki 1:49 alatt teljesíti 25 méteres medencében ezt a versenyszámot.

„A közönség megőrült, szóval ez nagyon vitt előre, ez Párizsra emlékeztetett” – mondta a versenyző, akinek ez pályafutása második világcsúcsa: 2023-ban Michael Phelps rekordját múlta felül 50 méteres medencében, 400 méteres gyorsúszásban.

Egyébként ahogy Marchand kikászálódott a vízből, a következő futamban ismét világcsúcsnak tapsolhatott a publikum. A szintén 22 éves, nyolcszoros olimpiai érmes és ötszörös világbajnok Regan Smith 54.27-es idővel végzett az élen 100 háton, amivel megdöntötte a múlt héten a dél-koreai Incshonban felállított 54,41-es saját rekordját.

„Egyre jobb akarok lenni, ez a titok” – mondta Smith. NÉPSZAVA

Léon Marchand karrierje második világrekordját abszolválta

FOTÓ: AFP/R. RAHMAN

Ramos rámegy a Bocára

A 2023/24-es idény vége óta nincs csapata a 38 éves Sergio Ramosnak (legutóbb a Sevillát erősítette), ám befejezni nem akarja. Úgy fest, miként a holland Memphis Depay (Corinthians), ő is Dél-Amerikában folytatja: az argentin Boca Juniorsszal tárgyal. NÉPSZAVA

Telt ház lesz a Puskásban

Telt ház előtt rendezik november 19-én a Magyarország–Németország összecsapást a labdarúgó Nemzetek Ligája A divíziójának 3. csoportjában. Marco Rossi szövetségi kapitány együttese négy forduló után a harmadik, öt ponttal megelőzve Bosznia-Hercegovinát. MTI

Lőw is jelölt

A szlovák labdarúgó-élvonalban jelenleg 4. Dunaszerdahely fontolgatja a spanyol vezetőedzője, Xisco Munoz menesztését. Sajtóhírek szerint az egyik utódjelölt a 45 éves Lőw Zsolt. A magyar szakember vezetőedzőként még nem ténykedett, Thomas Tuchel segítőjeként BL-t nyert. NÉPSZAVA

Ember az űrben

THIS IS ANFIELD Szoboszlai Dominik elérte a lehetetlent, tényszerűen törzstag Liverpoolban, ahol neki is szól minden meccsen a Mersey-part himnusza, a You'll Never Walk Alone.

HEGYI IVÁN

Azt kérte a szerkesztő, írjam meg, mit gondolok arról, hogy Szoboszlai Dominikot „osztják" mindenféle közösségi fórumokon, amelyeket magam nem látogatok sohasem. (Azért nem, mert a névtelen vélemények a szememben annyit érnek, akár kesztyűben a kézmosás.)

Először is úgy vélem, az az ország, amely évtizeden át a világfutball közvetlen élvonalába tartozott, majd e tekintetben hosszú dekádokon át leépült, és ma sincs reménye arra, hogy visszajusson az elitbe, nem tud mit kezdeni azzal, hogy hirtelen lett egy labdarúgója, aki a legfelső régiós Liverpoolba szerződhetett. (Ráadásul kifizettek érte 70 millió eurót, és jelenleg is a földkerekség 34. legértékesebb futballistájaként jegyzi a mértékadónak tartott portál, a transfermarkt.de.)

Még a professzionálisnak mondott közeg sem segít a tájékozódásban, hiszen az ugyanúgy van, mint a futball: vagy negyven évig lemondóan legyintettek a szülők, ha csemetéjük felvetette, labdarúgó-szakíró szeretne lenni. „Válassz magadnak valami rendes hivatást, édesem!" – tanácsolták a felmenők, és nagyjából annyi nagyágyú termett nálunk ebben a műfajban is, amennyi a labdarúgásban. Tovább ront a helyzeten, ha egy kolléga aznap ír hosszú cikket arról, miért kihagyhatatlan Szoboszlai, amikor a középpályás épp kimarad a kezdő tizenegyből...

Nem utolsósorban szólni kell a modern idők áldatlan állapotairól, a magyar futball kormányzati „stratégiai ágazattá" nyilvánításával összefüggő propagandáról, amely az élet összes területén Ferenc József-i környezetet teremt, azaz minden szép, minden jó, mindennel meg vagyunk elégedve. Ugyan Szoboszlai Dominiknak semmi köze a stratégiai ágazathoz, sőt a most 24 éves játékos éppen úgy jutott ilyen magasra, hogy az édesapja kivette a honi utánpótlás-nevelés teljességgel haszontalan keretei közül, és a maga „akadémiáján" pallérozta, ám a felfutás beállítható a rezsim kedvező hatásának, fel lehet mutatni egy valóban különleges eredményt.

> Szoboszlai intelligens labdarúgó, képes kiválasztani, mikor mi lényeges a csapat szempontjából. Nem törekszik feltétlenül főszerepre, ellenben olvassa a játékot, remekül alkalmazkodik, a technikája is megfelel a korántsem alacsony Anfield Road-i átlagnak.

Hogy akkor mégis miért szapulják sokan Szoboszlait? Talán a megfelelési kényszerből adódó lázas túllihegés vált ki ellenszenvet, noha igazából nem lehet túllihegni a történetet, mert ilyen jelentőségű egyezséget magyar labdarúgóval legutóbb 1987-ben kötöttek, amikor Détári Lajost maradonai összegért (18 millió nyugatnémet márkáért) igazolta át a „Döme" parádés szabadrúgásgóljával NSZK-kupagyőztes Eintracht Frankfurttól az Olimpiakosz.

Egyéb nagy számok is vitathatatlanok. Az előző évadban Harvey Elliott, Cody Gakpo és Darwin Núñez 53, Joe Gomez és Luis Díaz 51-51, Virgil van Dijk 48, Alexis MacAllister 46, Mohamed Szalah és Szoboszlai 45-45 tétmérkőzésen szerepelt a Liverpoolban. A mostani szezonban MacAllister, Szalah és Gakpo 14-14, Ibrahima Konaté, Andrew Robertson, Luis Díaz és Szoboszlai 13-13, Trent Alexander-Arnold, Van Dijk és Ryan Gravenberch 12-12 meccsen játszott. Azaz a magyar labdarúgó 1260 percből 989 percet töltött a pályán, tényszerűen törzstag.

S nem is futballozik rosszul, sőt. (Hiszen ha rosszul futballozna, már régen kikerült volna a csapatból.) A This Is Anfield című, Liverpool-ügyekben már a neve alapján is értelemszerűen jártas-bennfentes hírportál hatszor adott neki 7-es, háromszor 8-as, kétszer 6-os, egyszer-egyszer 5-ös és 4-es osztályzatot. Tehát gyengén csak kétszer, míg jól, illetve nagyon jól kilencszer játszott.

Mire a kritika?

Szoboszlai persze nincs eltelve magától, a Lipcsében aratott 1-0-s BL-győzelem alkalmával például kijelentette: „Mindig lehet jobb, nem igaz? Azaz tudok több gólt szerezni és több gólpasszt adni, de ha nem én jegyzem a gólokat, az sem baj, mert a bajnokság élén állunk, és számomra ez a legfontosabb."

Pontosabban, egész pályafutását tekintve ez: „Apám segített elérnem a lehetetlent."

Az, hogy a 2000-es évek Magyarországán valaki arról ábrándozzon, hogy világhírű labdarúgó lesz, tényleg a mission impossible-lal volt egyenlő. A delikvens kezére (lábára) játszott, hogy – szavai szerint – soha nem kért legót, az egyetlen dolog, ami érdekelte, a futball volt.

Most a legfényűzőbb közegben játssza, elismerésre méltó színvonalon, szerintem főként fizikai és taktikai kiválósága révén. Szoboszlai intelligens labdarúgó, képes kiválasztani, mikor mi lényeges a csapat szempontjából. Nem törekszik feltétlenül főszerepre – Liverpoolban amúgy sincs ilyen, talán Szalah lóg ki felfelé, a többiek nagyjából azonos nívón vannak –, ellenben olvassa a játékot, remekül alkalmazkodik, a technikája is megfelel a korántsem alacsony Anfield Road-i átlagnak.

> Szoboszlai állandó kezdő, már önmagában ez parádé a magyar futball helyzete alapján

Egyet azért nem hiszek. Azt mondta: „Ugyanaz az ember vagyok, aki 13 évesen voltam, és egyszobás lakásban éltem a családdal." Már csak a miatt sem lehet ugyanaz, amit a céljairól említett: „Mivel a Premier Ligában játszom, el akarom nyerni az angol bajnoki címet a Liverpoollal. A BL-t úgyszintén."

Erre Székesfehérváron tizenegy esztendővel ezelőtt (is) viszonylag kevés volt az esély.

S Magyarország britanniai nagykövetét nem csupán irigylik-bírálják, hanem rengetegen szurkolnak érte tiszta szívvel. A legjobban talán a Takács Rita, Tömő Attila házaspár. A Sport TV műsorvezetőnője és a futballválogatott csapatmenedzsere 2014 májusában a telki edzőközpont pályáján esküdött örök hűséget egymásnak, miközben a You'll Never Walk Alone szólt a megafonokból, mert az ifjú férj a válogatotton túl a Liverpool nagy rajongója volt. (Ma már – a három gyerekkel együtt – Szoboszlaiért lelkesedik a legjobban.)

Apropó, You'll Never Walk Alone! Gondoljuk meg, ez zeng minden meccs előtt a lelátókról megannyi teli torokból. Ebben benne van a Mersey-beat (Gerry & the Pacemakers), Molnár Ferenc, továbbá az, hogy egy magyar labdarúgó a pázsitról hallgatja mindannyiszor. Neki is szól rendszeresen.

Vajon hányunknak adathat meg ez az érzés?

Attól tartok, újabb negyven évet várni kell efféle sztorira, mert ez olyan, mint Farkas Bertalan űrrepülése.

A This Is Anfield innen nézve lehetne Liverpool Cosmos is.

FOTÓ: AFP/MI NEWS/NURPHOTO

Amorim érkezik, vége a szappanoperának

KINEVEZÉS Az elmúlt napokban felgyorsultak az események Manchesterben és Liszszabonban. Péntek délben érkezett a „breaking news", hogy megszületett a megállapodás Sir Jim Ratcliffe és Rúben Amorim között a portugál edző szerződtetéséről. Maga a 39 éves tréner már egy nappal korábban jelezte, hogy „vége a szappanoperának". Amorim jelenlegi csapata, a Sporting a lisszaboni tőzsdének is bejelentette, hogy a United kész kifizetni a szakember elcsábítása miatt járó 10 millió euró bánatpénzt. Amorim megbízása (elvileg) két és fél évre, azaz a 2026/27-es idény végéig szól, de további egy évvel meghosszabbítható.

FOTÓ: AFP/MIGUEL RIOPA

A Sportingból veszedelmes támadógépezetet csinált Amorim

Az MU által kiadott közleményben a „legizgalmasabb és legnagyobbra tartott fiatal európai trénerek egyikének" nevezett Rúben a következő nemzetközi szünetig a helyén marad, így először november 24-én, az Ipswich Town ellen idegenben esedékes bajnokira készíti fel a „vörös ördögöket". A sorsát sztoikusan viselő Sporting a B-team edzőjének, João Pereirának szavazott bizalmat a 2020 és 2024 közötti ténykedése során két bajnoki címet elért sztár utódlására. A csapat további 5 millió eurót próbál kicsikarni az MU-ból Amorim segédedzőiért, akiket magával kíván vinni Észak-Angliába.

Amíg hivatalba nem lép, a hétfőn 13 millió fontos bánatpénzzel a tarsolyában távozott Erik ten Hag nyáron felfogadott segédedzője, Ruud van Nistelrooy állja a sarat a bajnokságban. Vasárnap a Chelsea, csütörtökön az Európa-ligában a PAOK Szaloniki, végül ismét a PL-ben a Leicester következik. A manchesteri legenda tartja még mindig a klubrekordot sorozatban tíz mérkőzésen lőtt góljával. 219 meccsen elért 150 találatával a csapat kilencedik legtermékenyebb csatára. A 48 éves szakember nem rejtette véka alá, hogy szívesen maradna és segítené Amorim munkáját. Azután, hogy mind Ten Hag, mind egykori mesteredzője, Sir Alex Ferguson véleményét kikérte, bemutatkozása látványos volt. A szerdai Ligakupa-fordulóban a United 5-2-re ütötte ki a Leicestert, bejutva így a legjobb nyolc közé. R. HAHN VERONIKA (LONDON)

Premier League, 10. forduló

Ma: Newcastle–Arsenal (13:30, tv: Spíler1), **Bournemouth–Manchester City** (16, tv: Match4), **Ipswich–Leicester** (16), **Liverpool–Brighton** (16, tv: Spíler1), **Nottingham–West Ham** (16), **Southampton–Everton** (16), **Wolverhampton–Crystal Palace** (18.30, tv: Spíler1).
Vasárnap: Tottenham–Aston Villa (15, tv: Match4), **Manchester United–Chelsea** (17.30, tv: Spíler1).
Hétfő: Fulham–Brentford (21, tv: Match4).

Franciaországban marad a Szabadság-szobor makettje

Egy mecénásnak, az elzászi Socomec vállalatnak köszönhetően nem árverezik el a New York-i Szabadság-szobor makettjét, így az Franciaországban marad. Az Auguste Bartholdi által készített, 1886-ban a New York-i kikötőben felavatott alkotást, „a világot megvilágító szabadság" szobrát, Franciaország ajándékozta az USA-nak. MTI

Már nem a Covid a világ leghalálosabb fertőzéses betegsége

Ismét a tuberkolózis (TBC) a világ leghalálosabb fertőző betegsége, mutat rá az Egészségügyi Világszervezet (WHO) friss jelentése. 2023-ban 8,2 millió embert diagnosztizáltak újonnan TBC-vel, ami rekordnak számít, mióta a WHO nyilvántartást vezet erről (1995). A halálesetek száma tavaly nagyjából 1,25 millió volt. REUTERS

Életképes magok teremtek a holdtalajban

Egyedülálló módon sikerült holdtalajban életképes mustárnövényeket nevelni a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetemen. A növények annyira jól érezték magukat a szokatlan körülmények között, hogy három életképes maggal is megajándékozták a kutatókat. AGROINFORM

Folyamatosan nő az áldozatok száma

KATASZTRÓFA Eddig 205 életet követelt a spanyolországi áradás. A hatóságok újabb heves esőzésre figyelmeztettek.

NÉPSZAVA

Az elmúlt napok súlyos áradásai Spanyolország keleti részén már több mint kétszáz halálos áldozatot követeltek. A tragédia legnagyobb részben Valencia tartományt érinti. Az eltűntek pontos száma egyelőre ismeretlen. Ilyen mértékű árvízkatasztrófára korábban nem volt példa. Embereket, autókat, hidakat, épületeket sodort el a víz, több településen az utcák folyókká változtak, nagy területeken megbénult a vasúti és a közúti közlekedés. Víz alá kerültek a mezőgazdasági területek abban a régióban, ahol az ország egyik fontos exportcikkét termesztik, a citrusfélék körülbelül kétharmada itt terem. A keleti régióban mintegy 80 kilométernyi út súlyosan megrongálódott vagy járhatatlanná vált, sokat pedig eltorlaszoltak az elhagyott autók, amelyekben nem ritkán holttesteket találtak.

A hirtelen lezúduló nagy mennyiségű eső – nyolc óra alatt egyévnyi csapadék hullott Valencia egyes részein, ennek következtében villámárvizek alakultak ki – településeket tett megközelíthetetlenné. A mentés még nem ért véget, a hatóságok attól tartanak, újabb áldozatokra bukkanhatnak, sokan lehetnek még az iszap alatt rekedt járművekben, pincékben. Egyes területek továbbra is elérhetetlenek a mentők számára. A régióban mintegy 500 embert kellett átmeneti szállásokon elhelyezni, mert otthonuk lakhatatlanná vált, de ennél jóval többen vannak azok, akik mindenüket elveszítették. A közszolgáltatások sok helyen akadoznak, és még mindig több mint 40 ezren vannak áram nélkül.

FOTÓ: AFP/JOSE JORDAN

A gyorsan rohanó árvíz „halálos csapdákká" változtatta a szűk utcákat, sokan rekedtek a kocsijukban

A valenciai kisvárosban, Utielben, ahol hatan haltak meg az áradásokban, az emberek vödörnyi átázott holmit hordtak ki otthonaikból, és megpróbálták kisöpörni a sarat. A város leginkább sújtott részén, ahol a Magro folyó kilépett medréből, a víz a házakba zúdult, a sár helyenként még mindig lábszárközépig ér, az utcákat összeroncsolódott autók és egyéb törmelékek borítják. A város egyes részein a víz elérte a 3 méteres magasságot. A néhányan – többnyire idősek és mozgáskorlátozottak – az otthonukban rekedtek. „Nem tudom megmondani, mi történt itt" – mondta egy helyi lakos, Carmen Aleixandre a Guardiannek. – „Egyszerűen nincsenek szavaim, hogy leírjam."

A túlélők a Guardian cikke szerint arra panaszkodnak, hogy nagyon későn kaptak jelzést: csak kedden este küldték ki a mobiltelefonos riasztást, amikor egyes területeken már komoly áradások kezdődtek, és több órával azután, hogy az országos meteorológiai szolgálat kiadta a vörös riasztást. Laura Villaescusa, aki Valencia külvárosában, La Torre-ban él, azt mondta a Reutersnek: „Azok az emberek nem haltak volna meg, ha időben figyelmeztetik őket." Egy férfi arról beszélt, a kocsijában ragadt, mikor jött az ár, és már a nyakáig ért a víz, amikor megjött a veszélyjelzés. A konzervatív ellenzék úgy véli, a szövetségi kormány nem reagált elég gyorsan, ám az ország belügyminisztériuma azzal védekezett, hogy a polgári védelem feladata a regionális hatóságokra hárul. Ezenkívül a VOX (a tartományban kormányzó populista párt) hatalomra kerülése után négy hónappal felszámolta azt az egységet, ami váratlan katasztrófahelyzetben volt hivatott (és képes) cselekedni.

Az előrejelzések szerint Spanyolország északi részein újabb intenzív esőzésre és viharokra lehet számítani, ami tovább fokozhatja a katasztrófa súlyosságát. Az állami meteorológiai szolgálat újra vörös, narancssárga, illetve sárga riasztást adott ki az ország egyes területeire.

A kormány háromnapos gyászt hirdetett, és a következő ülésén katasztrófa sújtotta övezetté nyilvánítja az érintett területeket. Az áldozatok tiszteletére a kormányzati épületeken félárbócra eresztették a zászlókat, és országszerte egyperces néma csenddel emlékeztek az elhunytakra. Pedro Sánchez spanyol miniszterelnök arra szólította fel az embereket, hogy maradjanak otthon, a veszély még nem múlt el. „Jelenleg az a legfontosabb, hogy a lehető legtöbb életet megvédjük" – mondta újságíróknak.

A régióban 500 embert kellett átmeneti szállásokon elhelyezni, mert otthonuk lakhatatlanná vált, de ennél jóval többen vannak azok, akik mindenüket elveszítették.

A lakók kétségbeesetten igyekeznek a házakba zúdult sártól megszabadulni

FOTÓ: AFP/MANAURE QUINTERO

A meleg és a hideg találkozása

A Valencia környékére lezúduló özönvizet a Spanyolországban Dana néven ismert időjárási jelenség okozta. Ilyenkor a Földközi-tenger feletti meleg, párás légtömegek és a hidegfrontok találkoznak, a viharfelhők kialakulásának a hegyek is kedveznek. Ezúttal egy különösen erős viharrendszer alakult ki, ami folyamatosan regenerálódott, és lényegében egy helyben maradt Valencia környéke felett, elképesztő mennyiségű csapadékot zúdítva a tartományra. Heves őszi esőzések máskor is előfordulnak errefelé, de az időjárási jelenség szélsőségességéhez hozzájárul a klímaváltozás.

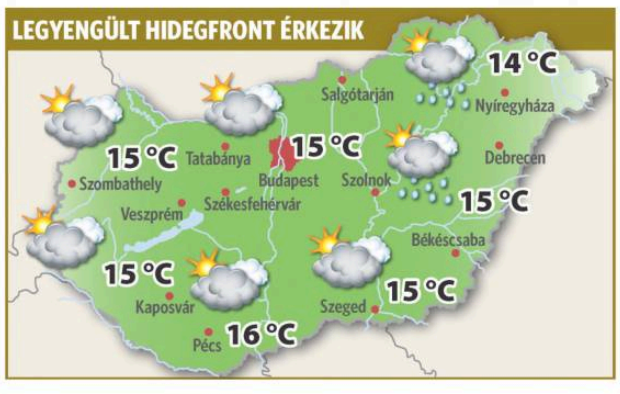

SZOMBAT	VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
min. 1 / max. 9	min. -1 / max. 10	min. -1 / max. 11	min. -1 / max. 11	min. 6 / max. 12

Boldog névnapot, Achilles!

Az Achilles régi magyar férfinév. Az ógörög Akhilleusz mitológiai névből származik, amelynek jelentése: „a kígyó fia".

KENÓ

Október 31., csütörtök

3 5 12 15 28 29 30 40 41 42
48 49 50 56 60 62 64 70 71 75

November 1., péntek

1 4 5 6 16 18 21 27 31 34
41 42 48 53 55 60 63 69 74 78

Napenergia az űrből

KUTATÁS A napenergiával kapcsolatos egyik probléma, hogy a termelés ciklikus, hiszen nem süt a nap egész évben, éjjel-nappal. Legalábbis ez van a Földön. Az űrben azonban más a helyzet. Ezért évtizedek óta kutatják a napenergia-termelés lehetőségeit a világűrben. Most néhány éven belül valósággá válhat ez az elképzelés. Az egyesült királyságbeli Space Solar cég a Reykjavik Energyvel és az izlandi Transition Labs fenntarthatóságért dolgozó kezdeményezéssel együttműködve 2030-tól egy olyan naperőművet fejleszt ki, amely körülbelül 30 megawatt villamos energiát képes leadni – ez potenciálisan 1500-3000 otthon ellátására elegendő – írja a LifeScience. A létesítmény a napfényt napelemeken keresztül fogja összegyűjteni az űrben, majd rádióhullámok formájában továbbítja egy földi állomásra, ahol a hálózat elektromos árammá alakítja. Az űralapú napenergia páratlan előnyöket kínál versenyképes energiaköltségekkel és a hét minden napján, 24 órában elérhető rendelkezésre állás mellett. NÉPSZAVA

NÉPSZAVA
Szocialdemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: ANGYAL GÁBOR, MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Kiadja a XXI. Század Média Zrt. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a Zrt. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. november 4., hétfő 152. évfolyam, 256. szám Ára: 540 forint

AJÁNLÓ

Gyengélkedik az Európai Unió

Súlyos válságba került a német-francia tengely, így az EU sem a külső kihívásokkal, sem a belső ellenfelekkel szemben nem tud hatékonyan fellépni. **2. oldal**

Börtön néhány kiló húsért

Letöltendő szabadságvesztésre ítéltek két hatósági állatorvost, mivel a bíróság szerint megvesztegették őket. Az elítélt orvosok ártatlannak vallották magukat. Egyikük örökre elvesztette az újrakezdés lehetőségét. **5. oldal**

Ellentmondásos toryvezér

A 44 éves Kemi Badenoch a brit Konzervatív Párt új elnöke, a hatodik pártvezér kilenc év alatt. Ellentmondásos, megosztó személyiségnek számít, az pedig már eleve megdöbbenést keltett, hogy az eredeti hat jelölt közül két, a párt jobbszélén elhelyezkedő politikus került az utolsó fordulóba. **7. oldal**

Csalódással zárult a Cop16

A világ legnagyobb természetvédelmi konferenciáján a résztvevők nem tudtak döntést hozni a csúcstalálkozó egyik legnagyobb kérdéséről, a biológiai sokféleség finanszírozásáról. **13. oldal**

Klímaügyben lépni kell

SZÉLSŐSÉGEK

Az emberek hiányolják az intézkedéseket az éghajlatváltozás elleni harcban.

F. SZABÓ KATA

Tíz emberből hét úgy gondolja, az elmúlt 14 évben az Orbán-kormányok nem foglalkoztak eleget a klímaváltozással, illetve a következményekre való felkészüléssel. Ezt még a fideszesek harmada is így látja, igaz, ott relatív többségben vannak az elégedettek. Ez derült ki a Publicus Intézet lapunk megbízásából készített, reprezentatív felméréséből. Eszerint a magyarok a bőrükön érzik az éghajlatváltozás hatásait. A nagy többség leginkább a forró nyarak és a szélsőséges időjárás miatt aggódik, de az „aggodalomlistán” feltűnnek az aszályok, az árvizek és a környezet pusztulása is.

A jelenségért a legtöbben az emberek túlfogyasztását és a nagyvállalatokat okolják, de vannak olyanok is, akik a kormányok felelősségét látják. Az idei nyári hőség komoly problémákat okozott a kórházakban és szeptember elején az iskolákban is, a válaszadók 93 százaléka úgy véli, a kormánynak több forrást kellene biztosítania ezen intézmények klimatizálására. Abban is viszonylag egyöntetű a társadalom véleménye (79 százalék), hogy az államnak további gát- és mobilgátépítésekkel, valamint más szükséges beruházásokkal készülnie kellene a jövőben várható árvizekre. Ezek pusztító hatása most bő kétezer kilométerrel távolabb, a spanyolországi Valenciában és környékén látható, ahol már több mint 200 halottja van az ítéletidőnek.

RÉSZLETEK A 3. ÉS A 16. OLDALON

FOTÓ: AFP/JOSE JORDAN

Spanyolországban hatalmas pusztítást végeztek a klímaváltozás miatt a megszokottnál sokkal hevesebbé vált esőzések okozta árvizek

Ön szerint szükséges, hogy az állam beruházásokkal készüljön az árvizekre?

Összes megkérdezett (százalék) Forrás: Publicus/NÉPSZAVA-grafika

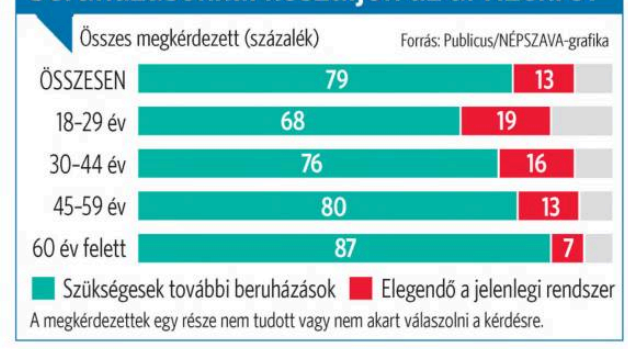

A megkérdezettek egy része nem tudott vagy nem akart válaszolni a kérdésre.

Nehéz órák várnak Várhelyi Olivérre

EP A végén így is, úgy is Orbán jelöltjével találnánk szemben magunkat, Várhelyit legalább már ismerjük – fogalmaztak forrásaink az újrázásra készülő magyar uniós biztos közelgő meghallgatásaival kapcsolatban. Több brüsszeli információtorunk úgy fogalmazott: ugyan nem az első körben, de végül meg fogja szerezni az Európai Parlament bizottságainak a jóváhagyását, így a megbuktatására nem fogadnának nagy tétekben. Várhelyi Olivér jelenleg a bővítésért és szomszédságpolitikáért felel az Európai Bizottságban, a következő öt évben az egészségügy és állatjólét tartozna a feladatkörébe. A politikus mindenesetre igyekszik a meghallgatás előtt az EP kedvében járni: az EB oldalára feltöltött promóciós videójában például méltatja Ukrajna és az ukrán nép honvédő harcát.

> Nem az első körben, de végül meg fogja szerezni az EP bizottságainak jóváhagyását.

CIKKÜNK A 3. OLDALON

A magyar biztos az egészségügyért és az állatjólétért felelhet a következő ciklusban

FOTÓ: AFP/JOHN THYS

Nemek harca Amerikában

DÖNTÉS Egyetlen nap maradt az amerikai elnökválasztásig. A billegő államokban fej fej mellett halad a demokrata elnökjelölt, Kamala Harris jelenlegi alelnök és a republikánus Donald Trump. Mindössze néhány tized százalék választja el őket, így egyelőre teljesen kiszámíthatatlan, melyikük gyűjti össze a kellő számú elektori szavazatot a Fehér Ház meghódításához. A voksolás a nemek közötti szakadékra is rámutat, a nők körében tarol Harris, a férfiaknál viszont Trump áll az élen. Ezért döntő lehet, hogy a nőket vagy a férfiakat sikerül-e jobban mozgósítani. A demokrata párti alelnök számára váratlanul biztató hír, hogy az utolsó iowai közvélemény-kutatás őt látja az élen az államban, ami Trump biztos bázisának számított. Ha az európaiakon múlna, akkor tarolna Harris, derült ki egy több uniós országban készült felmérésből. Még az európai szélsőjobb sok szavazója sem Trumpot látná szívesen az elnöki székben.

ÍRÁSAINK A 8. OLDALON

FOTÓ: AFP/SAMUEL CORUM

Mostanáig már több tízmillió amerikai élt szavazati jogával

Sokat fizetnek a cégek az energiáért

ÁRAZÁS A magyar céges áram- és gázárak minden fogyasztási sávban az európai élbolyba tartoznak – számította ki lapunk az Eurostat statisztikái alapján. Az adatot szolgáltató, körülbelül 40 állam közül az áramfogyasztási sávok többségében a magyar céges díj a 3–5. legmagasabb, a földgáz esetében 29 adatközlőből a hazai fűtőanyag általában az 5. legdrágább. Ráadásul, ellentétben azzal a közgazdasági alapszabállyal, mely szerint a vásárolt mennyiség bővülésével az egységár csökken, Magyarországon minél többet fogyaszt egy cég, annál drágábban jut energiához. Mindez azért is érdekes, mert az Orbán-kormány a nyugati elszigetelődést is vállalja az általa „versenyképesnek” mondott orosz gázvásárlás fenntartásáért, az áramot pedig jórészt belföldi erőművek állítják elő.

> Magyarországon minél többet fogyaszt egy cég, annál drágábban jut az energiához.

CIKKÜNK A 6. OLDALON

Már toboroznak az épülő kínai akkugyárak

BERUHÁZÁS Noha egyelőre sem a CATL-nek, sem az EVE Powernek nincs még jogerős környezethasználati engedélye, az akkumulátorgyárak építése töretlenül halad előre Debrecenben. A kínai beruházó kommunikációval megbízott ügynöksége azt válaszolta lapunknak, hogy a CATL Debrecen beruházása ütemezetten halad „a hatályos engedélyek” alapján, az első ütem épületeinek nagy része szerkezetkész, és folyamatos a leendő dolgozók toborzása. A másik nagy kínai beruházó, az EVE Power több mint ezer, többségében magyar munkavállaló felvételét tervezi, és a beruházás a jövő év végére készülhet el.

RÉSZLETEK A 4. OLDALON

FORRÁS: EVE

Az EVE központja Hujcsouban. Debrecenben is tempósan építkeznek

Gyengélkedik az Európai Unió

KIHÍVÁSOK Súlyos válságba került a német–francia tengely, így az EU a belső ellenfelekkel szemben sem tud hatékonyan fellépni. A mostani helyzet miatt ugyanakkor megnőtt Giorgia Meloni olasz kormányfő és Ursula von der Leyen bizottsági elnök befolyása.

RÓNAY TAMÁS

Vákuum keletkezett Európa szívében. A német–francia tengely az utóbbi években amúgy sem volt túl erős, most azonban minden korábbinál gyengébbnek tűnik, s a következő hónapokban sem várható javulás e téren. Pedig az EU-nak számos kihívással kellene szembenéznie, különösen abban az esetben, ha Donald Trumpot választják meg az Egyesült Államok elnökének, aki védővámokat vetne ki az európai termékekre. Európának egységesen kellene fellépnie Ukrajna mellett is, mivel azonban az Unió két legfontosabb szereplője nem egységes, a legfontosabb ügyekre kevesebb figyelem jut, s olyan belső „trójai falovakkal" is nehezebben léphet fel az Unió, mint amilyen Orbán Viktor.

Mind Emmanuel Macron francia elnök, mind Olaf Scholz német kancellár komoly belpolitikai nehézségekkel néz szembe, mindketten politikai túlélésükért küzdenek. Az Odoxa ügynökség felmérése szerint Macront már csak 25 százalék támogatja, ami a legrosszabb érték 2017 tavaszán történt megválasztása óta. Így minden jel arra vall: nehezen kerülheti el azt, ami minden, utolsó mandátumát töltő elnököt fenyeget, hogy béna kacsává váljon. Scholz kancellár helyzete pedig sok szakértő szerint tarthatatlanná vált a német koalíció válsága miatt. Európa már hónapok óta szenved a francia–német motor rövidzárlatától. Pedig évtizedeken át Berlin és Párizs közös kezdeményezései jelentették a fő hajtóerőt az Unió számára.

Gazdasági és politikai nehézségekről egyaránt szó van. Mindkét országban megerősödött a szélsőjobb, bár e tekintetben komoly különbségek fedezhetőek fel a két állam között. Miután Macron pártja igen gyengén szerepelt a júniusi európai parlamenti választáson, előre hozott választást írt ki, amelynek az első fordulóját Marine Le Pen pártja, a Nemzeti Tömörülés (RN) nyerte meg. Miután azonban a két forduló között összefogtak egymással a baloldaliak és a centristák, Le Pen pártja végül csak a harmadik legtöbb képviselőt küldhette az alsóházba a baloldali Új Népfront (NFP) szövetség és az elnök centrista tömbje után. Mivel a képviselőházban hasonló nagyságú képviselőcsoportot hozhattak létre a centristák, a baloldal, valamint a szélsőjobb, az új, Michel Barnier vezette, a centristák és a jobbközép Republikánusok (LR) alkotta kormány nem támaszkodhat abszolút többségre. A kabinetnek ezért szüksége volt még egy partnerre. Macron dönthetett volna ugyan a balra tolódás mellett, de nem ezt az utat választotta, így az egykori uniós Brexit-főtárgyaló által irányított kisebbségi kormány Marine Le Pen pártjának szavazataitól függ.

FOTÓ: AFP/RALF HIRSCHBERGER

Európa számára nagyon rossz hír, hogy Macron és Scholz figyelmét lekötik a belső belpolitikai kihívások

A szélsőjobb Alternatíva Németországért (AfD) szélsőségesebb is a RN-nél, a vele való bármiféle együttműködést minden német párt elutasítja.

Németországban hasonló forgatókönyv elképzelhetetlen lenne. A szélsőjobb Alternatíva Németországért (AfD) szélsőségesebb is a RN-nél, s a vele való együttműködést minden német párt elutasítja. Ám Scholz koalíciója számára komoly kihívást jelentett, hogy a szeptemberben, három keletnémet tartományban tartott választásokon nagyon megerősödött az AfD, ami szintén a szövetségi koalíció gyengeségére vezethető vissza.

Ezek a német- és franciaországi belpolitikai konfliktusok azonban kihatnak az EU működésére is. „Európa rosszul szervezett ahhoz, hogy reagáljon a külső eseményekre" – mutatott rá François Heisbourg, a Fondation pour la Recherche Stratégique francia agytröszt tanácsadója, az „Egy világ Amerika nélkül" című könyv szerzője az El País című spanyol lapban. Úgy látja tehát, hogy az Unió nem készült fel kellőképpen Donald Trump esetleges győzelmére az amerikai elnökválasztáson, vagy arra, miképp kezelje az ukrajnai konfliktust, ha a Kijev támogatását elutasító volt elnök költözik vissza a Fehér Házba. „Ha Ukrajna támogatása nagyon visszaesik, vagy ha erős nyomás alá kerül a Trump–Putyin páros részéről, egyértelmű, hogy az európaiaknak gondjaik lennének", mutat rá a francia szakértő. Úgy véli, Franciaországban az „ingadozás" dominál, Németországban a „bénultság". A következő hetek sorsdöntőek lehetnek, hiszen mindkét országban el kellene fogadni a jövő évi költségvetést. Ez a parlamenti vita meghatározhatja mind Scholz, mind Barnier kormányának jövőjét.

„Egyik kormány sincs jó formában" – mutatott rá Nils Schmid német képviselő, a szociáldemokrata SPD külpolitikai szóvivője. Schmid elismeri, hogy a hangulat nem jó a kormányban, ám ez a német koalíciókban nem rendkívüli, s szerinte a kabinet kitart mandátuma végéig, jövő őszig. „Franciaország nehezebb helyzetben van, mint Németország" – vélekedett Schmid, mert a kormánynak nincs meg a többsége, s a gazdaságnak súlyos államháztartási hiánnyal kell megküzdenie. Szerinte Scholz nem is nevezhető béna kacsának, mert ismét pártja kancellárjelöltje lehet, maradhat a politikában, szemben Macronnal.

A belpolitikai nehézségek lelassítják az EU-ban az olyan kérdésekről folytatott megbeszéléseket, mint az európai védelmi modell és a védelmi ipar finanszírozása.

Más nehézségek is nehezítik az uniós döntési folyamatokat. Hollandia erőteljesen jobbra fordult a tavalyi parlamenti választás után, az új kormány vezető ereje a Geert Wilders által fémjelzett Szabadságpárt (PVV) lett. Tény azonban, hogy Hága nem változtatott eddigi külpolitikáján. A Dick Schoof vezette kormány is támogatja Ukrajnát fegyverekkel. Mindemellett Caspar Veldkamp, a holland diplomácia vezetője a napokban élesen bírálta mind a nemrég lezajlott grúziai parlamenti választásokat, mind Orbán Viktort amiatt, hogy rögtön a voksolást követően ellátogatott a kaukázusi országba, legitimálva a szabálytalanságoktól hemzsegő voksolást. Lengyelország ugyan vezető szerepre törekszik az Európai Unióban azóta, hogy Donald Tusk lett a miniszterelnök, de Varsónak is egy sor belpolitikai nehézséggel kell szembenéznie az Európa-párti kormány és Andrzej Duda elnök közötti viszály miatt: az államfő rendre keresztbe tesz a kormánynak.

A belpolitikai nehézségek lelassítják az EU-ban az olyan kérdésekről szóló megbeszéléseket, mint az európai védelmi modell és a védelmi ipar finanszírozása. Felértékelődött azonban Giorgia Meloni szerepe, akinek a hatalmát nem fenyegeti veszély Olaszországban, az egyik legstabilabb kormány az övé. Sőt Donald Trump győzelme esetén még fontosabb szerepet játszhat, hiszen egyfajta közvetítő lehet az elnök és Brüsszel között. (Ő és nem Orbán Viktor.) Igaz, Meloni is tart az amerikai változástól Trump tervezett védővámjai miatt. Az olasz kormányfő már most domináns szerepet játszik Európában a migráció kérdésében. A német–francia gyengélkedés másik nyertese Ursula von der Leyen, aki erős embernek érezheti magát legitim támogatással, azt követően, hogy az EP újabb mandátumot szavazott meg neki az Európai Bizottság elnökeként. Így most két nő vált az EU legbefolyásosabb személyiségeivé.

Elengedhetetlen Kijev további támogatása

FELADATOK „Az EU nincs kellőképpen felkészülve a többszörös válságokra" – figyelmeztet Sauli Niinistö volt finn elnök az EU-bizottság megbízásából készült, a közösség polgári-katonai védelméről szóló jelentésben, amelyet múlt héten mutattak be Brüsszelben. Ebben egy olyan európai válságkezelési rendszer következetes kidolgozását szorgalmazza, amely preventív módon felkészül az esetleges természeti katasztrófákra éppúgy, mint a kibertámadásokra vagy az egyik tagállam elleni katonai támadásra. Niinistö nemcsak elkerülhetetlennek látja a fegyverkezés felgyorsítását, hanem az uniós tagállamok közötti szolidaritás erősítését is szorgalmazza, nem utolsósorban a gazdasági nehézségek kiküszöbölése érdekében.

Minden uniós polgárnak fel kell készülnie az új kockázatokra, mutat rá a jelentés, amely szerint ez a kiberbiztonságtól kezdve a célzott dezinformáció kezelésén át az egyéb válságkezelésig széles területet érint. Az egyik legfontosabb követelmény a dokumentum szerint: minden uniós háztartásnak fel kell készülnie arra, hogy legalább 72 órán keresztül önellátó legyen egy esetleges váratlan válsághelyzet esetén.

A gazdaságban is változásokra van szükség. Le kell vonni a tanulságokat a Covid-járványból és az Ukrajna elleni orosz támadásnak az ellátási láncokra gyakorolt hatásából.

FOTÓ: AFP/DURSUN AYDEMIR

Niinistö szerint alapvető fontosságú a védelmi ipar fejlesztése

Niinistö véleménye szerint az alapvető területeken való termelés biztosítása érdekében az EU-nak létre kell hoznia egy „munkaerő-mobilitási mechanizmust". A gyakorlatban ez azt jelentené, hogy a tagállamok válság esetén kisegíthetik egymást a kulcsfontosságú vállalatok munkavállalóival.

A jelentés abból indul ki, hogy a határokon átnyúló háborúk egyre nagyobb potenciális fenyegetést jelentenek. Ezért az EU és a NATO még szorosabb együttműködése mellett szállt síkra. Niinistö szerint húsz százalékkal kellene növelni a védelmi kiadásokat, beleértve a védelmi iparra szánt fejlesztéseket. Ez jelentős emelés lenne, mivel a jelenlegi, 2021 és 2027 közötti időszakra szóló pénzügyi keret mindössze egy százalékot szán a biztonságra és a védelemre. Szerinte javítani lehetne az uniós intézmények döntéshozatali folyamatán. Különösen válsághelyzetekben kellene gyorsabban meghozni a 27 kormány közös döntéseit. Niinistö úgy véli, a tagállamoknak a korábbinál következetesebben kellene fellépniük a harmadik országokból érkező esetleges kémek ellen. Emellett az uniós államok közötti, még mindig korlátozott információcserét is erősíteni kellene a veszélyek korai felismerése érdekében. A volt finn elnök azt is hangsúlyozta, hogy az Európai Uniónak semmilyen körülmények között nem szabad visszafognia az Ukrajnának nyújtott támogatását.

R. T.

Klímaügyben cselekvést várnak

FELMÉRÉS A magyarok a saját bőrükön érzik a klímaváltozás hatásait, és hiányolják a kormányzati lépéseket a Publicus Intézet friss kutatása szerint.

F. SZABÓ KATA

A hőmérsékleti rekordokat sorra döntő nyár és az elmúlt évtized legnagyobb árvize minden korábbinál pontosabban mutatott rá, hogy Magyarországnak milyen időjárási és természeti eseményekre kell felkészülnie a jövőben. A Publicus Intézet Népszava számára készített kutatásából kiderült: teljesen egyöntetű az emberek álláspontja abban a kérdésben, hogy a kormányoknak cselekedniük kell.

A klímaváltozás létezését nem tagadók – 100-ból csupán 2 ember nem hisz a létezésében – 95 százaléka szerint a kormányoknak foglalkozniuk kell a klímaváltozás lassításával és a következményekre való felkészüléssel, és csupán 3 százalék gondolja ennek ellenkezőjét. (Két százalék nem válaszolt a kérdésre.) Emellett abban is viszonylag nagy a társadalmi egyetértés, hogy vajon a Fidesz-kormányok az elmúlt 14 évben eleget foglalkoztak-e ezzel a kérdéssel. Erre 60 százalék nemmel felelt, további 9 százalék pedig inkább nemmel, vagyis 10-ből 7 ember ebbe a kategóriába sorolható, miközben minden tizedik mondott csak igent, és 8 százalék inkább igent a kérdésre (13 százalék nem válaszolt). Kizárólag a Fidesz szavazói körében vannak többségben azok, akik elégedettek a kormány ilyen irányú erőfeszítéseivel: 54 százalék, 34 százalék elégedetlen mellett. A Tisza szavazói (94 százalék) és a többi ellenzéki párt hívei (97 százalék) egyaránt keveslik az elmúlt majd másfél évtized ez ügyben tett kormányzati erőfeszítéseit.

Ezeknek az intézkedéseknek a hiányában az idei nyári hőség komoly problémákat okozott a kórházakban és szeptember elején az iskolákban is. Az emberek 93 százaléka szerint a kormánynak több forrást kellene biztosítania ezeknek az intézményeknek a klimatizálására, 5 százalék szerint nincs erre szükség. Ez utóbbi arány a kormánypárt szavazói között 12 százalék. Ehhez hasonló eredmények születtek abban a kérdésben is, hogy vajon szükséges lenne-e, hogy a kormány több forrást biztosítson az energetikailag elavult, pazarló lakóépületek szigetelésére, például pályázati források biztosításával. A válaszolók 91 százaléka értene egyet egy ilyen kormányzati programmal, bár ebben a kérdésben is a Fideszesek a legkevésbé elégedetlenek: 11 százalékuk szerint nincs semmi szükség erre.

93 százalék
Ennyien gondolják, hogy a kormánynak több forrást kellene biztosítania az oktatási és egészségügyi intézmények klimatizálására

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

Az idei nyári hőség komoly problémákat okozott a kórházakban és szeptember elején az iskolákban is

A legtöbb válaszadót a forró nyarak és a szélsőséges időjárási jelenségek aggasztják.

A kutatás arra is rákérdezett, hogy fontosnak tartanák-e, hogy olyan beruházások (víztározók, csatornák építése) induljanak, amelyek képesek az országban tartani a vizet, hogy azt öntözésre lehessen használni, enyhítve az aszályok, az elsivatagosodás mezőgazdaságra gyakorolt hatását. 90 százalék szerint szükség lenne ilyen beruházásokra, és csupán 100-ból 2 ember vélekedik ellenkezőképpen. (Itt mintegy 8 százalék volt a nem válaszolók aránya.)

A felmérés eredményei szerint a magyarok több mint háromnegyede – 78 százaléka – szerint a klímaváltozás valóban létezik és nagy aggodalomra ad okot, míg 17 százalék nyilatkozott úgy, hogy létezik, de a hozzá kapcsolódó félelem túlzó. A felmérés szerint a magyarok körében elenyésző, 2 százalék azoknak az aránya, akik szerint a klímaváltozás nem létezik. (A többiek nem válaszoltak a kérdésre). A klímaügyek megítélésében is nagy a szerepe az emberek pártpreferenciájának, ami nem meglepő, tekintve, hogy a Fidesz kormány az elmúlt 14 évben egyáltalán nem kezelte fontos kérdésként a felmelegedést. Sőt, a pártközeli propagandasajtóban és influenszerek kommunikációjában rendszeresen megjelentek a globális felmelegedés tényét relativizáló, a klímaaktivizmus hiteltelenítését célzó tartalmak. Így a kormánypárt szavazói körében vannak a legtöbben, 25 százaléknyian azok, akik bár a klímaváltozás tényét nem vonják kétségbe, túlzónak gondolják az ezzel kapcsolatos félelmeket, és csak 66 százalékuk gondolja úgy, hogy van ok aggodalomra. Ez a csoport a Tisza Párt híveinek körében 87, a többi ellenzéki párt szavazóinak esetében 97 százalék (a bizonytalanok között 78 százalék).

Azok körében, akik szerint létezik, 65 százalék gondolja, hogy a klímaváltozást elsősorban emberi tevékenység okozza, 29 százalék szerint viszont bár ennek is van szerepe, más tényezők okolhatók elsősorban a felmelegedésért. Mindössze 4 százaléknyian vannak azok, akik szerint ez az emberi tevékenységtől teljesen függetlenül zajló folyamat a klímaváltozás. Az így vélekedőknek is a fideszes szavazók körében a legmagasabb az aránya. Amikor azt szerettük volna megtudni, hogy pontosan kit terhel a felelősség a klímaváltozásért, 68 százalék az emberi túlfogyasztást jelölte meg válaszként, de szorosan e mögött 67 százalékot kaptak a nagyvállalatok, és 41 százalékot a kormányok.

Elsöprő, 87 százalékos többségben vannak azok, akik saját életükben is érzik a klímaváltozás negatív hatásait. Ezzel szemben 3 százalék pozitív hatásokat tapasztal, 8 százalék viszont nem érzékel semmiféle változást. (Két százalék nem válaszolt a kérdésre). Annál a kérdésnél, hogy a klímaváltozás mely következményei aggasztják leginkább, a legtöbben a forró nyarakat jelölték meg (51 százalék), de szorosan utána másodikként végzett a szélsőséges időjárás (50 százalék), az „aszályok" válaszlehetőséget pedig 42 százalék nevezte meg. Jóval kevesebb „szavazatot" kaptak az árvizek és a környezet pusztulása, egyes növényfajok eltűnése (14-14 százalék), az élelmiszerellátás zavarai és a dráguló élelmiszerek (13 százalék), krónikus egészségügyi problémák (11 százalék) és az új vírusok, kórokozók megjelenése (8 százalék). A migrációt összesen csupán 3 százalék jelölte meg mint aggasztó, a klímaváltozással összefüggő problémát. A klímaváltozást nem tagadó válaszolók 80 százaléka úgy érzi, tesz valamit az éghajlatváltozás lassítása, a környezet védelme érdekében, 17 százalék viszont nemmel válaszolt.

Ön szerint szükséges lenne, hogy a kormány több forrást biztosítson a kórházak, iskolák klimatizálására?

Összes megkérdezett (százalék) — Forrás: Publicus/NÉPSZAVA-grafika

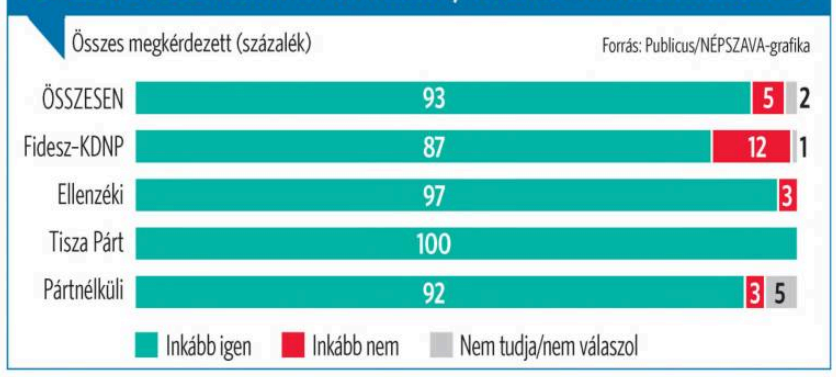

Elégedettek az árvíz kezelésével

A magyarok 70 százaléka szerint az állam jól, vagy inkább jól teljesített a szeptemberi árvízi védekezés során, bár nagyok a különbségek a politikai oldalak között a kérdés megítélésében. Míg a kormánypárti szavazók 94, a tiszások 63, a bizonytalanok 66, a többi ellenzéki párt híveinek viszont csupán 42 százaléka elégedett az áradás központi kezelésével. Abban viszonylag egyöntetű a társadalom véleménye, hogy az államnak további gát-, és mobilgát-építésekkel, valamint más szükséges beruházásokkal készülnie kellene a jövőben várható árvizekre.

Várhelyi Olivérre nehéz órák várnak az EP-ben

MEGHALLGATÁS Nem az első körben, de meg fogja szerezni az Európai Parlament (EP) bizottságainak a jóváhagyását – több brüsszeli forrásunk így értékelte a Népszavának Várhelyi Olivér esélyeit. Az újrázni készülő magyar uniós biztos azon kevesek egyike, akinek nem jósolnak könnyű órákat a képviselők színe előtt, de a megbuktatására sem fogadnának nagy tétekben.

A bizottsági tagságra pályázó 25 másik politikushoz hasonlóan Várhelyinek is az EP illetékes szaktestületei előtt kell bizonyítania, hogy alkalmas a feladatra. Jelenleg a bővítésért és szomszédságpolitikáért felel az Európai Bizottságban, a következő öt évben az egészségügy és állatjólét tartozna a feladatkörébe. Szerda este hallgatja meg a parlament környezetvédelmi, közegészségügyi és élelmiszer-biztonsági, valamint mezőgazdasági bizottsága. A frakciók kijelölt szóvivői (koordinátorai) rögtön utána értékelik a teljesítményét. Kétharmaduk támogatása kell ahhoz, hogy Várhelyi Olivér simán vegye az akadályt. Ha elsőre nem kapja meg a szükséges többséget – amit a lapunknak név nélkül nyilatkozók többsége valószínűsít – akkor további vizsgáztatás vár rá. Öt éve ugyanez történt: a meghallgatása után újabb írásbeli kérdésekre kellett válaszolnia, és csak azután kapott zöld utat.

Az EP nem szélsőjobboldali képviselőinek zöme a magyar biztost az „illiberális" Orbán Viktor emberének tartja, aki szerintük eddig sem az európai, hanem a magyar érdekeknek próbált érvényt szerezni a posztján. Nem felejtették el neki, hogy egyszer lehülyézte a képviselő-testületet egy bekapcsolva maradt mikrofonban.

FOTÓ: AFP/JOHN THYS

Kicsi az esély rá, hogy már az első körben támogassák Várhelyit

Ennek ellenére sokan nem akarják megbuktatni. A végén így is, úgy is Orbán jelöltjével találnánk szembe magunkat, Várhelyit legalább már ismerjük – fejtették ki forrásaink, akik arra számítanak, hogy a rábízott szakterületen tapasztalatlan, de jó képességű és tanulékony politikus a meghallgatásán jól fog szerepelni, és nem sok fogást hagy magán.

A vele szemben kritikus és az EP-ben meghatározó frakciók – a kereszténydemokratáktól a szocialistákon át a liberálisokig – elsősorban a saját pártcsaládjukhoz tartozó jelöltek jóváhagyását igyekeznek kiverekedni politikai háttéralkukkal, és arra fognak törekedni, hogy minél előbb felálljon az új Európai Bizottság. Mindez Várhelyi Olivér malmára hajthatja a vizet, bár biztosat senki nem mer jósolni. Ha borul a terv és többen fennakadnak a parlamenti szűrőn, az retorziók sorozatát indíthatja el, amelyben a magyar jelölt is el vérezhet. A politikus mindenesetre igyekszik az EP kedvében járni: az EB oldalára feltöltött promóciós videójában méltatja Ukrajna és az ukrán nép honvédő harcát és megköszöni az Európai Parlament nyugat-balkáni országoknak nyújtott támogatását. Egyik sem hangzik rosszul a képviselő-testületben, különösen az ő szájából.

HALMAI KATALIN (BRÜSSZEL)

LAPSZÉL

Orbánt méltatta Észak-Korea

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

A jelek szerint a világ egyik legkeményebb diktatúrája, a Kim Dzsongun vezette Észak-Korea kezd példaképként nézni Orbán Viktorra, erről tanúskodik legalábbis az a közlemény, amely szombaton jelent meg a phenjani külügyminisztérium honlapján. Az észak-koreai diplomácia Orbán Viktor október 23-i ünnepi beszédére figyelt fel, és a magyar kormányfőnek az Európai Unió elleni kirohanásait méltatja. Azt írták, Orbán Viktor aznap világossá tette, hogy megvédi az országa szuverenitását az egyre növekvő EU-s nyomástól, és emlékeztettek, hogy az Európai Bizottság, illetve az Európai Néppárt meg akarja buktatni a kormányát, véget akar vetni a független magyar politikának. NÉPSZAVA

Ideiglenes védelem a Turulnak

Már megkapta a kormányhivataltól az ideiglenes műemléki védettséget a XII. kerületi Turul-szobor – jelezte lapunknak az Építési és Közlekedési Minisztérium, miután a hvg.hu beszámolója alapján arról írtunk, egyelőre nem nyilvánították műemlékké a szobrot. A csütörtök esti Magyar Közlönyben megjelent jogszabály 12 épületet nyilvánít nemzeti emléknek minősülő műemlékké, de a Turul nem volt a felsorolásban. A tárca ugyanakkor jelezte: már kezdeményezték a kormányhivatalnál a Turul-szobor ideiglenes műemléki védelem alá helyezését, „tekintettel arra, hogy azt a megsemmisülés fenyegeti”, és ez az ideiglenes védelem hatályba is lépett. NÉPSZAVA

Hadházy: Mindenen spóroltak

FOTÓ: NÉPSZAVA

Torzó maradt a magyar onkológiai központ Vietnámban, a projekt mögött pedig felbukkant egy régi ismerős – írta Hadházy Ákos Facebook-bejegyzésében. A képviselő szerint „a kórházat egy konzorcium építette (volna), amelynek vezetője a VMD Kórházi Technológiai Zrt. volt”. Egy az építkezésen dolgozó forrástól úgy tudja, „mindenből a legolcsóbbat akarták beszerezni, és egy vietnámi cikk is arról számolt be: a VMD folyamatosan spórolni, változtatni akart az orvosi eszközök és építőanyagok terén, ami végül ellehetetlenítette az egész projektet”. A vietnámi cikk egyébként spórolást nem írt, ott úgy fogalmaztak, hogy a VMD állandóan módosításokat kért. Az 500 ágyas onkológiai kórház építését még 2017-ben jelentette be Orbán Viktor Hanoiban, az építkezést magyar hitelből tervezték. NÉPSZAVA

Toboroznak és építkeznek a debreceni akkugyárak

BERUHÁZÁS Sem a CATL-nek, sem az EVE Powernek nincs még jogerős környezethasználati engedélye, de az akkumulátorgyárak építése töretlenül halad előre.

FOTÓK: WHB

DOROS JUDIT

– A CATL Debrecen beruházása ütemezetten halad, minden tekintetben megfelelve a vállalat hatályos engedélyeiben rögzített feltételeknek – ezt válaszolta a Debrecen déli ipari övezetében épülő akkumulátorgyárral kapcsolatban feltett kérdéseinkre a kínai beruházó kommunikációval megbízott ügynöksége. Mint írták, az akkumulátorcella-gyár első ütemében megvalósuló épületek nagy része elérte a szerkezetkész állapotot. Ezzel párhuzamosan a vállalat folyamatosan toborozza a leendő munkatársait, jelenleg is aktívan hirdeti az újonnan megnyíló pozíciókat az álláskereső felületeken, itteni alkalmazottainak száma pedig immár eléri a négyszázat. Az új munkatársak felvételét a CATL Debrecen szálláslehetőség nyújtásával is segíteni kívánja, ennek feltételeit hosszú távú bérleti konstrukcióval fogja megteremteni – fogalmaztak.

Arról szerettünk volna pontos helyzetképet kapni, milyen engedélyezési eljárások vannak még folyamatban s hol állnak az ezekkel kapcsolatos peres ügyek. Ezért is lényeges a válaszukban jelzett „hatályos engedélyekben rögzített feltételek” kifejezés, mert a beruházó jelenleg úgy építkezik, hogy egyelőre nem rendelkezik egységes környezethasználati engedéllyel, ami – mondták el lapunknak jogi szakértők – az építési engedélyeket és a kivitelezési munkák egy részét nem érinti. Korábban lapunkban is írtunk arról, hogy a CATL ügyében kiadott környezethasználati, biztonságtechnika és építési engedélyt több magánszemély és civil egyesület is megtámadta, ez azonban nem járt az építkezésre halasztó hatállyal. A civil felpereseknek most azt kellene igazolniuk, hogy pontosan meddig terjed a CATL hatásterülete és hogy ők maguk perképesek-e, az ezzel kapcsolatos szakértői eljárás pedig akár hónapokig is elhúzódhat még.

Az épületek mostanra szerkezetkész állapotba kerültek, a gyártás a tervek szerint 2026-ban kezdődhet

A CATL itteni alkalmazottainak száma már eléri a négyszázat

Közben a másik nagy kínai beruházó, a debreceni északnyugati ipari övezetben, a BMW-gyárhoz közel építkező EVE Power bejelentette, hogy benyújtotta az akkumulátorgyár környezethasználati engedély iránti kérelmét a Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivatalhoz. Ebből kiderül, hogy ennek az üzemben a

A kormányhivatal – akárcsak a CATL ügyében megismételt eljárásban – az EVE Power-beruházásnál sem látta indokoltnak a személyes közmeghallgatást.

hatásterülete északi, déli, keleti és nyugati irányban is nagyjából két és három kilométer közé esik, nagyobb részben Debrecen, de egy kis szakaszon Hajdúböszörmény közigazgatási területének déli részét is érinti. Ez azért lényeges, mert ha bárki megtámadná bíróság előtt ezt az engedélyt, annak szintén igazolnia kellene, hogy érintettként, szenvedő félként jogosult erre. A kormányhivatal – akárcsak a CATL ügyében megismételt eljárásban – az EVE Power-beruházásnál sem látta indokoltnak, hogy személyes közmeghallgatást tartson, ahol a debreceniek szemtől szemben mondhatnák el aggályaikat és tehetnék fel kérdéseiket az érintett katasztrófavédelmi, vízügyi, biztonságtechnikai szakembereknek. Erre most is csak írásban, online van módjuk a helyieknek.

Ezt egyébként az Orbán-kormány egy tavaly áprilisi rendelete tette lehetővé, amely a háborús veszélyhelyzetre hivatkozva megengedte, hogy a közigazgatási hatósági eljárásban a közmeghallgatás „az érintettek személyes megjelenése nélkül” is megtartható legyen. Az eljáró hatóságnak – a jogszabályban közmeghallgatás megtartására kijelölt szervezetnek – a honlapján előzetesen közzé kell tennie mindazon információkat, iratokat, kép- és hangfelvételeket, internetes hivatkozásokat, amelyek az érintettek közmeghallgatásban való részvétele szempontjából lényegesek. Ezt az eljárási módot azt követően vezették be, hogy a hazánkban épülő akkumulátorgyárak ügyében korábban még személyes jelenléttel megtartott közmeghallgatások – például Debrecenben vagy Nyíregyházán – botrányba fulladtak a lakossági tiltakozások miatt. Az EVE Power egyébként közleményben tudatta: több mint ezer, többségében magyar munkavállaló felvételét tervezi, a 400 milliárd forintos debreceni beruházás várhatóan 2025 végére készül el, a gyártás pedig 2026-ban indulhat. Korábbi bejelentései szerint nagyjából ez az ütemterve a másik kínai beruházó CATL-nek is.

„Nagyétkű” vízügyi kivitelezők

AJÁNLATOK Az akkugyárak jelentősen megnövelik a város vízigényét – iparági becslések szerint csak a CATL és az EVE Power napi fogyasztása együttesen meghaladhatja a napi 10-12 ezer köbmétert, s akkor még nem beszéltünk a többi, szintén az akkumulátorgyártáshoz kötődő üzemről –, miközben a debreceni ivóvízbázis teljes napi kapacitása 80–100 ezer köbméter. Épp emiatt írta ki Lázár János minisztériuma tavaly ősszel a „Keleti-főcsatorna Felszíni-víz Tisztítómű Fejlesztése” elnevezésű projektet: a nyílt eljárásban a Mészáros és Mészáros Kft. tette a legalacsonyabb ajánlatot, nettó 37,35 milliárd forintért, az Euro-Aszfalt Kft. 38,5 milliárdért, a Szabadics Zrt. pedig 39,13 milliárd forintért vállalta volna a tervezést és a kivitelezést. Az Átlátszó összegzése szerint az elérhető állami finanszírozás azonban bruttó 36 milliárd forint volt, ezért a tendert eredménytelennek nyilvánították. Lázár János a közösségi oldalán arról írt a napokban, egyértelműen a Mészáros-csoportnak is üzenve, hogy új közbeszerzést írnak ki, mert „a nagyétkű, az árakat csak felfelé hajtó kivitelezők az indokoltnál jóval magasabb áron vállalták volna a munkát. Márpedig az ivóvíz létszükséglet, nem engedjük, hogy bárki ezzel keresse meg az extraprofitját” – fogalmazott a miniszter. D. J.

„Életfogytiglan” pár kiló húsért

BÜNTETÉS Börtönre ítéltek két hatósági állatorvost, mivel a bíróság szerint megvesztegették őket. Az elítélt orvosok ártatlannak vallották magukat. Egyikük örökre elvesztette az újrakezdés lehetőségét.

UNGÁR TAMÁS

Három és fél év letöltendő szabadságvesztésre ítélt egy 63 esztendős, pécsi állatorvost, míg vele egykorú, szigetvári kollégáját 2 év börtönnel sújtotta még februárban a Pécsi Törvényszék. A bíróság a két orvost hivatali vesztegetés elfogadásában találta bűnösnek. Az elítéltek ártatlannak vallották magukat, és fellebbeztek. A pécsi orvos azonban az elsőfokú ítélet után gyógyszereket vett be. A férfit megmentették, ám tudatát örökre elvesztette, és hátralévő éveit önálló akarat nélkül kell leélnie. Ellene az eljárást másodfokon fel is függesztették. A szigetvári orvos ügyében folytatódott a per, s a Pécsi Ítélőtábla októberben helybenhagyta az első fokon hozott verdiktet, így neki börtönbe kell vonulnia.

A pécsi orvos családtagjai nem kívántak nyilatkozni, a szigetvári orvos, Koralevicz Elek viszont vállalta a nyilvánosságot. Az ő szavaiból és az ítélet indoklásából próbáljuk összegezni a per előzményeit, jogi sajátosságait és társadalmi üzenetét.

A két orvost a nyomozóhatóságok 2020 első felében megfigyelték, telefonjukat lehallgatták, hivatalukban kamerákat szereltek fel. A nyomozók arra gyanakodtak, hogy mindkettőjüket megvesztegetik az állatkereskedők. Az uniós jogszabályok szerint a kutyákat azt követően szabad külföldre szállítani, ha betöltötték a 15 hetes kort. A veszettség elleni védőoltást 12 hetes korban lehet beadni, a védettség kialakulásáig még három hét szükséges. Azt, hogy a kutya elérte ezt a kort, és megkapott minden előírt védőoltást, valamint van mikrochipje és hiteles útlevele, a kiszállítás előtt a hatósági orvos ellenőrzi. Az állami alkalmazásban lévő orvos megvizsgálja az állatokat, és átnézi a négylábúak papírjait, amit a kutyákat korábban ellátó állatorvosok állítottak ki. Ha a hatósági orvos mindent rendben talál, a szállítmány elindulhat.

A külföldi vevők minél fiatalabb korban szeretnék megkapni a kölyköket, mert így könnyebben taníthatók. Emiatt előfordul, hogy a kutyákat már 8-12 hetes korukban ki akarják vinni az országból a kereskedők. Ha a szállítmányokat ellenőrző hatósági állatorvos a kutyák között 15 hetesnél fiatalabbat talál, akkor azt a kölyköt nem engedheti ki. A nyomozók azt feltételezték, hogy néhány kereskedő pénzt ad a két hatósági állatorvosnak, akik cserébe szemet hunynak a kutyák kora felett.

A bizonyítékokat a nyomozók 2020. július 9-én elegendőnek találták ahhoz, hogy meggyanúsítsák a két állatorvost, valamint több kereskedőt. A gyanúsítottak mindegyike ártatlannak vallotta magát a nyomozás során. A kamerák felvételein az volt látható, hogy a pécsi állatorvos többször is pénzt kap a kereskedőktől. Ő azt állította, hogy a vizsgálatot szabályosan végezte el, s a pénzt azért kapta, mert korábban szolgáltató orvosként is ő látta el a kiszállítandó ebeket, beoltotta az állatokat, chipet tett rájuk, s a számlát a kereskedő utólag rendezte. (Meglepő, de a jogszabály nem tiltja, hogy egy állatorvos ellásson egy állatot, később pedig hatósági orvosként ellenőrizze ugyanannak a jószágnak az állapotát és dokumentumait.) A bíróság úgy látta, hogy a kamera előtt leszámlázott pénzekkel – összesen 287 ezer forinttal – megvesztegették a pécsi orvost.

A szigetvári orvos, Koralevicz Elek hivatalában felszerelt kamerák nem rögzítettek olyan esetet, hogy az orvos pénzt fogadott volna el a kereskedőktől, viszont két alkalommal, egy-két kiló vaddisznóhúst, egyszer meg egy vadhússzalámit kapott az egyik ügyfelétől, aki kutyákat szállított Olaszországba. Ez a kereskedő a kutyáit ellátó állatorvosnak többször is arról beszélt a lehallgatott telefonján, hogy pénzt és szeszes italt adott a szigetvári orvosnak, hogy ne akadékoskodjon vele. A bíróság ezt az állítást is igaznak látta, így az orvos az ítélet szerint fél év alatt összesen 18 ezer forint értékű étellel és itallal lett megvesztegetve. A két év büntetés – a csekély haszonhoz mérve – szigorúnak tűnhet, ám ezért a bűncselekményért 5-15 év adható. Hogy mégsem az adható büntetés középmértékét rótták az orvosra, abban szerepe volt a büntetlen előéletének és egészsége nagymértékű romlásának.

Koralevicz Elek így is indokolatlanul súlyosnak gondolja a verdiktet, szerinte őt nem vesztegették meg, három alkalommal kapott ugyan egy kevés húst, ám a régi ügyfelek között ilyen apró figyelmességek „elmennek” (az alkohol és a pénz elfogadását az orvos tagadja, s arról nincs is felvétel, illetve arról van film, hogy egy kereskedő letett az asztalára 10 ezer forintot, amit az orvos visszaadott). Ugyanakkor Koralevicz nem vitatja, hogy hatósági emberként a húst se fogadhatta volna el, ám úgy véli, az ajándékok átvételével csak a munkahelyén elvárt szabályokat sértette meg, amiért a hivatalon belül járt volna elmarasztalás, nem a bíróságon.

A bíróság másképp látta, mivel a titkos felvételeken az alkalmanként elszállításra váró 40-50 kutya ellenőrzésére a szigetvári orvos gyakran alig pár percet fordított, s a kontroll elnagyoltságát összefüggésbe hozták a kapott húsokkal. Koralevicz a fentiekre ekképp reagál: arra, hogy menynyi időt kell eltöltenie a vizsgálattal, nincs jogszabály, csak belső utasítás, vagyis a sietős kontrollért is csak hivatalon belül járt volna számonkérés. Amúgy meg rutinos állatorvosként azokat a kölyköket szemrevételezte, amelyeknél felmerült a gyanú, hogy fiatalabbak 15 hetesnél. Hozzátette: az ilyen vizsgálat erősen szubjektív, hisz a kutyák fejlődési üteme egyedenként különböző, a kölykök koráról „valló” fogzás néha heteket késik. Ráadásul a kölyköket korábban ellátó állatorvos a kutya papírjába beírta a születési dátumot, ezért objektív fogódzó nélkül a kolléga állítását nehéz kétségbe vonni. A hatósági orvos csak úgy tudja gyanúját igazolni, ha a túl fiatalnak látszó kutyát elküldi vér- és ellenanyag-vizsgálatra, ami drága, főleg, ha utóbb kiderül, hogy a kutya mégse fiatalabb 15 hetesnél. Koralevicz azt is megemlítette a vizsgálatok rövidségével kapcsolatban, hogy a papírmunka viszont elvett egy-másfél órát, hisz az összes kutya dokumentumait át kellett nézze az aláírás előtt.

Koralevicz amellett is kitart, hogy a kereskedő és közte folyó, kamerára vett párbeszéd egyetlen olyan szót se tartalmaz, ami azt bizonyítaná, hogy vesztegetés történt volna. Tény, hogy egyetlen mondat van, ami akár úgy is értelmezhető, hogy alátámasztja a vesztegetést. Ez akkor hangzott el, amikor Koralevicz átvette az egyik vaddisznóhús csomagot, és ezt mondta: „a kocsin megnézünk egy két jószágot, a rend kedvéért”. A vesztegetést a bíróság számára főleg azok a beszélgetések bizonyították, amiben a kereskedő azt mondta az állatait ellátó orvosnak, hogy Koralevicznek italt és pénzt adott. Koralevicz ezt a szöveget alaptalan, rosszindulatú pletykának minősítette. A bíróság viszont nem, és számára a közvetett bizonyítékok láncolata alapján összeállt a vádbeli bűncselekmény.

Az ítéletből kivehető, hogy Koraleviczet a vizsgált féléves időszakban pár ezer, de maximum 16 ezer forintnyi értékkel vesztegették meg. Az orvos ez idő alatt ennek az összegnek a többszázszorosát kereste meg a munkahelyén, ezért azt kérdezi: ugyan, miért vállalt volna „fillérekért” ekkora kockázatot? Ám a vesztegetés összegének nincs alsó határa, így a bíróság ezzel az érvvel nem foglalkozott. A két orvos a per során akkor került kilátástalan helyzetbe, amikor a kereskedők, akik a nyomozás ideje alatt végig tagadták a terhükre rótt bűncselekményeket, az előkészítő tárgyaláson – vallomást ugyan nem tettek, de – elismerték a vesztegetést. Így megúszták az eljárást az ügyészség által ajánlott felfüggesztett szabadságvesztéssel, és hazamehettek. A perből így kilépő kereskedők utóbb, tanúként nem voltak hajlandók vallomást tenni a két orvos perében. Ezt az eljárásjog szerint megtehették. Csakhogy így a két orvos hiába kért szembesítést a kereskedőkkel, és nem tudták őket megkérdezni arról, miért vonták vissza tagadó vallomásukat. Mivel a bíróság az előkészítő tárgyaláson elítélte a kereskedőket, kötve volt saját verdiktjéhez, és már nem menthette fel a két orvost, mert ha van vesztegető – és a részítélet szerint már volt –, akkor kell legyen olyan is, akit megvesztegettek.

Koralevicz ügyvédje, Hidegné Csernik Aranka megkeresésünkre azt mondta, hogy a bíróságnak nem szabad befogadni a beismerő vallomást, ha azzal szemben észszerű kétely merül fel. Márpedig itt ez felmerült, hisz a kereskedők végig tagadták a bűncselekményt, azután meg egyetlen szóval beismerték. A vádhatóság és a bíróság meg is elégedett ezzel, inkább az orvosokra koncentrált, a cél az lehetett, hogy elrettentsék a hatóságok közszolgáit a korrupciós bűncselekményektől. Ez – véli az ügyvéd – indokolt is egy olyan országban, ahol a hazai és uniós szakértők szerint évente százmilliárdos korrupciós ügyek maradnak büntetlenül, ám a példastatuálás érdekében nem mondhatunk le arról, hogy az ítéletet alapos vizsgálat előzze meg.

Hogy az elrettentő ítélet hatékony lesz-e, azt az idő dönti el. A két állatorvos súlyosan megbűnhődött. A pécsi orvos örökre elvesztette tudatát. Koraleviczet leszázalékolták, rokkantnyugdíjas lett, szakmájához nem térhet vissza, és felesége is beteg lett. Koralevicz a Kúriához fordul felülvizsgálati kérelemért, és tervezi, hogy kegyelmet kér az államfőtől. Ám kegyelemre mostanában nem igen számíthatnak az elítéltek.

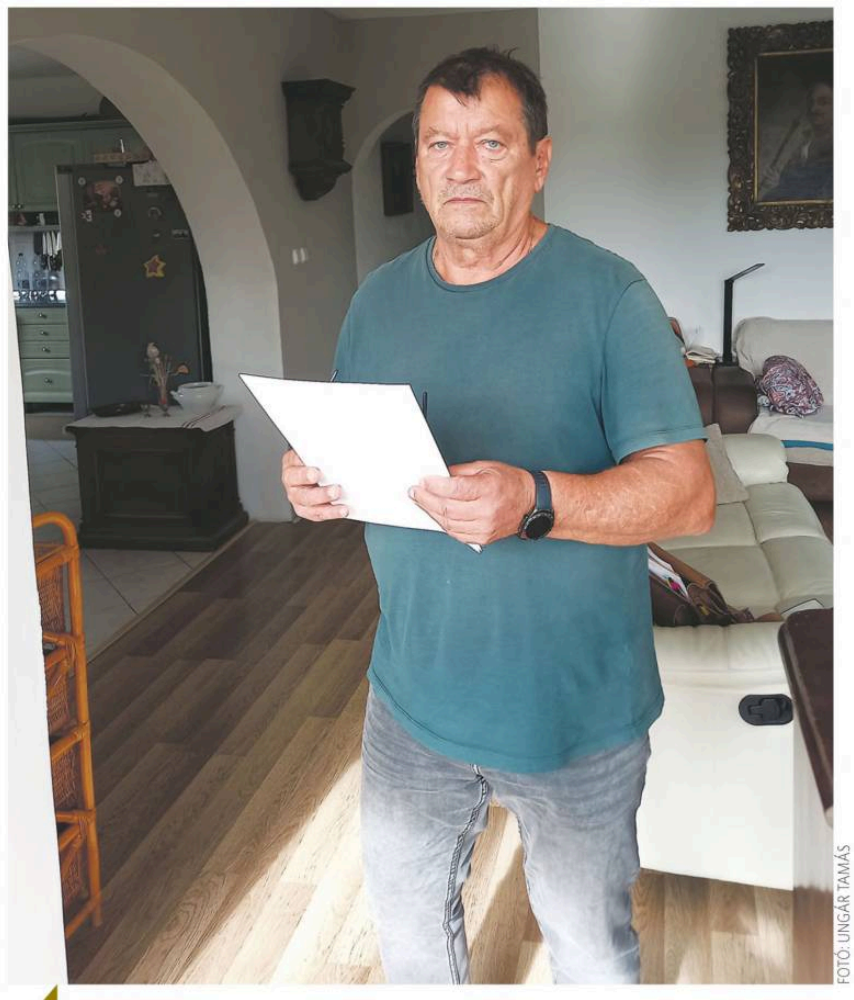

FOTÓ: UNGÁR TAMÁS

Koralevicz Elek lapunknak azt mondta, a Kúriához fordul

A pécsi orvos örökre elvesztette tudatát, Koraleviczet pedig leszázalékolták, és a szakmájához nem térhet vissza.

Mivel a bíróság az előkészítő tárgyaláson elítélte a kereskedőket, kötve volt saját verdiktjéhez, és már nem menthette fel a két orvost.

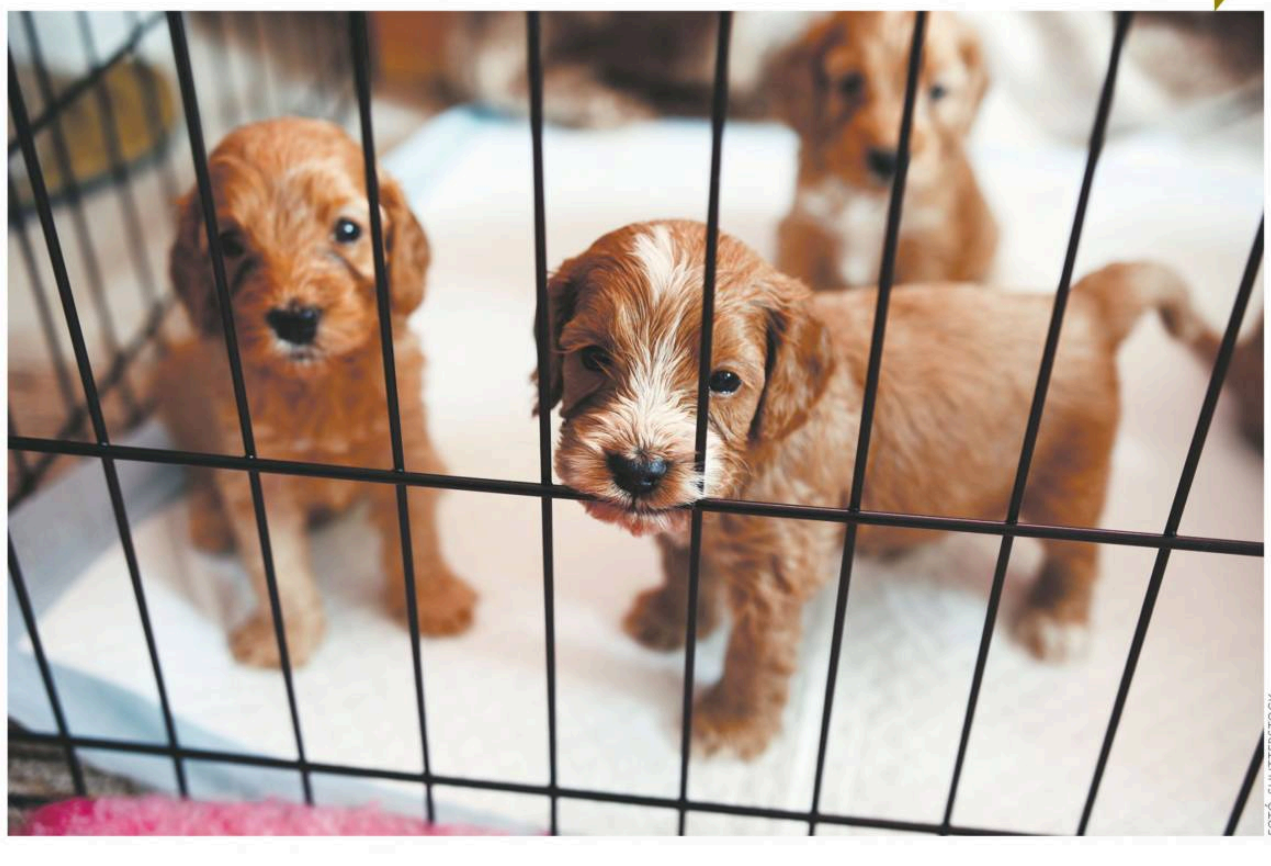

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

Csak 15 hetes koruk után lehet külföldre vinni a kutyákat

LAPSZÉL

Lassabban fogy a babaváró hitel

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

Hiába emelték a babaváró konstrukcióban elérhető összeget 10-ről 11 millió forintra, augusztus végéig a babaváró az amúgy messze nem acélos 2023-as év első nyolc hónap adatát tudta csak felülmúlni – emlékeztet Gergely Péter, a BiztosDöntés.hu pénzügyi szakértője. Az év első 8 hónapjában megkötött 15 194 szerződés mindössze 5 százalékos bővülést jelent éves szinten, és bár a kihelyezett 165 milliárdos összeg 15,3 százalékos növekedést mutat, ám ebből 10 százalék a keretösszeg-emelésnek köszönhető. A 2022-es adatokhoz képest a szerződések száma lényegében megfeleződött, a kihelyezett összeg 44 százalékkal csökkent. A babavárót kínáló pénzintézetek hatalmas akciókkal fordulnak rá az év utolsó két hónapjára, akár 250 ezer forintnyi, azonnal felhasználható jóváírást kaphatnak az igénylők. NÉPSZAVA

Bőven van gáz a tárolókban

Jelenleg is célérték felett van a hazai gáztárolók töltöttsége, az uniós elvárás szerinti 90 százalékos mutató már az ősz elejére teljesült – közölte az Energiaügyi Minisztérium (EM). A 6 milliárd köbméteres tartalék több annál, mint amennyi az előző fűtési szezonban összesen elfogyott, ez a mennyiség a tavalyi egész éves lakossági felhasználás kétszerese. A földfelszín alatti gáztárolóval rendelkező tagállamokat 2022 óta kötelezi uniós rendelkezés arra, hogy létesítményeiket a fűtési szezon kezdetére kapacitásuk legalább 80 százalékáig töltsék fel, e közös célérték tavalytól emelkedett a 90 százalékra november elsejei határidővel. MTI

Kezdik kifizetni a napenergiapénzeket

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Már több mint 1300 záró kifizetési kérelem érkezett be a napenergia plusz programban, vagyis ennyi háztartás rendelkezik befejezett fejlesztésekkel – mondta az Energiaügyi Minisztérium energetikáért és klímapolitikáért felelős államtitkára vasárnap a szaktárca közösségi oldalán közzétett videójában. Steiner Attila hozzátette, a hálózatba kapcsolt kiserőművekre eddig 1,7 milliárd forintot igényeltek az üzemeltetők. A végelszámolások alapján elutalt támogatások összege megközelíti a 200 millió forintot. MTI

Máshol olcsóbb a céges energia

REZSI Miközben Orbán Viktor az úgymond olcsó orosz gázért akár még a szerinte versenyképtelen Nyugattal is szembeszáll, a fűtőanyag a hazai vállalkozásoknak szinte itt a legdrágább.

Egységes módszertan

Az adatközlők számának folyamatos változása miatt, az összehasonlíthatóság érdekében, lapunk az adott fél évben energiatarifáikat megosztó, Magyarországnál olcsóbb államok arányát vette alapul. Ha az érték magas, akkor sok az olcsóbb ország, vagyis drága, versenyképtelen a hazai díj. Ezúttal csak a cégek által levonható adóktól – így például a világrekorder áfától – mentesített, a többi terhet viszont tartalmazó díjakat vetettük össze, egységesen, euróban, minden fogyasztási sávban.

MARNITZ ISTVÁN

A magyar céges áram- és gázárak minden fogyasztási sávban az európai élbolyba tartoznak – számítottuk ki az EU statisztikai hivatalának 2024. első félévi összesítéséből. A felmérés időszerűségét az adja, hogy Orbán Viktor mostanság egyre sűrűbben ostorozza az Uniót annak vélt vagy valós versenyképtelensége miatt. Az adatot szolgáltató, körülbelül 40 európai – a tagokon kívül tehát tucatnyi Unión kívüli – állam közül az áramfogyasztási sávok többségében a magyar céges díj a 3–5. legmagasabb. A legkisebb, évi 20 megawattóra (MWh) alatti szinten 38-ból Magyarország a 17. legdrágább. A földgáz esetében 29 adatközlőből a hazai fűtőanyag általában az 5. legdrágább. A legkisebb, évi ezer gigajoule (GJ) alatti sávban helyezésünk 30-ból a 11., 10 ezer és 100 ezer GJ között 31-ből a 9., évi 4 millió GJ felett pedig 12-ből a harmadik legrosszabb.

Eszerint minél többet fogyaszt egy magyar cég, annál drágábban jut energiához. Ez szöges ellentétben áll azzal a közgazdasági alapszabállyal, mely szerint a vásárolt mennyiség bővülésével az egységár csökken.

A legkisebb igényű cégek a legolcsóbb áramot Grúziában, Montenegróban és a törököknél kapják. A következő szinten a grúzok mellé Koszovó és Norvégia sorol be. Évi 20 ezer és 70 ezer MWh között az előbbiekhez a finnek is felzárkóznak. Míg a 70 ezer és 150 ezer közötti sáv teljes skandináv fölényt mutat, efelett a norvégok és a svédek között ismét feltűnik Portugália.

Gáz esetén a legolcsóbbak általában a törökök, a grúzok és a bolgárok. A legnagyobb fűtőanyag-igényű gyárakat viszont a legolcsóbban a belgák és a spanyolok szolgálják ki.

Az Eurostat-felmérés 2007. második félévi kezdetétől húzott, viszonylagos magyar árívei nagyjából egyformák, de a kisebb különbségek is figyelemre méltók. Eszerint 2007–2009. környéki helyzetünk nem igazán rózsásak: akkor az európai országok 80-85 százaléka olcsóbbnak bizonyult. Ezután javulás indult. A legkedvezőbb helyzetet úgy 2015 tájékán értük el, amikor „csak” az európai államok 30-40 százalékában kaptak a lakosságon kívüli vevők olcsóbban energiát. Bár a legkisebb áramfogyasztás esetén 2014–2018 között csak a többi állam 20-30 százaléka számított olcsóbbnak, azt követően helyzetünk romlásnak indult. A magasabb fogyasztási sávokban a többi adatszolgáltató 30, 40, 50, 60 és 70 százaléka a legkedvezőbb hazai helyzetben is előnyösebb tarifát kínált.

Földgáz esetén a legkisebb igényű cégek 2007-ben némiképp kedvezőbb szintről indultak, amennyiben a többi európai ország felét előztük, majd ez is folyamatosan javult. Így esetükben 2018 és 2021 között csak a többi állam tizede számított olcsóbbnak. A magasabb fogyasztási sávoknál viszont a többi állam 20, 30, 50, 60, illetve 80 százaléka legjobb állapotunkban is előzött. Viszonylagos céges gázáriveink ugyanakkor az áraménál szembeötlően idegesebbek. Eme céges közszolgáltatás eleve nem túl szívderítő versenyképessége tehát még kiszámíthatatlan is.

Az összes áram- és gázfogyasztási sáv közös vonása helyezéseink 2021. végi–2022. eleji összeomlása is. Ekkor az európai államok 85-90 százaléka ismét mögénk sorolt. Az így kialakult kép még a legrosszabb szociálliberális időszakot is alulmúlta. Olyannyira, hogy 2023 első féléve során a 2 ezer és 20 ezer, illetve a 70 ezer és 150 ezer MWh közötti áramsávban az összes többi, 37 adatszolgáltatót alulmúltuk. Ez a hazai cégeket a megelőző időszak viszonylag kedvező adatai miatt is sokkolhatta. Bár a kép azóta árnyalatnyit javult, az európai államok mintegy kilenctizede ma is olcsóbb.

A tényekből levonható következtetések kijózanítók. Bár a Vlagyimir Putyin üzleti lépéseiben, majd Ukrajna lerohanásában – vagy akár, a Fidesz-propagandát idézve, az erre adott „szankciós válaszokban” – gyökerező, 2022-es világpiaci energiaárrobbanás a kontinens összes cégét érintette, az ostor, valamennyi közül, leginkább a magyarokon csattant. Ez azért különösen fura, mert az Orbán-kabinet még a nyugati elszigetelődést is vállalja az általa „versenyképesnek” mondott orosz gázvásárlás fenntartása érdekében. Az adatok tanúsága szerint viszont az orosz gázellátásról már két éve leváló európai államok mintegy kilenctizede vállalkozásait nálunk olcsóbban képes ellátni. (Az a fideszes propagandafordulat pedig, miszerint az orosz gáz a lakossági rezsicsökkentés záloga, egyszerű valótlanság. A magyar állam a lakossági fűtőanyagért is legalább piaci árat – ha nem többet – fizet Moszkvának. Az ennél kétségkívül alacsonyabb lakossági gáztarifa fenntartása érdekében az orosz vételár jó részét – évi akár több ezermilliárd forintot – az Orbán-kormány az állami költségvetésből utalja ki.) A hazai céges áramár és a tőzsde kapcsolata áttételesebb, mivel a hazai villamos energia jó részét belföldi erőművek állítják elő, mégpedig, legalábbis nemzetközi összevetésben, a jelek szerint, kiugróan versenyképtelen áron.

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

A cégek ígéreteket kapnak, rezsicsökkentést viszont nem

40 darab

uniós és azon kívüli országot összehasonlítva az áramfogyasztási sávok többségében a magyar céges díj a 3–5. legmagasabb.

> Az adatok tanúsága szerint az orosz gázellátásról már két éve leváló európai államok mintegy kilenctizede nálunk olcsóbban képes ellátni vállalkozásait.

A propaganda nem megoldás

A valós tények nem is mondhatnának élesebben ellent az Orbán-kormány propagandájának. Bár a jó egy évtizede ígérgetett „ipari rezsicsökkentésnél” alighanem még Godot-ra is hamarabb számíthatunk, a kabinet még annak megakadályozására is képtelennek bizonyult, hogy a 2022-es, nemzetközi energiaárrobbanás a magyar cégeket sújtsa leginkább. (Így viszont érthetőbbé válik a hazai árak EU-rekorder emelkedése is.) Bár a kormány a lakossági rezsicsökkentés hangsúlyozása mellett néhány vállalkozási és közintézményi körnek is nyújtott támogatást, a kedvezmények a hazai céges energiafogyasztás túlnyomó részét nem érintették. Ráadásul a kormány népszerűségi okokból, a lakossági rezsiterhek egy részét évtizedek óta a nagyobb energiaigényű gyárakkal fizetteti meg. Az Orbán-kabinet újólag az uniós vállalatok versenyképességének úgymond gyengítéséért is „Brüsszelt” okolja. E friss propaganda-hadjárat szóhasználatát átvéve ugyanakkor kijelenthető: a lakosságon kívüli magyar tarifák olykor kétszeresen-háromszorosan is meghaladják a svéd, a finn és a portugál áram-, illetve a spanyol, a litván, a bolgár és a belga gázárakat. Egyes EU-n kívüli államok esetében, mint például Grúzia, Koszovó, Montenegró, Norvégia vagy Törökország, a szorzó ennél is nagyobb. Az Orbán-kabinetnek így sokak szerint „Brüsszel”-ellenes részigazság sulykolása helyett először inkább saját háza táján kellene söprögetnie.

Ellentmondásos toryvezér

VOKSOLTAK Kemi Badenoch nyerte meg a négy hónapos brit konzervatív választási kampányt. Így negyedízben irányítja nő a pártot, egyúttal először került bevándorló politikus egy brit párt élére. Nagy kérdés, sikerül-e megnyernie magának honfitársai többségét.

R. HAHN VERONIKA
LONDON

A 44 éves Kemi Badenoch, 2017 óta Északnyugat-Essex parlamenti képviselője a toryk új elnöke. Az elnökválasztáson Robert Jenricket, Newark képviselőjét győzte le, aki egy évvel ezelőtti lemondásáig bevándorlási ügyekért felelős államtitkár volt. Badenoch a toryk hatodik frontembere az eltelt kilenc év alatt. Rishi Sunak a katasztrofális vereséggel végződött július 4-i parlamenti voks másnapján jelentette be lemondását a párt éléről. Utódlásának folyamata július 24. óta tartott. Az eredeti hat jelöltből kettőt szeptember első két hetében szavaztak ki a 121-re zsugorodott frakció tagjai. A szeptember végi pártkonferencián mutathatta meg magát a talpon maradt négy jelölt. A parlamentbe visszatérve újabb szavazásokkal október 8-án és 9-én szűkítették le kettőre a választási lehetőséget a képviselők. Mint már korábban megírtuk, megdöbbenést keltett, hogy az október 8-án még vezető, a legtapasztaltabb, a centrumot képviselő, magát a „normalitás” jelöltjének nevező James Cleverly volt kül- és belügyminiszter alulmaradásával két, a párt jobb oldalán elhelyezkedő politikus között dőlt el a végső párbaj. Azóta sem tisztázódott, milyen taktikázás állhatott a meglepő fordulat mögött.

A Konzervatív Párt eddig 172 ezresre becsült tagsága 132 ezerre esett vissza. Majdnem 73 százalékos részvétel mellett Badenoch 57, Jenrick 43 százalékot kapott. Bár a két jelölt közötti 12 ezres különbség meggyőzőnek látszik, a valóságban szoros eredmény született. Amikor a tagság 2022-ben utoljára nyilváníthatott véleményt, Liz Truss 57,4 százalékot szerzett meg Rishi Sunak 42,6 százaléka ellenében, ami akkor 21 ezer voksot jelentett. A Sky News politikai szerkesztői, Beth Rigby és Sam Coates szerint a megosztott tagság nem volt boldog

FOTÓ: AFP/BENJAMIN CREMEL

Badenoch woke-ellenes nézeteiről, gyakran sértő, meggondolatlan bemondásairól, pontatlanságáról, sőt lustaságáról egyaránt elhíresült

Badenoch a toryk hatodik frontembere az eltelt kilenc év alatt.

a választási lehetőséggel, az alternatívák közül az izgalmasabbat és nem a kiszámíthatóbbat ikszelték be. Badenochnak nem lesz könnyű elnyerni a konzervatív szimpatizánsok, de még kevésbé az ország rokonszenvét.

Amikor Badenoch először mutatkozott be a parlamentben 2017-es megválasztása után, „első generációs bevándorlónak” nevezte magát, azaz ha a The Times állítása helyes, ő lett egy nagy nyugati politikai párt első „migráns” vezetője. A joruba etnikai csoporthoz tartozó szülei 1980-ban Nigériából Wimbledonba utaztak, hogy a létező legjobb egészségügyi körülmények között jöhessen világra. Ezzel brit állampolgárságra is szert tett. Első 16 évét Nigériában töltötte, majd a romló gazdasági-politikai viszonyok miatt visszatért Londonba, ahol tanulmányai végzése közben egy McDonald's-étteremben dolgozott. Egyetemi tanulmányait a baloldali szellemi fellegvárnak tekintett Sussexi Egyetem műszaki tagozatán végezte el. Később jogi tanulmányokat is folytatott. Számos munkahelye közül hét évet töltött a királyi család által frekventált Coutts bankházban vagyonkezelőként. 25 évesen lépett be a Konzervatív Pártba. A 2016-os népszavazáson a Brexitre szavazott politikus Boris Johnson, Liz Truss és Rishi Sunak kormányaiban különböző beosztásokban szolgált, a választási kudarcot megelőzően az üzleti életért felelős miniszteri tárcát töltötte be. 2012-ben ment férjhez a neki „bölcsességet, stabilitást és lojalitást” biztosító Hamish Badenochhoz, egy a felső középosztályhoz tartozó, katolikus vallású és sikeres skót-ír bankárhoz. Három gyermekük van.

Kemi Badenoch ellentmondásos, megosztó személyiségnek számít. Woke-ellenes nézeteiről, gyakran sértő, meggondolatlan bemondásairól, pontatlanságáról, sőt lustaságáról egyaránt elhíresült. Vezetőválasztási kampányának sikere arra épült, hogy Renewal, Megújulás 2030 címen emlegetett projektje nem tartalmazott átfogó politikai víziót. Ahogy ezt megválasztását követő rövid beszédében is hangsúlyozta, „eljött az idő, amikor ki kell mondani az igazságot, be kell vallani, hogy hibákat követtünk el”. Miután elismerését fejezte ki ellenfelének, Robert Jenricknek „energiája és elkötelezettsége miatt”, és köszönetet mondott férjének kitartó támogatásáért, a Konzervatívok előtt tornyosuló feladatokról ejtett szót. Ezek „kemények, de egyszerűek, először is állandó elszámoltatásban kell tartani a kormánypártot, másodszor pedig a következő években fel kell készíteni a Konzervatívokat a hatalom visszavételére. Ehhez világos politikára és az annak végrehajtását szolgáló tervre van szükség” – szögezte le.

Rishi Sunak gratulált utódjának, szerinte kiváló vezető lesz belőle. Robert Jenrick sürgette pártját, hogy „egységesen támogassa” Badenochot a „borzalmas” munkáspárti kormány eltávolítása érdekében. Óvatosabb, sőt aggodalmat keltő volt a Jenricket támogató toryképviselő, Sir John Hayes, aki „legalábbis a közeljövőben az ellenzék vezére melletti kiállásra” biztatott. A Munkáspárt elnöke, Ellie Reeves arra emlékeztetett, hogy Badenoch „részese volt az elmúlt 14 év káoszának”. A túl magasnak tartott anyasági segélytől kezdve az autista gyermekekről megfogalmazott negatív kommentárjain keresztül a minimálbér ártalmasságáról kifejtett véleményei további zűrzavart vetítenek előre. A Munkáspártot támogató J. K. Rowling üdvözölte, hogy „olyan nő került az ellenzék élére, aki ki fog állni a nemen alapuló jogok mellett”. Az új vezetőt az eddiginél nehezebb lesz elmozdítani tisztségéből. A jövőben a frakció tagságának 33 és nem 15 százaléka (18 helyett 40 képviselő) kell majd egy bizalmi szavazáshoz.

ELISMERÉS

RISHI SUNAK
volt kormányfő gratulált utódjának, szerinte kiváló vezető lesz belőle.

Iráni főkonzulátusokat zár be Németország

ADOK-KAPOK Fagypontra jutottak Németország és Irán kapcsolatai. Berlin közölte, bezár három iráni főkonzulátust azután, hogy a perzsa államban múlt héten kivégezték a német állampolgárságú Jamshid Sharmahdot. A három intézmény bezárása szokatlanul kemény döntés, amelyet Annalena Baerbock külügyminiszter nemrég még elutasított. A német diplomácia vezetője október közepén a parlamentben egy kérdésre válaszolva azt mondta, ez a lépés „kontraproduktív” lenne. „Ha ezt megtennénk, az irániak bezárnák a teheráni nagykövetségünket” – figyelmeztetett. Utalt arra, hogy Irán hasonló helyzetben rendre ellenintézkedéseket tett: „Egy német állampolgárságú nőnek vissza kellett mennie a börtönbe.”

A teheráni külügyminisztérium élesen bírálta Berlint a Frankfurt am Main-i, a müncheni és a hamburgi főkonzulátusok tervezett bezárása miatt: bekéreték a német nagykövetség ügyvivőjét. Teherán közvetve következményekkel fenyegette meg a német kormányt „konfrontatív magatartásáért”, de részleteket nem közölt. Azért az ügyvivőt hívták be a teheráni külügyminisztériumba, mivel a nagykövetet már visszarendelték Berlinbe konzultációra.

FOTÓ: AFP/KIRILL KUDRYAVTSEV

Iráni zászló lobog a perzsa állam frankfurti konzulátusának épületén

A teheráni minisztérium személy szerint is támadta Baerbock külügyminisztert. Kijelentései „sértőek, beavatkozóak, szakszerűtlenek és illetlenek” voltak. Abbász Aragcsi külügyminiszter egyelőre tartózkodott az ellenlépésekkel való fenyegetőzéstől. A főkonzulátusok bezárását a Németországban élő irániak elleni „szankciónak” minősítette. Annak érdekében, hogy elkerüljék a számukra jelentkező „kellemetlenségeket”, a berlini nagykövetség fokozni fogja konzuli munkáját – írta az X platformján.

Kérdéses azonban, hogy a konzulátusok bezárásának lesznek-e komolyabb nemzetközi következményei, amint az sem világos, hogy Németország sikerrel jár-e azzal az európai uniós szintű kezdeményezésével, amelynek célja, hogy EU-szintű szankciókat vezessenek be mindazok ellen, akik részt vettek Sharmahd elítélésében, bebörtönzésében és kivégzésében. Brüsszel valójában már 2011-ben szankciókkal sújtotta a Sharmahdot halálra ítélő Abolkaszem Szalavati bírót és az igazságszolgáltatás számos vezető tisztviselőjét.

A legnagyobb gond azonban az, hogy komoly veszély fenyegeti a német állampolgársággal rendelkező bebörtönzötteket Iránban. Berlinben azt közölték, csak „csekély számú” személyről van szó. Az egyetlen név szerint említett bebörtönzött, a 70 éves építésznő, Nahid Taghavi, aki közel négy évtizeden át Kölnben élt. Négy éve tartóztatták le egy teheráni látogatása során. Több mint tíz év börtönbüntetésre ítélték „illegális csoporthoz” való állítólagos tartozásért és „államellenes propagandáért”, s azóta az Evin börtönben raboskodik. Rossz egészségi állapota miatt többször helyezték szabadlábra, ezt kétszer visszavonták, amikor Németország feldühítette Teheránt. Közben az amerikai kormány üdvözölte a németországi konzulátusok tervezett bezárását. „Egységesen kiállunk a nemzetközi közösség mellett, hogy Iránt felelősségre vonják” – írta az Egyesült Államok iráni különmegbízottjának hivatala.

A főkonzulátusokat nem zárták be azonnal. Mint a külügyminisztérium szóvivője kifejtette, a frankfurti, a müncheni és a hamburgi főkonzulátus kiürítésére határidőt adtak Iránnak. Ha például a németek most igényeltek vízumot valamelyik konzulátuson, és letétbe helyezték az útlevelüket, akkor azt vissza kell kapniuk.

RÓNAY TAMÁS

LAPSZÉL

Újra menekülteket küldenek Albániába

FOTÓ: AFP/TIZIANA FABI

Giorgia Meloni ismét szembeszegül hazája bíróságával és az Európai Menekültügyi szabályozással, és hétfőtől újra megkísérli a Földközi-tengeren kimentett migránsok deportálását Albániába, ami már a második kísérlet lesz. Október közepén már ugyan Albániába küldtek majdnem másfél tucat embert, főleg egyiptomiakat, de vissza kellett szállítani őket Itáliába, kettőt azért, mert kiskorúak; kettőt, mert kiszolgáltatott helyzetben vannak, a többit pedig egy római bíróság döntése alapján, az Európai Unió Bíróságának nemrégiben hozott ítéletére támaszkodva. Meloni azonban közölte: a bírósági ítélet ellenére ragaszkodik terveinek végrehajtásához. Könnyen lehet azonban, hogy ezúttal is a bíróság lép majd közbe. NÉPSZAVA

Washington Teheránt figyelmeztette

Az Egyesült Államok az elmúlt napokban újabb Izrael elleni támadás következményeire figyelmeztette Iránt. Az Axios hírportál egy amerikai képviselőre hivatkozva arról számolt be, hogy Washington közölte Teheránnal: ha támadást indít a zsidó állammal szemben, megtorolva Izrael egy héttel korábbi akcióját, már nem lenne képes visszatartani Izraelt egy nagyszabású támadástól. A portál szerint Irán iraki területről készül támadásra Izrael ellen. Erre a keddi amerikai elnökválasztás előtt sor kerülhet. Izrael az előző hétvégi támadásában megkímélte Irán olaj- és nukleáris létesítményeit. NÉPSZAVA

Kijevi épületek rongálódtak meg

FOTÓ: AFP/ANATOLII STEPANOV

A helyi hatóságok szerint az ukrán főváros, Kijev elleni orosz dróntámadásban több épület, út és elektromos vezeték is megsérült. Nem voltak áldozatok, és valamennyi támadó drónt lelőtték – jelentette be Szerhij Popko, a kijevi katonai közigazgatás vezetője. Két városrészben azonban legalább öt épület bejáratai és ablakai sérültek meg a lehulló dróntörmelékektől. Az érintettek között volt egy szálló és egy irodaépület is. A támadás hullámokban és különböző irányokból érkezett. Egymás után ez volt a második éjszakai támadás Kijev ellen. Olekszandr Szirszkij ukrán hadseregfőnök szerint Ukrajna jelenleg az orosz támadások egyik legintenzívebb hullámának áll ellen 2022 óta. NÉPSZAVA

Európa Harrist akarja

FELMÉRÉS Mind kontinensünkön, mind Ázsiában többségben vannak azok, akik szerint a demokrata elnökjelölt diadala tenne jobbat a világnak.

RÓNAY TAMÁS

Európában egyértelműen Kamala Harris amerikai alelnök, demokrata párti elnökjelölt győzelmét szeretnék a polgárok. Ez derül ki a YouGov ügynökség közvélemény-kutatásából. Ami különösen meglepő, hogy az Egyesült Királyságban, Franciaországban, Olaszországban, Németországban, Spanyolországban, Svédországban és Dániában végzett felmérés szerint egyes államokban még a szélsőjobboldali szavazók többsége is jobban örülne Harris diadalának.

A vizsgált államok közül az egyetlen kivétel Olaszország volt, ahol Harris és Trump győzelmét is egyaránt 46-46 százalék szeretné. Ez csak részben váratlan. A nyugati-európai országok közül az olaszok az egyik legkritikusabbak Ukrajna támogatásával szemben. Másrészt Matteo Salvini, a jobboldali populista Liga elnöke, olasz infrastrukturális miniszter leplezetlenül támogatta Trumpot, s bár pártjának támogatottsága csak kilenc százalék körül van, a szélsőjobboldalon sokan osztják a véleményét, miszerint a republikánus elnökjelölt győzelme jót tenne a világnak.

A legnagyobb támogatottsága Harrisnek Dániában van, ahol 81 százalék szeretné, ha ő lenne Joe Biden elnök utóda. Harris támogatottsága nem éppen meglepő módon igen magas a centrista és baloldali szavazók körében is Európában, Németországban a Zöldek, Dániában pedig a Venstre szavazói körében ez az arány eléri a 90 százalékot.

Egyes esetekben azonban Harris a szélsőjobboldali szavazók kedvenc jelöltje. Bár Németországban, Spanyolországban, az Egyesült Királyságban és Olaszországban a szélsőjobb Trumpot választotta, a nacionalista-populista Svéd Demokraták párt támogatói azt mondták, hogy Harrist részesítik előnyben. Ami azonban ennél is váratlanabb: Franciaországban Marine Le Pen szélsőjobboldali vezető Nemzeti Tömörülés (RN) pártjának szavazói 46 százalékkal 31 ellenében azt mondták, hogy Harrist szeretnék Trump helyett győztesnek.

FOTÓ: AFP/CHARLY TRIBALLEAU

Kamala Harris jobbján Maya Rudolph színésznő, akivel az NBC egyik műsorában szerepelt

60 százalék

A Diplomat portál felmérése szerint ennyien gondolják így, hogy Harris győzelme jobb kimenetel lenne Ázsia szempontjából

A szélsőjobboldaliak közül a németországi Alternatíva Németországért (AfD) és a spanyolországi Vox szavazói támogatják leginkább Trump győzelmét, 50, illetve 54 százalékuk közölte, hogy az ő diadalának örülnének jobban.

Bár a nyugat- és a dél-európai szavazók többsége Harris győzelmét szeretné, általánosságban elmondható, hogy kevéssé biztosak az esélyeiben. A többség ugyan azt mondta, hogy Harris legyőzi Trumpot a kedden esedékes amerikai elnökválasztáson, de az egyes országokban ezzel kapcsolatban eltérő adatok születtek. Olaszországban például 43 százalék vélekedett így, Németországban ezzel szemben 61 százalék számít Harris győzelmére, tehát majdnem kétharmados többség.

A nyugat-európaiak erőszakra számítanak az Egyesült Államokban, ha Trumpot legyőzi Harris. Dániában ezek a félelmek széles körben elterjedtek, a megkérdezettek 73 százaléka szerint „biztosan” vagy „valószínűleg” lesz erőszak, ha Trumpot nem választják meg amerikai elnöknek. A többi megkérdezett országban 62-67 százalék gondolja ugyanezt, kivéve Olaszországot – ahol csak 47 százalék tartja nagyon valószínűnek ezt az eshetőséget. Ez azonban így is meghaladja azoknak az olaszoknak az arányát (32 százalék), akik szerint az erőszak „valószínűtlen”.

> A nyugat-európaiak erőszakra számítanak az Egyesült Államokban, ha Trumpot legyőzi Harris.

A félelmek nem alaptalanok, amint azt a 2021. januári, a washingtoni Capitolium elleni pucscskísérlet is mutatja, amely mögött egyértelműen maga Trump állt. Két hónappal korábban vesztette el az elnökválasztást Bidennel szemben, akit napokkal később iktattak be amerikai elnöknek.

Trump, aki ebben a választási ciklusban folyamatosan arról beszélt, hogy 2020-ban választási csalás történt, azóta a közösségi médiát használta arra, hogy azt hirdesse: a Capitolium megostromlói lázadó hazafiak voltak és politikai foglyok lettek.

Ázsiában szintén inkább Kamala Harris győzelméért szorítanak, bár kisebb arányban, mint Európában. A Diplomat külpolitikai magazin portálja által készített nem reprezentatív online szavazás szerint a megkérdezettek 60 százaléka meggyőződését fejezte ki, hogy Harris jobb választás lenne Ázsia számára, a válaszadók 37 százaléka viszont Trumpot támogatta. Arra a kérdésre, hogy a megkérdezettek kormányai hogyan vélekednének a kérdésről, a válaszadók 41 százaléka jelölte meg Harrist, és csak 15 százalék volt meggyőződve arról, hogy országuk szívesebben látná Trumpot a Fehér Házban. A megkérdezettek 37 százaléka úgy véli, hogy kormányaik valójában nem szimpatizálnak egyik jelölttel sem, vagy nem látnak egyértelmű előnyt országuk számára sem az egyikben, sem a másikban.

Trump obszcén megnyilvánulása

KIFULLADÁSIG A november 5-i elnökválasztás utolsó napjaiban az elnökjelöltek már kevés újdonságot tudtak mondani a választóiknak, nem úgy a közvélemény-kutatók. Nukleáris erővel robbant a hír szombat este, hogy a mértékadó Selzer & Co. által megrendelt Des Moines Register/Mediacom Iowa Poll szerint Harris 47-44 százalékos arányban vezet a végtelen kukoricaföldjeiről ismert Iowában. A semmiből felbukkant szám teljesen elbizonytalanította a közvélemény-kutatókat, hiszen az államban biztos Trump-győzelemre számítottak, utoljára tizenkét éve Barack Obama tudott itt győzelmet aratni. Ha az itt megszerezhető 6 elektori mandátum Harrishez vándorolna, az alapjaiban rajzolná át a demokrata jelölt győzelmi „útvonalait” az elektori térképen.

Harris szombat este a New York-i székhelyű NBC csatorna Saturday Night Live (SNL) című komédia műsorának vendége volt, ahol Maya Rudolph komikus és az alelnök egymás hasonmásaiként szerepeltek. A humoros etűdben Rudolph a sminkszobában ülve próbál bátorságot meríteni a választás napjához, amíg egyszer csak a valódi Kamala Harris néz rá vissza a tükörből.

Idén az 50. évadát ünneplő SNL a legnagyobb presztízsű televíziós kabaré az Egyesült Államokban, ahol olyan színészek kezdték a pályájukat, mint Eddie Murphy vagy Jim Carrey.

Donald Trump szombaton a virginiai Salembe látogatott, amely idén nem tartozik a hagyományos választási csataterek közé, ám Trump szerint nyerhető államról van szó. Az eseményen színpadra szólította a helyi Roanoke College női úszócsapatának tagjait, akik tavaly nyilvánosan tiltakoztak, amikor egy biológiai értelemben férfi diáktársuk csatlakozni kívánt a csapatukhoz. A lányok által viselt „Keep the hot dogs” out of women’s sports” („Tartsuk távol a szafaládékat a női sportoktól”) feliratú pólókkal a Biden-adminisztráció transzjogi támogató politikája ellen tiltakoztak és Trumpot a nők védelmezőjeként méltatták. A lovagi erények szőke hercege egy nappal korábban egy Milwaukeeban tartott rendezvényen imitált fellációt egy mikrofonnal, miután nem először akadozott a hangosítás a beszédei közben. A Trump politikai gyűlésein nem ritkák a rasszista vagy altesti poénok, így ez az epizód már kevéssé befolyásolhatja a választókat, akik közül vasárnapig már több 70 millió leadták a voksukat személyesen vagy levélszavazat formájában.

FOTÓ: AFP/CHRISTIAN MONTERROSA

Trump Észak-Karolinában lépett fel, döbbenetes kijelentésekből ezúttal sem volt hiány

MOSOLYGÓ MIKLÓS

A hatalom embere

BONTA MIKLÓS

A jogállamiságot nélkülöző, a fékek és ellensúlyok (egyes politológusok szerint egyensúlyok) rendszerét kiiktató NER-korszak 14. évében páratlan esemény történt. A demokrácia alapvető szabályait követve leváltották a kormányfő legfontosabb gazdasági kulcsemberét, Parragh Lászlót, a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK) 24 esztendeje regnáló elnökét. A döntés olyannyira váratlan volt, hogy az elnök a bukását megelőző napokban még a Karmelitában járt, ahol Orbán Viktorral közösen felvázolták gazdaságstratégiai elképzelésüket, amelynek lényege az a minden kül- és belhoni közgazdász által tévesnek tartott álláspont, miszerint „a gazdasági semlegesség biztosításával nyílik lehetőség arra, hogy 2025-ben elérhető legyen a 3–6 százalék közötti gazdasági növekedés”. Jelek szerint a nagy taktikusnak tartott miniszterelnökben sem merült fel annak az esélye, hogy az Új Gazdaságpolitikai Akcióterv 21 pontját már nem a megbeszélésükkor még az MKIK élén álló Parragh László szolgalelkű támogatásával fogja megvalósítani.

A jogászból lett kamarai vezető egzisztenciális jövőjéért aligha kell aggódni. Korántsem lehet kizárni, hogy Orbán Viktor az eddigi kamarai elnököt kiebrudalásáért valamilyen állami pozícióval fogja majd kárpótolni. Leszavazásának váratlanságának fényes bizonyítéka az is, hogy a hazai jobboldali radikalizmus hetilapja még a leváltását követő hétvégén is egy olyan interjút közölt vele, mintha mi sem történt volna.

Parragh Lászlót aligha fenyegeti az elszegényedés veszélye, hiszen mások szemében maga is irritálónak tartotta a saját jövedelmét, amit annak is köszönhet, hogy több, a magyar gazdaság számára meghatározó cégben igazgatósági tagságot visel, a Molban és a MÁV-ban egyaránt. Ezekből összességében a tavalyi üzleti év után mintegy 100 millió forintos juttatásban részesült. A kamarai elnöki poszton elvárható vállalkozói sikereket viszont nemigen tud felmutatni. A fürdőszoba-felszereléseket forgalmazó cége évek óta minimális veszteség határán lavíroz, csak az üzleti élet csúcsát aligha jelentő ingatlanforgalmazó vállalkozása áll meg a maga lábán.

A Parragh bukását eredményező közgyűlési szavazási arány egyrészt azt bizonyította, hogy elfogyott körülötte a levegő, másrészt azt is, a kamarai tagok hosszú-hosszú keserves évek után kellő számban felbátorodtak, s kellő nyomatékot adtak változtatási igényüknek. A kormányfő a gazdaság szereplői számára folyamatosan a várható, többnyire kedvezőtlen döntések afféle előhírnökének tekintette hűséges fegyverhordozóját. Parragh utolsó, őt jellemző megnyilatkozásainak egyike: „Régóta napirenden van, hogy az állam a piac szabályozottabb működése és a túlzott vállalati erőfölény kialakulásának megakadályozásának érdekében meghozhasson olyan intézkedéseket is, amelyek adott esetben a magántulajdon korlátozásával is járhatnak.” Ez a gyakorlat eddig sem volt idegen a NER-től, de ennek félreérthetetlen deklarálása még hiányzott. A kataadózás újraszabályozását szokás lex Parraghnak nevezni. A számuk már nem gyarapszik.

JEGYZET

Szalai Anna

A semmi vitája

A plurális, vagyis sokszínű, többféle értéket és nézetet befogadó demokrácia alapja a vita. A különféle vélemények és nézőpontok nyilvános ütköztetése meglehetősen nehéz műfaj. S mi már kijöttünk a gyakorlatból. Nemcsak a művelésében, de az értő figyelemből is.

A demokrácia feltalálóinak tartott athéniak nem igazán bíztak a szavazásban, inkább hosszúra nyúló vitákban győzködték egymást, mígnem sikerült konszenzuális, megegyezésen alapuló döntéseket hozniuk. Az idén októberben megalakult Fővárosi Közgyűlés első nézetre megidézi a demokráciát régóta űző parlamentek izgalmas, egymásnak feszülő, helyenként heveskedő szócsatáit. Bizsergetően jó érzés újra megtapasztalni az elmúlt évtized kínosan álságos és unott szavazatgyártó ülései után. De talán korai az öröm.

A közgyűlés összetétele politikai nézetekben, értékítéletben és felkészültségben is nagyon heterogén. Vannak régi motorosok, mások most próbálják elkapni az önkormányzati hivatalok labirintusában kígyózó Ariadné-fonal végét. A kettő közti széles skálán pedig ott vannak az üzleti világban szocializálódottak, sőt jelenlegi lobbisták, a politikaikarrier-létrán kapaszkodók és a jobbító szándékúak. A sokféle nézőpontból színesebb kaleidoszkóp rakható össze. Majd egyszer.

Most még a párhuzamos közlések, érzelmes kirohanások, ügyetlen kitörési kísérletek és suta hátraarcok vannak. Többen is pódiumként használják, hogy onnan szólogassanak be, onnan üzenjenek kifelé, felfelé. Sokan keresik magukat a kabátban. Mindenki farigcsálja a saját képét. S ez annyira sok energiát kivesz belőlük, hogy egymásra, a vitában elhangzott lényegi elemekre nemigen jut figyelem. Legföljebb személyes riposztokra. Senkit nem lehet meggyőzni, párhuzamos kinyilatkoztatások hangzanak el hatás nélkül. S a végén mindenki úgy szavaz, ahogy a mögötte álló politikai erő szabja. Mintha az előtte lévő többórás vita meg se történt volna.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

SZURKOLÓTÁBOR

F. SZABÓ KATA

Még mindig nem értik

Bárcsak gondolhatnánk Pesti Imre fideszes képviselő szavairól, hogy csak ügyetlen elszólás, az előző évezredből itt ragadt hímsoviniszta vélemény, ami véletlenül kicsúszott a száján, nem pedig a politikai közösségének valódi álláspontja. „Létezik a fogamzásgátlásnak egy olyan módja, amely nemcsak a nem kívánt terhességtől, hanem a nemi betegségektől is megvéd. Ha tehát el tud férni egy szemceruza vagy egy ajakrúzs, akkor szerintem egy ilyen eszköz is el tud férni” – indokolta, miért söpörték le a momentumos Orosz Anna javaslatát a sürgősségi fogamzásgátlók vény nélkül elérhetővé tételéről. Ha eltekintünk attól az egyébként lényeges ténytől, hogy Pesti Imre szerint a fogamzásgátlás kizárólag a nő feladata, még akkor is nyilvánvaló, hogy az egyébként belgyógyász és kardiológus képviselőnek fogalma sincs arról, hogy mit kell átélnie egy nőnek a magyar egészségügyben, ha esemény utáni tablettához szeretne jutni.

Pesti Imre szerint „maximum el kell viselni egy orvosi felvilágosítást”, ami egy eufemizmus a kioktatásra és a megalázásra, ami ilyenkor a nőkre vár.

Honnan tudhatná? Például onnan, hogy az ügyet képviselő Patent Egyesület a politikusoknak – köztük Pesti Lászlónak – küldött levelében részletesen ismertette, hogyan alázzák meg az idősatuban lévő, kiszolgáltatott, segítséget kérő nőket, akik sürgősségi fogamzásgátlóhoz szeretnének jutni. Éppen ezért, aki teheti, inkább magánorvoshoz fordul, vagy a szlovák, vagy osztrák határ felé veszi az irányt, hogy egy ottani patikában vásárolja meg a szert. Pesti Imre szerint ezzel szemben könnyű hozzáférni a gyógyszerhez, „csak el kell menni orvoshoz” – mintha nem tudná, hogy 2-3 napon belül szakorvoshoz jutni már önmagában felér egy mutatvánnyal Magyarországon –, és „maximum el kell viselni egy orvosi felvilágosítást”, ami egy eufemizmus a kioktatásra és a megalázásra, ami legtöbb esetben ilyenkor a nőkre vár. Az, hogy a javaslat már azelőtt elbukott, hogy a parlament elé került volna, jól mutatja, hogy gondolkodnak a kormánypárti képviselők a nőkről és a fogamzásgátlásról. Még mindig nem értik, hogy nem attól lesz több gyerek, ha a nőket infantilizálják, és megnehezítik számukra, hogy maguk döntsenek a sorsukról.

Míg a halál el nem választ

ATLANTISZ

BOD PÉTER

Halottak napja előtt egy héttel testvéremmel végigjártuk a temetőket, mert tudtuk, Tamás mindenszentekkor nem lesz idehaza, ahhoz viszont ragaszkodtunk, hogy együtt keressük fel apánk, nagyszüleink, nagynénénk, nagybátyánk, tizenkilenc évesen meghalt egykori osztálytársnőnk, rajongva szeretett testnevelő tanárunk sírját. Ahogyan a helyben legendának számító Miskolczi László angoltanár, a költő, Simonyi Imre és egy nagyszerű szakszervezeti vezető, Bezdán János nyughelyét. Anyánk kórházban fekszik, fizikai állapota lehetetlenné teszi, hogy a sírok közötti keskeny utak jelentette akadálypályát legyőzze. Róla lemondtunk, noha évekkel korábban az ilyen temetői látogatásokkor szigorúan ragaszkodott hozzá, hogy valamennyi unokája jelen legyen.

A mögöttünk álló hétvégén rákérdezett, hogy megyünk-e Tamással a temetőkbe. Megnyugtattam: a feladatot elvégezzük. Nem hozta szóba, vigyem ki őt is. Belátta, ennek nincs realitása. Kórházi szobájában beszélgettünk szombaton, ő hozta szóba, hogy sokan menynyire a külsőségekre adva végzik el a gyászmunkát, ha ugyan ezt lehet annak nevezni. Mindennap kimennek a sírkertekbe, friss virágot visznek, lesöprik a sírt, talán még gyertyát is gyújtanak. Hogy az ilyenfajta viselkedés mögött mennyi az őszinteség, kérdéses. Talán az életben kellene több gondot fordítanunk egymásra – mondtam bele a kórterem homályába a jókora közhelyet, és erről eszembe jutott valami.

Sokan mennyire a külsőségekre adva végzik el a gyászmunkát, ha ugyan ezt lehet annak nevezni.

Egy Békés megyei kisvárosban élt Ildikó, akiről a zeneiskola első évfolyamában kiderült, hogy tehetséges fuvolista. A karcsú, magas, szép arcú lány mindenkire mosolygott, és kedves volt. Kevesen sejtették, hogy odahaza komiszan bánnak vele szülei. Ingyencseléd volt. Neki kellett mosni, vasalni, főzni, takarítani, bevásárolni, a hivatalos dolgokat elintézni. Szülei ezt természetesnek találták. A lány zenei középiskolába jelentkezett Szegedre, majd a szintén helyi zeneművészeti főiskolán diplomázott. Minden hétvégén haza kellett utaznia, ahol reggeltől estig végezte a legkülönbözőbb házimunkákat. A helyzet akkor fordult még rosszabbra, amikor immár tanárként visszatért szülővárosába, és az ottani zeneiskola tanára lett. Más megoldás hiányában visszaköltözött a kollégiumi évek után szüleihez, és újra kezdődtek a számára pokoli évek. Gőzerővel tanult németül, mert egy kollégája arra biztatta és egyben segítette, hogy vállaljon állást Németországban.

Szabadságlevelet váltott magának. Stuttgart mellett dolgozott egyszerre több iskolában, közben megismerkedett mérnöknek tanuló barátjával, nagyon megkedvelte a fiút, aki két év után különösebb indok nélkül kiadta az útját. Barátjánál lakott, de a világ nem csak ezért omlott össze benne és körülötte. Nem akart kint maradni, nem akart hazajönni, ahol a jól ismert családi pokol várta volna. Felment házuk padlására, és felakasztotta magát.

Szülei vörös márványból készíttettek sírt, ahova mindennap kijárnak. Sepregetnek, virágot hoznak, gyertyát gyújtanak. Fogalmam sincs, tudják-e, hol és miben hibáztak.

Vigyázó (fél)szemünk

CSILLAG ISTVÁN
közgazdász

HOSSZÚ MENETELÉS

Röviden összefoglalom, miről lesz szó, mert állítólag az olvasók többsége néhány szavas mondatokat szeret csak olvasni. Holnap, november 5-én, kedden az USA-ban elnök-, képviselőházi és szenátusi választás lesz. Nem volt még voksolás, amely ilyen mértékben gyakorolt volna befolyást nemcsak Amerika, de a világ sorsára is. Ha a magyar vezér barátja, Trump győz, akkor Amerikában és a világ többi részén is erősödik a zsarnokság, nő a polgár- (és akár a világ-) háború kockázata. A magyar zsarnokságot akkor is itthon kell legyőzni, de ez is sokkal nehezebb lesz, ha az orosz Putyin, a kínai Hszi Csin-ping mellé a fékek és ellensúlyok rendszerén nyugvó amerikai demokráciát „egyetlen napra diktátorként" átalakító Trump is odalép.

FOTÓ: AFP/BRENDAN SMIALOWSKI

HASADOZNAK MÁR?

Realista barátaim borúlátók. Úgy látják, hogy a félelem attól, hogy egyszerre változik meg minden, a szélsőjobboldal előretörését hozta Európában. A félelemre okot adó ügyek mindegyike közös európai orvoslásra vár: a menekültkérdés, Ukrajna, a klímakatasztrófához vezető energiapolitika. Mégis, a közös fellépés lassú, körülményes.

Ursula von der Leyen azonban kimondta: „nincs egyetlen európai nyelv, amelyen a béke szinonímája lenne a megadás, a szuverenitásé pedig a megszállás". Az EB elnöke volt az, aki átlépett a kötelező protokollon, és az európai parlamenti vitában közvetlenül a magyar népet szólította meg. Ugyancsak megrázóan érzelmes és metszően racionális érvelést hallottunk az elnökválasztási kampányban Michelle Obamától, a volt First Ladytől, aki elmondta, hogy „Trump az egész amerikai társadalom újrateremtését, reprodukcióját veszélyezteti, amikor férfiként a nők egészségével játszik és megtagadja a saját testük feletti döntés szabadságát".

Sokszorosan igazolt tény, hogy amikor nők kerülnek döntési helyzetbe, képesek mérlegelni minden lehetőséget és kockázatot. Nem véletlen, hogy minden valamirevaló felvilágosult ország kormányában jelentős arányú a nők részvétele. Ha az USA mégsem a fasiszta utat, hanem a nők gyakorlatiasságát, óvatosságát, mérlegelési képességét választja, akkor Európában nem jön létre a Szent Szövetség, és az európai szélsőjobb az európai megoldások közös képviselete árán visszaszorítható.

„KELETRŐL JÓ A FAGY"

Az alcím arra utal, hogy a II. világháború óta Kelet-Európában mindig a keleti despotikus rendszerek verték le a demokrácia, a nyitott társadalom, a piacgazdaság kialakítását célzó kísérleteket. Nemcsak a magyar forradalmat 1956-ban, de a berlini 1953-as népfelkelést, a poznani 1956-os munkásfelkelést, majd az 1968-as „prágai tavaszt", ahogyan Zdeněk Mlynař A Kreml felől jő a fagy című könyvében azt leírta. Ám a lengyel Szolidaritás megtörését is a Kreml kezdeményezte, ahogy a magyar gazdasági reform vezetőinek („mivel fizettünk a szovjet olajért? Nyers, Fehér Acéllal!") is a Kreml törte ki a nyakát. Navalnij és Nyemcov halála is a Kreml, azaz Putyin lelkén szárad.

Ám a nyaktörésben nemcsak a Kreml urai jeleskedtek, hiszen Nagy Imre akasztását az 1957 januárjában hazánkba is ellátogató kínai miniszterelnök, Csou En-laj sürgette. Kína később sem állt le a terrorral, végül 1989-ben a Tienanmen téri vérengzés fékezte le a nyitást.

Az egymásra torlódó problémák idején a rettegő tömegek az erőt fitogtató, elzárkózást hirdető erőkhöz menekülnek, ezért látszik megállíthatatlannak Franciaországban Le Pen, Olaszországban – az Unió pénzéért kissé megjuhászodott – Meloni, Németországban az AfD, Ausztriában a Szabadságpárt, Hollandiában Wilders pártja, Magyarországon Orbán. Hasonló félelmek hívták elő a csontvázat a szekrényből az USA-ban, Trump elnökjelöltségével. Ám ha a közösen megoldható ügyekben minden kormány azt írja a zászlajára, hogy neki csak a saját újraválasztása az első, akkor újra ott állunk, egy újabb egymásra torlódó feszültséggóc közepén.

Lassan összenő, ami összetartozik: a keleti despotákhoz, Putyinhoz, Hszi Csin-pinghez és az észak-koreai Kim Dzsogunhoz csatlakozhat Trump is, és ezzel újraalakulhat a XXI. században a Szent Szövetség, amely elődjéhez hasonlóan megakadályoz és lever minden liberális demokrata kísérletet. Ha holnap az a Trump győz, akit a kampány során saját korábbi emberei neveztek fasisztának, akkor az USA-ban is azok a tendenciák erősödnek, amelyeket a Kreml – magyar banki közvetítéssel – Le Pen, a spanyol VOX, az olasz Salvini, az osztrák Szabadságpárt pénzelésével támogatott. Az új Szent Szövetséget a zsigeri idegengyűlölet, a nacionalizmus, az álszent fehér kereszténység köti össze, meg az, hogy létrejötténél Moszkva bábáskodott, hadoszlopait pedig a sötét, szélsőjobboldali, fasisztoid erők alkotják.

A LEPKE SZÁRNYA

Hazánkban gyökeres változásokra akkor került sor eddig, amikor a bennünket körülvevő világban is változások zajlottak. Ezt az összefüggést fedezte fel a nagy francia forradalom idején elsőként Batsányi János, majd a magyar jakobinusok. Így volt ez a „népek tavaszán" 1848-ban, a levert forradalmakat követően Ausztria solferinói és königgrätzi veresége után, az első világháború Trianonhoz vezető kataklizmája miatt, a második világháború végén, majd Sztálin halálát követően, a poznani munkásfelkelés, a '68-as reformmozgalom hulláma nyomán, végül a Szovjetunió szétesésének időszakában.

Bár a rendszerváltáskor, 1990-ben sokan arra számítottak, hogy a kapitalista rendszer fokozatosan, kormány által kontrolláltan, a nemzeti középosztály „felcseperedésével" megy végbe, nem így történt: a globális tőke úgy lépett be az ajtón, hogy be se kopogtatott. Kettős rendszerváltás ment végbe, hiszen a szocializmust egyszerre váltotta fel a kapitalizmus, de annak is a globális kapitalista változata.

Az alkalmazkodás kényszere viharos változásokat hozott, de amire Magyarország mindig is vágyott azt is elérte: nemcsak visszakerült a modern Európába, hanem az átalakuló országok között egy évtizedre a radikális változások hordozója, középpontja lett. A világhoz való sikeres alkalmazkodás lehetősége a magyar társadalom szinte minden rétegét megérintette, ám akik saját erőfeszítésre nem hajlandóak, vagy nem is képesek, a rendszerváltozás első húsz évének végén Orbántól és csapatától (a magyar maffiaállamtól) megkapták a felmentést „tornából".

Saját meggazdagodásuk érdekében Orbánék magukra vállalták a változások demagógiával és az államgépezet megkaparintásával történő megfékezését. Orbán és rendszere nem a gázra (hacsak nem orosz eredetű), hanem a fékre lépett. Létrejött – ahogy annyiszor a magyar történelemben – az ellenforradalom Orbán és klánja által ellenőrzött maffiaállama. A magyar maffiaállam funkciója kettős: egyfelől szervezi Orbán és politikai családtagjai – elsősorban a magyar lakosság magyarországi fogyasztásán élősködő, járadékszedésre alkalmas – vagyonszerzését, másfelől azzal szolgálja a keleti despotákat, hogy bomlasztja az atlanti tömböt, akadályozza a közös lépéseket.

Az amerikai elnökválasztás küszöbéhez érkezve a magyar vezér maffiaállama eljutott az agresszorpártolás miatti kiközösítés, az európai értékek tagadása miatti elszigeteltség, a saját erőből történő növekedésre való képtelenség, az elapadt európai segélyek miatti pénzügyi ellehetetlenülés helyzetébe. Az amerikai elnök személye ezen nem változtat, csak a világban sűrűsödő vagy éppen megoldódni látszó, egymásra torlódó problémák kerülhetnek az előtérbe, és ezzel a migránsok, a háború, a Covid után új ürügye lehet a magyar vezérnek.

Furcsa módon Amerikában is, hazánkban is a rendszerek szakítópróbája következik. A nagyvárosok fiatal, világra nyitott, sokszínűséget befogadni képes polgárai állnak szemben a nagyvárosi élettől idegenkedő, idősödő, elzárkózó idegen- és változásellenesekkel. De talán újra igaza lesz Churchillnek, aki szerint „számíthatunk arra, hogy az amerikaiak mindig megtalálják a helyes megoldást, miután már minden mást kipróbáltak".

A magyarországi zsarnokság megdöntése akkor is a mi dolgunk, ha Amerikában a sötétség erői kerekednek felül, meg akkor is, ha az amerikai demokrácia zavartalanul, a demokraták győzelmével ünnepelheti születésének kétszázötvenedik évfordulóját. Ha a lepke szárnya erősebben meglebben, a mi dolgunk akkor sem változik.

Furcsa módon Amerikában is, hazánkban is a rendszerek szakítópróbája következik. A nagyvárosok fiatal, világra nyitott, sokszínűséget befogadni képes polgárai állnak szemben a nagyvárosi élettől idegenkedő, idősödő, elzárkózó idegen- és változásellenesekkel.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

SZERINTEM

Konzultáció

Kormányunk útjára indított egy újabb nemzeti konzultációt, amelyben olyan kérdéseket tesz fel a népnek, amelyeket már jobbára eldöntött. A módszer ismerős. A kezembe került egy az 1930-as években kiadott magyar könyvecske, ami az akkori Németországgal foglalkozott. A vezér demokratikus módszereit azzal bizonyította, hogy mindig kikéri a németek véleményét a döntéseiről. Igaz, nem előre, hanem a döntés után, hogy a tapasztalatok alapján mondjanak véleményt. A helyeslés mindig több mint 95 százalékos. Ez a szám is ismerős a korábbi konzultációk eredményeiből.

ÁBRAHÁM ZOLTÁN

Címzett

Miniszterelnök honfitársam azt írja a levelében, hogy „nagyon fontos, a magyar emberek életét közvetlenül érintő kérdésekben" kéri a véleményemet. Majd a véleményem ismerete nélkül kijelenti: „Magyarországnak semleges gazdaságpolitikára van szüksége. Nekünk kelettel és nyugattal is együttműködnünk és kereskednünk kell." Végül megállapítja, hogy a döntés a mi kezünkben van. Azonban egyszer már elhangzott, hogy vannak az „ők és mi". Én az ők közé lettem sorolva, tehát a levél nem nekem szól.

DR. JÓKAI OSZKÁR

Újra

Az Orbán-kormány eddig egy nemzeti konzultáció kapcsán sem volt kíváncsi az emberek véleményére. A nagyon költséges levélben testet öltő, konzultációnak csúfolt közvélemény-kutatásnak egyetlen célja van: mérni, mennyivel csökken a párt tábora. A maghoz tartozó Fidesz-támogatók biztos visszaküldik a kérdőíveket, még akkor is, ha éppen tömegével zárták be a postahivatalokat.

MIKULÁS FERENC

Álló idő

Egy forró nyár végi napon a balatonfenyvesi vasútállomáson nem működött a klíma, nem működött az elektronikus menetrend és nem üzemelt a jegypénztár. A peron órája délelőtt tízkor negyed ötöt mutatott. A minap átutazóban kipillantottam a vonatablakon: az óra még mindig ugyanannyit jelzett. Úgy tűnik, megállt az idő. A MÁV-nál mindenképpen...

PILLÉR ÉVA

Búcsú

Az új-zélandi Dunedin nemzetközi repülőtere háromperces korlátozást vezetett be az ölelkezésre a biztonság javítása és az utasforgalom folyamatossága érdekében. A repülőtéren felállított tábla figyelmezteti az utasokat: „Maximális ölelési idő 3 perc. Hosszabb búcsúhoz kérjük, használja a parkolót." Ha Európában bevezetik ugyanezt, abban már most biztosak lehetünk, hogy az Európai Parlament plenáris ülésére érkező Orbán Viktor és az ülésről éppen hazainduló Magyar Péter reptéri találkozásakor nem lesz szükség az ölelkezési idő hatósági ellenőrzésére.

LADÁNYI ANDRÁS

Olvasóink leveleit a következő címre várjuk:
olvasoilevel@nepszava.hu

A független filmkultúra új, inspiráló paradigmája

MUSTRA Első alkalommal rendezték meg a Budapest International Film Festivalt a Corvin moziban. A 2019-ben megszűnt Titanic szellemi örökségét továbbvivő kezdeményezés azonban nemcsak követni, hanem formálni kívánja a kortárs filmművészet trendjeit.

RÓNAY LILI

„Egy igazán jó filmfesztivál egy nagy történetet mesél el” – áll a Budapest International Film Festival (BIFF) katalógusában, és valóban ez a törekvés határozta meg a program minden elemét. A szervezők olyan kulturális teret kívántak létrehozni, ahol a moziba járás egyenlő a nyitottsággal, kíváncsisággal és a közösséghez tartozással. Donáth Péter programigazgató a vetítéseket megelőzően hangsúlyozta, olyan filmeket igyekeztek elhozni, melyekhez a moziélmény jelentősen hozzáad. Olyan esztétikai, olyan gondolati minőségű remekműveket, amiket érdemes nagy közönségnek, nagy vásznon vetíteni.

A fesztivál négy szekcióban mutatta be a válogatott alkotásokat. A nemzetközi versenyprogramban tíz film indult a közönségdíjért, a kísérleti szekció a médium határait feszegető alkotóknak adott teret, míg a retrospektív csokor Buster Keaton Sherlock Jr. című filmjének 100. évfordulója kapcsán a detektív karakterének filmes történetét tekintette át. A bemutatókon pedig olyan egyedi vetítéseket láthatott a közönség, amelyek messze túlmutattak a hagyományos moziélményen.

A versenyprogram összeállításánál kiemelt szempont volt, hogy „olyan láthatatlan emberi történeteknek adjanak láthatóságot, amik a közbeszéd részét képezik, de sokszor nagyon felületesen, nagyon manipulatívan és mellőzve azt az emberi minőséget, amiről ezek a történetek igazából szólnak”. A tíz alkotás a szolidaritás kérdését járta körül, olyan esztétikai igényességgel, amely kitekint a puszta társadalmi üzenet keretéből, tudatosan reflektál korunk égető kérdéseire, miközben megőrzi a művészi kifejezés autonómiáját.

A versenyfilmek között két alkotást emelnénk ki. Tatiana Huezo The Echo című dokumentumfilmjét, mely a berlini fesztivál Encounters szekciójában két díjat nyert, valamint Boris Lojkine The Story of Souleymane című munkáját, amely Cannes-ból három elismeréssel tért haza.

A The Echo különleges érzékenységgel mutatja be egy mexikói hegyi falu mindennapjait. Mesterházy Lili kurátor a vetítés előtt személyes élményét osztotta meg: „Amikor először láttam, emlékszem, hogy teljesen a hatása alá kerültem. Fizikailag éreztem, hogy lelassul a lélegzetem, hogy lassabban dobban a szívem.” Huezo filmje a természet és ember, nő és férfi vagy az egyén és a közösség kapcsolatát olyan kivételes művészi erővel ábrázolja, amely átlépi a dokumentumfilm határait, összemosva azt a játékfilmmel. A rendező olyan intim közelségből mutatja be a valóságot, hogy a néző szinte érzi a hegyi falu esőillatú levegőjét. Huezo kamerája előtt olyan közösség bontakozik ki, amely nem a frontvonalon, a már ezerszer megénekelt kemény férfimunkában keresi a lelket, hanem a „színfalak mögötti” háztartás igáját húzó női történetekben.

Lojkine The Story of Souleymane című alkotása, mely az idei cannes-i fesztivál egyik nagy felfedezettje volt, egy guineai menekült biciklis futár párizsi történetén keresztül vizsgálja a társadalmi egyenlőtlenségek problémakörét. A Film.hu kritikája szerint „a film ereje, Abou Sangare lehengerlő színészi munkáján túl, abban rejlik, hogy Lojkine nem hallgatja el a beilleszkedni igyekvő főhős felelősségét sem. (...) A történet akár Budapesten is játszódhatna futárokkal, de itt most Párizs és egy fejvesztett száguldás a francia főváros girbe-gurba utcáin válik a menekültlét metaforájává.”

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

A Turbinában a The Story of Souleymane kapcsán beszélgetett Csatári Flóra (TASZ), Pakot Ágnes (Migration Aid) és Havasi Zoltán (Budapest Bike Maffia)

A Turbinában megrendezett BIFF Hub programsorozat részeként, a vetítést követően a TASZ, a Migration Aid és a Budapest Bike Maffia kerekasztal-beszélgetésén igyekeztek a film által felvetett kérdéseket a hazai kontextusba helyezni. Többek között kibontakozott az a komplex problémakör, amely a menekültek itthoni helyzetét jellemzi: az akut segítségnyújtás szükségessége és a rendszerszintű megoldások hiánya közötti feszültség. Ám a mérleg túloldalán állt, hogy milyen elképesztő összefogás tud olyankor létrejönni, amikor meg is tapasztaljuk, milyen segíteni. A TASZ képviseletében Csatári Flóra hangsúlyozta, érdemes mesélni arról, ami foglalkoztat bennünket, és hangot adni olyanoknak, akiknek nem jut.

Közben a Hub családias diskurzusai a filmkészítés szakmai titkaiba is betekintést engedtek. A fórumokon technikai és alkotói folyamatokról, a filmválogatások elveiről és a művészet társadalmi felelősségvállalásáról is aktív értekezés alakult ki.

A Turbinában kapott helyet az UNSEEN című fotókiállítás is, amely tizenhat magyar operatőr forgatáson készült, kulisszák mögötti fotóit mutatta be. A kiállítók között olyan jelentős alkotók szerepeltek, mint Erdély Mátyás, Rév Marcell vagy Szabó Gábor, akiknek munkái a magyar operatőri iskola nemzetközi hírnevét is reprezentálják.

A fesztivál vasárnap azzal a jelentős bejelentéssel búcsúzott, hogy a BIFF a Simó Sándor Alapítvánnyal közösen független filmalapot hoz létre karrierjük elején járó magyar filmesek számára. Az Enyedi Ildikó vezette döntőbizottság legalább egy nagyjátékfilm és egy kisjátékfilm megvalósítását tervezi támogatni már az első évben. „Hosszú távú célunk, hogy évente pár százmilliós nagyságrendben támogassunk magyar filmkészítőket” – áll a BIFF Facebook-oldalán.

„Budapest vibráló, de kicsit kettős identitású város: a világszínvonalú közösségi élményt szomjazza, de fuldoklik a hétköznapi megélhetésben és kihívásokban” – jegyezte meg Szalai Tamás, a fesztivál egyik alapítója, ám látjuk, van igény egy olyan filmfesztiválra, amely nemcsak bemutatja a nemzetközi filmművészet legfrissebb alkotásait, de aktív párbeszédet is kezdeményez alkotók, szakemberek és nézők között. A BIFF 2025-ben visszatér, és akkor már az új független filmalap által támogatott magyar alkotást is láthat a közönség. „Budapest megérdemli, hogy ismét legyen egy rangos játékfilmfesztiválja” – fogalmazta meg Liszka Tamás, a Budapest Film vezetője.

Tatiana Huezo The Echo című alkotása különleges érzékenységgel mutatja be egy mexikói hegyi falu mindennapjait

FOTÓ: IMDB

A Dantéban bárki lehet Akárki

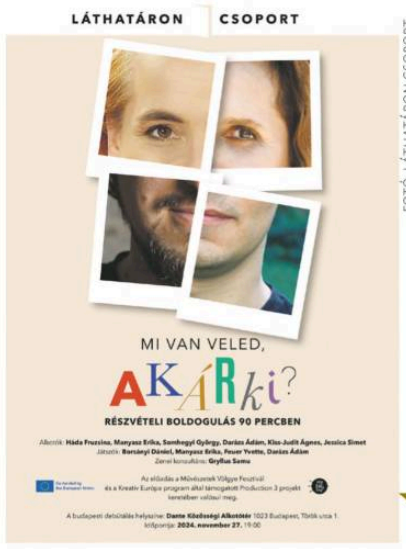

FOTÓ: LÁTHATÁRON CSOPORT

A Láthatáron Csoport részvételi boldogulásra hívja a nézőt

EGYÜTTGONDOLKODÁS Mi van veled, Akárki? címmel kilencven perces részvételi boldogulásra hív a Láthatáron Csoport. A különleges darab mindenkinek szól, aki már elgondolkodott azon, hogy mi az élet értelme, hogy mik azok a dolgok, amikért érdemes élni és hogy egyáltalán szükségszerű-e ezen kérdések felvetése vagy gondolkodás nélkül ugorjunk csak bele az életnek nevezett játékba? Az előadás az allegorikus moralitásjátékot a mai korba helyezi át. Bárki lehet Akárki.

A november 27-én a Dante Közösségi Alkotótérben debütáló előadást a Láthatáron Csoport jegyzi, alkotók: Háda Fruzsina, Manyasz Erika, Somhegyi György, Darázs Ádám, Kiss Judit Ágnes és Jessica Simet, zenei konzultáns: Gryllus Samu. A játékosan társadalomkritikus produkcióban a főszereplő, Akárki teszi fel azt a mindennapjainkat meghatározó kérdést: vajon érdemes-e ma a világra születni? Az előadás szereplői erre keresik a választ rövid jelenetekben, szöveggel, énekkel, tánccal, zenével felvillantva az emberi élet stációit – hol humorral és iróniával, hol líraian. Nem hagyományos nézői szerepet szánnak közönségüknek, hanem lehetőséget nyújtanak arra, hogy a közönségből közösség váljon. Ennek egyik eszköze a Soundpainting, ami egy univerzális, különböző művészeteket átfogó és ötvöző karmesteri jelnyelv. Ezt a technikát a 70-es években fejlesztette ki egy amerikai zeneszerző, Walter Thomson, melyet Magyarországon most először ebben az előadásban alkalmaznak majd kifejezetten színházi közegben.

Az előadást követően játékos feladatokon keresztül, szabadon keresheti mindenki tovább a választ a feltett kérdésekre. Az előadás végén közös beszélgetésre invitálják az érdeklődőket a szereplők, azaz Borsányi Dániel, Manyasz Erika, Feuer Yvette, Darázs Ádám. NÉPSZAVA

Az ész a fontos – Szörényi Szabolcs halálára

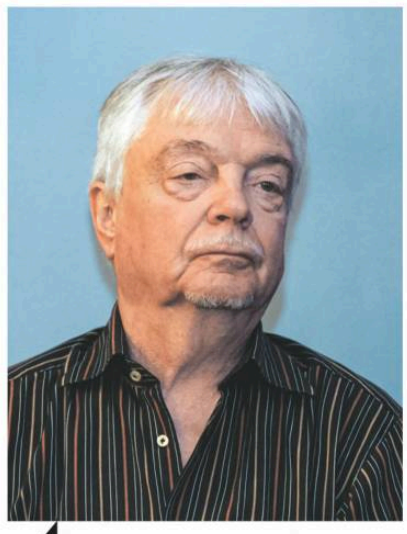

1943–2024

GYÁSZ Nyolcvanegy éves korában, hosszú betegség után elhunyt Szörényi Szabolcs Kossuth-díjas zeneszerző, zenei rendező, basszusgitáros, a hatvanas-hetvenes évek magyar beatmozgalmának legendás muzsikusa.

Az Illés együttessel kilenc évet (1964–1973), majd a Fonográffal egy évtizedet (1974–1984) töltött színpadon a basszusgitározás mellett olykor énekesként, dalszerzőként is jeleskedő Szörényi Szabolcs. Arra már kevesen emlékeznek, hogy fiatalon nagyszerű jazz-zenészekkel (Bajtala János, Kőszegi Imre, Ráduly Mihály) is rendszeresen együtt játszott. Ha az általa írt nagy slágereket (Sárika, Miszter Alkohol, Az ész a fontos, Lökd ide a sört) vizsgáljuk, könnyen megállapítható, hogy a Moha (később Moha bácsi) becenéven emlegetett muzsikus a groteszk, humoros szituációk, a jó értelemben vett „vendéglátós" zene mestere volt, s ezzel hozott új színt az Illés-palettára. Nem véletlen, hogy 1990-ben megjelent egyetlen szólólemeze is a Kocsmadalok alcímet kapta.

Szörényi Szabolcs féltékenység és keserűség nélkül vette tudomásul, hogy öccse, Levente, valamint Illés Lajos és Bródy János mellett a színpadon csak másodhegedűs lehetett. „Nem azért lettem kísérőzenész, mert ez jutott, hanem mert ebben voltam erős" – mondta egy életútinterjúban. A Fonográf feloszlása után nem is erőltette a koncertezést, figyelme egyre inkább a stúdiómunka felé fordult. Öccse színpadi műveinek (István, a király, Atilla – Isten kardja, Veled, Uram!, Árpád népe) első számú zenei rendezője volt, de a stúdiózás mellett színházi és filmprodukciókban, szabadtéri előadásokon is dolgozott. Közben egyre több időt fordított hobbijára (vagy második hivatására?), a vasútmodellezésre: háza pincéjében tíz éven át építette a Nyugati pályaudvar kicsinyített mását, valamint osztrák, svájci és német pályaudvarok makettjét. Terveit számítógépen megrajzolta, majd fotók alapján síkfilmeket készített.

Látszólag magánéleti szál, de valójában az Illés és a Fonográf történetéhez tartozik, hogy Szabolcs 1983-ban házasságot kötött Rosta Mária zenei menedzserrel, aki később a Zikkurat színpadi ügynökség révén a Szörényi-életmű gondozója lett. Neki köszönhető az 1990-es (Népstadion) és 1996-os (Budapest Sportcsarnok) Illés-koncert, az Illés–Metro–Omega közös buli a Népstadionban (2001) és számos más emlékezetes, a retró-életérzésnél messze többet nyújtó előadás. Alig két hónap múlva, az Illés 60 című koncerten a Szörényi-fivérek sajnos már nem lesznek színpadon: a hazai alternatív szcéna legjobbjai (köztük a Blahalouisiana, a Carson Coma és a Margaret Island) helyezik új megvilágításba a magyar beat hőskorát. RETKES ATTILA

LAPSZÉL

Illúzió és valóság határán

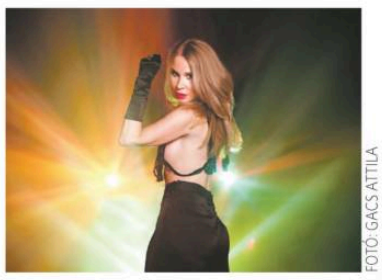

FOTÓ: GÁCS ATTILA

Erdőhegyi Brigitta a Színeket ébren című új dala és a hozzá készült videóklip a mindennapi életet felülíró virtuális valóság térhódításáról szól, ahogy a közösségi média befolyásolja az emberi kapcsolatokat és az identitást is. Az énekes-dalszerző szerint valódi élmények hiányában a létfontosságú viszonyaink is elszegényednek, ami kártékonyan hat a lélekre. – Úgy érzem, egyre nagyobb kihívás a ma emberének az illúzió világa és a valóság között lavírozni – vallja a művész. NÉPSZAVA

Elhunyt Kovács János „Öcsi" színpadmester

FOTÓ: RADNÓTI SZÍNHÁZ

Meghalt a Radnóti Színház munkatársa, Kovács János „Öcsi". A harminc évig a színházban dolgozó, elhivatott színpadmestertől jelenlegi és volt igazgatója búcsúzott el a Radnóti online felületén. Kováts Adél színművész, a színház igazgatója így köszönt el kollégájától: „Tanúi lehettünk, ahogy pozitív gondolkodása a legkeményebb napokon sem hagyta el, mindent felülíró életszeretettel küzdött, és hitte, hogy legyőzheti a gyilkos kórt. Mindvégig köztünk akart és tudott lenni, számára a színház maga volt az élet. Múlt csütörtökön azt mondta nekem: »Adél, nem sikerült a csoda.« De, Öcsi, sikerült! Minden élet teljes élet, még ha földi síkon felfoghatatlan is a szenvedés, a korai halál." Bálint András, aki 1985 és 2016 között vezette a Radnóti Színházat így búcsúzott: „Kovács Öcsi elment. A Radnóti Színház egyik tartóoszlopa volt harminc éven keresztül. Díszítő, majd színpadmester. Erős és kedves, megbízható és szakszerű, megszállott színházi ember volt." NÉPSZAVA

A kifogyhatatlan ötletek virtuóz pianistája

TISZTELGÉS Új lemezzel jelentkezett Emmet Cohen, akinek triója karácsony előtt Budapesten ad majd koncertet a Budapest Jazz Clubban.

IVÁN CSABA

FOTÓ: EMMET COHEN TRIO

Az Emmet Cohen trió tagjait hamarosan a Budapest Jazz Clubban is meghallgathatjuk

Több oka is van, hogy Emmet Cohen, a mai jazz eredeti tehetségű kiváló zongoristája Olufunmilola „Funmi" előtt tiszteleg egy lemezzel. 2023 végén az égi stúdióba költözött a pozitív hozzáállás sámánja, akivel találkozva Emmet megértette, mit jelent a gyakorlatban a nigériaiak jelmondata: Egység és Hit, Béke és Haladás. Rá emlékezik ez a lemez.

Cohen a közösségi média PR-billentyűzetére új gombot tett fel, mikor a Covid vesztegzár alatt kitalált lakáskoncertje, a Live From Emmet's Place világszerte híressé tette. Rájött, hogy a mi már itt vagyunk típusú fotók helyett sokkal hatékonyabb életigenléssel és vidámsággal teli minőségi koncerteket megmutatni a közönségnek a világhálón. Páran fértek be akkor a nappalijába, de ha „Funmi" ráért, neki bérelt helye volt, és gyakran ráért. 2012-ben ismerkedtek meg, miután New York-i letelepedése után hamarosan a Lincoln Center Jazz egyik programfelelőse, az Atlantic Records A&R referense, amúgy meg felkapott ütőhangszeres session-zenész és DJ lett Manhattan muzsikus szcénájában. Életrajza filmscriptbe illő, nigériai szülők, egy diplomata és egy ügyvéd, akiknek gyermekei aktuális állomáshelyükön nőnek fel (USA, Kína, Portugália, Hollandia), beleszülettek a kozmopolitizmusba, hiszen az ottani nyelvet és kultúrát az iskolai tananyaggal együtt sajátították el. Ononaiye ráadásul muzikalitása miatt imádta a zenét, amit Washington, Párizs vagy épp Liszszabon kínált neki – műfaji határok nélkül. Később a hazatért szülőket Roli Okome Atlantából, Olumide Ononaiye Londonból, Damola Funmi-Adeshina Amszterdamból; Oladepe Amuka-Pemu pedig Lagosból jött meglátogatni. „Funmi" meg New Yorkból, ahol összebarátkozott közben egy remek zongoristával. A sors intézte úgy, hogy találkozniuk kellett, a legértékesebb barát mindig az, aki inspirál a tehetség kibontakoztatására. Ha valakinél igaz a mondás, hogy madarat tolláról, zenészt meg muzsikája mellett a barátjáról lehet megismerni, akkor a kozmopolita zenei gourmet, Michael Olufunmilola (Funmi) Ononaiye nem véletlenül lett Cohen inspiráló mentora. Méltó tisztelgés a lemez a zenei élet arisztokratája előtt.

A Vibe Provider egy koktél mellé illő zenei válogatás Cohen eredeti receptje szerint.

Már a címe célzás a kapcsolat bensőségességére, hiszen egy családtag távozása sosem végleges, az utódokkal marad a személyisége, szellemisége és szellemessége is. Ezt hatásosan illusztrálja széles zenei és érzelmi skálán mozogva a zeneanyag a nyitó „Lion Song"-tól az „Emmet's Blues"-ig bezárólag. Azt tudjuk, hogy Cohennél a smooth jegyében a klasszikusok bravúradaptációktól a teljes jazztörténetig minden ott van a csuklójában ugrásra készen. A bécsi klasszika táncdallama egy pillanat alatt képes ragtime-sziporkázássá transzformálódni, egyik pillanatban Art Tatumot halljuk, hogy aztán Sam mellé telepedjünk a Casablancában. Cohen a kifogyhatatlan ötletek pianistája bravúros intonációval. A címadó „Vibe Provider"-ben száguldanak, mint mikor nigériai forgószél kap bele a vitorlába, egy pillanatnyi lazításra sem hagyva időt, Cohen all-star zenekara (Bruce Harris trombita, Tivon Pennicott tenorszaxofon, Frank Lacy, harsona, Cecily Petrarca koshkah – ez egy afrikai ritmushangszer, Philip Norris bőgő és Joe Farnsworth meg Kyle Poole dobok) ilyenkor van igazán elemében, úgy szól a szeptett, mint a veszedelem, egy bigband sodró lendületével és intenzitásával. A másik pólus az albumon a feszesen swinges trióprezentációk sora, melyek eszünkbe juttathatják Ron Cartert, Jimmy Cobbot, az idén távozott Benny Golsont és George Colemant is. Ilyen a Rodgers és Hammerstein jegyezte „Surrey With the Fringe on Top" hard bopos merítéssel modulált crescendóval. Meg Burton Lane és EY Harburg komponálta „If This Isn't Love" '46-ból a Finian's Rainbow című Broadway-musicalből. A szertartás talán legfontosabb dala a combo prezentálásában az „Unblock the Love", „Funmi" sokszor elmondott kedvenc tanácsa – úgy gyönyörű, ahogy van. Bensőséges vallomás egy olyan emberről, akit annyira kedveltek itt, hogy a Dizzy's Club italválasztékában azóta új tétel jelent meg, amit gyömbérsörből citromlével, mézzel és tabascóval készítenek el. A neve: The Funmi, ahogy Ononaiye szerette. A Vibe Provider a koktél mellé illő zenei válogatás Cohen eredeti receptje szerint. Időben szólok: az év egyik lemeze lesz.

INFÓ

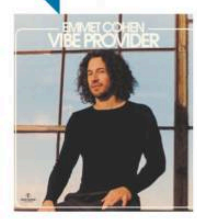

Emmet Cohen: Vibe Provider
Mack Avenue Records, 2024
Világsztárok a Budapest Jazz Clubban
Emmet Cohen Trio
2024. 12. 21.

Ingyenes jogsegély

A Budapesti Ügyvédi Kamara november 8-án ötödször rendezi meg Pro Bono Napját, ahol ügyvédektől és jogtanácsosoktól kérhetnek segítséget teljesen ingyen azok, akiknek erre egyébként nincs lehetőségük, vagy esetleg elakadtak ügyük megoldásában. Regisztrálni a kamara honlapján lehet a különböző témakörökben. NÉPSZAVA

Megfejtették az ősi világtérkép titkát

Az Imago Mundi néven is ismert lelet a legkorábbi ismert világtérkép. Brit kutatók a közelmúltban megerősítették: a térképen a Mezopotámia körüli kör arra utal, hogy a babilóniaiak úgy hitték, ez a terület a világ közepe. A térképen az Eufrátesz folyó is látható, amely keresztülvágja az ókori Mezopotámiát. NATGEO

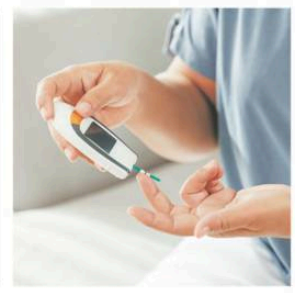

Visszafordított cukorbetegség

Kínai tudósok először programozták át egy nő zsírsejtjeit, hogy inzulintermelő hasnyálmirigysejtekké alakítsák azokat, amelyek visszafordították 1-es típusú cukorbetegségét. A bravúr bizonyíték arra, hogy az újraprogramozott őssejteket egy napon fel lehet használni a krónikus betegség kezelésére vagy gyógyítására. LIFESCIENCE

Csalódással zárult a Cop16

KÖRNYEZETVÉDELEM Szombaton lezárult a világ legnagyobb természetvédelmi konferenciája, ahol a résztvevők nem tudtak döntést hozni a csúcstalálkozó egyik legnagyobb kérdéséről, a biológiai sokféleség finanszírozásáról.

VARGA PÉTER

Az ENSZ Cop16-os, a biodiverzitás (biológiai sokféleség) megőrzése céljából összehívott konferenciája a kolumbiai Caliban zajlott október 21. és november 1. között, Béke a természettel címmel. 196 országból mintegy 23 ezer delegált résztvevő érkezett: kormányzati szereplők, civil szervezetek, őslakos közösségek képviselői, üzleti vállalkozások, tudományos intézmények, fiatalok csoportjai. A résztvevők nagy várakozásokkal tekintettek a Cop16 elé, miután 2022-ben a Cop15-ön ambiciózus célokat sikerült elfogadni annak érdekében, hogy megállítsák a környezeti sokféleség csökkenését. A megállapodásban az aláíró országok vállalták, hogy 2030-ra a világ szárazföldi és tengeri területek természeti kincseinek legalább 30 százalékát megvédik. A résztvevők most abban bíztak, hogy sikerül megállapodni a kitűzött célok végrehajtásának finanszírozásában annak érdekében, hogy a szegényebb országok is képesek legyenek pusztuló természeti környezetüket megóvni, helyreállítani. Bár a megbeszélések hoztak némi eredményt, a 2022-es célok végrehajtásának finanszírozásában azonban nem sikerült előrelépni. A pénzügyi támogatást többek között az EU, Japán, Kanada, Ausztrália, Új-Zéland, Norvégia és Svájc tagadták meg. A fejlett országok által beígért 20 milliárd dollár tehát aligha fog 2025-ig összejönni, hét ország eddig mindössze 163 millió dollárt juttatott a Globális Biodiverzitás Keretterv Alapnak. Az afrikai és latin-amerikai országok feldühödtek, egyesek közülük visszautasították, hogy elkötelezzék magukat biodiverzitási kérdésekben, és beszüntették a megbeszéléseket más témákban is.

FOTÓ: AFP/JOAQUIN SARMIENTO

Őslakosok megelégedéssel fogadják, hogy ezentúl az ENSZ konzultálni fog képviselőikkel a természetvédelemmel kapcsolatos kérdésekben

A negatív folyamatok megállításához évente 700 milliárd dollárra lenne szükség. „A pénzügyi űr kitöltése nem pusztán erkölcsi kérdés, de szükséges a természet és az emberek megvédéséhez, ami minden nappal sürgetőbbé válik. Az ENSZ éghajlat-változási konferenciája (Cop29) kezdete előtt egy héttel, ez a kudarc rombolja a bizalmat a globális dél és az északi országok között” – jelezte közleményében An Lambrechts, a Greenpeace Cop16-os delegációjának a vezetője.

Sikerült azonban megállapodni például a DSI (digitális szekvenálási információ) azaz az élőlények adatbázisokban tárolt genetikai információinak felhasználásáról. Ennek lényege, hogy azok a gyógyszer- és kozmetikai terméket gyártók, amelyek profitra tesznek szert ilyen adatokból, önkéntes alapon befizetnek egy bizonyos összeget a Cali Fund elnevezésű kompenzációs alapba. A pénz azokat az országokat illeti, ahonnan az információk származnak, és azt a természet helyreállítására fordíthatják. Míg a kifizetés részletei még véglegesítés alatt állnak, megállapodás született arról, hogy az alap 50 százalékát az őslakosok és a helyi közösségek kapják, akár közvetlenül, akár a kormányokon keresztül. De végül ezt a megegyezést is csak szombaton, a tizenkettedik órában, napkelte után sikerült tető alá hozni. Szintén egyetértettek a résztvevők abban, hogy a klímaváltozás és a biodiverzitás csökkenése összefügg, aminek elismerése Susana Muhamad, Columbia természetvédelmi minisztere, a Cop16 elnöke szerint a Cop29 előtt alapvető jelentőségű tett.

A résztvevők döntöttek egy, az őslakos közösségeket képviselő állandó testület létrehozásáról. Ez lehetővé teszi, hogy az ENSZ konzultáljon velük a természetvédelemmel kapcsolatos kérdésekben. A lépéssel elismerik az őslakos népek kiemelkedően fontos szerepét a természet védelmében világszerte, és beemelik a természetvédelembe a hagyományos ismereteket és gyakorlatokat.

Kardiológus az első magyar űrorvos

MINŐSÍTÉS Nagy Klaudia Vivien, a Semmelweis Egyetem Városmajori Szív és Érgyógyászati Klinika adjunktusa Magyarország első űrorvosa. A kardiológus az országban elsőként végezte el az Európai Űrügynökség (ESA) által akkreditált szakképzést. Feladata, hogy támogassa az asztronauták küldetéseit, köztük a kijelölt magyar űrhajós, Kapu Tibor 2025-re tervezett missziójában is.

A HUNOR magyar űrhajósprogram 2022-ben kereste meg az egyetemet, hogy vegyen részt az program orvosi, egészségügyi részének biztosításában, ebben vállalt fontos szerepet Merkely Béla professzor mellett Nagy Klaudia Vivien is. A több mint 240 jelentkezőből egészségügyi alkalmasság alapján az egyetem választotta ki a legjobb 8 űrhajósjelöltet, amihez az intézmény kidolgozott egy, az ESA és a NASA irányelveit is magába foglaló protokollt. Ennek részeként többek között szemészeti, fogorvosi, fül-orr-gégészeti, kardiológiai, pszichológiai-pszichiátriai, gasztroenterológiai szakvizsgálatokat is elvégeztek rajtuk a klinikákon. A magyar doktornőt a kiválasztási folyamatot követően az ESA orvosi vezetője keresse meg, és felkérte, vegyen részt az orvosi csapatban, így lett űrorvosjelölt. Másfél éves Houstonban és Kölnben zajló képzés után szeptember 26-án kapta meg az akkreditált űrorvosi oklevelét.

FORRÁS: SEMMELWEIS EGYETEM

Az űrhajós-kiválasztási folyamatot követően kereste meg a doktornőt az ESA orvosi vezetője, hogy szeretnék bevenni az orvosi csapatukba, így lett űrorvosjelölt

Az űrorvosok maguk nem utaznak együtt az asztronautákkal az űrbe, a Földről kísérik végig a teljes missziót. A felbocsátás előtt egy kéthetes karanténidőszak kezdődik, hiszen súlyos következményekkel járna bármilyen fertőző betegséggel részt venni egy űrutazáson. A karantén alatt a kezelőorvos is végig az asztronautával van. A fellövés napján az űrhajósok felveszik a speciális nyomáskontrollált ruhát, a szkafandert a Kennedy Űrközpontban, és orvosuk kíséretében autóval utaznak az indítóállomásig. Az orvos egészen az űrkapszuláig kíséri a pilótákat. Amíg az asztronauta az állomáson tartózkodik, addig orvosa a földi irányítóközpontból kíséri figyelemmel az aktivitását, illetve rendszeresen tudnak egymással kommunikálni is, az érkezés utáni időszakban mindennap, majd – a misszió hosszától is függően – heti rendszerességgel. K. V.

HIRDETÉS

LAPSZÉL

MotoGP: új helyszín

FOTÓ: AFP/MOHD RASFAB

A valenciai árvíz miatt nem a városban, hanem Barcelonában rendezik meg november 17-én a gyorsaságimotoros-világbajnokság záró futamát. A királykategóriában a spanyol Jorge Martín 24 pontos előnnyel érkezik majd a finálé helyszínére, miután a hétvégi Malajziai Nagydíjon az olasz vb-címvédő Francesco Bagnaia (Ducati) mögött ért célba. A tegnapi futamot kétszer rajtoltatták, történt egy hatalmasat bukás, ám később kiderült, senki nem sérült meg komolyabban. MTI

Kilencpontos előny

A spanyol labdarúgó-bajnokság első öt helyezettje közül a Real Madrid és a Villarreal nem lépett pályára a hétvégén a valenciai természeti katasztrófa nyomán. A Barcelona 3-1-re verte az Espanyolt, az Atlético 2-0-ra a Las Palmast, míg az Osasuna 1-0-ra a Valladolidót. Az élmezőny: 1. Barcelona 12 meccs/33 pont, 2. Real Madrid 11/24, 3. Atletico 12/23, 4. Villarreal 11/21 (20-19), 5. Osasuna 12/21(17-16). NÉPSZAVA

Megelégelték Marcelót

FOTÓ: AFP/THIAGO RIBIERO

Közös megegyezéssel szerződést bontott a brazil Fluminense és 36 éves balhátvédje, Marcelo. Az 58-szoros brazil válogatott, a Real Madriddal ötszörös Bajnokok Ligája-győztes bal hátvédet Mano Menezes edző be akarta cserélni a Gremióval vívott hazai mecscsen, ám szóváltásba keveredtek, a tréner ezek után visszaültette a kispadra. Marcelo 2023-ban tért vissza nevelőegyesületéhez. MTI

Verstappen az eső ura

FORMA–1 A Red Bull holland pilótája a 17. helyről rajtolva nyerte az esős brazil futamot. Sikerével 62 pontra növelte előnyét, és nagy lépést tett negyedik világbajnoki címe felé.

Összetört, kicsúszott kocsik: jellemző kép Interlagosból

KOROM MILÁN

Az időjárás alaposan átírta a programot Interlagosban, a világbajnoki címért küzdő Lando Norris győzelmével zárult szombati sprintfutam után oly mértékű eső zúdult Brazíliára, hogy két óra várakozás után vasárnapra halasztották a főfutam időmérőjét. Az égi áldás ugyanakkor kevéssé mérséklődött, a mintegy kétórás időmérőt ötször (!) szakították meg piros zászlóval, többen is összetörték az autójukat. A vb-pontversenyben éllovas Max Verstappen (Red Bull) az egyik ilyen eset miatt pórul járt, nem maradt ideje javítani, így kiesett az időmérő második szakaszában, a motorcsere miatt kapott öt rajthelyes büntetés miatt pedig a 17. helyről várhatta a rajtot.

Alexander Albon Williamsét a rajtig nem tudták megjavítani, Lance Stroll pedig a fölvezető körben állt bele a falba, majd ásta el Aston Martinját a sóderben, emiatt mintegy 20 perccel később kezdődhetett a verseny. A teljes mezőny átmeneti esőgumin indult, George Russell (Mercedes) fordult elsőként az egyes kanyarban, megelőzte Norrist, eközben Verstappen megkezdte a zárkózást. A holland a hetedik körben már a nyolcadik volt, majd megelőzte Oscar Piastrit (McLaren) és Liam Lawsont (Visa RB) is.

A folytatásban elkezdett erősödni az eső, néhányan – köztük az élről Russell és Norris – kiálltak esőgumiért, de rajtavesztettek, mert Nico Hülkenberg kicsúszott az egyik kanyarban, s felakadt a Haas padlólemeze. A pályára hajtott a biztonsági autó, közben visszatolták Hülkenberget, akit később külső segítség igénybevétele miatt kizártak, majd Franco Colapinto törte össze a Williamsét, így a 33. körben piros zászlóval szakították meg a versenyt.

A flúgos futamon Verstappen óriási lépést tett az újabb címvédés felé

A 43. körben indult újra a verseny, Verstappen gyorsan megelőzte Ocont, és meg is őrizte elsőségét.

Mindez azt jelentette, hogy mindenki szabadon gumit cserélhetett, azaz Verstappenék kivárása jó húzásnak bizonyult.

Az eső idővel alábbhagyott, az újraindításnál Esteban Ocon (Alpine) állt az élen, őt Verstappen, Pierre Gasly (Alpine) és Norris követte. A 39. körben Sainz rakta bele a Ferrarit a falba, megint pályára küldték a biztonsági autót. A 43. körben indult újra a verseny, Verstappen gyorsan megelőzte Ocont, az éllovasi pozíciót már nem is adta ki a kezéből, így megszerezte idei nyolcadik, pályafutása 62. futamgyőzelmét, amelynek köszönhetően három versennyel a vége előtt 62 pontra növelte az előnyét az összetett élén a végül csupán hatodikként záró Norisszal szemben. Az Alpine Ocon és Gasly révén dupla dobogót ünnepelhetett.

A világbajnokság három hét múlva folytatódik Las Vegasban.

FOTÓK: AFP/NELSON ALMEIDA

Sao Pauló-i nagydíj, a pontszerzők

Sprintfutam: 1. Norris (McLaren) 29:46.045 perc, 2. Piastri (McLaren) 0.593 mp hátrány, 3. Leclerc (Ferrari) 5.656 mp h., 4. Verstappen (Red Bull) 6.497 mp h., 5. Sainz (Ferrari) 7.224 mp h., 6. Russell (Mercedes) 12.475 mp h., 7. Gasly (Alpine) 18.161 mp h., 8. Pérez (Red Bull) 18.717 mp h.
Futam: 1. Verstappen 2:06:54.430 óra, 2. Ocon (Alpine) 19.477 mp hátrány, 3. Gasly 22.532 mp h., 4. Russell +23.265 mp h., 5. Leclerc +30.177 mp h., 6. Norris 31.372 mp h., 7. Cunoda (Visa RB) 42.056 mp h., 8. Piastri 44.943 mp h., 9. Lawson (Visa RB) 50.452 mp h., 10. Hamilton (Mercedes) 50.753 mp h.

A vb-pontverseny élmezőnye

Pilóták: 1. Verstappen 393 pont, 2. Norris 331, 3. Leclerc 307.
Konstruktőrök: 1. McLaren 593, 2. Ferrari 557, 3. Red Bull 544.

Böde nem tud leállni

A Paks örökifjú játékosa duplázott, ám ezúttal ez kevés volt

MAGYAR FOCIKA Zsinórban öt vereség után összejött a pontszerzés a Debrecennek, az immár a Dombi Tibor dirigálta együttes hol másutt, a címvédő Ferencváros otthonában ért el 2-2-es döntetlent. Mindezt Dombi úgy értékelte, sokkal többet ér az egy pontnál.

Szombaton egyébként mindhárom meccs 1-1-gyel végződött, ezt követte a vasárnapi nyitány Paksson, ahol hét találat született, ebből kettőt az örökifjú Böde Dániel vállalt magára, az előbbi volt a 38 éves támadó 150. gólja az élvonalban. NÉPSZAVA

FOTÓ: FACEBOOK

Az állás

1. Ferencváros	10	7	2	1	18-8	23
2. Felcsút	11	7	2	2	18-10	23
3. MTK	11	7	1	3	20-11	22
4. Paks	11	7	1	3	24-16	22
5. Diósgyőr	12	5	4	3	14-14	19
6. Újpest	12	5	3	4	17-12	18
7. Fehérvár	12	4	3	5	19-20	15
8. Győr	11	3	4	4	12-14	13
9. Nyíregyháza	12	3	3	6	15-21	12
10. Zalaegerszeg	11	2	3	6	12-17	9
11. Debrecen	11	2	2	7	13-22	8
12. Kecskemét	12	1	2	9	7-24	6

NB I, 12. forduló

PAKS–DIÓSGYŐR 3-4 (2-3)
Paks, 2501 néző. **Jv.:** Berke.
Gól: Böde (22., 43.), Tóth B. (85.) ill. Acolatse (5.), Edomwonyi (30.), Jurek (37.), Sanicanin (73.).

GYŐR–NYÍREGYHÁZA 1-1 (1-0)
Győr, 3347 néző. **Jv.:** Kovács I.
Gól: Bitri (38.), ill. Kvekveszkiri (64.).

FELCSÚT–ÚJPEST 1-1 (1-1)
Felcsút, 2320 néző. **Jv.:** Bognár T.
Gól: Colley (6.), ill. Mucsányi (41.).

MTK–ZALAEGERSZEG 1-1 (0-1)
Hidegkuti-stadion. **Jv.:** Zierkelbach.
Gól: Németh K. (87.), ill. Croizet (10.).

FERENCVÁROS–DEBRECEN 2-2 (0-0)
Groupama Aréna, 11 375 néző.
Jv.: Bogár.
Gól: A. Traoré (61.), Gruber (85.), ill. Bárány (69.), Dreskovics (80.).

FEHÉRVÁR–KECSKEMÉT 6-1 (1-1)
Sóstói Stadion, 2683 néző.
Jv.: Rúsz.
Gól: Szabó Bá. (18.), Gradisar (68.), Stefanelli (71., 92.), Kalmár (81.), Csongvai (94.), ill. Pálinkás (11.).

Már csak a Bayern veretlen

LABDARÚGÁS Elveszítette veretlenségét a német labdarúgó-bajnokságban az RB Leipzig, amely Dortmundban vendégszerepelt a hétvégén A 9. forduló rangadóján visszatért kisebb sérülése után a kapuba Gulácsi Péter, ugyancsak kezdett a másik magyar válogatott, Willi Orbán. A lipcseiek vezetést szereztek, de a dortmundiak a 65. percre fordítottak (Beier még a szünet előtt egalizált, majd a második játékrész derekán ő adott gólpasszt Guirassynak), aztán a minimális előnyüket meg is őrizték a lefújásig.

Így már csak a Bayern veretlen a Bundesligában, amely Münchenben verte 3-0-ra az Union Berlint. További eredmények: Frankfurt–Bochum 7-2, Hoffenheim–St. Pauli 0-2, Holstein Kiel–Heidenheim 1-0, Wolfsburg–Augsburg 1-1, Leverkusen–Stuttgart 0-0, Freiburg–Mainz 0-0, Mönchengladbach–Werder 4-1. A tabella: 1. Bayern 9 meccs/23 pont, 2. Leipzig 9/20, 3. Frankfurt 9/17, 4. Leverkusen 9/16 (20-15), 5. Dortmund 9/16 (17-15). NÉPSZAVA

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

RÉGISÉG

FIGYELEM! Készpénzért vásárolunk könyveket, festményeket, bundákat, öltönyöket, Zinger varrógépet, karórákat, porcelánokat, ezüsttárgyakat, pénzérméket, arany ékszereket, teljes hagyatékot. Üzlet: 2. kerület, Szilágyi Erzsébet fasor 25. Tel.: 06-1/488-7910, 06-20/334-9091.

SZOLGÁLTATÁS

ÁCS, tetőfedő, bádogos munkát vállalunk. Garancia, számla, referencia. Hívjon bizalommal, 06-70/152-1968.

VEGYES

IDŐSEKNEK takarítást vállalok Budapesten. Bevásárlás, állatgondozás. 06-70/209-2945.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com

Stollárék kudarcot vallottak

Döntőt bukott Stollár Fanny párosban (jobbra): a 25 éves magyar teniszező a lengyel Katarzyna Piter társaként maradt alul 7:6, 7:5-re a Kuo Han-jü, Ucsijima Mojuka kínai, japán tandemmel szemben a kínai Csiucsiangban rendezett 259 ezer dollár (97 millió forint) összdíjazású kemény pályás női tornán. MTI

Ketten is makulátlanok

A címvédő Falco 89-76-ra nyert Sopronban a férfi kosárlabda NB I-ben, így hét mérkőzés után is százszázalékos. Akárcsak a Szolnok, az Olajbányász 101-95-re győzte le a vendég Egis Körmendet. NÉPSZAVA

Siposra szükség van

Sipos Adrián 2026-ig meghosszabbította szerződését a német élvonalbeli MT Melsungen férfi kézilabdaklubnál. A csapathoz tavaly érkezett 34 éves, 87-szeres magyar válogatott játékos új megállapodása 2026 nyaráig szól (a korábbi a mostani idény végén járt volna le). Michael Allendorf sportigazgató szerint Sipos azonnal a védvonal kulcsfigurája lett. MTI

Kerkez Milos elvitte a show-t

FUTBALL A Manchester City és az Arsenal veresége után ismét a Liverpool a listavezető, mégis a két magyar válogatott közül ezúttal Kerkez Milos érdemelte ki a nagyobb dicséreteket.

R. HAHN VERONIKA
LONDON

A 10. forduló azzal híresült el, hogy a naptári év első bajnoki vereségét szenvedte el a zsinórban négy bajnoki címet nyert Manchester City. Ezúttal a Vitality Stadionban a Bournemouth ellen mutatott kevés életerőt, noha Pep Guardiola – annak ellenére, hogy az elmúlt napokban többször panaszkodott a sok sérültre – tisztes csapattal állt ki. A tengerparti gárda történelme során először volt képes legyőzni a „világoskékeket”, akik utoljára 2023 decemberében kaptak ki az Aston Villától. Andoni Iraola csapata sem védekező stílust, sem megilletődöttséget nem mutatott. Azonnal támadásba lendült, s ha Ederson nem lett volna résen, Justin Kluivert már a második percben megszerezhette volna a vezetést. Így is csak a 9-ig kellett várni, hogy a Bournemouth előnyhöz jusson. A 2-1-es győzelemhez vezető mindkét gól esetében Kerkez Milos volt az előkészítő, így a nap hőse. Ahogy a Sunday Times tudósítása fogalmazott, „túljárt Phil Foden eszén”, a bal szélen előretörve Semenyóhoz ívelte a labdát, aki Josko Gvardiolt megforgatva határozottan lőtt a hálóba (1-0). Az ünneplés nagyrészt Kerkez hajának borzolásából állt, elismerve gyorsaságát és lélekjelenlétét.

Később magához tért a City, fenyegetőbben játszott, de ez nem

A TEAMtalk portálon az a hír látott napvilágot, hogy a Liverpool Kerkezzel oldaná meg balhátvéd- gondjait a téli átigazolási szezonban.

FOTÓ: AFP/JUSTIN TALLIS

nyilvánult meg egyenlítő gólban. Sőt a 64. percben ismét jött Kerkez és az ő második gólpassza, amivel Evanilsont tüntette ki, aki a kapu jobb alsó sarkába vágta a labdát (2-0). A 82. percben Gvardiol fejesgóllal szépített (2-1), de az egyenlítés Erling Haaland miatt nem jött össze: az utolsó pillanatban bomba helyzetet hagyott ki. A mérkőzés után Iraola a Sky Sportsnak nyilatkozva elismeréssel szólt a „még nagyon fiatal” Kerkez kiváló teljesítményéről és ígéretességéről. A TEAMtalk portálon pedig az a hír látott napvilágot, hogy a Liverpool szemet vetett Szoboszlai Dominik magyar válogatott társára, és vele oldaná meg balhátvédgondjait a téli átigazolási szezonban.

Ahogy a City a bajnokságban 33 mérkőzés óta először, az Arsenal az idényben másodszor szenvedett vereséget, ezúttal egyik mumusától, a Newcastle-től a St James' Parkban. Az ágyúsok bajnoki reményeit megtépázó 1-0-s alulmaradás Alexander Isak fejesének volt köszönhető. A Pool viszont a héten másodszor – először szerdán a Ligakupában – verte a Brightont, és ezzel, hála a City és az Arsenal botlásának, visszaszaküdötte magát a tabella élére. A sztori ennél kicsit bonyolultabb. A visszavágásra éhes dél-angliai lá-

Ezen a héten lesz Kerkez 21 éves, azonban korát meghazudtoló rutinnal játszik hétről hétre

togatók uralták az első félidőt, olyannyira, hogy Arne Slot később úgy nyilatkozott, ha tehette volna, a szünetben az összes mezőnyjátékosát lecseréli. A Brighton Ferdi Kadioglu révén jutott vezetéshez a 13. percben, mégpedig a labda látványos járatása, 21 átadás után (0-1). A „sirályok” nyomulása a szünetig töretlen maradt, de lehetőségekhez még azután is jutottak, hogy a második félidőre a Liverpool összeszedte magát. A találkozó a varázslatos 69. és 72. perc között dőlt el, amikor előbb a szerdán duplázott Cody Gakpo, majd az imponáló Mohamed Szalah tökéletes comebacket produkált, beállítva a 2-1-es végeredményt. Addigra azonban a Sky Sports értékelésében 5 pontot kapott Szoboszlai nem volt a pályán, a 66. percben Arne Slot lecserélte. Szalah 164. találatával megelőzte Robbie Fowlert, és a Premier League mindenkori góllövői között a 8. helyre lépett. A következő cél a 175 gólos Thierry Henry utolérése.

Óriási várakozás előzte meg a vasárnap délután rendezett Manchester United–Chelsea találkozót. A „vörös ördögök” abban reménykedtek, hogy Erik ten Hag múlt hétfői menesztése után folytatódik a trénerváltásokat követő szokásos fellendülés. A manchesteri legenda és ügyvezető menedzser, Ruud van Nistelrooy bemutatkozó meccsén, a szerdai Ligakupa-találkozón kíméletlen, 5-2-es vereséget mért a Leicesterre, és ezúttal is vezetett csapata, ám csak négy percig (1-1).

Most már biztos, hogy a Sportingtól elcsábított Rúben Amorim november 24-én az Ipswich ellen idegenben debütál, azaz Van Nistelrooynak addig kell meggyőznie a menedzsmentet nélkülözhetetlensége felől. A holland csodacsatár szívesen maradna régi-új csapatánál, Amorim segítőjeként.

Premier League, 10. forduló

Wolverhampton–Crystal Palace 2-2, Bournemouth–Manchester City 2-1, Ipswich–Leicester 1-1, Liverpool–Brighton 2-1, Nottingham Forest–West Ham 3-0, Southampton–Everton 1-0, Newcastle–Arsenal 1-0, Tottenham–Aston Villa 4-1, Manchester United–Chelsea 1-1. (A Fulham–Brentford találkozót ma vívják 21 órától.)

Lubickoltak a rekordokban

GYORSULÁS Noe Ponti a decemberi, budapesti rövid pályás világbajnokság (december 10–15., Duna Aréna) előtt két héten belül másodszor javította meg a világcsúcsot 50 méteres pillangóúszásban. A 23 éves svájci a szingapúri világkupaverseny szombati előfutamai során 21.50 másodpercre faragta a rekordot, amit október 20-án ért el Sanghajban (21.67).

Aznap a 22 éves amerikai Regan Smith is világrekordot ért el: 200 méteres női hátúszásban csapott célba 1:58.83 perces idővel s vette el a világrekordot az ausztrál Kayleigh McKeowntól (1:58.94). Egy nappal korábban Smith 100 méter háton egy hete felállított csúcsát (54.41 mp) döntötte meg 54.27 másodperces eredményével.

MTI-NÉPSZAVA

FOTÓ: AFP/ROSLAN RAHMAN

Ponti kirobbanó formában van, meglehet, nálunk is hasít majd

A NAP KÉPE

FOTÓ: AFP/GIUSEPPE MAFFIA

ÖSSZEROPOGTATOTT NÁPOLYI

Képtelen volt ellenállni az olasz labdarúgó-bajnokságban listavezető Napoli az Európa-ligában címvédő Atalanta félelmetes támadójátékának. Gian Piero Gasperini együttese 3-0-ra nyert Nápolyban (Lookman – képünkön – két gólt szerzett, a végeredményt a csereként beállt Retegui állította be). Antonio Conte együttese a kudarc dacára őrzi éllovasi pozícióját, míg az Atalanta feljött a második helyre (legalábbis átmenetileg: az Inter lapzárta után fogadta a Veneziát), s immár 11 forduló során 29 szerzett gólnál tart.

Minimedence a Trevi-kút előtt

Október elején elkezdődött a Trevi-kút felújítása Rómában, ami miatt a város ideiglenes megoldásként most egy gyerekmedence-szerű, vízzel feltöltött dobozt helyezett el a kút előtt, hogy a turisták továbbra is tudják hova dobálni az aprót. Az évente mintegy 1,5 millió eurót jótékony célra fordítják. GUARDIAN

Elpusztult a világ legnagyobb, fogságban tartott krokodilja

A Cassius nevű hüllő csaknem 5,5 méter hosszú volt, egy tonnát nyomott és legalább 110 éves lehetett. A hatalmas sós vízi krokodil a Queensland partjainál fekvő szigeten lévő ausztráliai természetvédelmi központban élt. Hatalmas termetével elnyerte a Guinness-rekordot a legnagyobb, fogságban tartott krokodilok között. BBC

Hasznos patkányok

Négykilós, 90 centis afrikai erszényes patkányokat vetnek be az illegális kereskedelemben előforduló védett vadállatok, szaruk és agyarak felderítésére. A kutatók szerint a patkányok illatemlékezete olyan kitűnő, mint a kutyáké, viszont szűk helyekre, zsúfolt rakományokba is beférnek. QUBIT

Önkéntesek ezrei segítenek

VALENCIA Hét végén folytatódott a túlélők és eltűntek felkutatása az ítéletidő után. A vihar olyan súlyos pusztítást végzett, hogy a mentők több településrészt nem tudnak megközelíteni.

NÉPSZAVA

Valencia külvárosának több száz lakója tiltakozott vasárnap Fülöp spanyol király és Pedro Sánchez miniszterelnök látogatása során, néhányan sárral dobálták meg őket. „Gyilkosok, gyilkosok!" skandálással adtak hangot dühüknek az emberek, mert szerintük a hatóságok későn figyelmeztettek a keddi vihar és a régiót sújtó árvíz veszélyeire, majd a katasztrófa bekövetkeztekor a mentőszolgálatok későn reagáltak. „Tudták, és senki nem tett semmit, hogy elkerülje" – mondta egy fiatal férfi a királynak, aki ragaszkodott ahhoz, hogy a zűrzavar ellenére továbbra is beszélgessen az emberekkel, miközben a miniszterelnök visszavonult. Sánchez még szombaton azt mondta, hogy az esetleges gondatlanságot később kivizsgálják.

FOTÓ: AFP/MANAURE QUINTERO

Fülöp spanyol királyt és feleségét, Letiziát a dühös lakosok fogadták Paiporta kerületében

A kormány a hét végén megnövelte a helyszínre vezényelt rendfenntartók létszámát Valencia tartományba, hogy részt vegyenek az özönvízszerű esőzések következtében kialakult, eddig 217 emberéletet követelő áradások utáni mentésben. Így vasárnaptól összesen 7500 katona, valamint tízezer rendőr és csendőr vesz részt a kutatás-mentésben, a kárelhárításban, a logisztikában és a biztonság garantálásában. Még mindig vannak olyan területek, amelyeket nem tudtak megközelíteni. „Az állami fegyveres erők egységeinek legnagyobb bevetéséről beszélünk, amely valaha megtörtént hazánkban béke idején" – fogalmazott a miniszterelnök a kormány krízisbizottságának szombati ülését követően Madridban. Pedro Sánchez a kormány ötpontos cselekvési tervét ismertetve elmondta: az első az életmentés, ez követi az eltűntek felkutatása és a holttestek azonosítása, a sérült közszolgáltatások helyreállítása, a biztonság garantálása az utcákon, valamint a károk helyreállításhoz szükséges erőforrások biztosítása. Utóbbival kapcsolatban bejelentette: a valenciai tartomány felhatalmazást kap a pénzügyminisztériumtól, hogy jóváhagyjon minden sürgős és szükséges kiadást. Kitért arra is, hogy a kárenyhítés érdekében támogatást kérvényeztek az Európai Unió szolidaritási alapjából. Ismertetése szerint az áramszolgáltatás 94 százalékát és a sérült távközlési vonalak felét már helyreállították. Újra működik a gyorsvasúti összeköttetés Barcelonával, a helyiérdekű vasúti vonalak közül kettő és a tehervasúti forgalom Aragónia és Katalónia tartományokkal.

Valenciában az elmúlt napokban ezrek gyűltek össze a Művészetek Városa nevet viselő épületegyüttesnél, hogy segítsenek a kárelhárításban. A régió vezetése koordinációs központot állított fel az önkéntesek fogadására, ahol a köztévé információja szerint tízezer ember gyűlt össze. Az önkénteseket védőfelszereléssel, takarítóeszközökkel és élelemmel ellátva, ötvenfős csoportokban, buszokkal szállították a kijelölt helyszínekre.

Vasárnaptól összesen 7500 katona, valamint tízezer rendőr és csendőr vesz részt a kutatás-mentésben.

A magyar kormány a Hungary Helps – Magyarország segít nevű programon keresztül 20 ezer eurós gyorssegélyt ajánl fel a katasztrófa károsultjainak megsegítésére, valamint finanszírozza a magyar önkéntes kutató-mentő csapat kiküldését is. Az Ökumenikus Segélyszervezet szolidaritási akciót hirdet – a segelyszervezet.hu oldalon várják az adományokat. Átutalással a 11705008-20464565-ös számlaszámon „Spanyolország" megjelöléssel.

Halálos árvizek

Az éghajlatkutatók elemzése szerint a globális felmelegedés miatt egy a spanyolhoz hasonló esemény bekövetkezésének valószínűsége kétszeresére nőtt, a felhőszakadások pedig jelentősen intenzívebbé váltak. A világ átlaghőmérséklete már most is vészesen közel van ahhoz az értékhez, amelyről a kormányok a 2015-ös, mérföldkőnek számító párizsi megállapodásban megállapodtak – ennek értelmében a globális felmelegedés megállítása érdekében a hőmérséklet-növekedést 1,5 °C alatt tartják a XIX. század közepén mért alapértékhez képest. „A fosszilis tüzelőanyagok felmelegedésének minden töredékfokával a légkör több nedvességet képes megtartani, ami hevesebb csapadékhulláshoz vezet" – nyilatkozta az Euronewsnak Friederike Otto klimatológus, a londoni Imperial College oktatója. „Ezek a halálos árvizek ismét emlékeztetnek arra, hogy az éghajlatváltozás már most, mindössze 1,3 °C-os felmelegedés mellett is mennyire veszélyessé vált."

ÖTÖS LOTTÓ

Nyerőszámok:	21, 48, 51, 52, 77
5 találat	nem volt
4 találat	1 450 345 forint
3 találat	17 300 forint
2 találat	2 775 forint
Joker:	464172

HATOS LOTTÓ

Nyerőszámok:	20, 31, 32, 37, 40, 41
6 találat	nem volt
5 találat	785 030 forint
4 találat	11 105 forint
3 találat	3 380 forint

NAPOS IDŐ, CSAPADÉK NEM VÁRHATÓ

KENÓ

Nov. 2., szombat

6	14	17	22
33	34	41	43
48	50	52	53
59	67	70	75
76	77	79	80

Nov. 3., vasárnap

3	8	10	16
19	22	25	31
32	33	39	45
49	50	54	55
60	63	70	76

Boldog névnapot, Károly!

A Károly régi magyar férfinév, a török eredetű karul, karvaly madárnévből származik.

Mérgező hab a Yamunán

INDIA Mérgező hab borítja India egyik legszentebb folyóját, az újdelhi Yamunát. A szennyezés a lakosság millióit veszélyezteti, mivel a folyó biztosítja az indiai főváros ivóvizének több mint felét, de a hívők is rendszeresen fürdenek a folyóban. Az 1376 kilométeres Yamuna a hinduk egyik legszentebb folyója, ennek ellenére a világ legszennyezettebb vizei közé tartozik. A folyó az évek során egyre piszkosabbá vált, mivel elképesztő mennyiségben ömlenek bele a mezőgazdaságban használt vegyszerek, valamint a kommunális és az ipari szennyvíz, annak ellenére, hogy ezt törvények tiltják, és a hatóságok több tucat szennyvíztisztító telepet is létesítettek. Az újdelhi kormány közölte, hogy a tisztviselők habzásgátlókat használnak a probléma megoldására. A hatóságok több tucat motorcsónakot vetettek be a hab szétoszlatására, és bambuszbarikádokat emeltek, hogy távol tartsák az embereket a folyóparttól. Fokozott aggodalmat kelt, hogy közeledik a Chhath Puja, egy hindu fesztivál, november 5-én ezrek mártóznak meg a Yamuna vizében. Újdelhiben nemcsak a víz, hanem a levegő is rettenetes állapotban van. K. K.

FOTÓ: AFP/SAJJAD HUSSAIN

Yamuna a világ legszennyezettebb folyói közé tartozik

Meggyilkolták Révész Zsuzsát

TRAGÉDIA Halálra késelték Révész Zsuzsát, az RTL volt kommunikációs vezetőjét. A támadás november 2-án, este 18.50 körül történt Budapest II. kerületében, ahol egy 18 éves férfi, lánya volt barátja támadt rá, majd elmenekült a helyszínről. A mentőszolgálat munkatársai ugyan mindent megtettek a helyszínen, de az áldozat életét már nem sikerült megmenteni. Az elkövetőt kilenc órán belül elfogták, jelenleg a Budapesti Rendőr-főkapitányság emberölés bűntette miatt folytat eljárást ellene.

Révész Zsuzsa 2000-ben csatlakozott az RTL-hez, 17 évig vezette a külső és belső kommunikációs tevékenységet. 2017-es távozása után a kommunikációs szakmában folytatta karrierjét. 2022-től a Budapesti Metropolitan Egyetemen dolgozott stratégiai PR-vezetőként. NÉPSZAVA

NÉPSZAVA
Szocialdemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: ANGYAL GÁBOR, MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Kiadja a XXI. Század Média Zrt. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a Zrt. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

2024. november 4.

N MOBIL VISSZHANG

A NÉPSZAVA MELLÉKLETE

Ha már nincs „majd holnap”

Milyen viszonyban állunk a halállal? Semmilyenben. És a sajátunkkal? Azzal pláne nem. Vannak-e a saját életünk végével kapcsolatos gondolataink, terveink? Nincsenek. Ha egy tragédia miatt mégis felsejlenek, megosztjuk-e másokkal vagy elhessegetjük? Hessegetjük. Ó, hol van az még!

Rápillantunk a naptárra, nocsak, már november elseje, csak két hónap van hátra az évből! Az órára nézünk, rádöbbenünk, máris eltelt egy nap. De vajon meddig ketyeg a mi belső óránk? Halottak napján szeretteinkre emlékezve ne felejtsük el önmagunkat sem – biztat minket Sári Edina író, a Visszhang rendszeres szerzője. Az ősz végi, borongósabb napok méltók arra, hogy időt szánjunk és teret adjunk a saját elmúlásunkról való elmélkedésnek.

Halloweentől a halogéntökig

Halottak napja, Halloween, éhes szellemek fesztiválja – a színes forgatagtól a spirituális elmélyülésig a különböző kultúrák más-más módon emlékeznek az elhunytakra. A mexikói Día de Los Muertos parádé a virágosra festett koponyákkal a latin folklór és az UNESCO-világörökség része, de azután lett óriási turistalátványosság, hogy James Bond a Spectre-ben megmutatta a világnak. A vidám, jelmezes Halloween-ünneplés meg a „halogéntök” nálunk is egyre inkább kezd meghonosodni: mindenszentek estéjén az utcákon rengeteg boszorkánynak, szellemnek, vámpírnak beöltözött és kisminkelt fiatalt lehetett látni, és már az óvodákban is szokás a vicsori töklámpás-készítés. Galériánkba olyan képekből válogattunk egy csokorral, melyek az ünnep vidámabb, olykor kellemesen borzongató oldalát mutatják meg.

Hallgassuk a Népszavát!

A mesterséges intelligencia lehetőségeit kihasználva olvasóink meg is hallgathatják a napi lapszám vezető írásait. Mindössze két kattintás, és Szabolcs már olvassa is egymás után a kiválasztott cikkeket. Egy listán pontosan jelezzük a hangfájlban szereplő anyagok címét és kezdési idejét. Érdemes kipróbálni! Rezgessük meg a Népszava hangját! Néhány perc „rádiózás”, és sok mindent megtudhat a napi aktuális politikai és egyéb témákról. Autóban ülve így biztos kényelmesebb olvasni, de lehet még számtalan szituáció, amikor nehéz a betűket bámulni.

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. november 5., kedd | 152. évfolyam, 257. szám | Ára: 540 forint

Csata két világrend között

VOKS Ha Kamala Harris nyeri meg a mai amerikai elnökválasztást, nem várható változás Washington politikájában. Ám Donald Trump győzelme veszélyt jelentene Európára.

NÉPSZAVA

Bárki diadalmaskodik is a mai amerikai elnökválasztáson, az Egyesült Államok nehéz időszak elé néz. Az ország annyira megosztott, hogy nehéz elképzelni, a demokratikus szavazók miként tudják elfogadni Trump, a republikánusok pedig az amerikai alelnök, Harris győzelmét. Előre borítékolható: a republikánus elnökjelölt ugyanúgy viselkedik majd, ha kevesebb elektori szavazatot szerez ellenfelénél, mint négy éve, amikor Joe Bidennel szemben maradt alul, vagyis nem ismeri el a vereségét. Félő, hogy támogatói erőszakos cselekményeket is végrehajtanak.

Az elnökválasztás két világrend csatáját is hozza. Ha Kamala Harris nyer, számos tekintetben folytatja Biden politikáját. Az Egyesült Államok külpolitikája változatlan marad. Trump viszont veszélybe sodorja a szövetségi rendszert, ellenfélként tekint majd Európára, csökkenti a NATO szerepét, megvonja a támogatást Ukrajnától, védővámokkal sújtja az európai termékeket; mindez súlyos veszélyeket jelent kontinensünk számára, és beláthatatlan következményekkel járhat. Az amerikaiak elektorokra adják le a voksukat, a győzelemhez az 538 elektori szavazatból összesen 270 megszerzésére van szükség.

REFLEKTOR A 2. OLDALON

Amerika választ – Teljesen megosztottá vált az Egyesült Államok

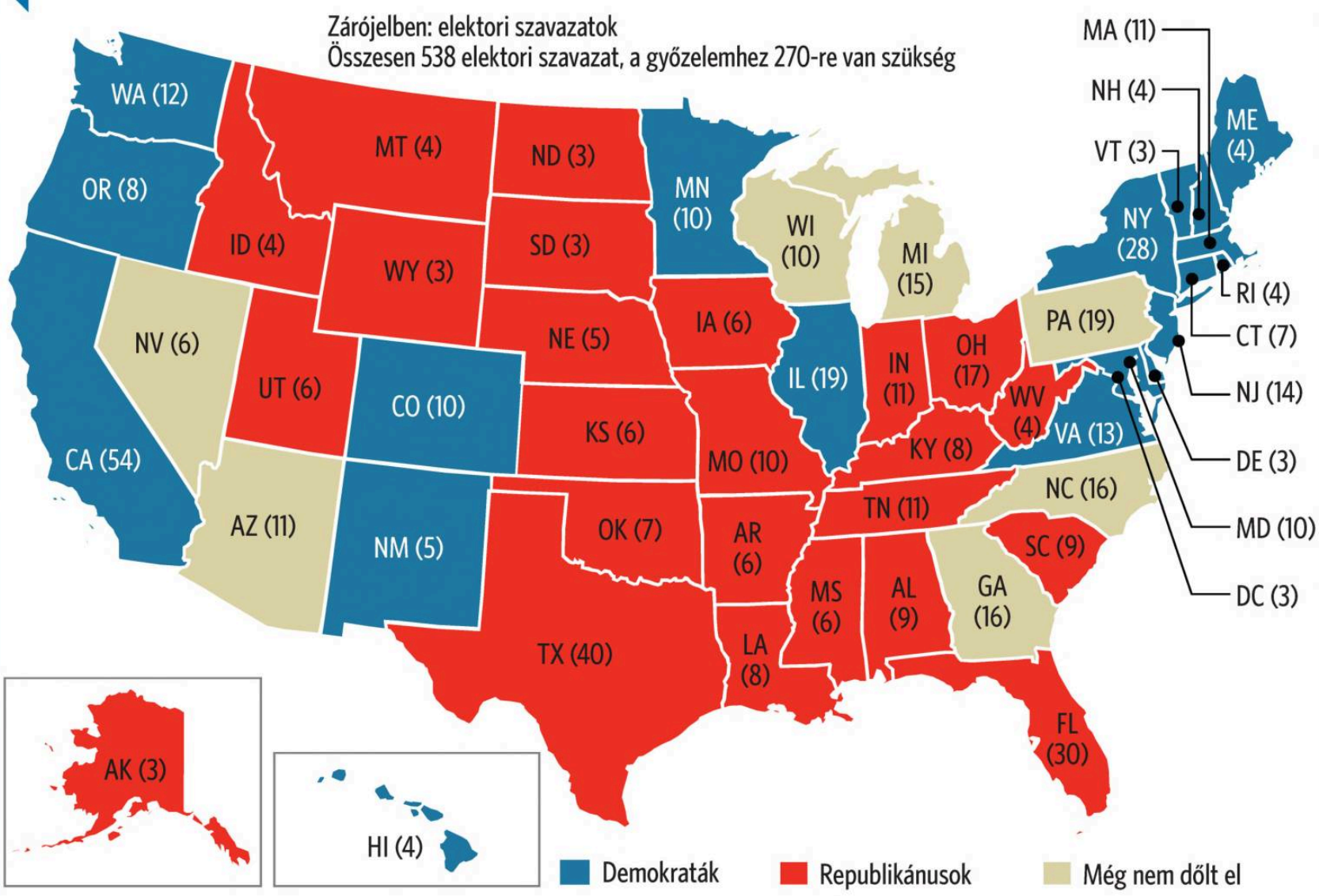

Mészáros Lőrinc a lezáráskirály

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A kiskőrösi vasúti átjárót október 9-én átmenetileg lezárták, de nem tudni, ki engedélyezte

ÖNKÉNY Minden érintett szervezetet megkeresett lapunk, de így sem derült ki, engedélyezte-e bárki is a Mészáros Lőrinc-érdekeltségű biztonsági cégnek, hogy még októberben Kiskőrösön lezárjon egy vasúti átjárót, amíg a felcsúti milliárdos és a külügyminiszter megtekint egy építkezést.

A cég emberei a lezárás idején azt mondták, a Terrorelhárítási Központ (TEK) rendelte el az intézkedést. Ezt viszont cáfolta a TEK. A rendőrség is leszögezte, hogy nem volt közük a lezáráshoz. A MÁV nem adott érdemi választ lapunknak, a Mészáros-cég meg három és fél hete hallgat. A belügy azt a TEK-et említette az ügyben, amely már világossá tette: nincs köze a lezáráshoz.

Hárítanak és hallgatnak a kérdések kapcsán.

RÉSZLETEK AZ 5. OLDALON

Káosz vár a fővárosiakra

CSÚCS Teljes káosz várható holnaptól péntekig a főváros közlekedésében az Európai Politikai Közösség (EPK) rendezvényére, illetve az informális EU-csúcsra érkező delegációk miatt. A rendőrség honlapján megjelent tájékoztatás szerint egy sor fontos útvonalat zárnak le, illetve több tucat útszakaszon, helyszínen tilos lesz megállni. Csütörtökön az EPK tart tanácskozást Budapesten, ennek a tömörülésnek – amely egy viszonylag új, rugalmas és informális politikai együttműködési forma – Oroszországon és Fehéroroszországon kívül minden európai állam a részese. Az EPK egynapos csúcstalálkozóját követően az EU vezetői Budapesten maradnak, hogy pénteken nem hivatalos tanácskozást tartsanak. Amit biztosan tudni lehet, hogy a találkozóknak a Puskás Aréna ad otthont, ahol a lelátó egy része fölé ideiglenes építményt húztak fel erre az alkalomra.

CIKKEINK A 3. OLDALON

A találkozókat a Puskás Arénában tartják meg

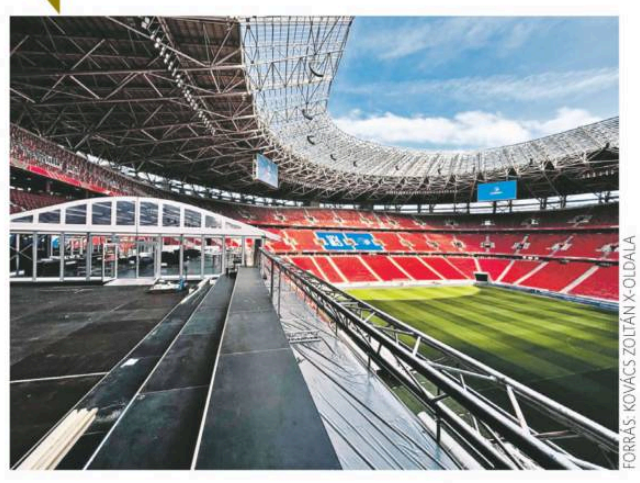

FORRÁS: KOVÁCS ZOLTÁN X-OLDALA

Papírbrigád és könyvtáros az utókorért

PÉLDA Soha többé nem lesz szükség orgonasípokra ahhoz, hogy a kort dokumentáló fiatalok írásait rejtsék el bennük – reméli a Népszava szerkesztősége, amely januárban, a holokauszt nyolcvanadik évfordulóján pályázatot hirdet egy vilniusi történet alapján. Az 1930-as években, az akkori lengyelországi Vilnóban újságokban hívtak 16–22 év közötti fiatalokat arra, hogy iskolai végzettségtől, foglalkozástól és politikai hovatartozástól függetlenül írjanak magukról. A díjkiosztót 1939. szeptember 1-jére tűzték ki, de végül meghiúsult. A többi már világtörténelem. Ahogy a páratlan értékű írások és azok megmentőinek sorsa is.

CIKKÜNK A 11. OLDALON

AJÁNLÓ

Égető kérdések válasz nélkül

Nem kívánt részletekbe menően reagálni a 14 halálos áldozattal járó újvidéki vasútállomáson történt tragédiával kapcsolatos szerb sajtóértesülésekre a Mészáros Lőrinc rendszeres alvállalkozójaként is szereplő magyar cég, az Utiber. 5. oldal

Gyorsított engedélyezés

Törvényben is engedélyezné a kormány a „soron kívüli" nukleáris eljárásokat. Hasonló kivételezések vezettek a paksi atomerőmű 2003-as, nukleáris szennyezéssel is járó üzemzavarához. 6. oldal

Külföldön élők voksa döntött

Maia Sandu, a Nyugat-barát PAS jelöltje szerezte meg a voksok többségét a moldovai elnökválasztás második fordulójában. Az országon belül leadott szavazatok többségét az oroszbarátnak tartott Alexandr Stoianoglo kapta, Sandu a nyugat-európai országokban leadott voksok segítségével nyert. 8. oldal

Indul a várva várt őrület

PENGEÉLEN A közvélemény-kutatások szerint fej fej mellett álló Kamala Harris és Donald Trump gyökeresen eltérő jövőképet vázol fel Amerika számára. Az USA 47. elnökének megválasztásával az ország valóban válaszút elé kerülhet.

FOTÓ: AFP/IAN MAULE/LOREN ELLIOTT

MOSOLYGÓ MIKLÓS

„Nem az idő halad, mi változunk” – fogalmazott Madách Imre Az ember tragédiájában. Lehetséges, hogy a szerző nemzeti sorstragédiánk papírra vetésekor még nem szerzett mélyebb ismereteket az Egyesült Államokról, ugyanis az idei elnökválasztás jelöltjeire ennek épp a fordítottja igaz.

A CNN hírcsatorna vasárnapi politikai kibeszélő műsorában egy republikánus közvélemény-kutató következőképpen értékelte a várható adminisztrációk arculatát: a demokrata jelölt újrajátszást, míg a volt elnök visszarendeződést hozna a Fehér Házban.

A kampány és szakpolitikák nyelvére lefordítva ez azt jelenti, hogy Harris az Obama elnök által 2008-ban már felépített városi, diplomás, liberális, középosztálybeli választói bázisra építkezik, kiegészítve a Roe kontra Wade ítélet 2022-es elbukása után a reprodukciós jogok védelmének ígéretével megszólított 18–35 év közötti, valamint 60 év feletti nők (fekete, fehér és latino) táborával.

Trump a 2016–2020 közötti megosztó és ellentmondásos elnökségéhez képest ezúttal még messzebb mehet. Második ciklusában már nem kellene tartania a radikális és egyoldalú ad hoc döntéseit követő politikai földindulástól. A másik mozgásterét segítő körülmény, hogy a Republikánus Párt korábbi establishmentjéhez tartozó szakpolitikusok már nem fogják akadályozni vagy eltéríteni az akaratát: korábban a Heritage Foundation végzett átfogó toborzást egy lehetséges második Trump-adminisztráció személyi állományának összeállításához, mára pedig a mérsékelt-konzervatív America First Policy Institute felelős a transition team (kormányváltást előkészítő akciócsoport) összeállításáért és vezetéséért Trump győzelme esetén. Egy dolog biztos: az állásinterjúkon az egyik legfőbb követelmény a jelentkezők iránt a Trump iránti feltétlen lojalitás lesz.

Harris az országos abortusztilalom megvétózásán kívül helyreállítaná az 1973-as Roe kontra Wade ítélet szövetségi hatályát, valamint a meddőségi klinikákon végzett lombikprogramokhoz való hozzáférés korlátozását is eltörölné.

Elképzelhető, hogy több nap, amíg kiderül: Harris vagy Trump költözhet-e a Fehér Házba

A Biden–Harris-adminisztráció a legrosszabb pontokat az illegális migráció elégtelen kezelésével szerezte a szavazóknál.

Donald Trump személye és elnöki teljesítménye az abortusz- és a nőjogok oldaláról a legtámadhatóbb. Hivatala ideje alatt szokatlan módon három bírát (Gorsuch, Kavanaugh, Barrett) is kinevezett a szövetségi legfelsőbb bíróság testületébe, akiknek határozott keresztény-konzervatív értékrendje végül az említett Roe kontra Wade ítélet hatályon kívül helyezéséhez vezetett. Trump egy interjúban el is dicsekedett azzal, hogy ő minden idők leginkább „életpárti” elnöke, ám az ítélet nyomán dominószerűen egymást követő abortuszkorlátozó törvények komoly fejtörést okoztak a kampányának. Trump később kihátrálni látszott korábbi álláspontjából, és az államok hatáskörébe utalta a reprodukciós jogok szabályozását, valamint azt is hozzátette, hogy egy országos abortusztilalmat Harrishez hasonlóan ő sem támogatna.

Harris a gazdaság terén a konzervatív-libertariánus szavazók szemében marxizmussal felérő állami intervencióval küzdene a középosztály lecsúszó rétegét érintő megélhetési válság ellen. Minden újszülött után 6000 dolláros adókedvezményt ígér, 25 ezer dolláros állami támogatást az első otthont vásárlók számára, valamint 50 ezer dolláros adókedvezménnyel segítené a kis- és középvállalkozásokat.

Trump jelentős adócsökkentést ígér, eltörölné a borravalót, a tb-járulékot és a túlóradíjat sújtó sarcot. Egyik ponton még a személyi jövedelemadó teljes eltörlését is belengette, amelyet a minimum 20 százalékos importvámból befolyó bevétellel pótolna ki. Újrakezdené az első elnöksége idején indított vámháborút Kína ellen, ami a közgazdászok szerint jelentős inflációval és a fogyasztói árak emelkedésével járna. A célja, hogy a hazai és külföldi cégek is az Egyesült Államok területére költöztessék (viszsza) a termelést, ez reményei szerint számos új munkahelyet teremtene, főleg a diplomával nem rendelkező munkavállalók számára.

A Biden–Harris-adminisztráció a legrosszabb pontokat az illegális migráció elégtelen kezelésével szerezte a szavazóknál. A republikánus kampány előszeretettel hánytorgatja fel Harrisnek, alelnökként az ő feladata volt a határvédelem ellenőrzése, amely ebben a formában nem igaz, hiszen csupán a legfőbb kibocsátó államoknak számító dél-amerikai partnerekkel kellett egyeztetnie a migrációs válság helyben megoldásának lehetőségeiről. Harris hisz a megroppant bevándorlási rendszer jogszabályi megújításában. A múlt év tavaszán előterjesztett kétpárti törvényjavaslatot éppen a trumpista republikánus képviselők süllyesztették el, politikai hasznot remélve a déli határon fenntartott válságból.

Trump hangzatos ígérete szerint 24 óra alatt véget vetne az orosz–ukrán háborúnak, ami Ukrajna jelentős területveszteségével lenne csak megvalósítható.

Trump az „ország történetének legnagyobb léptékű deportálását” ígéri, 11 millió illegális bevándorló kitoloncolását, a republikánus vezetésű állam nemzeti gárdáinak, sőt akár a hadsereg bevetésének segítségével. A logisztikai értelemben lehetetlent súroló terv következményeként fellépő munkaerőhiány pótlásáról nem beszélt: az intézkedés nyomán százezrek hiányoznának az építőiparból, a szolgáltatóiparból és a mezőgazdaságból is.

Washington külpolitikája Harris elnöksége alatt a megkezdett úton haladna tovább. A demokrata elnök támogatná Izrael önvédelemhez való jogát. Ukrajna pénzügyi és katonai támogatását is biztosítani kívánja a Moszkva elleni honvédő harcában. Trump hangzatos ígérete szerint 24 óra alatt véget vetne az orosz–ukrán háborúnak, ami Ukrajna jelentős területveszteségével lenne csak megvalósítható. A Republikánus Párt radikális szárnya megvonná a kongresszusi támogatást Kijevtől, ám a Trump-lojalista Mike Johnson házelnöknek sikerült korábban tető alá hoznia egy kétpárti törvényt Ukrajna támogatásáról, ez pedig a párton belüli megosztottságról árulkodik.

Nem biztos, hogy a népszerűbb nyer

ELEKTOROK Az amerikai alkotmány második cikkelyében lefektetett szabályok szerint az elnököt az ún. elektori kollégium választja meg. A szavazásra jogosult állampolgárok tehát nem közvetlenül az elnökjelölteknek, hanem az őket megválasztó elektoroknak adják a szavazatukat, amelyeket 2025. január 6-án a washingtoni kongresszus ülésén az alelnök, Kamala Harris fog összesíteni, és érvényesítésükkel kimondja a győztes elnökké választását. A megválasztott elnökjelölt január 20-án tesz hivatalos esküt, és ezzel hivatalba lép.

Az amerikai elnökválasztáson az elnökjelölt nevére leadott szavazat (popular vote) többségének megszerzése nem jelent garantált sikert, hiszen a győzelem szempontjából csak az elektori mandátumok száma irányadó. Az Egyesült Államok alapító atyái azért döntöttek e mellett az európai hagyományokhoz képest rendhagyó lebonyolítás mellett, mert az eredeti 13 gyarmat között érdekellentét feszült a nagyobb lakosságszámmal és kiterjedt iparral bíró északi és a rabszolgatartó ültetvényes gazdálkodást folytató déli államok között. Egy kompromisszum részeként vélelmet fogadtak el, miszerint minden rabszolga csupán 3/5 résznyi embert „tesz ki.” A rabszolgaság megszűnése után bár az egykori jogfosztottak is szavazhattak, a de választási szisztéma fennmaradt.

FOTÓ: AFP/KAMIL KRZACZYNSKI

Az elektori rendszerben minden állam lakosságarányos mandátumszámot kap

Az elektori rendszerben minden állam lakosságarányos mandátumszámot kap. Az elektori térképet a tízévente megismételt népszámlálás alapján rajzolják újra a kongresszusi képviselőházban megállapított képviselői körzetek alapján. Az összesen 538 elektori mandátumból 270 szükséges az elnöki hivatal elnyeréséhez. Az elnökválasztási térképen vannak biztos demokrata (kék) és republikánus (piros) államok, illetve a progresszív és konzervatív oldalra közel azonos számban szavazók otthonaként szolgáló billegő (lila) államok. Az elnökjelölti kampányok erőforrásaik zömét ezekre az államokra összpontosítják. Idén 7 ilyen államot érdemes figyelnünk, név szerint Wisconsin, Michigan, Pennsylvania, Nevada, Arizona, Georgia, Észak-Karolina államokat.

Az összesen 538 elektori mandátumból 270 szükséges az elnöki hivatal elnyeréséhez.

Az idei elnökválasztáson a demokrata elnökjelölt 226, republikánus riválisa 219 elektori mandátumot érezhet zsebben. A maradék 93 mandátum jelent szabad prédát Harris és Trump számára. Pennsylvania 19 szavazata jelentheti a mérleg nyelvét.

M. M.

Most nyugati szél fog fújni

DIPLOMÁCIA Két nagy, európai csúcstalálkozót is rendeznek a héten Budapesten, és a tervek szerint egy versenyképességi nyilatkozatot is elfogadnak majd.

FOTÓ: AFP/DURSUN AYDEMIR

Az októberi brüsszeli EU-csúcs után Budapesten találkoznak

HALMAI KATALIN
BRÜSSZEL

Orbán Viktor egy interjúban a nyugati világ csúcstalálkozójának nevezte az Európai Politikai Közösség (EPK) most csütörtöki, budapesti tanácskozását. Mint mondta, egy héttel korábban a keleti világnak volt egy csúcstalálkozója Kazanyban, ahol Kína, Oroszország, India, Brazília és Dél-Afrika vezetői gyűltek össze, kibővülve további államokkal. Ezek az országok a világ gazdasági teljesítményének nagyobb részét adják, mint a nyugati világgazdaság – jegyezte meg a miniszterelnök, és hozzátette: összejöttek a keletiek, és eldöntötték, hogy mit csinálnak. Arról nem beszélt, hogy a BRICS-nek nevezett országcsoport lassanként egy Nyugat-ellenes tömbbé alakul, amelynek határozott szándéka a globális rend megváltoztatása a kommunista Kína dominanciájával és a háborús agresszor Oroszország hathatós támogatásával.

Ezzel szemben az Európai Politikai Közösségnek nem tagja Oroszország és Fehéroroszország, de rajtuk kívül részese minden európai állam. Több más nemzetközi csoportosuláshoz hasonlóan kötetlen politikai és stratégiai megbeszélések fóruma. Az első számú vezetők évente kétszer tartanak találkozót, ennek házigazdája felváltva az EU Tanácsának elnökségét betöltő uniós tagállam és egy nem uniós ország. Az első tanácskozást 2022-ben rendezték Prágában, az utolsót idén júliusban az angliai Oxfordshire-ben. Budapest mint az EU soros elnökségét ebben a fél évben betöltő ország fővárosa kapta meg a csúcskonferencia megrendezésének a lehetőségét. Az EPK ötletével Emmanuel Macron francia elnök állt elő 2022 májusában, nem sokkal azután, hogy Oroszország megszállta Ukrajnát. A tömörülést olyan rugalmas és informális politikai együttműködési formának szánta, amelyben a tagok időről időre megtárgyalják, és lehetőség szerint kezelik a kontinens problémáit. A politikus elképzelése szerint az Európai Politikai Közösség nem helyettesíti a bővítést, de szorosabb integrációt kínálhat azoknak az országoknak, amelyek évekre vagy évtizedekre vannak az uniós tagságtól.

A napokban Charles Michel, az EU állam- és kormányfői tanácsának elnöke és Orbán Viktor miniszterelnök meghívó levelet küldött a résztvevőknek, amelyben kifejtették: a csütörtöki budapesti tanácskozáson a résztvevők plenáris és szekcióüléseken fognak tárgyalni a biztonsági helyzetről, a migrációról, valamint a gazdasági biztonságról, a közlekedési, digitális és energiainfrastruktúrák összekapcsolhatóságáról. A pontos napirendről hétfő délután Brüsszelben az uniós nagykövetek egyeztettek.

Az EPK egynapos csúcstalálkozóját követően, az EU vezetői Budapesten maradnak, hogy pénteken nem hivatalos tanácskozást tartsanak, amelynek első számú célja az uniós versenyképesség megerősítéséről szóló nyilatkozat elfogadása. Az ülésen részt vesz Mario Draghi, az Európai Központi Bank egykori elnöke, aki nemrég jelentést készített az európai versenyképességről a brüsszeli Bizottság felkérésére. Várható, hogy a kedden lezajlott amerikai elnökválasztás értékelése mindkét csúcstalálkozón előkerül.

Káosz lesz a fővárosi közlekedésben

Szerdától péntekig egy sor fontos útvonalat zárnak le a fővárosban az Európai Politikai Közösség rendezvényére, illetve az informális EU-csúcsra érkező delegációk miatt, és nagyon sok helyen tilos lesz megállni – derült ki a rendőrség honlapjára tegnap kora este feltöltött tájékoztatóból. Eszerint már november 6-án, holnap délután két órától 24 óráig, november 7-én reggel 7 órától 24 óráig és november 8-án szintén reggel 7-től este 6 óráig a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér 2 „E" porta – 4-es főút – M0-s autóút – M3-as autópálya-bevezető – Kacsóh Pongrác úti felüljáró – Kós Károly sétány – Hősök tere – Andrássy út – József Attila utca – Széchenyi tér – Eötvös tér – pesti alsó rakpart – Március 15. tér – Szabad sajtó út útvonalat zárják le. Ezeken felül november 7-én és 8-án az említett útvonalakon túl is lesznek lezárások, és az útvonalakat keresztező útszakaszokat is lezárják. Mindezen felül több tucat helyen tilos lesz megállni, például a Hősök terén, az Andrássy úton, az Oktogonon, a pesti alsó rakparton pedig a Lánchíd és az Erzsébet híd között. F. ZS.

Vakvágányra futnak a cégekkel

VITA A MÁV állandósuló késésekkel, üzemhibákkal terhelt működéséhez hasonló helyzet állhat elő a budapesti közszolgáltatásokban a Fővárosi Közgyűlés két legnagyobb frakciójának döntésképtelensége miatt. November közepére megtörténhet, hogy az eddigi gyakorlat szerint átlagosan havonta egyszer ülésező Fővárosi Közgyűlésnek kell döntenie a BKV-buszok gumiabroncs-beszerzéséről, az utcai lámpákba való izzókról, vagy éppen a csőtörések elhárításához szükséges vezetékek megrendeléséről. Havonta több tucat, a fentiekhez hasonló közbeszerzést kellene lebonyolítania a pártdelegáltakból álló testületnek.

A fővárosi közszolgáltató cégek törvényes működésének alapfeltétele az igazgatóságok (IG) és a felügyelőbizottságok (FB) megléte. Csakhogy a budapesti önkormányzati társaságoknál működő IG- és FB-tagok megbízatása hamarosan lejár. A tagokat ugyanis jellemzően egy-egy önkormányzati ciklusra nevezik ki. A közvagyon hatékony és transzparens felhasználását így a pártok saját delegáltjaikon keresztül ellenőrizhetik. Ezért hívta egyeztetésre a frakciókat Karácsony Gergely főpolgármester még a Fővárosi Közgyűlés múlt heti ülése előtt, de sem a Tisza, sem a Fidesz nem fogadta el a meghívást.

„Az IG- és FB-tagok jelölése a politikai játszma részévé vált, a korábbi pozíciókért való tülekedés helyett most azon megy a versenyfutás, hogy melyik párt mit nem szeretne csinálni és ki hová nem akar beleülni, ami vicces is lehetne, de nem az, lévén ezzel veszélyeztetik a cégek működését" – fakadt ki a közgyűlésben Karácsony Gergely, aki el tudja fogadni, ha egy párt nem politikai delegáltat akar egy ilyen pozícióban látni, javasolhatnak független szakértőket is. Ilyen előterjesztés azonban nem érkezett, ő pedig nem akart egy olyan listát benyújtani, ami borítékolhatóan elvérezne a „közgyűlés politikai mészárszékén". Legkorábban három cég – a Budapesti Közlekedési Központ (BKK), a BKV és a Budapest Főváros Vagyonkezelő Központ Zrt. (BFVK) – igazgatósági és felügyelőbizottsági tagjainak megbízatása ér véget november 15-én. December elsejével pedig a fővárosi távfűtést, a temetőket, köztisztaságot, zöldfelület-gondozást ellátó társaságokat felügyelő Budapesti Közművek (BKM) Zrt., valamint a Fővárosi Vízművek és a Fővárosi Csatornázási Művek testületeinek mandátuma jár le. A BKV, a BKK és a BFVK igazgatósága jelenleg hét-hét taggal, a felügyelőbizottságok hat-hat taggal működnek. A két közlekedési cég FB-tagjainak harmadát a szakszervezetek adják.

Tüttő Kata: Az elhúzódó vita elbizonytalaníthatja a cégvezetőket és a munkavállalókat

Tényleg előfordulhat, hogy az alkatrészpótlásról is közgyűlési vita lesz

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

A főpolgármester javaslatot tett a BKK és a BKV társaságirányítási rendszerének megváltoztatására is, amely az eredeti, még Vitézy Dávid által kialakított rendhez való visszatérést jelentené. A két cég a BKK fennhatósága alatt álló közös igazgatóság irányítása alatt működne a későbbiekben. Egyelőre erről sem döntöttek. A közgyűlési vitában az egyébként nagyon aktív Fidesz ennek a napirendnek a tárgyalásához egyáltalán nem szólt hozzá. Nem meglepő, hiszen mi bizonyítaná jobban az ellenzék alkalmatlanságát, mintha az első hónapokban cégbírósági eljárás indulna a fővárosi közszolgáltatók ellen. Az FB-k nélkül ugyanis a törvényes működés nem biztosított. A Tisza a pártok általi jelölést továbbra sem tartja helyesnek, ezért előzetesen egyeztetni se kívánnak a főpolgármester által jelölt személyekről, a jelenlegi szisztémában pedig nem jelölnek. Ez pedig patthelyzetet teremt, hiszen a két legnagyobb frakció nélkül nem lesz meg a kinevezéshez szükséges többség.

„A BKV, a BKK és a BFVK esetében összesen 15 fő kiválasztásáról van szó, a három cég mindegyikében 4-4 fős FB működik, a BKV-BKK összevont igazgatósága 3 fős lenne" – mondta lapunknak Kiss Ambrus, a Fővárosi Önkormányzat főigazgatója.

„Azon lehet vitatkozni, hogy ki mennyi ideig szólalhasson fel, ki legyen a főpolgármester-helyettes, de a közszolgáltató cégek törvényes működésének biztosítása nem ebbe a körbe tartozik" – mondta Tüttő Kata korábbi városüzemeltetési főpolgármester-helyettes, aki most független képviselőként ül a közgyűlésben. SZALAI ANNA

Két hét késés már biztos

Hétfőre újabb egyeztetést hívott össze az ügyben Karácsony Gergely. A Fidesz előre megüzente, hogy nem vesz részt „a liberális szivárványkoalíció pozíció- és helyosztó műsorában". A Tisza és a többi frakció viszont ott volt. A Népszava információi szerint kissé közeledtek az álláspontok. A felügyelőbizottságokba a Tisza is hajlandó tagokat jelölni, mint mondták, ezeket belső pályázatokon választanák ki. Nem sok idejük van, hiszen a november 27-i közgyűlésen már szavaznának ezekről. Így is kéthetes késésben lesznek. Az igazgatóságok esetében azonban nem sikerült előrelépni, így jelen állás szerint az érintett cégek igazgatósági jogköreit a közgyűlés veszi át.

Kérdőjelekkel kikövezett pedagógusbér-emelés

TERVEK Jövőre is folytatódik a pedagógusok fizetésének felzárkóztatása a diplomásátlagbérhez, a kormány átlagosan 20 százalékos bértömegemeléssel számol 2025 januárjától – közölték a pedagógus-szakszervezet képviselői, miután hétfőn a Belügyminisztériumban egyeztettek az oktatási államtitkárság vezetőivel. Totyik Tamás, a Pedagógusok Szakszervezetének (PSZ) elnöke arról számolt be: a kormány tervei szerint a gyakornokok bére mintegy 20 százalékkal, a mostani bruttó 528 ezer forintról 630 ezer forintra nőhet, de a többi kategóriában (Pedagógus I-II, mesterpedagógus, kutatótanár) is minimum 12-18 százalékos emelésre lesz szükség ahhoz, hogy a tanárbérek elérjék a diplomás-átlagfizetés 80 százalékát.

Ám azt továbbra sem tudni, hogy a 2024-es diplomásátlagbér hogyan alakul év végéig. Totyik Tamás lapunknak azt mondta, a kormány képviselőitől azt a tájékoztatást kapták, hogy a tervezetben szereplő arányok 2-3 százalékkal is elmozdulhatnak – akár lefelé is. A PSZ elnöke szerint a tervezet „egy jó irányba tett lépés”, ugyanakkor hozzátette, a bérfelzárkóztatás javarészt uniós forrásból valósul meg, de csak utófinanszírozással, ami azt jelenti, hogy először a hazai költségvetésből kell rá pénzt biztosítani, ennek a fedezetét viszont továbbra sem látni.

Maruzsa Zoltán: A teljesítményértékelés anyagi részét is a költségvetésből finanszírozzák

Totyik Tamás: Az arányok 2-3 százalékkal is elmozdulhatnak, akár lefelé is

Az egyeztetésen az sem derült ki, hogyan befolyásolja majd a béreket az új teljesítményértékelési rendszer. A Pedagógusok Demokratikus Szakszervezetének ügyvivője, Nagy Erzsébet szerint Maruzsa Zoltán köznevelési államtitkár csak annyit árult el, hogy a teljesítményértékelés anyagi részét is a központi költségvetésből finanszírozzák majd. Az értékelésbe pedig beleszámít, hogy a pedagógusok elvégezték-e a belügyminiszter által előírt online képzést és vizsgát a nemzeti alaptantervről. Az érdekvédők szerint az egyeztetésen az hangzott el, hogy a szaktárca az iskolaigazgatókra bízza, az értékelés során levonnak-e pontokat azoktól a pedagógusoktól, akik nem végezték el a képzést. JUHÁSZ DÁNIEL

„Ne sorvasszák el a gimnáziumi képzést!”

Petíciót indított a Szülői Hang Közösség, tiltakozva a gimnáziumi felvételi szigorítása ellen. Mint a Népszava megírta, a tankerületi központok „ajánlást” küldtek az állami gimnáziumok vezetőinek, hogy lehetőleg csak azokat a tanulókat vegyék fel, akik az írásbeli felvételin elérnek egy központilag meghatározott pontszámot. A Szülői Hang szerint ezzel csökkenhet a gimnáziumi férőhelyek száma, a gyerekeket még több stressz éri a felvételi miatt, és több tanuló akarata ellenére a szakképzésbe szorulhat.

LAPSZÉL

Újra ’56-os hősöket gyaláztak

FOTÓ: FACEBOOK

„Aki a túlerőt nem tiszteli, az nem hős, hanem bolond!” – ezt írta ki Facebook-oldalán az 1956-os forradalom leverésére emlékező nemzeti gyásznapon, tegnap Somkuti Bálint (képünkön), a kormányközeli Szuverenitásvédelmi Kutatóintézet kutatója, vette észre a Gulyáságyú Média. A portál szerint a kutató később arra módosította a szöveget: „Aki a túlerőt nem ismeri fel, az nem hős, hanem bolond!” Nem sokkal később a Szuverenitásvédelmi Hivatal közölte: azonnali hatállyal szerződést bontottak Somkuti Bálinttal. Orbán Viktor kormányfő a parlamentben tegnap egy kérdésre azt mondta a Magyar Narancs tudósítása szerint: „Ha jól tudom, Somkuti Bálint már nincs állásban. Antikommunista-ügyekben nálunk nincs pardon.” Ez utóbbi nem teljesen igaz, hiszen a kormányfő politikai igazgatójának „volt pardon” az ’56-os hősök kapcsán tett botrányos kijelentése után. Mint emlékezetes, Orbán Balázs arról beszélt: „Ötvenhatból kiindulva mi valószínűleg nem csináltuk volna azt”, amit az ukrán elnök, és „nem tanácsoltuk volna” neki, hogy az orosz invázióval szemben belevigye „háborús védekezésbe az országát”. NÉPSZAVA

Budapesten erősen vezet a Tisza

A kormányközeli Real-PR 93. friss közvélemény-kutatása alapján a Fidesz–KDNP (44 százalék) aratna győzelmet egy most vasárnapi országgyűlési választáson, míg a Tisza Párt 35 százalékot érne el – szúrta ki a felmérést a 24.hu. A kutatás szerint a Mi Hazánk (7 százalék) és a DK (6 százalék) is bejutna az Országgyűlésbe. A fővárosban a Real-PR 93.-nál nagyon vezet a Tisza Párt. Míg a Fidesz–KDNP támogatottsága a fővárosban 33 százalékos a biztos szavazók körében, a Tisza Párt 42 százalékon áll Budapesten. NÉPSZAVA

Időskori munkakényszer

MEGÉLHETÉS Míg a pénzügyminiszter pozitív folyamatként számolt be a nyugdíj mellett dolgozók számának emelkedéséről, a szakemberek szerint a 65 év felettiek leginkább a pénzszűke miatt vállalnak állást.

MUHARI JUDIT

– A nyugdíj mellett dolgozók többsége kizárólag kényszerből vállal munkát – így látja a GKI Gazdaságkutató Zrt. vezérigazgatója az idősek foglalkoztatási helyzetét. Molnár Lászlót azután kerestük, hogy a Nemzeti Adó- és Vámhivataltól (NAV) választ kaptunk arra a kérdésünkre, hány nyugdíjas dolgozik az országban.

A NAV adatai alapján idén – az első nyolchavi „kifizetői bevallások” alapján – havonta mintegy 150 ezer, nyugdíjkorhatár fölötti öregségi nyugdíjasnak volt munkaviszonyból származó bérjövedelme, ennek havi átlagos összege pedig 542 ezer forint volt (nem írták, de ez vélhetően bruttó összeg). Ez az adat nem tartalmazza azokat, akik éltek a Nők40 kedvezménnyel, de még nem érték el az öregségi nyugdíjkorhatárt – közölte a NAV. Korábban, az Országgyűlés népjóléti bizottságának októberi ülésén is foglalkoztak a témával, ott Varga Mihály pénzügyminiszter pozitív jelenségként számolt be arról, hogy „248 ezer olyan honfitársunk van, aki ilyen foglalkoztatásban részt vesz. Ebben nincsenek benne az egyéni vállalkozó nyugdíjas honfitársaink, akik száma – fejből mondom – olyan 300 ezer körül van. Tehát a kettő együtt nagyon jelentős létszám, akik nyugdíj mellett munkát vállalnak.”

A NAV és Varga Mihály száma között jelentős a különbség, de a Központ Statisztikai Hivatal (KSH) adataiból egyértelműen látszik: évről évre emelkedik a 65 év felett munkát vállalók aránya. A KSH szerint 2023-ban 123 ezer 65–74 éves, gazdaságilag aktív ember (munkát végző, vállalkozást vezető, egyéb gazdasági szereplő) volt az országban, addig öt évvel korábban, 2018-ban 58 ezer, 2013-ban 34 ezer, 2010-ben pedig csupán 31 ezer volt az adat.

Molnár László szerint ez nem véletlen, a nyugdíj csak papíron inflációkövető, az idősek életszínvonala folyamatosan leszakad, egyre több idős ember él szegénységben, 20 százalékuk ellátása a szegénységi küszöb alatt van. Meggyőződése, ha a nyugdíj megfelelő életszínvonalat biztosítana, sokkal kevesebben dolgoznának ma 65 éves kor fölött.

Gondoljunk csak bele – mondta –, hogy aki egész életében fizikai munkát végzett, annak az egészsége károsodott. A fizikai mellett lelki fájdalmat is okoz, ha nyugdíjasként a pult mögött kell állnia vagy más nehéz munkát végeznie. Azt hihetjük, hogy egy vállalkozónál más a helyzet, pedig valójában többségük csak azért dolgozik, hogy megtartsa korábbi életszínvonalát. „Legyünk őszinték, még az átlagnyugdíjból sem lehet jól megélni, aki pedig egyedül marad, annak a rezsi-gyógyszer-élelmiszer kifizetése után nem marad pénze, nyomorog. Akik ketten vannak, azoknak talán egy kicsit könnyebb a helyzetük” – mondta. A nyugdíj mellett kényszerből dolgozók közül szerinte csak egy kivétel van, a Nők40-nel nyugdíjba vonulók csoportja. Sokan 58-60 évesen kihasználják a kedvezményes lehetőséget, de visszamennek dolgozni. Nem ritka az sem, hogy a munkáltató kifejezetten kéri is erre a nőket, hiszen a foglalkoztató is jól jár velük, mert így nem kell utánuk tb-járulékot fizetni. Molnár László megjegyezte: eddig körülbelül 150 ezer nő ment korhatár előtt, Nők40-nel nyugdíjba, jelenleg 80 ezren vannak, akik még nem töltötték be a 65-öt.

Hasonlóan vélekedik a Nyugdíjas Szervezetek Egyeztető Tanácsa (Nyuszet) elnöke is. Juhász László úgy fogalmazott: hivatalos felméréseik ugyan nincsenek, de a szervezetek beszámolója alapján egyértelműen látszik, hogy a nyugdíjasok két okból dolgoznak. Az egyik csoportba azok tartoznak, akik éppen csak betöltötték a korhatárt, még lendületben vannak, kötődnek a munkájukhoz, a munkahelyükhöz, és viszonylag jó az egészségi állapotuk is. Ellátásuk összege kisebb ugyan, mint a bérük volt, de vonzó számukra, hogy munkával szinte megduplázhatják korábbi keresetüket. Ők vannak kevesebben. Nagyobb arányban dolgoznak azok, akiket a kényszerűség visz erre. Körülbelül 120 ezerre teszi azoknak a számát, akik már régóta nyugdíjasok, akár 70. életévüket is betöltötték, és ellátásuk elértéktelenedése miatt kell dolgozniuk. Általában nem nehéz fizikai munkát vállalnak, hanem takarítanak, biztonsági és éjjeliőrnek mennek. Van egy harmadik csoport, amelynek tagjai alkalmi munkával egészítik ki az időskori ellátásukat, de ők nem szerepelnek a statisztikában. Idénymunkában, építkezéseken vállalnak feladatokat, vagy kisgyerekekre vigyáznak.

Október közepén jelent meg a KSH 2023-as évre vonatkozó Helyzetkép – A háztartások életszínvonala című elemzése. Ebből kiderül, hogy leginkább azokban a háztartástípusokban nőtt a szegénység, ahol 65 éves vagy annál idősebb személy élt. Az egyedül élő 65 év felettiek egyharmada élt szegénységben.

FOTÓ: RÖHRIG DÁNIEL

Ma még az átlagnyugdíj is kevés a tisztességes életszínvonalhoz, így aki teheti, nem áll meg, dolgozik, amíg bírja

150 ezer

nyugdíjkorhatár fölötti öregségi nyugdíjasnak volt munkaviszonyból származó bérjövedelme havonta idén eddig.

SZÜKSÉG

MOLNÁR LÁSZLÓ:

Ha a nyugdíj megfelelő életszínvonalat biztosítana, sokkal kevesebben dolgoznának ma 65 éves kor fölött

FOTÓK: HUSZÁR DÁVID

A Mészáros Lőrinc érdekeltségébe tartozó biztonsági cég emberei zárták le október 9-én a vasúti átjárót

Megtekint az oligarcha: kis lezárás, nagy hárítás

ÖNKÉNY Senki nem tudja, ki engedélyezte a Mészáros Lőrinc érdekeltségű cégnek, hogy lezárjon egy vasúti átjárót, amíg a felcsúti milliárdos és a külügyminiszter megtekintett egy építkezést. Az ügyben a TEK és a belügy sem ugyanazt állítja, a MÁV pedig gyanúsan hallgat.

BATKA ZOLTÁN

Egyre rejtélyesebb az utóélete annak az október 9-ei, kiskőrösi rendezvénynek, amelyen Mészáros Lőrinc a kivitelező V-Híd Zrt. képviseletében és Szijjártó Péter külügyminiszter megtekintette a Budapest–Belgrád-vasútvonal építését. Mint megírtuk, az eseményt – ahová lapunk munkatársait nem engedték be – meglehetősen nagy biztonsági intézkedések övezték, ennek részeként lezárták a kiskőrösi Segesvári utcai vasúti átjárót. Ezzel többeket tíz kilométeres kerülőre kényszerítettek. Akkor a Testőr Kft. feliratú mellényt viselő biztonsági őrök azt mondták lapunk tudósítójának, hogy a Terrorelhárítási Központ (TEK) rendelte el a vasúti átjáró lezárását.

Cikkünk megjelenése után azonban egyre különösebb fordulatokat vett az ügy. A TEK ugyanis tagadta, hogy ők kérték volna a lezárást. Azt írták lapunknak: „A Terrorelhárítási Központ a helyszínen területzárást, közforgalmi korlátozást nem alkalmazott, a Bács-Kiskun Vármegyei Rendőr-főkapitányságtól ilyen intézkedés végrehajtását nem kérte.” A megyei rendőrség is elhatárolódott a lezárástól. Érdeklődésünkre közölték: „A Bács-Kiskun Vármegyei Rendőr-főkapitányság sem saját, sem a TEK kezdeményezésére nem hajtott végre területzárást.”

Megkerestük a Magyar Közút Nonprofit Zrt.-t, amelynél azt mondták, hogy nem ők, hanem a MÁV Zrt. az illetékes az átjáró ügyében. A vasúti átjárókról rendelkező MÁV Zrt. érdeklődésünkre világossá tette: „Egy október 9-i, átmeneti lezárástól eltekintve a Segesvári utca végén lévő vasúti átjáró a forgalomnak átadott átjáró folyamatosan használható.” Ezután rákérdeztünk, hogy október 9-én – amikor Mészáros és Szijjártó megtekintette az építkezést – ki kezdeményezte a vasúti átjáró lezárását, maga a MÁV döntött-e így vagy a Mészáros-cég önhatalmúlag zárta le az utat, de erre többszöri megkeresésünkre sem kaptunk választ.

Közben megkerestük a biztonsági őröket foglalkoztató Nemzetközi Testőr Biztonságszolgálati Kft.-t, amely 2023 márciusában részben Mészáros Lőrinc cégbirodalmának érdekeltségébe került. A cégnek október 10-e óta többször is írtunk, de nem válaszoltak arra, hogy miért és milyen felhatalmazás alapján zárták le az átjárót.

HÁRÍTÓ

RÉTVÁRI BENCE

A Belügyminisztérium parlamenti államtitkára azt a TEK-et említette az ügyben, amely legelőször tette világossá: semmi köze a vasúti átjáró lezárásához

Mindezek után is akadtak még fordulatok. Az ügyben lapunk október eleji riportja alapján a Demokratikus Koalíció országgyűlési képviselője, Vadai Ágnes írásbeli kérdést tett fel Szijjártó Péter külügyminiszternek. Azt tudakolta: „Miért akadályozták meg az emberek szabad mozgását az ön és Mészáros Lőrinc oligarcha közös megtekintési gyakorlata során, különösen úgy, hogy a magyar polgárok fizetik ki a Budapest–Belgrád vasút építésének költségeit?”

A kérdésre Rétvári Bence, a Belügyminisztérium parlamenti államtitkára válaszolt, és nagy meglepetést keltve a TEK-et hozta szóba. Azt írta: „Tájékoztatom, hogy az esemény során a Terrorelhárítási Központ a védett személyek és a kijelölt létesítmények védelméről szóló rendeletnek megfelelő személyvédelmi feladatokat látta el.” Vagyis az ügyben a belügyi államtitkár azt a TEK-et említette, amely legelőször tette világossá: semmi köze a vasúti átjáró lezárásához.

Mészárosnak mindig zöld a szemafor

A Budapest–Belgrád-vasútvonal becslések szerint mintegy 800 milliárd forintba kerül. Kisebb részét közvetlenül közpénzből állják, 85 százalékát pedig olyan kínai hitelből, amit a magyar adófizetők fizetnek majd ki húsz év alatt. A hitel részletei nem ismertek, mert a kormány kínai kérésre titkosította az adatokat. A kivitelező a Mészáros Lőrinc érdekeltségébe tartozó V-Híd Zrt. amely az elmúlt nyolc év alatt több mint 800 kilométer hosszú vasúti hálózatot épített.

Még hallgat az Utiber a szerbiai tragédiáról

SZERENCSÉTLENSÉG Nem kívánt részletekbe menően reagálni a 14 halálos áldozattal járó újvidéki tragédiát követő szerbiai sajtóértesülésekre a Mészáros Lőrinc felcsúti oligarcha rendszeres alvállalkozójaként is szereplő magyar cég, az Utiber Közúti Beruházó Kft. Pedig a szerb sajtóban immáron tényként emlegetik, hogy az Utiber szerb leányvállalata volt a műszaki ellenőr az újvidéki vasútállomás felújításánál. Az épületnek múlt hét pénteken leomlott az előterasza, maga alá temetve az ott várakozókat. Eddig a baleset 14 halálos áldozatot – közöttük egy hatéves kisfiút – követelt, és több mint 30-an szenvedtek súlyos sérülést. A vasútállomás része annak a Budapest–Belgrád-vasútvonalnak, amelyet kínai hitelből építenek Magyarország és Szerbia fővárosa között.

A magyar cégtől megkérdeztük, hogy az újvidéki leányvállalatuk pontosan milyen feladatokat kapott a felújítás során, a műszaki ellenőrök érzékelték-e, hogy komoly probléma lehet a ’60-as években épített, és azóta fel nem újított födémmel, illetve a szerb leányvállalat kötelékében dolgoztak-e a magyar anyacég munkavállalói is. A cég annyit írt lapunknak, hogy az „Utiber közössége őszinte részvétét fejezi ki az újvidéki vasútállomás áldozatai hozzátartozóinak”. Majd hozzátették: az Utiber Közúti Beruházó Kft. a „projekttel kapcsolatban nem jogosult önállóan nyilatkozni. Kérjük, várják meg a konzorcium által kiadott közös közleményt”.

A kérdések annál is égetőbbek, mivel időközben a szerb N1 televíziónak nyilatkozott Zoran Dajic mérnök, aki 2023 nyaráig dolgozott ott mint építési felügyelő, ám akkor lejárt a szerződése. Dajic azt mondta, ő többször is sürgette a födém tartóelemeit takaró márványlemezek levételét és cseréjét. Szerinte ha ez megtörténik, akkor láthatták volna, hogy a födém tartószerkezetét megette a rozsda. A kínai beruházók, a China Railway International Company és a China Communications Construction Company állítják, vétlenek a balesetben, mivel a felújítás során nem nyúltak a leszakadt előteraszhoz. Időközben a szerb közösségi médiát elárasztották olyan felvételek, amelyek szerint nagyon is folyt ott munka, a területet korábban fel is állványozták. Dajic szerint az előtetőt üveggel letakarták, ami további terhelést jelentett az elöregedett tartószerkezetnek. A mérnök azt állította, a műszaki ellenőr az Utiber szerb leányvállalata volt.

A szerbiai magyar cég 2022-ben nyerte meg Újvidék–Szabadka–államhatár vasútvonal rekonstrukciós, korszerűsítési munkálatainak felügyeletét egy konzorcium részeként (abban szerbek mellett egy másik magyar cég, a Viköti Mérnök Iroda Kft. is részt vesz). Mint arról az Átlátszó beszámolt, a közbeszerzésre csak egyetlen konzorcium jelentkezett, a közbeszerzési értéket pedig azóta kétszer is emelték, 3,6-ról 3,9 millió euróra. A szerb kormánnyal való jó viszonyra utal az is, hogy a magyar hátterű cég kapta a belgrádi nemzeti stadion felújításának a felügyeletét.

FOTÓ: AFP/NENAD MIHAILOVIC

A tragédia helyszíne Újvidéken. Keresik a válaszokat

A 2014-ben Újvidéken alapított szerb cégnek 85 százalékos tulajdonosa az Utiber, amely viszont végső soron több magyar magánszemély érdekeltsége. A legnagyobb tulajdonos Almási László, a cég társtulajdonosai között van az ügyvezető Lakits György, aki egyben a Magyar Mérnöki Kamara (MMK) közlekedési tagozatának az elnöke – ide tartozik a vasút is. Az Utiber eddigi hallgatagsága annál is furább, mivel nagy presztízsű, évtizedes magyar mérnöki cégről van szó, amely ráadásul nemcsak Szerbiában aktív, hanem Romániában is, ott két fiókteleppel rendelkezik. A cégnek 2023-ban 5,6 milliárdos árbevétele és 585 millió forintos profitja volt. Hogy ebből mennyi az állami, azaz közmegrendelés, az nem derül ki a cégmérlegből, ám feltehetően nem kis összeg. A közbeszerzési értesítőt tallózva kiderült, tavaly még egy sor szerződést elnyert az Utiber (többségét konzorciumban), így a cég tervezte a Lázár-féle építési tárcának az iváncsai ipari-innovációs fejlesztési terület kialakításával összefüggő vasúti infrastruktúráját, a Magyar Közút Nonprofit Zrt.-nek a Tapolca-Sümeg kerékpárutat, és részt vesz 91 darab közúti híd állapotfelmérő munkáiban is. Miután 2022-ben Mészáros és a másik fő NER-oligarcha, Szíjj László kapta meg a magyar autópályák 30 éves üzemeltetési jogát, a tényleges munkát végző egyik alvállalkozó az Utiber lett. Ugyanakkor a cég szakértelmét nemcsak a NER veszi igénybe: a 2023-as közbeszerzések között ez a társaság lett a nyertes a pécsi önkormányzat tenderén, Érden pedig csatorna-, valamint útrekonstrukciós munkákat nyertek el.

Vasárnap több ezren vonultak utcára Belgrádban az újvidéki tragédia miatt. Tegnap pedig lemondott Goran Vesic szerb közlekedési, építésügyi és infrastruktúra-fejlesztési miniszter.

B. Z.

€/HUF 408,25 ↑ +0,01% | $/HUF 375,03 ↓ -0,47% | CHF/HUF 434,33 ↓ -0,26%

LAPSZÉL

Vége a tiltásnak, díjat emel az OTP

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

A kormány december végéig tiltotta meg a bankoknak, hogy az augusztusi tranzakciósilleték-emelést díjaikban kompenzálják. Januártól viszont komoly áremelkedés várható – írta Gergely Péter, a BiztosDöntés.hu pénzügyi szakértője. Az OTP már meg is tette az első lépést, a hirdetménye szerint az utalásokra bankon belül, más ügyfél számlájára a korábbi 0,3, helyett 0,45, bankon kívül pedig 0,35 helyett 0,5 százalékos díjat alkalmaz majd a legtöbb számlacsomagjánál. Megemeli a korábbi maximális díjmértékeket is, illetve a készpénzfelvét is drágul. NÉPSZAVA

Olcsóbb lett a beruházási hitel

A kormány döntött arról, hogy az Új Gazdaságpolitikai Akciótervhez tartozó Demján Sándor program részeként 2024. november elsejétől a Széchenyi Kártya Program beruházási típusú hiteltermékei esetén az ügyfelek által fizetendő éves kamat 3,5 százalékra csökken. Az ügyfelek a bankoknál a gyakorlatban hétfőtől már igénybe vehetik az alacsonyabb kamatozású hiteleket – tájékoztatott a Nemzetgazdasági Minisztérium (NGM) közleményben. Szerintük a jövőre tervezett 3 százalék fölötti gazdasági növekedés elérésének alapfeltétele a vállalatihitel-dinamika legalább 6 százalékos bővítése. MTI

Egyszerre nő és csökken az ár

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Kedden eltérő irányba változnak a hazai üzemanyagárak. A benzin esetében a nagykereskedelmi ár bruttó 4 forinttal csökken, míg a gázolaj beszerzési ára bruttó 2 forinttal emelkedik. Ha a változást érvényesítik a kutak, akkor a benzin átlagára 600 forint alá csökkenhet, míg a gázolajé 610 forintra emelkedhet – közölte a Holtankoljak.hu. Vagyis nyílik az olló a két termék átlagárát tekintve. NÉPSZAVA

RÉSZVÉNYEK

BUX		
73 837,78	↓	-0,04%
Mol		
2640 Ft	↑	+1,38%
MTelekom		
1128 Ft	↓	-1,47%
OTP		
18 750 Ft	↑	+0,37%
Richter		
10 700 Ft	↓	-1,29%

Gyorsított engedélyezés

ATOM A kormány törvényben is engedélyezné a „soron kívüli” nukleáris eljárásokat. A 2003-as üzemzavarhoz hasonló kivételezések vezettek.

MARNITZ ISTVÁN

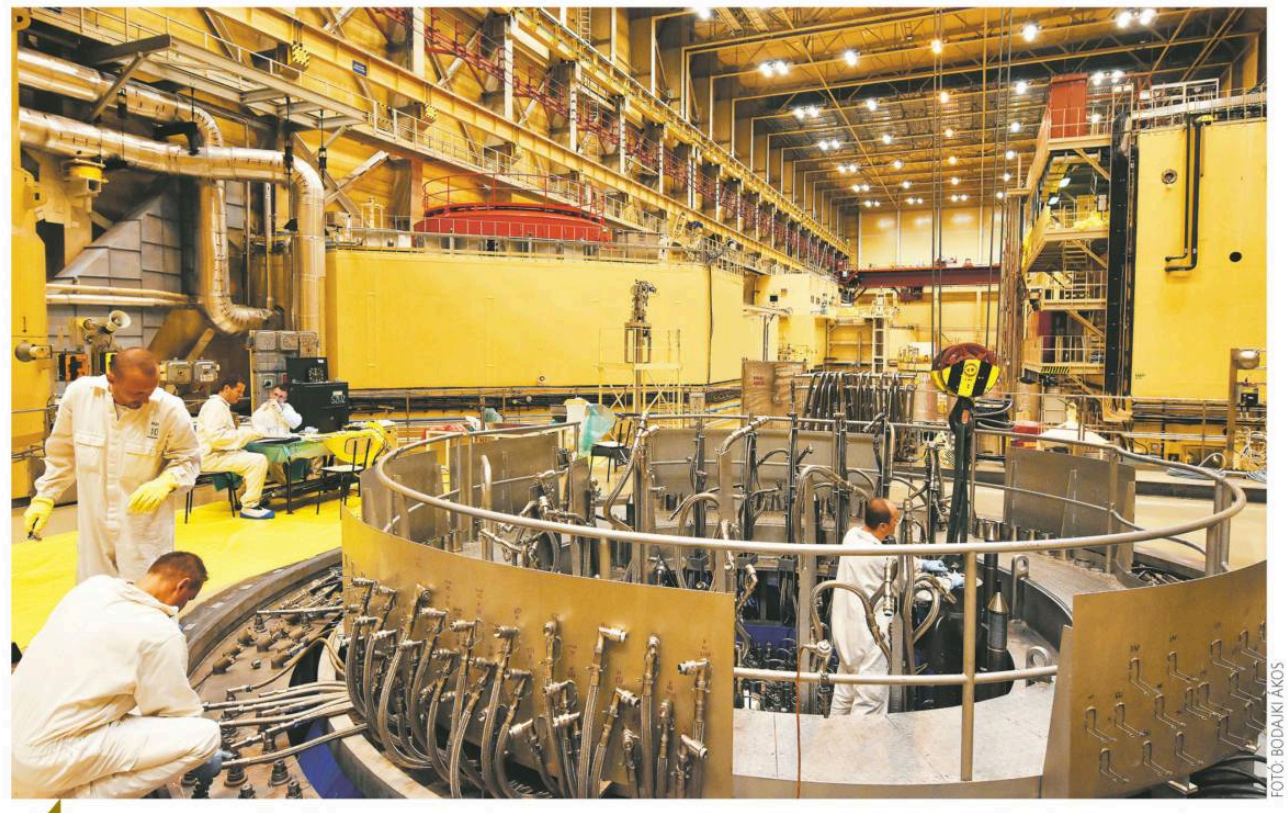

FOTÓ: BODAJKI ÁKOS

Ha azzal megszüntethető egy „kedvezőtlen biztonsági állapot”, az Országos Atomenergia Hivatal szerint indokolt a soronkívüliség

A nukleáris felügyeleti szerv a jogszabály végrehajtására kiadott elnöki rendelet meghatározott eseteiben soron kívül jár el – derül ki az atomenergia-törvény parlament előtt fekvő módosításából. Bár a törvény mindeddig nem biztosított a hatóság számára soron kívül ügyintézési lehetőséget, a Nemzetközi Atomenergia-ügynökség (NAÜ) szerint többek között a „soron kívüli” eljárások vezettek a paksi atomerőmű 2003-as, nukleáris szennyezéssel is járó üzemzavarához – hívták fel a figyelmünket szakértők.

A tervezett módosítással az Országos Atomenergia Hivatal (OAH) egyetért – szögezte le megkeresésünkre a hatóság. A „soron kívüli” eljárást már egy 2011-es kormányrendelet lehetővé tette – hívták fel a figyelmet. Eszerint a nukleáris hatóság soron kívül jár (illetve a 2012-es módosítás óta járhat) el az engedélyköteles ügyekben, ha ezzel egy kedvezőtlen biztonsági állapot szüntethető meg. A soron kívüli eljárás nem gyengítheti a követelményeket és a nukleáris biztonságot, ami fölé más szempont nem helyezhető – fogalmaz a jogszabály. Az OAH egy 2022-es rendelete ezt erősíti meg, kiterjesztve a lehetőséget a bejelentésköteles eljárásokra is. A soronkívüliség nem jelenti a határidők lerövidítését – szögezték le. Ehelyett a hatóság, a határidőn belül, a kedvezőtlen biztonsági állapot megszüntetése végett, a beadványnak elsőbbséget biztosítva, a lehető legrövidebb időn belül dönt – tették hozzá. A mostani javaslat hiánypótló, amennyiben törvényi szinten is rendelkezik a soron kívüli eljárásról – rögzítette az OAH.

Bár a 2011-es kormányrendelet szerint az ellenőrzöttek részéről bizonyos, a nukleáris biztonsági szabályzatokkal kapcsolatos útmutatók felülvizsgálata is soron kívül kérhető, a hatóság lapunknak küldött levele szerint az útmutatók jogi erővel nem bíró ajánlások, amiket így „súlyos tévedés összemosni” az engedélyezések soronkívüliségével. (Egyébként a nukleáris biztonsági szabályzatok felülvizsgálata a legkevésbé sem lényegtelen: például az ellenőrzött cég ezen az eljáráson keresztül javasolhatja a hatóságra vonatkozó határidők rövidítését, amiként ez már több esetben meg is történt – hívták fel lapunk figyelmét szakértők.) Arról, hogy 2011 óta hány esetben döntöttek soron kívül, nem kaptunk adatot.

> Nem ez az első fura, bár a nukleáris hatóság által elfogadott kormányjavaslat.

Bár ezek után nem zárható ki, hogy egy „engedélyes” – akár az új blokkok ügyében eljáró, állami Paks II. Zrt. – részéről megszaporodnak a soron kívüli kérelmek, erre érdemi szükség leginkább működő üzem közben lehetséges – vélekedtek lapunk megkeresésére hozzáértők. Így a soronkívüliség most leginkább a mintegy négy évtizede működő jelenlegi paksi blokkok esetében válhat szükségessé, mégpedig ha az tényleg egy biztonsági veszély elhárítását szolgálja – tették hozzá.

Nem ez az első fura, bár a nukleáris hatóság által elfogadott kormányjavaslat az engedélyezések gyorsítására. Egy tavaly év végén elfogadott törvénymódosítás szerint például 1., 2. és 3. osztályba sorolt (de ettől még rendkívül fontos) nukleáris biztonsági berendezések gyártását, illetve beszerzését elegendő csak bejelenteni a hatósághoz, ami egyéb visszajelzés nélkül 15 nap után elfogadottnak tekintendő.

A sok soronkívüliség is okolható a radioaktív szennyezésért

A Paksi Atomerőmű Zrt. jelentős számú engedélyezési beadványt jelöl meg „soron kívüli”-ként, ami az OAH számos kötelezettsége miatt a hatóság tevékenységét nagyon passzívvá teszi, és megnehezíti az engedélyesek ellenőrzését – szögezi le a paksi atomerőműben 2003. április 10-én bekövetkezett, üzemanyag-tisztítással összefüggő üzemzavarról szóló, az OAH és a cég beszámolón alapuló, 2003-as NAÜ-jelentés. Mivel a nukleáris biztonsági szabályzatok jogi hatállyal bírnak, és azokat a módosítások végrehajtása előtt kell kiadni, a határidőn belüli végrehajtás miatt az OAH időzavarba került, és ez akadályozta, hogy a hatóság a biztonság szempontjából jelentős beadványokra összpontosíthasson – fűzték hozzá.

Az OAH vizsgálati jelentése szintén többször, elmarasztalóan hivatkozik a soron kívüli beadványok nagy számára. Az anyag az engedélyest, vagyis a Paksi Atomerőmű Zrt.-t arra kérte, hogy a beadványok jobb ütemezésével igyekezzen csökkenteni a soron kívüli kérelmek számát. A paksi atomerőmű kettes blokkján 2003. április 11-e éjjel történt súlyos üzemzavar. Egy több szempontból is hibásan megtervezett tisztítótartályban összetört 30 fűtőelem-kazetta, és radioaktív anyaggal telített gázok is a levegőbe, majd a szabadba kerültek. Az esemény a 7-es fokozatú nemzetközi nukleáris skálán 3-as besorolást kapott. Ezzel a paksi üzemzavar számított a 7. fokozatú csernobili baleset utáni legsúlyosabb eseménynek.

Egy százalékkal sem nő idén a gazdaság

GDP A magyar gazdaság idén 0,8 százalékkal nőhet – ez derül ki a magyar kormány középtávú költségvetési strukturális tervéből, amit a napokban nyújtott be az Európai Bizottságnak. A gazdasági növekedéssel kapcsolatos kormányzati találgatás már-már tragikomikus: eredetileg ez évre 4,1 százalékkal számoltak, ezt csökkentették májusban 2,5 százalékra. Ősszel a kormány már csak 2, majd két hete már 1,5 százalékos növekedéssel számolt, ami most 0,8 százalékra csökkent. Ha ez utóbbi összejön, az azt jelenti, hogy az idei 0,8 százalékos GDP-többlet nem ellentételezi a tavalyi 0,9 százalékos zsugorodást, vagyis idén év végén a gazdaság teljesítménye még a 2022. végit sem éri majd el.

Az anyag szerint a jövő évi növekedést továbbra is 3,4 százalékra teszik – ahogy ezt korábban Varga Mihály pénzügyminiszter is bejelentette. A kormány szerint az infláció az idei 3,7 százalékról 2025-ben 3,2 százalékra csökken, ami vagy teljesül, vagy nem, de a számnak azért van jelentősége, mert a nyugdíjak januárban várhatóan 3,2 százalékkal emelkednek.

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Varga Mihálynak rugalmasan kell hozzáállnia a változó számokhoz

A jövő évi költségvetésről sok újat, pláne konkrétumot ezúttal sem tudhatunk meg: annyi derül ki az anyagból, hogy a kormány elkötelezett a költségvetési hiány és az államadósság csökkentése mellett, ezzel biztosítva a makrogazdasági stabilitást. Ennek ellenére a korábbi évekhez hasonlóan prioritása lesz a 2025-ös költségvetésben a családok támogatásának, a nyugdíjak értékállósága megőrzésének, illetve a rezsicsökkentés fenntartásának. A kormány szerint tartható az idei 4,5 százalékos GDP-arányos hiánycél, ami jelentős csökkenés lenne a tavalyi 6,7 százalékos hiányhoz képest – igaz, messze esik az eredetileg tervezett 3,1 százaléktól. A jövő évi költségvetésben 3,7 százalékos hiánnyal számolnak: a hiánycsökkentést segíti, hogy a kamatkiadások az idei 4,8 százalékról 3,8 százalékra csökkennek, ami még mindig nagyon magas, és jelentős terhet ró a költségvetésre, de az egy százalékpontos csökkenés növeli a mozgásteret. Ugyanakkor a középtávú tervekből kiderül, hogy a 3 százalék alatti hiányt még 2028-ra sem akarja elérni a kormány, arra az évre 3,1 százalékkal számol, vagyis tartósan magas hiánnyal tervez. Ennek hátulütője, hogy a laza költségvetés inflációt gerjeszt, emiatt a monetáris politikának magasan kell tartania a kamatokat, illetve az elmúlt évek bizonyítják, hogy könnyű elcsúszni a hiánycéllal. P. ZS.

> Az idei 0,8 százalékos GDP-többlet nem ellentételezi a tavalyi 0,9 százalékos zsugorodást, vagyis idén év végén a gazdaság teljesítménye még a 2022. végit sem éri majd el.

Erdogan elnök taktikát vált

ANKARA Teljesen megrekedt a török–kurd békefolyamat. Nem utolsósorban azért, mert a török államfő figyelmét mostanság inkább az ellenzéki politikusokkal való leszámolás köti le.

GÁL MÁRIA

Egymillió török líra (mintegy 11 millió forint) kártérítést követel Recep Tayyip Erdogan török államfő legnagyobb riválisától, Ekrem Imamoglu isztambuli polgármestertől. Az Anadolu török állami hírügynökség jelentése szerint Erdogan rágalmazással vádolja az ellenzéki politikust, aki ellen panaszt tett az ügyészségen. A pénteken benyújtott feljelentésben Erdogan azt állítja, hogy Imamoglu „alaptalan vádakat és rágalmakat” emelt ellene, amelyek sértik jó hírnevét, és gyűlöletet szítanak.

Az AFP francia hírügynökség és az Arab News is megjegyzi, egyelőre nem tudni, hogy a panasz a főpolgármester pontosan milyen kijelentésére vonatkozik, de az Anadolu által idézett bírósági dokumentumok szerint Imamoglu „az elnök megalázását célozta a nyilvánosság előtt”.

Imamoglu, aki az egyesült ellenzék támogatásával szerezte meg a török nagyváros vezetői tisztségét, csütörtök este beszédet mondott egy tüntetésen, amelyen a résztvevők az ellen tiltakoztak, hogy előző nap terrorizmus vádjával őrizetbe vették Ahmet Ozert, az egyik isztambuli kerület, Esenyurt polgármesterét.

Ozert, a legnagyobb ellenzéki alakulat, a Köztársasági Néppárt (CHP) politikusát az Erdogan-rezsim egyik leggyakrabban használt ürügyével tartóztatták le – a Kurdisztáni Munkáspárttal (PKK) való állítólagos kapcsolata miatt. Helyét Isztambul kormányzóhelyettese vette át, amit a CHP új vezetője, Ozgur Ozel és más politikusok is „puccsnak” minősítettek. A tüntetésen a CHP mellett szolidaritásuk jeléül részt vettek a legnagyobb kurd párt, a DEM (korábbi HDP, Népek Demokratikus Pártja) szimpatizánsai és vezetői is. Imamoglu a tüntetésen azzal vádolta Erdogan kormányát, hogy „piszkos játékot tervezett”, hogy elragadja Esenyurt önkormányzatát az ellenzéktől „azáltal, hogy Ozert fiktív okokból terroristának nyilvánította”.

FOTÓ: AFP/OZAN KOSE

Imamoglu felett Damoklész kardjaként függ Erdogan esetleges bosszúja

Imamoglu Törökország egyik legnépszerűbb politikusa, őt tartják a 2026-ban esedékes elnökválasztás nagy esélyesének. Először 2019-ben választották meg szűk többséggel Isztambul polgármesterének. A voksolást megismételtette a rezsim, amely számára az első nagy vereség volt Isztambul elvesztése. A második voksoláson már meggyőző fölénnyel nyert Imamoglu, akit az idén áprilisi önkormányzati választáson már megkérdőjelezhetetlen többséggel választottak újra. Mindezt úgy, hogy 2022 decembere óta per folyik ellene. Ekkor egy bíróság 2 év, 7 hónap és 15 nap börtönre ítélte Imamoglut a választási tisztviselők megsértéséért, és a közügyektől is eltiltotta. Azért, mert az ellenzéki politikus a 2019-es választási hercehurca idején idiótáknak nevezte az isztambuli választási tisztviselőket. A fellebbviteli bíróság még nem döntött az ügyben.

A tavaszi önkormányzati választásokon Erdogan több mint 20 éve kormányzó pártja, az AKP súlyos vereséget szenvedett, ami rossz előjel a közelgő parlamenti és elnökválasztásokra. Főképp annak fényében, hogy a súlyos gazdasági gondokra és a világrekorder török inflációra egyelőre nem találja az ellenszert az Erdogan-rezsim. Mindezt az utóbbi hetekben több diplomáciai fiaskó is tetézte.

Megrekedni látszik az óvatos békefolyamat, amely véget vethetne a kurd PKK és a török állam között immár 40 éve tartó, több tízezer áldozatot követelő konfliktusnak. Október 23-án Ankarában terrortámadást hajtottak végre az egyik legnagyobb török hadiipari vállalat központja ellen. Bár a támadásért egyetlen csoport sem vállalta a felelősséget, a török kormányzat azonnal a kurd szeparatistákat vádolta, és még aznap éjszaka a légierő csapást mért a Kurdisztáni Munkáspárt (PKK) iraki és szíriai területeire. Néhány nap múlva pedig a PKK-val való állítólagos együttműködésért tartóztatták le az isztambuli kerületi polgármestert.

Az ankarai terrortámadással egy időben zajlott a BRICS csúcstalálkozója az oroszországi Kazanyban, ahol elutasították Törökország tagfelvételi kérelmét. (Törökország lehetett volna az első NATO-tagállam a Kreml által a Nyugat és a G7-ek alternatívájának tartott feltörekvő országok szervezetének soraiban.) A konkrét vétót India emelte a török tagság ellen a Pakisztánhoz fűződő szoros kapcsolata miatt, de a csúcstalálkozón történtek arra utaltak, hogy a Putyin–Erdogan-viszonyban is új feszültségek jelentek meg.

> Imamoglu Törökország egyik legnépszerűbb politikusa, őt tartják a 2026-ban esedékes elnökválasztás nagy esélyesének.

Az Európai Bizottság múlt heti bővítési jelentése sem festett kedvező képet Törökországról. 2018-ban megszakadtak az évtizedek óta akadozó török csatlakozási tárgyalások az alapvető jogokat és az igazságszolgáltatást ért támadások miatt. Idén áprilisban újraindult egy óvatos közeledés az EU és Törökország között, de egyelőre eredmény nélkül. A bővítési jelentés leszögezte: a csatlakozási tárgyalások továbbra is szünetelni fognak, mert változatlanul „komoly aggályok állnak fenn az alapvető jogok és a jogállamiság területén, ideértve az igazságszolgáltatás függetlenségét is”.

A török külügyminisztérium azonnal reagált, közleményben utasítva el az „Európai Unió tisztességtelen értékeléseit, különösen a politikai kritériumokat és a belső politikai dinamikát illetően”.

Az eltűnt német idő nyomában

MEMOÁR Lassan már három éve, hogy nem Angela Merkel Németország kancellárja. Bár a lehető legritkábban jelenik meg a nyilvánosság előtt, napi politikai kérdésekhez pedig nem szól hozzá, azt sem lehet állítani, hogy teljesen „kikerült volna a képből” Németországban. A pletykalapokban ma is gyakran felbukkan, állandó téma kapcsolata férjével, Joachim Sauerrel. Az egyik lap például azt írja, megromlott a viszonyuk, míg a másik éppen arról számol be, hogy boldogabbak, mint valaha.

Személyéről tehát még ma is sok szó esik Németországban, ezért várják nagy érdeklődéssel november 26-án magyarul az általa írt (a Centrál Könyvek gondozásában megjelenő), Szabadság című visszaemlékezéseit. A német politikából való távozása óta ugyan nem telt el olyan sok idő, de saját pártja, a Kereszténydemokrata Unió mintha igyekezne egyre nagyobb távolságot tartani tőle. Szeptember 25-én a Berlin-brandenburgi Tudományos Akadémián tisztelegni akartak a júliusban 70. életévét ünneplő Merkel előtt, aki 2005 és 2021 között volt német kancellár, ám ez a megemlékezés meglehetősen furcsára, visszafogottra sikeredett. A Die Zeit sokatmondóan „lábujjhegyen való közlekedéshez” hasonlította. A CDU és Merkel eltávolodtak egymástól, időközben az a Friedrich Merz került a párt élére, akinek a munkásságát Merkel feletébb kritikusan szemlélte.

Merkel volt az a kancellár, aki négy választást nyert meg egymás után. 16 évig volt hatalmon, segített egyben tartani Európát a zavaros években. Ő volt a déli országok számára fájdalmas megszorítások kancellárja is, és ő volt az, aki a kontinens vezető gazdaságát a viszonylagos jólét éveiben irányította. Ő volt az, aki átvészelte a világjárvány időszakát. Ünnepelt politikusként hagyta el a kancelláriát.

Valóban az egyik legnagyobb formátumú politikus volt, de a történészek feladata lesz annak megítélése, valójában milyen szerepet játszott Németországban és Európába. Számos bírálat érte menekültpolitikájáért: a 2015-ös válság csúcspontját követően egymillió külföldit fogadott be. A 2011-es fukusimai nukleáris baleset után bejelentette az atomenergia feladását, amivel a CDU ma szintén nem tudna azonosulni.

FOTÓ: AFP/KAY NIETFELD/DPA

Merkelt szeptemberben köszöntötték 70. születésnapja alkalmából. Jobbján Friedrich Merz, a CDU elnöke

Örökségének utólagos értékelésére ugyanis az Ukrajna ellen 2022-ben indított orosz háború is rányomja a bélyegét. Sokan vádolták azzal, hogy túlzottan pragmatikus politikát folytat Vlagyimir Putyinnal szemben.

„A mérleg, röviddel a berlini hatalomváltás után, durva ébredés – értékelt Eckart Lohse, a Frankfurter Allgemeine Zeitung újságírója. – Németország alkalmazkodott az olcsó oroszországi energiához, az olcsó kínai technológiához és ahhoz a megingathatatlan feltételezéshez, hogy az Egyesült Államok is aggódik a legnagyobb gazdasággal rendelkező, Európa szívében fekvő legnagyobb exportnemzet biztonságáért.”

Merkel hivatali ideje alatt arra törekedett, hogy „megőrizze” Németországot a zűrzavaros világtól, de ez nem sikerült neki. Az Ukrajna elleni orosz támadás után teljesen más megvilágításba került ez a politikája.

Bár ma Németország számos nehézséggel küzd, gazdaságiakkal, politikaiakkal, társadalmiakkal egyaránt, amelyek a mindennapokban is éreztetik a hatásukat – például előfordulhat az a szégyen, hogy a vonatok többsége nem tudja tartani a menetrendet –, Németország nosztalgia nélkül gondol vissza a Merkel által fémjelzett időszakra. Igaz, ez a hozzáállás még változhat. Talán túl frissek a németek emlékei.

A kritikusok azzal vádolják Merkelt, hogy pragmatizmusával, a víziókkal szembeni vonakodásával, a kockázatvállalás elkerülésével „elaltatta az országot”, és ő is felelős a mai állapotokért. Egy jobbközép politikus megjegyezte: „A 2010-es évek a növekedés és a stabilitás évei voltak Németország számára, de ez az idő kárba veszett.”

RÓNAY TAMÁS

LAPSZÉL

Szakított Izrael az UNRWA-val

Izrael hivatalosan is tájékoztatta az ENSZ-t arról, hogy megszakítja az együttműködést az UNRWA palesztin segélyszervezettel. Ezt Danny Danon izraeli ENSZ-nagykövet jelentette be a X platformon. Az erről szóló jogszabály három hónap múlva lép hatályba. Ezen időszak alatt és azt követően Izrael továbbra is együttműködik nemzetközi partnereivel, köztük más ENSZ-szervezetekkel. Benjamin Netanjahu kormánya azt közölte, a gázai civilek humanitárius segélyezését úgy akarja biztosítani, hogy az ne veszélyeztesse Izrael biztonságát. Izrael többször rámutatott: a Hamász beszivárgott a palesztin segélyszervezetbe, s egyes munkatársai közvetlenül is részt vettek a zsidó állam elleni tavaly októberi terrortámadásban. NÉPSZAVA

Gyűlöletkeltők pere Párizsban

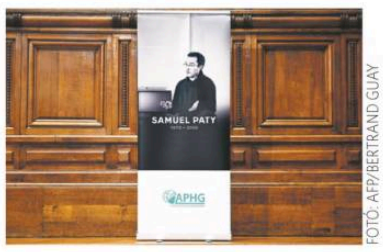

FOTÓ: AFP/BERTRAND GUAY

Négy évvel azután, hogy egy 18 éves iszlamista meggyilkolta Samuel Paty francia tanárt, hétfőn Párizsban megkezdődött a tárgyalás nyolc vádlott ügyében, akik a gyanú szerint részt vettek a tanár elleni gyűlölet- és megfélemlítési kampányban. Emellett bűnsegédlettel és felbujtással is vádolják őket. A terrorizmusellenes ügyészség szerint egy online hálózatokon tömegesen terjesztett hazugságok vezettek a 47 éves férfi meggyilkolásához. Egy diák azt állította, hogy Paty diszkriminálta a muszlimokat az óráin. A tanár a szólásszabadságról szóló órán Mohamed prófétát ábrázoló karikatúrákat mutatott. NÉPSZAVA

Izrael kemény választ ígér

FOTÓ: AFP/ATTA KENARE

Az Egyesült Államok legutóbbi figyelmeztetése ellenére Irán újabb támadást tervez Izrael ellen különböző médiajelentések szerint. A megtorlás „heves és összetett" lesz – idézett a Wall Street Journal (WSJ) egy egyiptomi tisztviselőt, aki értesült a tervekről. Az új támadásban nagyobb robbanófejjel ellátott rakétákat használnának, mint az október 1-jei támadás során – közölte a WSJ iráni és arab információkra hivatkozva. A Forradalmi Gárda mellett a reguláris fegyveres erőket is bevetnék. A legutóbbi, Irán elleni izraeli támadásban négy iráni katona és egy civil vesztette életét. „A hadseregünk katonákat vesztett, ezért válaszolnia kell" – idézett a WSJ egy iráni tisztviselőt. NÉPSZAVA

EU-diadal Moldovában

CHISINAU Akárcsak a két héttel korábbi népszavazáson, a vasárnapi elnökválasztás második fordulójában is a külföldön élő moldávok voksa döntötte el a végeredményt, felülírva az otthon élők opcióját.

GÁL MÁRIA

„Moldovát egész Európa történetében példátlan támadás érte. Piszkos pénz, illegális szavazatvásárlás, az országon kívüli ellenséges erők és bűnözői csoportok bevonása a választási folyamatokba, hazugságok terjesztése, gyűlölet és félelem szítása a társadalmunkban. Népünk összefogott, a szabadság és a polgárok győztek" – mondta győzelmi beszédében vasárnap éjszaka a Moldovai Köztársaság újraválasztott elnöke, Maia Sandu. Az európai uniós csatlakozási tárgyalásokat megkezdett posztszovjet kis ország Nyugat-barát államfője azt ígérte, minden moldovai államfője kíván lenni, politikai hovatartozástól függetlenül. Győzelmi beszédét nem csak románul, oroszul is elmondta a második mandátumára készülő elnök, ezzel is üzenve az egyre látványosabban szétszakadó ország azon lakóinak is, akik elsősorban a „hagyományos" orosz–moldáv gazdasági, kulturális kapcsolatokat féltik az Európai Unióhoz és a Nyugathoz való közeledéstől.

Sandu köszönetet mondott mindenkinek, aki elment szavazni, függetlenül attól, hogy kire szavazott. Állította, a polgárok leckét adtak demokráciából, és „megmentették Moldovát". „Szeretném, ha tudnák, hogy minden hangot meghallottam, beleértve a kritikát is" – mondta az újrázni készülő elnök.

Hangsúlyozta: nagyra értékeli ellenfele hozzáállását, aki az eredmények ismeretében szolidaritásra szólított fel, és azt mondta, hogy „ezt az energiát a közjó érdekében kell felhasználni". Az elnökválasztás második fordulójában 54,34 százalékos részvétel mellett Maia Sandu, a Nyugat-barát Akció és Szolidaritás Pártjának (PAS) jelöltje a voksok 55,33 százalékát szerezte meg, ellenfele, a korábban kormányzó szocialista párt színeiben indult, oroszbarátnak tartott volt főügyész, Alexandr Stoianoglo 44,67 százalékot ért el.

Stoianoglo arra kérte híveit, hogy „a számoktól függetlenül" maradjanak nyugodtak. „Mindenki szavazata tiszteletet érdemel, a demokrácia pedig mindenekelőtt azt jelenti, hogy az eredménnyel szemben érettséget kell tanúsítani. Őszintén remélem, hogy mostantól véget vetünk a ránk kényszerített gyűlöletnek és széthúzásnak. ... Még egyszer köszönöm mindannyiuknak, hogy volt bátorságuk szavazni, és hogy elszántak egy jobb jövő kialakítására. Ennek az országnak a jövőjében nincs helye az abszurd küzdelmeknek, csak az egységnek és a kölcsönös tiszteletnek. Őrizzük meg ennek a pillanatnak az energiáját, és építsünk együtt egy békés és virágzó Moldovát" – mondta a választások vesztese.

Stoianoglo állásfoglalása különösen annak fényében értékelendő, hogy az országon belül leadott szavazatok alapján ő szerzett 51 százalékos többséget. A Moldovát a nyugati integráció útjára terelő Maia Sandu – akárcsak a két héttel korábbi, az uniós csatlakozás szándékának alkotmányos rögzítéséről szóló népszavazás – a külföldön, elsősorban a nyugat-európai országokban leadott voksok segítségével nyert. Ezúttal több mint 330 ezer szavazatot adtak le külföldön, mintegy százezerrel többet, mint a népszavazással egybekötött első fordulóban. Az orosz beavatkozás és szavazatvásárlás gyanújával terhelt választási küzdelemben a Nyugaton élő moldovaiak a második fordulóra még inkább aktivizálódtak. Bár köreikben eleve magas az uniós integráció és Maia Sandu támogatottsága, az első fordulóban a külföldi voksok 70 százalékát szerezte meg, most vasárnap 82 százalékát gyűjtötte be. A hivatalban lévő elnök országon belüli szavazói bázisa a főváros, Chisinau és környéke. Nemek szerinti megoszlásban a nőkre támaszkodhat. A vasárnap leadott voksok alapján a nők 54,79 százalékban támogatták Sandut a férfiak 45,2 százalékával szemben.

> Igor Dodon volt elnök, a szocialista párt vezetője az orosz TASZSZ hírügynökségnek azt mondta, Sandu „béna kacsává" vált.

FOTÓ: DANIEL MIHAILESCU

Sandu közölte, minden moldovai államfője kíván lenni

Stoianoglo az oroszbarát nyugati országrészben erős, két régióban egyenesen tarolt. A szakadár Dnyeszteren túli területeken, az orosz „békefenntartók" által felügyelt Transznyisztriában a volt főügyész 82 százalékot ért el, az autonóm Gagauziában elért eredményére viszont akár Kim Dzsongun vagy Ceausescu elvtárs is csettinthetne – itt a voksok több mint 92 százalékát kapta.

A döntés hete várható Berlinben

VÁLSÁG A múlt hét vége óta egyre inkább felmerül a kérdés: a koalíciós partnerek továbbra is képesek egy irányba terelni a kabinet bárkáját, vagy végképp hajótörést szenvednek? Múlt hétvégén drámaira fordult a koalíció helyzete azt követően, hogy Chistian Lindner közzétette saját elképzeléseit arra vonatkozóan, miként lehetne beindítani a német gazdaságot. Az még nem jelentett újdonságot, hogy a tárcavezető nem egyeztetett sem a szociáldemokratákkal, sem a Zöldekkel, hiszen Olaf Scholz és Robert Habeck gazdasági miniszter is a saját útját járta, amikor a német gazdaság serkentésével kapcsolatos elképzeléseiket dolgozták ki. Lindner azonban olyan célokat tűzött ki maga elé, amelyek nyílt konfrontációval érnek fel a koalíciós partnerekkel szemben: az SPD számára elfogadhatatlan a szociális kiadások csökkentése, a Zöldek pedig hallani sem akarnak arról, hogy a korábbinál jóval enyhébb környezetvédelmi célokat fogalmazzanak meg. Lindner hétfőn az üzleti élet szereplőivel tárgyalt elképzeléseiről.

Scholz vasárnap este magához rendelte Lindnert a kancellár hivatalába, de megbeszéléseikről nem kerültek ki részletek. A konzultációk azonban hétfőn is folytatódtak, már Robert Habeck gazdasági miniszter jelenlétében. A dpa hírügynökség azt közölte, hogy a továbbiakban még akár két-három további fordulót is terveznek. Szerdán pedig összeül a koalíciós bizottság, amelyben az SPD, a Zöldek és az FDP pártvezetői, valamint az egyes parlamenti frakcióvezetők vesznek részt. Német lapértesülés szerint azonban valószínűtlen, hogy az egyes pártok már ezen a napon döntsenek az esetleges szakításról. Annál is inkább, mert egy mostani koalíciós válság az egész eurózónára is kihathat. Másfél hét múlva ugyanis a Bundestag költségvetési bizottságának a koalíció költségvetési tervezetéről kell döntenie. Az idei évben összességében mínuszban lesz GDP, bár a harmadik negyedévben váratlanul 0,2 százalékkal emelkedett. Ettől függetlenül szakértők a jövő évre is recessziót jósolnak. Bár a kormány minden szereplője új lendületet akar adni a gazdaságnak, az ezzel kapcsolatos elképzeléseik nagyon különböznek egymástól, és ez váltotta ki a jelenlegi vitát is.

Lars Klingbeil, az SPD társelnöke azt közölte, a német kormány a „döntések hete előtt áll". Elmondta, Lindner javaslatait meg lehetne vitatni, és néhány törvényt esetleg

FOTÓ: AFP/DPA/MICHAEL KAPPELER

A széthúzó triumvirátus: Lindner, Habeck és Scholz

újra is lehetne tárgyalni. Ugyanakkor leszögezte: Lindner olyan elképzeléseket fogalmazott meg, amelyeket már eddig is számos alkalommal elutasítottak. Az SPD számára elfogadhatatlan, hogy a gazdagoknak még több pénzük legyen, fejtette ki.

RÓNAY TAMÁS

Bűnösök

MUHARI JUDIT

Megkezdődött az egyházi fenntartású gyermekvédelmi intézményekben is a kifogástalan életvitel ellenőrzése. Ez az a kötelezettség, amelyet a kormány a bicskei pedofilbotrány okán írt elő, és ami miatt már sok szakember távozott a rendszerből. És ez az a törvény, amelyről az elmúlt hetek, napok eseményei is bizonyítják: az égvilágon semmi értelme nincs.

A kegyelmi botrányt követően a miniszterelnök azt mondta, a pedofil elkövetők számára nincs kegyelem. A Belügyminisztérium államtitkára szerint aki nem írta alá az anyagi helyzetét, szórakozási szokásait firtató adatlapot, az veszélyes a gyerekekre.

Pedig nyilvánvaló: a politikai hatalom saját haszna szerint játszik a gyerekekkel.

Okiratot hamisíthattak a református egyháznál azért, hogy a Kónya Endre kegyelmét kérő Balog Zoltánt védjék. Pedofilbotrányba keveredett a Semjén Zsolttól állami kitüntetést kapó Magyar Katolikus Egyház titkára is, mert gyalázatos tetteket tussolt el. Sorra derülnek ki a kormánypárti politikusokkal jó kapcsolatot ápoló egyházi, politikai, sportszereplők gyerekbántalmazási történetei is, és már szóba sem kerül Kaleta Gábor, vagy a nevelt lányát kukkoló fideszes alpolgármester. Ezekhez a történetekhez nem kapcsolódik a kormányoldalon számonkérés, lincshangulat.

Lakatos Márk fejét viszont azonnal követelik a Fidesz megmondóemberei, pedig egyelőre annyit tudni, hogy a volt pesti srácokos Ábrahám Róbertnek egy elhomályosított arcú, korábban nevelőotthonban élő szereplő elmondja: amikor 15 éves volt, kihasználta őt Lakatos. A videóban az is elhangzik, hogy erről a nevelők tudtak, mert elmesélte nekik. Lakatos Márk szerint a vád nem igaz. Tehát van egy állítás, és egy tagadás, a rendőrség nyomoz. Ha a fiú igazat mond, akkor a helyzet sokkal súlyosabb, mint az elsőre látszik. A Bolyai-gyermekotthon dolgozói – akik munkájuk miatt a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjai – hagyták, négy éven át elhallgatták, hogy bántalmazzák a rájuk bízott gyereket. Ha viszont szóltak az intézmény vezetőjének, akkor ő mulasztott súlyosan. A gyermekvédelmi törvény szerint ugyanis – és ez bizony már az 1997-esben is benne van – aki kiemelt veszélyeztető okra utaló körülményt észlel, és legkésőbb három munkanapon belül nem tesz eleget jelzési vagy kezdeményezési kötelezettségének, vagy nem tesz feljelentést, büntetőjogi felelősségre vonható.

Nem mellesleg a Bolyai Farkas Gyermekotthoni Központ a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatósághoz tartozik, amelyet pedig a Belügyminisztérium irányít. És itt még nincs vége. A videó nem olyan régen készült, tehát az intézmény vezetője már bőven túl volt a pedofilok kiszűrésére hivatott pszichológiai vizsgálaton, és vélhetően a dolgozókat is átvilágították már. Egyik esetben sem került szóba a történet. A kormány felelőssége tehát vitathatatlan. Ha Lakatos Márk bűnös, akkor vannak tettestársai.

Ha ártatlan, és meghurcolásának célja a politikai haszonszerzés, akkor elértünk a pokol legmélyebb bugyrába. Az áldozat már megvan: a videóban beszélő fiatalember – őt így vagy úgy, de kihasználták. Mielőbb derüljön ki, hogy ki a bűnös, és neki nincs kegyelem.

JEGYZET

Doros Judit

Papírforma

Ha a hatóságokban és a politikusokban nem is, a piacban talán még meg lehet bízni. Ebben reménykednek a debreceniek, akik arra számítanak, hogy az elektromos autók iránti kereslet csökkenése, illetve az Európai Unió kínai árukra kivetett extra adói miatt csökkenhet a városukba települt kínai beruházók étvágya, s például a CATL megelégszik a háromlépcsősre tervezett üzemóriás első ütemével. Bizakodásukat fokozhatja, hogy a napokban az egyik kínai akkumulátorgyártó már bejelentette, befejezi európai tevékenységét és elhagyja a németországi piacot. Igaz, ott a konkrét építkezést jövőre kezdték volna el, míg Debrecenben gőzerővel folyik már ez a munka. Az egyik gyár esetében még csak nemrégiben kérték meg a környezethasználati engedélyt, a másik pedig ugyan rendelkezik ilyennel, annak jogszerűségét azonban egy jelenleg is zajló bírósági eljárásban támadták meg a civilek. Egy ilyen engedélykérelemben be kell mutatni a tervezett tevékenység helyszínét, a technológiát, annak hatásait, s ki kell térni a környezeti elemekre. Merthogy egy ilyen veszélyes vegyi üzem esetében nem az a lényeg, milyen szerkezeti elemekből áll az épület, fehérek vagy zöldek-e a fémlemezek, s mekkora a parkoló, hanem az, hogy a gyártás során mennyire szennyezik majd a földet, vizet, levegőt, mekkora zajt ontanak a környékbeli lakosokra, hogyan bánnak a hulladékkal, s megcsapolják-e úgy az ivóvízhálózatot, hogy az már a település ellátását is veszélyeztetheti. Ráadásul a biztonságos működésre az sem garancia, ha egy ilyen üzem rendelkezik a hatóságok által is elfogadott engedélykérelmekkel. Látjuk Göd esetében, hogy más a papírforma, s megint más a valóság: a szabálytalanságokat, a környezetszennyezést mifelénk egyelőre szabad szemmel alig látható bírságokkal is meg lehet úszni.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

A MAGYAROK NYILAI

RÓNAY TAMÁS

Trikolór

Sok víziót nem lehet felfedezni a magyar külpolitikában. Mindent a pillanatnyi érdekek határoznak meg, s már mintha nem is leplezné a kormányfő azt: az ország érdekeire magasról tesz, csak Brüsszel bosszantása, a Kremlnek, sőt már Észak-Koreának való megfelelés a célja. Mindent saját világhatalmi ambícióinak rendel alá, ami a mi szempontunkból tragikomikus: miközben a kormány az Európai Unió egyik legszegényebb országává züllesztette le Magyarországot, eljátssza azt, hogy a legnagyobb államokkal került egy szintre.

> Miközben a kormány az Európai Unió egyik legszegényebb országává züllesztette le Magyarországot, eljátssza azt, hogy a legnagyobb államokkal került egy szintre.

El sem tudjuk képzelni, mennyi pénz áramlott Magyarországról külföldre kizárólag azért, hogy Orbán Viktor erős emberként tűnjön fel több európai fővárosban. Csakhogy míg sok magyarral a propaganda révén sikerül elhitetni azt, hogy erős államnak tartják hazánkat külhonban, arra azért nem elegendőek a magyar adóforintok, hogy az európaiak gondolkodását is megváltoztassák. A kormányfő elérte ugyan azt, hogy valósággal dicsőíti őt például a szélsőjobboldali Osztrák Szabadságpárt, melynek elnöke, Herbert Kickl múlt héten fogadta Bécsben és egy közös dokumentumot is aláírtak, de Magyarország valójában csak veszít a nagy populista összeborulással. Az osztrák és a magyar kormány viszonya hűvösebbé vált, mint valaha, a hírek szerint a Karl Nehammer által fémjelzett Osztrák Néppárt nagyon megorrolt Orbánra múlt heti vizitje miatt. Mindent elmond erről, hogy Nehammer nem is fogadta a kormányfőt, ami rendkívül erős jelzés. Elképzelhető persze, hogy Orbán nem is akart találkozni osztrák kollégájával, de akkor ne csodálkozzunk azon, hogy lassan már tényleg minden uniós szereplőnek elege van a magyar kormányból, még annak az osztrák kabinetnek is, amely sokáig tolerálta Orbánék túlkapásait.

Az már csak hab a tortán, hogy amikor az FPÖ-s parlamenti elnök, Walter Rosenkranz fogadta miniszterelnökünket, köszöntésképpen eltávolította az uniós zászlót. Itthon az EU-s lobogó levétele már fel sem tűnne, Ausztriában azonban még hírértékű. Reméljük, odáig azért nem jutunk el, hogy Orbán jelenlétében az Unió csillagos zászlaját tartósan az orosz trikolór váltja majd fel.

Kell egy kis áramszünet

BEUGRÓ

PAPP SÁNDOR ZSIGMOND

„Nem arról van szó, hogy nem akarnak olvasni, hanem nem tudják, hogy hogyan kell”, nyilatkozta az a Nicholas Dames az Atlanticnek, aki huszonhat éve tanít amerikai irodalmat a New York-i Columbia Egyetemen. A helyzet itthon is kiábrándító, tudósít erről a Qubit cikke, hiszen „míg húsz évvel ezelőtt egy tizennégy hetes kurzus során tíz könyvet kellett elolvasni, az elmúlt években a bölcsészkar magyar szakán egy darab könyvet is nehéz volt a hallgatókkal elolvastatni”. Erről Fenyő D. György a Radnóti és az ELTE oktatója számolt be.

Az, hogy a bölcsészkar magyar szakán már az egy darab Békés Pál-regény is nehézséget okoz (Závada Pál könyvét cserélte le erre, mert előbbi nyelvezete könnyebb), több mint drámai, de ezt különösebben nem is kell magyarázni. Az okostelefonok, a közösségi oldalak félperces videói vagy a tévésorozatok dömpingje által kreált világban szinte lehetetlen meggyőzni a gyerekek zömét a könyvek és az olvasás értékéről. Lassú és körülményes hordozó, és kit érdekel, hogy évszázadok óta a gondolkodás elmélyítésének egyik eszköze, amikor a világ mai legfontosabb jellemzője a gyorsaság, vagyis a felszín. A legszomorúbb, hogy ezzel a jövőbeli csatákat is elveszítjük, hiszen hogyan is érvelhetne az a magyar szakos leendő tanítványainak az olvasás szeretetéről, akinek az egyetlen Békés-regénnyel is gondjai támadnak?

> Hogyan is érvelhetne az a magyar szakos leendő tanítványainak az olvasás szeretetéről, akinek az egyetlen Békés-regénnyel is gondjai támadnak?

A szakember ugyanakkor „az elmúlt évek olvasást elriasztó intézkedéseit” is okolja. Ezekből ma is akad bőven, mint például az október elsejétől életbe lépett, a könyvárakat egy évig rögzítő törvény, amely maximum tíz százalék árengedményt engedélyez az új könyvekre. Mindezt természetesen úgy vitték át ismét, hogy a könyvszakmával csak látszólag egyeztettek. Így az MKKE azon benyújtott javaslatát is lesöpörték, amely szerette volna az olyan potenciális vásárlókat hosszú távon is bent tartani a rendszerben, mint a diákok, pedagógusok vagy közszolgák. Nekik nagyobb kedvezményt is lehetett volna biztosítani, hiszen ők azok, akiknél az egyre drágább könyv igenis tétel, és ők a legérzékenyebbek a különféle akciókra.

Nem tudom, hogy megállítható-e a képek uralma, amelyet talán csak egy nagy áramszünet törhetne meg, ahogy a Truman Show című film ikonikus zárlatában, amikor a valóságshow fanatikus nézője magától értetődően nyúl a könyv után. Azt sem tudom, hogy vajon új „középkor” köszönt-e ránk, ahol megint csak egy vékony réteg lesz képes a bonyolultabb szövegek megértésére, de azt igen, hogy a fent említett kis vereségek vezetnek majd el ehhez. Egy ilyen helyzetben olyan átgondolt és összehangolt stratégiák kidolgozására lenne szükség a könyvszakma, a pedagógusok és a kormányzati szereplők bevonásával, ami már önmagában kész utópia. Azt is tudjuk, hogy e háromból melyik a legkevésbé alkalmas a szöszölős, elmélyült munkára, hiszen a végeredmény rövid távon biztosan nem hozna szavazókat.

Sokkal jobban örülnék, ha ezekről a disztópikus állapotokról inkább olvasnék egy túlszínezett regényben, és nem lennék benne nyakig. Mert egy könyv esetében mindig látható, hogy még meddig tart...

Rákszűrés jobbára papíron

DR. WELTNER JÁNOS
sebész főorvos

Sajnos a rákféleségek a Nemzeti Rákregiszter adatai szerint a szűrési korhatárok előtt és után is nagy számban veszélyeztetik az embereket, ezért erőfeszítéseket kellene tenni a korhatárok tágítására, a felső korhatár eltörlésére.

Nemrégiben Fábián Lajossal, a VOSZ Egészségügyi Tagozatának elnökével, a TritonLife csoport társalapító tulajdonosával készített interjút közölt a Népszava, az online verzióban a következő, figyelemfelhívó címmel: „A magánszektorban sincs elég orvos, de vannak, akik már itthon is elérték az amerikai fizetéseket." Érdekes, vitára hívó kérdésekről is szó esett.

Fábián Lajos szerint abban, hogy megbetegszik valaki, legtöbbször van a korábbi életmódjából, szokásaiból fakadó saját felelőssége. Ezért éppúgy, mint a casco biztosításoknál, a betegnek vállalnia kellene önrészt.

Ámde tudjuk, hogy az emberek többsége nem gondol a tüdőrákra, amikor rágyújt, és nem méri meg naponta a testsúlyát, legkevésbé egy evés-ivással feldobott baráti találkozó után. A leggyakoribb és legdrágábban kezelhető betegségek többségénél – mint pl. rák – ráadásul fogalmunk sincs a betegség okáról, és bár statisztikailag igazolt a dohányzás és a tüdőrák kapcsolata, ez az egyénre vetítve nem jelent bizonyosságot: nem minden dohányost ér el a tüdőrák. Más rákféleségeknél még ennél is kevesebb a tudásunk, ezért aztán az egyes beteg nem tehető felelőssé.

Máskor nem is maga a beteg, hanem a munkakörülmények játsszák a vezető szerepet, mint pl. az ízületi betegségek többsége esetén. Gyakran az egészségtelen környezet – pl. az ivóvíz vagy a levegő minősége – okoz olyan betegséget, melyet honfitársaink nem tudnak önmaguk kivédeni, elhárítani. Ráadásul a lakosságnak vajmi kevés ismerete van az életmód és a betegségek közötti összefüggésekről.

Érthető, hogy a magánvállalkozók számára jobb versenyhelyzetet jelentene, ha a betegnek az állami egészségügyben is fizetnie kellene az ellátásért, ráadásul ez esetben az állam is jól járna: kevesebb költségvetési pénzből több beteg ellátására futná. Az állami szolgáltatóknak ez nagyjából mindegy, hiszen magát az árat az állam határozza meg, függetlenül attól, hogy annak mekkora részét fizetné a beteg – esetleg. A szolgáltatónak talán javulna a kihasználtsága, ami azért valamennyit javíthatna az anyagi helyzetén, feltéve, ha a munkájuk ellenértékét legalább a valós árán térítenék meg.

Fábián Lajos úgy tudja, hogy a kormány erőfeszítéseket tesz a szűrések tekintetében. Ez sajnos nehezen érhető tetten. A 25 és 65 év közötti hölgyek háromévenként vehetnek részt méhnyakszűrésen, a 45–65 év közöttiek pedig mammográfián. A fő baj az, hogy a kormány nem tesz valódi erőfeszítéseket, pl. nem vásárol hirdetéseket annak érdekében, hogy a hölgyek meg is szervezzék önmaguknak a szűrést – hiszen a méhnyakrák esetében ez az elvárás –, majd megjelenjenek a vizsgálaton. A közelmúltban megjelent összefoglaló szerint a méhnyak- és az emlőrák tekintetében a szűrésre hívottak megjelenése 60 százalék körül mozog (sajnos ez az anyag csak elnagyolt adatokat tartalmaz, azokat is 2016-ból).

Az 50 és 70 év közötti népesség kétévenkénti vastagbélszűrése jelenleg kísérleti, bevezető jellegű, korlátozott akcióként zajlik. A koncepció indokoltnak tartja ennek kiterjesztését, de ez még nem történt meg.

Sajnos e rákféleségek a Nemzeti Rákregiszter adatai szerint a szűrési korhatárok előtt és után is nagy számban veszélyeztetik az embereket, ezért erőfeszítéseket kellene tenni a korhatárok tágítására, a felső korhatár eltörlésére.

Ami az interjú egyik fő mondanivalóját illeti, arról a Népszavában Danó Anna október 4-én már közölt egy kitűnő összefoglalót: nevezetesen arról, hogy az állam a magánszolgáltatóktól vásárolna meg egyes hiánycikknek minősülő ellátásokat. De ebben nincs semmi új. Már a kilencvenes évek elején tapasztalhattuk, hogy az államnak nincs elég pénze az egészségügyre, különösen a korszerű eszközök beszerzésére. Ezért megállapodott némely beruházókkal arról, hogy ha hajlandók CT, angiográfiás, művese, sugárterápiás, stb. készülékeket, majd később egynapos sebészethez szükséges rendszereket venni és működtetni, akkor az OEP/NEAK szerződik velük e szolgáltatások költségtérítésére. Máskor a kórházak szervezik ki egyes feladataikat a vállalkozóknak. Ezek árának megállapításakor – ellentétben az állami ellátók felé elismert ártól – az amortizációs, fejlesztési és bérlési költségeket is tekintetbe vették.

FOTÓ: AFP/ROBIN VAN LONKHUIJSEN

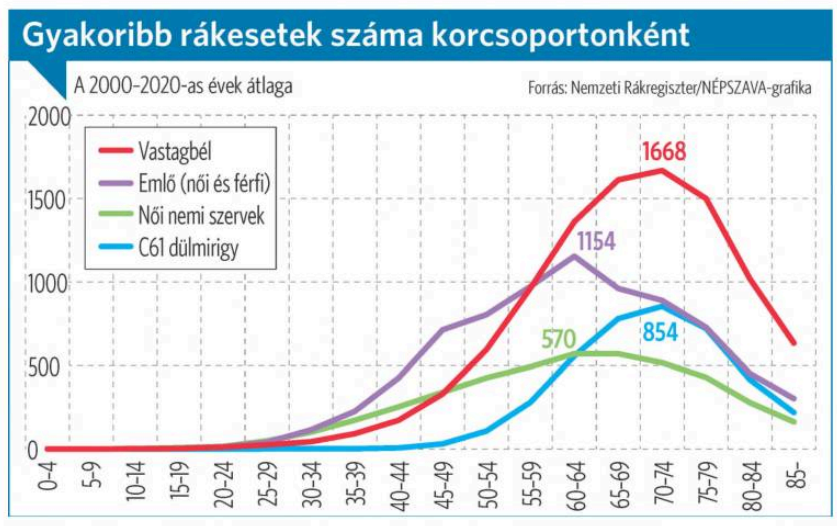

Egyszóval nem számít újdonságnak, hogy az esetleg hiányzó eljárásokat magántulajdonú szolgáltatóktól vásárolja az állam vagy egy kórház. Amiről jelenleg édeskeveset tudunk, az a mennyiség, az ár és az ezekhez szükséges pénz forrása.

Azt tudjuk, hogy az állami ellátóhelyek a jelenlegi egyre szűkösebb állami költségtérítés mellett szükségszerűen veszteségesek. Ez az, amit egy magánszolgáltató nem engedhet meg magának. Tehát vagy árán vásárol az állam a magántól, vagy a betegnek kell a zsebébe nyúlnia a hiányos NEAK-térítés kiegészítése érdekében. Remélhetőleg ettől a többi ellátás nem szegényedik el még jobban. Az viszont világos, hogy honfitársaink gyógyításához a jelenlegi egészségügyi forrástömeg nem elegendő.

Az interjú a valóságnak megfelelően arra is kitér, hogy az állami és a magánellátásban is a szakember a kapacitások szűk keresztmetszete. Nincs annyi szakember Magyarországon, hogy az állami és a magánszektor működtetését jelentős, növekvő mennyiségű túlmunka nélkül biztosítani lehessen. Így aztán – állítja Fábián Lajos – egyes szakmákban a szakemberek a hazai körülményekhez képest hatalmas honoráriumokat követelnek. Ez szerinte már kilenc számjegyű fizetéseket jelent, és 600-700 milliós évi jövedelmet, amit az égvilágon semmi sem indokol.

A világon nagyon kevés hely van, ahol hasonlót el lehet érni, jobbára az Amerikai Egyesült Államokban léteznek ilyen jövedelmek, ott is ritkán. Egy USA-beli honlap adatai szerint 5 legjobban fizetett szakterületen (aneszteziológus, belgyógyász, szülész-nőgyógyász, sürgősségi orvos, illetve aneszteziológus szakasszisztens) 340–520 ezer dollár éves fizetés érhető el maximálisan, ami forintra átszámolva sem több 120–180 millió forintnál évente. Ez havonta maximálisan 9,9–15,5 millió, az átlagot nézve pedig 3,7–9,3 millió forintnak felel meg.

Összességében sajnos egyet kell értenünk Fábián Lajossal: „túl keveset költ Magyarország az egészségügyre, nincs átgondolt egészségpolitikai mesterterv, kiszámíthatatlan a szabályozás, gyorsan változó és leginkább ad hoc politikai érdekeket szolgáló, de csak a részleteket igazító intézkedések történnek." A megoldás tekintetében pedig igaza van abban, hogy nem szabadna korlátozott lehetőségekkel, lényeges megalkuvásokkal működő kórházakat politikai érdekből a rendszerben tartani.

Magyarán nem az elavult kórházat kell a beteghez vinni, hanem a beteget a modern kórházhoz. Az igazihoz, ami nem szuperkórház, hanem egyszerűen csak napjaink kórháza. És ahol a beteg nem akkor fizet, amikor megbetegszik, hanem munkaképes korában tudatos és tisztességes járulékfizetője egy biztosítónak. Azaz nem a nagy kalapba fizetett adóival, hanem biztosítási járulékkal fedezi az egészségügyi ellátás költségeit. Adóinkból pedig az állam fizet a biztosítónak azok helyett, akiknek nincs jövedelmük.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

A nagy átverés

DR. KOPÁCSI JÁNOS
agrármérnök

Vedd ki a megtakarításod, vegyél lakást, fizesd ki a vagyonszerzési illetéket, vagy újítsd fel, korszerűsíts, csinálj mindent, csak kerüljenek vissza a gazdaságba az adózott pénzedből félretett fillérjeid, forintjaid. Fizesd ki a 27 százalék áfát a folyamatosan emelkedő anyagárak után, no meg a munkadíjat.

Pártunk és kormányunk hirtelen két kreatív ötlettel állt elő. Az egyik látszólag jónak tűnik, ám valójában inkább mégsem az. Ez pedig az önkéntes nyugdíjpénztárak „felszabadítása", ahogy egy kedves barátom az elképzelést jellemezte. Mit is jelent ez a valóságban?

Kedves nyugdíjas kolléga, légy szíves, vedd ki a megtakarításod, vegyél lakást, ha van annyi, fizesd ki a vagyonszerzési illetéket, vagy újítsd fel, ha gondolod, cseréld ki az ajtókat, ablakokat, korszerűsíts, hogy kevesebb legyen a fűtésszámla, csinálj mindent, csak kerüljenek vissza a gazdaságba az adózott pénzedből félretett fillérjeid, forintjaid, esetleg a kisebb vagyonok. Fizesd ki a nem kevesebb mint huszonhét százalék áfát a folyamatosan emelkedő anyagárak után, no meg a munkadíjat. Csinálj mindent, csak költs, fogyjon el a pénzed. Ugyanis az államnak ezek szerint nincs, és sajnos azt is tudjuk, mire ment el a temérdek bevétel. Ja persze, vészhelyzet, háború...

Ha még nem vagy nyugdíjas, nem világos, hogy ha kiveszed a pénzed, megkapod-e a 20 százalék adó-visszatérítést, ami esetenként 130 ezer forint is lehet, és kis szorzással kijön egy nem kis összeg. Egyáltalán, milyen lesz a konstrukció, mennyit vonnak le? Ezt még senki sem tudja.

Költsd el azt a megtakarításod, amit öreg napjaidra azért tettél félre, hogy a jusson mellett maradjon is. Jusson bőséggel azoknak, akik eddig is nagy varázslókként folyamatosan optimalizáltak, szépen, minden lehetséges módon szívják el a pénzeteket, pénzünket, jachtokról vigyorognak ránk széles mosoly (na, mi van, nektek nincs?) kíséretében. De nem sorolom, unásig tudja és tűri mindenki.

Persze maradjon is valami magadnak, ha sikerül. A lényeg, hogy üríts ki a betétkönyvedet, nullázd le a megtakarításodat. Egyszer már szemrebbenés nélkül, példátlan módon és galádul rekvirálták a magánnyugdíjkasszát, vitték a pénzt. Ezt ugyanúgy nem lehet megismételni, de mégis lehet, csak a keresztségben más nevet kellett adni neki. És sikerült. Az új név: „pörögjön a gazdaság".

A második őrület a mindenkori inflációt követő automatikus adóemelés, szebbik nevén adókorrekció. Igaz, ez még csak tervezet, majd a parlament dönt, ha odakerül. Ezzel aztán biztos, hogy percek alatt elfogy a megtakarításod, kedves nyugdíjas társam, igaz, a cihában is inflálódik.

De ha nem is költesz, legalább minimális, a szégyen határait feszegető kompenzációt kapsz, amit emelésnek hívnak, csak hát reálértékben nem nagyon siet vissza hozzád. Eredmény: marad a rezsiszámlád, nem lesznek új ajtók, ablakok, de talán lesz mit enned, még ki tudod fizetni a rezsit.

Az elképzelés az államnak automatikusan inflációkövető, folyamatos bevételt nyújt, az állampolgár jóléte meg kit érdekel. És akkor mit értünk el? Hogy ez most megint valami szondázás, vagy ez a növekedés komolyan gondolt ötlete, ki tudja.

Nagy kaland ez az ország, csak kicsit sokba kerül már a kalandozás. Még azt sem tudjuk, hogy mi lesz azokkal a pénzekkel és tulajdonosaikkal, akik valahogy már nem túlzottan bíznak az ígéretekben, és inkább megtartják a megtakarításaikat. Ezt is önkéntesen persze.

Visszatér a Rapülők albuma

Több mint harminc év után újra, bakeliten jelenik meg a Rapülők című album, amely az azonos nevű ikonikus együttes 1992-es alkotása. A korongon többek között olyan slágerek hallhatók, mint a Nem adom fel, az Áj lav jú, a Lesz még rosszabb vagy a Zúg a Volga. NÉPSZAVA

Erdélyben turnézik a Liszt Ferenc Kamarazenekar

Négy erdélyi városban ad koncertet a Liszt Ferenc Kamarazenekar november első hetében: az első állomás Szatmárnémeti, utána Nagybánya, Kolozsvár és Nagyvárad következik. INFOSTART

Boncz Gézára emlékeznek

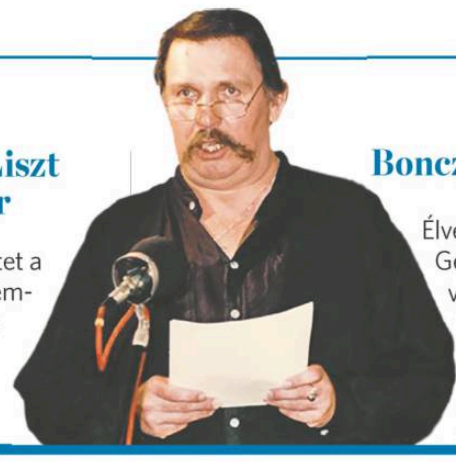

Élve Bonczolás! címmel emlékeznek Boncz Gézára december 12-én Szegeden, a Belvárosi moziban. A humorista műveit Boncz Ádám színész és Nádas György humorista, Jakab Tamás, Kelemen István, Kis Kata, Szegezdi Róbert, Szolnoki Péter tolmácsolja. KULTURA.HU

Az orgonasípok kincsei

LELET Egy használaton kívüli litván templomban építőmunkások különös felfedezést tettek 2017-ben. A II. világháborúban kimentett dokumentumok kerültek napvilágra, és rajtuk keresztül kibontakozott egy kevesek által ismert regényes történetet. Egy elsüllyedt világ históriája.

HORVÁTH PATRÍCIA

Beba Epstein öntörvényű, a felnőttek intelmeit nehezen tűrő személyisége sok apró és nagyobb bajba sodorta őt. Kicsiként nem akart enni, így egészségéért aggódó szülei beszéltették, és ahányszor csak szóra nyitotta a száját, nagy adag étel tömtek bele. A tálalószekrényt mászókának használva ripityára törte a családi étkészletet, és hiába óvták, mégis a legszebb nyári ruhájában indult iskolába télvíz idején. Az esetet követő közel másfél évnyi szanatóriumi kezelésből leginkább arra emlékezett, hogy mennyire jó volt a sok gyerekkel együtt kirándulni és színházi előadást csinálni. A tizenegy és fél éves kislány kézzel írt önéletrajzának történetei nem sokban különböznek egy mai gyerekétől, könnyen magunkra ismerhetünk benne. Beba valószínűleg maga sem gondolta, hogy fogalmazása örökre fennmarad, és mint egy tengerbe dobott palack, átvészeli majd a történelem legsötétebb időszakait. Beba Esptein önéletrajza ugyanis egy pályázatra íródott 1932-ben.

Az 1920-as években a zsidó közösség kiemelkedő európai értelmiségi tagjai, köztük Sigmund Freud és Albert Einstein segítségével és gondolatai mentén jött létre a Jiddis Tudományos Intézet (YIVO) Berlinben és a lengyelországi Vilnóban (ma Vilnius, Litvánia), mely a második világháború előtt egy közel tízmilliós lélekszámú zsidó közösség otthona és szellemi központja is volt egyben. Bár gyorsan változó időkben éltek, a YIVO alapítói hittek a zsidó kultúra folytonosságában. Mind a múlt, mind a jelen tanulmányozását modern szemszögből közelítették meg, és a tudományos objektivitás legmagasabb színvonalát tűzték ki célul. A YIVO-t hamarosan világszerte ismerték tudományos munkájának minőségéről és eredetiségéről. Az intézet fennállásának első tizenöt éve alatt több mint százkötetnyi társadalom- és bölcsészettudományi tanulmányt adtak ki.

„A YIVO-t az anyagi kultúra, vagyis a társadalmi élet tanulmányozására hozták létre – mondja Jonathan Brent, a New York-i YIVO jelenlegi igazgatója. – Lényegében ez volt az egyik első független társadalomtörténeti kutatóintézet a világon. Ugyanis minden hasonló intézményben folyó akadémikus kutatásnak volt valami köze a politikához, a valláshoz, a különböző ideológiákhoz, azaz egyik vagy másik elit érdekeihez.”

Egyik legfontosabb kezdeményezésük egy az 1930-as évek elején meghirdetett és a legnagyobb zsidó újságok címlapján közzétett életrajzi pályázat volt, mely három kiadást ért meg. Felhívásukban arra kérték a pályázó 16–22 év közötti fiatalokat, hogy iskolai végzettségtől, foglalkozástól és politikai hovatartozástól függetlenül írjanak magukról, családjukról és a velük való kapcsolatukról, tanáraikról és iskolájukról, barátokról és barátnőkről, valamint ifjúsági és politikai szervezetekről, de leginkább arról, hogy milyennek látják a világukat, és hogyan képzelik el a jövőt. Az életrajzi írásokat jeligével küldték be, a szerzők külön lezárt borítékban adták meg a nevüket arra az esetre, ha az ő alkotásuk nyerné el a pénzjutalmak valamelyikét.

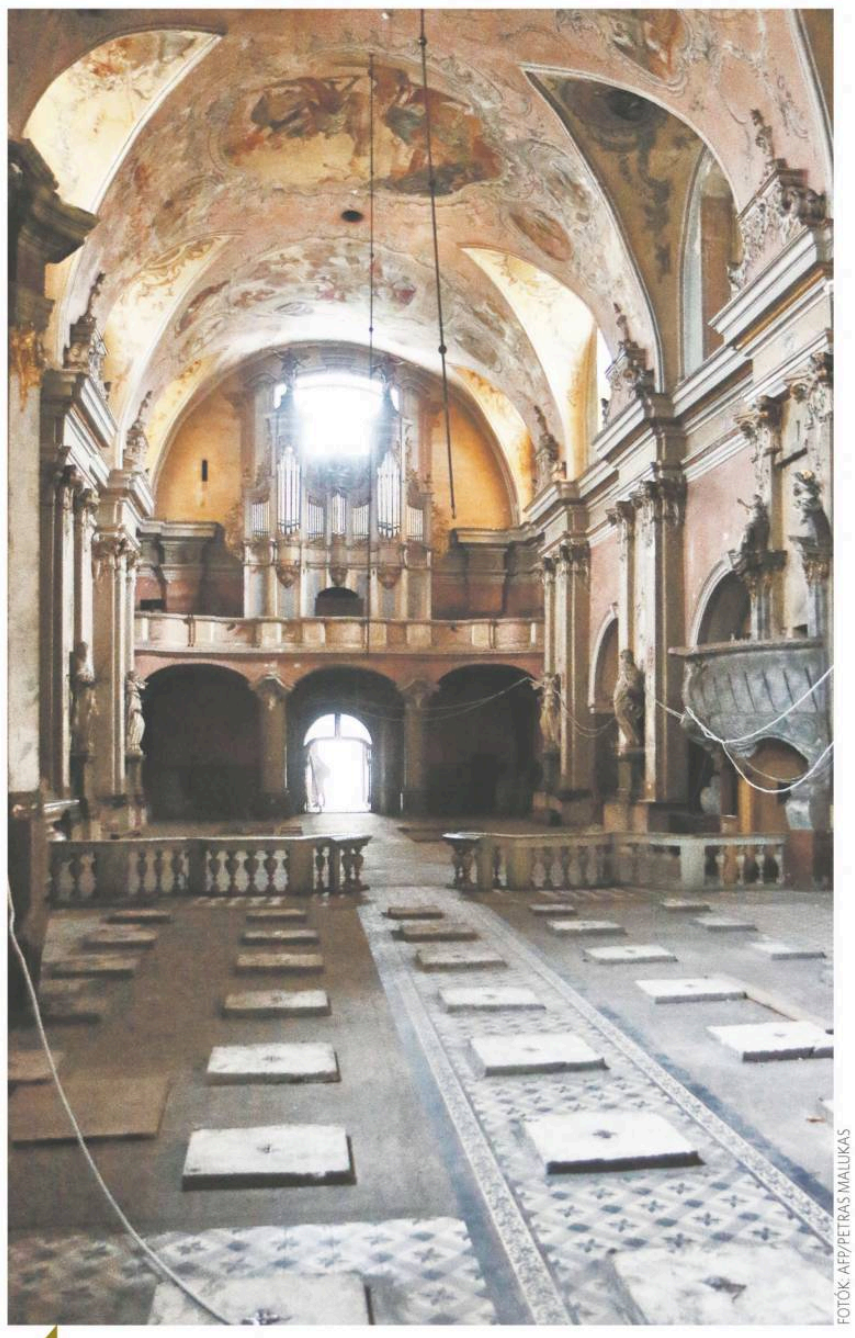

FOTÓK: AFP/PETRAS MALUKAS

A vilniusi Szent György-templom és a karmelita kolostor zugai és orgonasípjai páratlan dokumentumokat rejtettek

„Ez a zsidó történelem legfontosabb felfedezése a holt-tengeri tekercsek óta!”

Ebből is látható, hogy a rebellis Beba Epstein egyszerre három fő szabályt is áthágott: jóval fiatalabb volt a megszabott korhatárnál, és nemcsak hogy a nevét, de még a fényképét is elküldte. És milyen jól tette!

Mert bár sejtésük bizonyosan volt, hogy a világ, amiben élnek, óriási változások előtt áll, azt sem a YIVO vezetői, sem az önéletrajzukat beküldő fiatalok nem tudhatták, hogy kevesebb mint egy évtizeden belül a zsidóság szinte teljes generációi tűnnek el a holokauszt következtében, és hogy a szociológiai kutatásnak szánt pályázati anyagok egy egész elveszett világ emlékének őrzőivé lesznek.

„Ez a zsidó történelem legfontosabb felfedezése a holt-tengeri tekercsek óta!” – mondta David Fishman, az amerikai Zsidó Teológiai Szeminárium történeti tanszékének igazgatósági tagja, amikor 2017-ben Vilniusban egy használaton kívüli katedrális felújításán dolgozó munkások rengeteg régi dokumentumot tártak fel, a zsidó fiatalok által írt önéletrajzokat az orgonasípok őrizték meg a jövő számára.

Lengyelország 1939-es lerohanása után Németország csapatai 1941-ben bevonultak Vilnóba, és lefoglalták a YIVO gyűjteményeit is. Az anyag egy részét Frankfurtba szándékoztak küldeni a Zsidókérdés Kutatóintézetébe (németül: Institut zur Erforschung der Judenfrage), míg a maradékot megsemmisítették volna. Ám mivel nem voltak jártasak a zsidó kultúrában és a helyi nyelvekben, szükségük volt emberekre, akik átválogatták a YIVO kiterjedt gyűjteményeit. Mintegy negyven kényszermunkást rendeltek ki a munkára. Ők a „papírbrigád” néven váltak ismertté. A csoport úgy döntött, hogy amit csak tudnak, visszacsempésznek, és elrejtik a gettókban. Életük kockáztatásával könyveket, papírokat és mindenféle dokumentumokat szállítottak nap mint nap a testükön, a ruhájukban vagy a cipőjükben. Sikerült több százezer oldalnyi anyagot és könyvet kimenekíteniük, amelyeket aztán fémdobozokban rejtettek el a föld alá, vagy litván és lengyel nem zsidó barátaiknak adtak át megőrzésre.

A háborút követően a Frankfurtba küldött anyagok nagy részét a Monuments Men amerikai szervezet szerezte vissza és küldte New Yorkba, ahol Max Weinreich, a YIVO igazgatója menekültként a szervezet új bázisát hozta létre. A Vilnóban maradt dokumentumok egy részét a felszabadulás után 1944-ben kiásták, ám az új szovjet rezsim zsidóellenes intézkedései miatt nem lehetett nyilvánosságra hozni őket. Bár néhány túlélő kicsempészett belőlük valamennyit az Egyesült Államokba, a helyszínen maradt közel 250 ezer oldalnyi dokumentum sorsa ezzel nem oldódott meg. Zsidó értelmiségiek híján Antanas Ulpis litván könyvtáros a vilniusi Szent György-templom és a karmelita kolostor zugaiban rejtette el őket. Ulpis 1981-ben meghalt, és nemcsak a Szovjetunió 1991-es bukását nem érte meg, hanem titkát is magával vitte, így még közel negyed évszázadnak kellett eltelnie ahhoz, hogy a kincsek napvilágra kerüljenek.

Az 1930-as évek első két pályázatának sikerén felbuzdulva a YIVO nagyot álmodott, és Kelet-Európa Yiddishuániájának képzeletbeli határain túllépve a harmadikat már az egész világ zsidó fiatalságának címezte. A világ összes zsidó újságjában közzétett felhívásokra számos pályamunka érkezett jiddis, héber, angol, ukrán, magyar, francia, román és még számos más nyelven. A YIVO dolgozói mindet elolvasták, dokumentálták, és nagy reményekkel készültek az ünnepélyes díjkiosztóra, melyet 1939. szeptember elsejére tűztek ki. Ám a világégés mindent elsodort, így a díjkiosztót is. Az írások szerzőinek sorsa ismeretlen. Egyet kivéve.

Az addigra húszéves Beba Epstein maga jelentkezett a papírbrigádba a vilniusi gettóban. Ő, aki gyerekként a téli hideggel is szembeszállt virágos nyári ruhájában, naponta dacolt a náci kivégzőosztagokkal, és csempészte vissza a megmentendő dokumentumokat.

Beba még a vilniusi gettó teljes likvidálása előtt szökött ki, és a szovjet ellenállókhoz csatlakozott. A dokumentumok 2017-es csodálatos megkerülését hírül adó New York Times címlapján az ő gyerekkori képe volt látható. A szerkesztőségben másnap csöngött a telefon. A fia, Michael Leventhal volt a vonal túlsó felén, aki felismerte édesanyja nevét és képét. Így derült ki, hogy Beba, az öntörvényű, a családjából egyedül életben maradt. Átkelt a fél világon, és szabad emberként halt meg.

Beba Epstein, a lázadó tinédzser 1932-ben íródott dolgozata

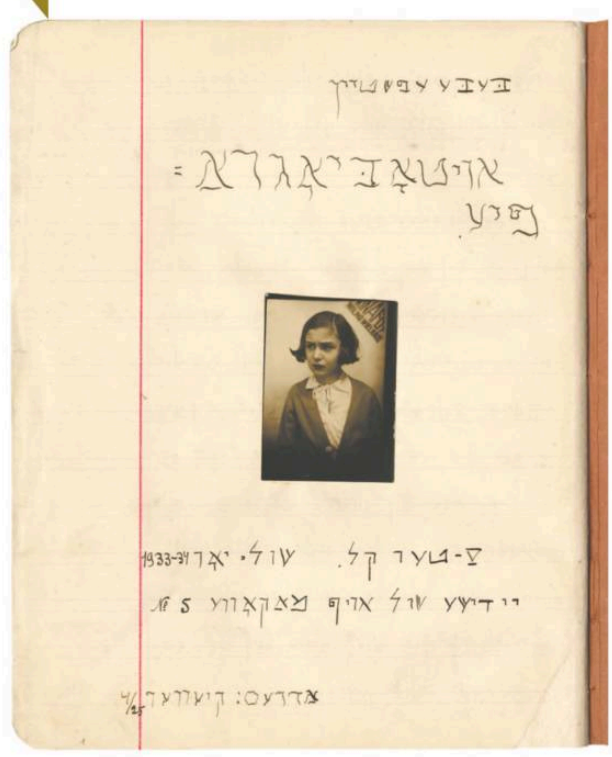

Múlt, jelen, jövő

A Népszava 2025-ben egy az eredetihez hasonló életrajzi pályázatot hirdet Magyarországon a budapesti Goethe Intézettel, az Erzsébetvárosi Zsidó Örökségért Alapítvánnyal, a Magyarországi Esterházy Alapítvánnyal és Polgár Andrással együttműködésben. E gesztus tisztelgés a holokauszt áldozatai előtt a 80. évforduló alkalmából. Más részről célja hangot adni a napjainkban éppen annyira aktív és véleménnyel bíró 16-22 éves korosztálynak.

LAPSZÉL

Kedvezményes mozizás

A Cinema City Filmünnep idén is nyerő ajánlattal várja a filmrajongókat az ország összes Cinema City mozijában. A november 7. és 10. között zajló rendezvényen minden 2D, 3D, IMAX, 4DX és ScreenX előadásra egységesen 1500 forintért vehetnek jegyet a látogatók. Az exkluzív mozizásra vágyókat a VIP-részlegek várják 8900 forintos belépővel a 2D-s filmekre. A közönségtalálkozókon és a filmklubokban Udvaros Dorottyával, Till Attilával és Réz Andrással is lehet beszélgetni. NÉPSZAVA

Terjesztik a kultúrát

FOTÓ: NÉPRAJZI MÚZEUM

A Néprajzi Múzeum új fejlesztése, az Etnobőrönd különleges játékokkal és digitális tartalmakkal támogatja a Liszt Intézeteket világszerte. Az intézmény a Petőfi Kulturális Program keretében a Kulturális és Innovációs Minisztérium támogatásával olyan, a magyar kultúrát reprezentáló komplex csomagot küld a külföldi magyar intézetek számára, amelyet különböző szabadtéri és egyéb fesztiválokon, rendezvényeken használhatnak majd. NÉPSZAVA

Dél-koreai dzsessz Budapesten

Két dél-koreai dzsesszformáció lép fel a hétvégén Budapesten: november 9-én a Soojin Suh Coloris Trio a Jedermann Jazz Kávézóban, másnap a Bando a Koreai Kulturális Központban ad koncertet. PRAE.HU

Meghalt Forgács Gábor

FOTÓ: MTI/ZIH ZSOLT

Hetvenhat évesen elhunyt Forgács Gábor színész, humorista, szinkronszínész – írta meg Facebook-posztban a lánya, Győrfi-Forgács Beáta. Forgács Gábor mielőtt színész lett, hat helyen is dolgozott segédmunkásként, majd irodagép-műszerész lett a Volán Elektronikánál, ahol közel került a zene és a szórakoztatóipar világához, mivel a gyár klubját ekkor Antal Imre irányította. Az áttörést az 1972-es Ki mit tud? című tehetségkutató műsor hozta el, melyben egy jódliszámmal vett részt. 1975 és 1977 között a Békés Megyei Jókai Színház tagja volt, majd 1993-ig a Vidám Színpadot, 1998-ig a Mikroszkóp Színpadot erősítette, mielőtt szabadúszóvá vált. Szerepelt játék- és tévéfilmekben, illetve show-műsorokban, továbbá számos filmet és sorozatot szinkronizált. NÉPSZAVA

Értik egymást

TALÁLKOZÁS Két ambiciózus kortárs művész, Csekő Andrea és Kun Fruzsina alkotásainak „randevújából” érdekes dolog sült ki: intenzív színek, geometrikus és organikus formák együttállása.

TAKÁTS FÁBIÁN

Kun Fruzsina élénk, érzéki hatású képeivel nyáron találkoztam először a pécsi JPM Múzeum Galériában. A rekkenő hőség sem tántorított el, hogy megtekintsem a Keserü Ilonával együtt szereplő alkotót, akinek kompozíciói hamar megfogtak. Csekő Andrea munkáit korábban még nem láttam élőben, nem tudhattam, miként fognak mutatni, ha végre szemtől szemben állok velük. Kijelenthetem: épp oly mutatósak, mint Kunéi, „vadítóak”, bár ő nem csak a rózsaszín és vörös árnyalataival játszik.

A pécsi születésű Kun Fruzsina pályája gyerekkönyvek illusztrálásával indul. A nem látás, a nem tisztán látás érzésének képi ábrázolása érdekli. „Számomra a nem látás egy ambivalens érzés, megnyugtató, mégis izgalmas, mint mikor gyerekként lufiba fúrtam az arcom; káprázta tó, színes, homályos és egyben fullasztó burok” – állítja.

A Képzőművészeti Egyetem festő szakán diplomázott Csekő Andrea „absztrakt geometrikus kompozícióit egyszerű formákból, négyszögekből konstruálja, amelyeknek repetitív ismétlésével és torzításával születnek meg mozgást idéző képmezői” – írja róla Kocsis Katica esztéta, művészeti író, kurátor. Rózsaszínben, kékben és ezek különböző árnyalataiban pompázó vásznait élettel, izgő-mozgó struktúrákkal tölti meg.

A Belülről mindenki rózsaszín még a zord lelkületűeket is felderíti. A vörösben, rózsaszínben, lilában, kékben „úszó” képek dekoratív színvilágukból fakadóan „kapósak”. Talán maguk a művészek is „az élet napos oldalát néző” személyiségek lehetnek, munkáik láttán egyértelmű, hogy távol állnak tőlük a komor, fakó színek. Noha képi világuk sok hasonlóságot mutat, mégsem egy és ugyanaz.

FOTÓ: THE SPACE

A vörösben, rózsaszínben, lilában, kékben „úszó" képek dekoratív színvilágukból fakadóan „kapósak". Talán maguk a művészek is „az élet napos oldalát néző" személyiségek lehetnek

Csekő Andrea és Kun Fruzsina The Space-beli „légyottján” a néző óhatatlanul analógiákat, különbségeket keres. Így teszünk, amikor két alkotó kiállított műveivel egyszerre találkozunk, összevetjük őket, de legalábbis felmerül a kérdés, mi közük egymáshoz. A látszólag hasonlóan élénk vásznak valójában kontrasztban állnak. Kun képei merészek, egyszerre vonzanak és taszítanak. Szűzhártyát, mellet lát belé jük az ember, de hatalmas szemet, kitágult tüdőereket, szőröket, hártyát, mint azt a Nádak, erek, szőrök, hártyák (2023) akrilvászna mutatja.

FOTÓ: KRISTÓFY DÁNIEL

Kun Fruzsina: Nádak, erek, szőrök, hártyák (2023)

INFÓ

Csekő Andrea & Kun Fruzsina
Belülről mindenki rózsaszín
The Space Contemporary Art Gallery & Management
Nyitva: november 15-ig

Érzéki kompozíciója mindamellett pszichedelikus élményt is kelt. A test belsejébe tekintve ambivalens feszültséget érzünk: kíváncsiságot, izgalmat, de ugyanakkor zavart, és némi késztetést, hogy elfordítsuk szemünket.

Csekő Andrea geometrikus formákkal, négyszögekkel „játszik”, amelyek azonban nem steril mértani alakzatok ismétlődései, sokkal inkább a mikroszkópok alatt megjelenő sejtek organikus rendjét idézik. Ily módon kapcsolódik a test nyújtotta látványhoz, csak másképpen. A különbség „tapintható”, mint a bőr, amire Csekő mozaikszerű vásznai erősen emlékeztethetnek. Ilyen a Színek hámlása (2024), a Külsőbe 1:6 (2024) és a Belsőbe 1:6 (2024). Csekő egy videóban arról beszél, hogy emberi sebekből, belső szervekből, betegségekből indult ki, ám képein megfogalmazása szerint egy „kedvesebb színvilágot” használt.

Csekő és Kun nagyszerű „párbeszédet” folytatnak a The Space kiállítótereiben, hiszen mindketten az érzékelés határait vizsgálják, a láthatón túlit, a „belsőt”. Nem mennek tucatszámba, egyediek, határozott, jól átgondolt koncepció mentén dolgoznak. Geometrikus és organikus ábrázolásukkal egy előttünk rejtett világba vezetnek be.

Quincy Jones, az örök fiatal

GYÁSZ „A dolgok, amiket átéltem! Szinte el se hiszi az ember!” – ingatta a fejét pár éve egy tévéinterjúban. És tényleg, a vasárnap 91 esztendős korában elhunyt Quincy Jones nélkül elképzelhetetlen az elmúlt hét évtized dzsessz- és popszcénája. Nem az újságoldalt, az egész lapszámot megtöltené azoknak a listája, akikkel zenélt vagy akiknek a producere volt. Nem elírás: nyolcvanszor jelölték Grammyre és 28 díjat kapott. Már jó két évtizede a könnyűzene legendájává nyilvánították és akkor még nem is beszéltünk róla, hogy ötven évvel ezelőtt ott volt a saját gyászszertartásán. Súlyos agyi érbetegségét végzetesnek tartották, s barátai – itt világhírességek hosszú sora következne, de legyen elég Sarah Vaughan és Sidney Poitier neve – megrendezték a búcsúztatását, amire orvosi felügyelet mellett el is ment. Aztán következett két sikeres agyműtét, de figyelmeztették, hogy többé ne trombitáljon, mert attól kiújulhat a betegsége. Erre fogta a trombitáját, és elment turnézni a zenekarával.

Se szeri se száma a sztoriknak, ezt onnan is tudhatjuk, hogy 85. születésnapi műsorával Budapestre is ellátogatott. Már nem zenélt, csak ült, mesélt és tapsolt a fiataloknak, például Radics Giginek. Pedig bitang jól trombitált – két évtizede Washingtonban véletlenül betévedtünk Herbie Hancock születésnapi koncertjének mikrofonpróbájára és az élmény örök: Jones trombitált, Wayne Shorter szaxofonozott, az ünnepelt zongoristának meg a közönséggel együtt fülig ért a szája. Képzeljünk magunk elé egy fekete (bár génjeit tekintve harmadrészt európai) srácot, amint tizennégy évesen odalép a nála csak két évvel öregebb Ray Charleshoz, hogy formálisan bemutatkozzon. A dolog olyan jó sikerült, hogy ő is rászokott a heroinra, de újsütetű barátjával ellentétben gyorsan le is szokott róla. Jól tette, mert hamarosan már Lionel Hampton zenekarával járta az országot, ott derült ki, hogy nemcsak zongorázni és trombitálni, de hangszerelni is felső fokon tud. Arra már saját bigbandjét vezetve jött rá, hogy a zene és a zeneipar két teljesen különböző dolog és ha jól akar járni, az utóbbit is ki kell tanulnia.

Quincy Jones 1933–2024

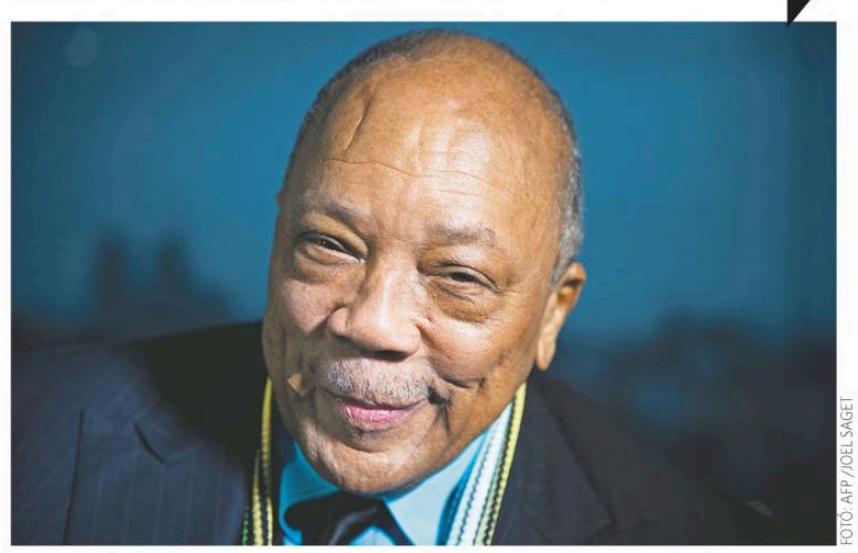

FOTÓ: AFP /JOEL SAGET

Elég jól kitanulta. Trombitált Elvis Presley első tévéfelvételein, slágerlistás dalokat írt, Frank Sinatra kaliberű zenészekkel barátkozott, Michael Jackson legjobb lemezeinek volt a producere és a társasági életben is a csúcsokon mozgott. Jóban volt a Clinton-házaspárral és Donald Trumppal, saját bevallása szerint járt Ivanka Trumppal, aki pedig az unokája lehetett volna. Hét gyermeke született öt nőtől, köztük a világhírű színésznő Nastassja Kinskitől. Elégedetten pillanthatott visszsza páratlan életére, és ahogy Budapesten ült a színpadra odakészített fotelben, nagyon úgy tűnt, hogy élvezte a visszaemlékezést.

HORVÁTH GÁBOR

Új madárfaj a hazai faunában

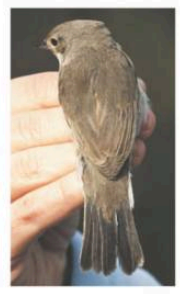

A szegedi Fehér-tavi Ornitológiai Tábor munkatársai 2024. november 1-én hazánk legújabb madárfaját, egy fiatal tamariszkuszposzátát fogtak meg és gyűrűzés után engedtek szabadon. A faj rendkívül ritka egész Európában, csupán két alkalommal került elő; egy 2007-ben Olaszországban, és 2012-ben Görögországban, Leszbosz szigetéről. MME

Lézersugárral mérik az űrszemét pontos helyzetét

A tudósok új módszerükkel egy lézersugár segítségével képesek lesznek a Föld körül keringő objektumok helyzetét centiméteres pontossággal meghatározni, ezzel elkerülni az ütközéseket. Ez jelentős javulást jelent a korábbi, nagyjából százméteres pontossághoz képest. PORTFOLIO

Méregből diabetes elleni gyógyszer

A cukorbetegség kezelésének új lehetséges hatóanyagára bukkantak a rendkívül mérgező térképes kúpcsiga által kiválasztott toxinban. Az amerikai kutatóknak feltűnt, hogy mérgét a vízbe juttatva olyan erős hipoglikémiás sokkot okoz halakban, amire nem tudnak reagálni, így képtelen visszaállítani a szervek működéséhez szükséges vércukorszintet. HÁZIPATIKA

Húzzuk ki az internetet a falból?

VÉDELEM A kiberbiztonság a cégek vagy a közhivatalok számára egész mást jelent, mint a hétköznapi felhasználók számára. Mi leginkább a netes csalások, az óvatlanul megosztott személyes adataink vagy a kiskorú gyermekeinket érő atrocitások kapcsán szembesülünk az internetről ránk leselkedő veszélyekkel, melyeket rendre alulbecsülünk.

BÁLINT ORSOLYA

Ingyenes, regisztrációval látogatható előadás-sorozatot (HunCERTalks címmel) hirdetett a kiberbiztonság témájában, szakmabeliek és szakértők részvételével, de a mezei netezők számára is érdekes esetleírásokkal a Számítástechnikai és Automatizálási Kutatóintézet (HUN-REN SZTAKI), az ország legnagyobb, immár 60 éves múltra visszatekintő informatikai kutatóintézete. Az egyik nagy horderejű, a sajtót is bejárt ügy nemrégiben a Motherless pornóoldalé volt (lásd keretes írásunkat), de általános tapasztalat – amiről az első előadáson Rigó Ernő, a HUN-REN SZTAKI munkatársa is beszélt –, hogy mennyire elképesztően kreatívak a csalók, mi pedig mennyire elővigyázatlanok vagyunk, amikor akárcsak a Facebookon osztunk meg nyilvánosan személyes tartalmakat. Azt már talán sokan megtanulták, hogy mit nem ajánlott sem magunkról, végképp nem a gyerekeinkről kiposztolni a közösségi médiába, de a legújabb trend, amikor nem is mi magunk, hanem valaki más teszi a kínos vagy kárt okozó megosztást helyettünk.

Ezt később, Csalár Dorina, a Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság (NMHH) Internet Hotline-jának osztályvezetője is megerősítette, jelezve, hogy a hozzájárulás nélküli közzététel már az egyik „legnépszerűbb” panasz náluk, és egyre növekszik az ilyen bejelentések aránya. Elsősorban intim fotókat érint, amiben férfiak és nők egyaránt áldozatok lehetnek – gyakori eset, hogy egy korábbi partner él vissza az eredetileg közös megegyezéssel készített vagy kapott tartalmakkal, és zsarolni kezdi az exét, pénzt követelve a nem-megosztásért.

Ám ahogy a szakember hangsúlyozta, az NMHH által működtetett Internet Hotline nem hatóság, hanem közérdekű szolgáltatás. Ha bejelentés érkezik hozzájuk, csak kérni tudják a szolgáltatót, hogy vizsgálják meg az adott tartalmat, illetve bűncselekmény (például gyermekpornográfia) gyanúja esetén azonnal – egy munkanapon belül – értesítik a nyomozó hatóságot, leggyakrabban a Nemzeti Nyomozóiroda vagy az ORFK kiberbűnözés elleni főosztályát. Fontos is a gyors reagálás, mert egy-egy problémás oldal gyorsan átköltöztethető másik tárhelyre, és egyetlen illetéktelenül feltöltött fotó vagy videó percek alatt elterjed a neten. Csalár Dorina példaként említett egy esetet, amikor egy nő a róla készült kb. tíz fotó megosztását jelentette és 115 oldalcímet küldött be, ahol a képek elérhetőek voltak, végül 25 szolgáltatót kerestek meg, hogy ezen képek eltávolítását kérjék. (Miután teljes oldalakat nem tudnak átvizsgálni, url-t minden bejelentéshez mellékelni kell, ahogy a saját e-mail-címet is, ennyiben nem anonim a bejelentés.) Gyakori az is, hogy ha a tartalmat például a TikTokról törlik, de azonnal felbukkan a YouTube-on vagy más oldalakon.

A nőkről engedély nélkül készített fotók landoltak a közösségi médiában, sok esetben az MI generálta változtatásokkal

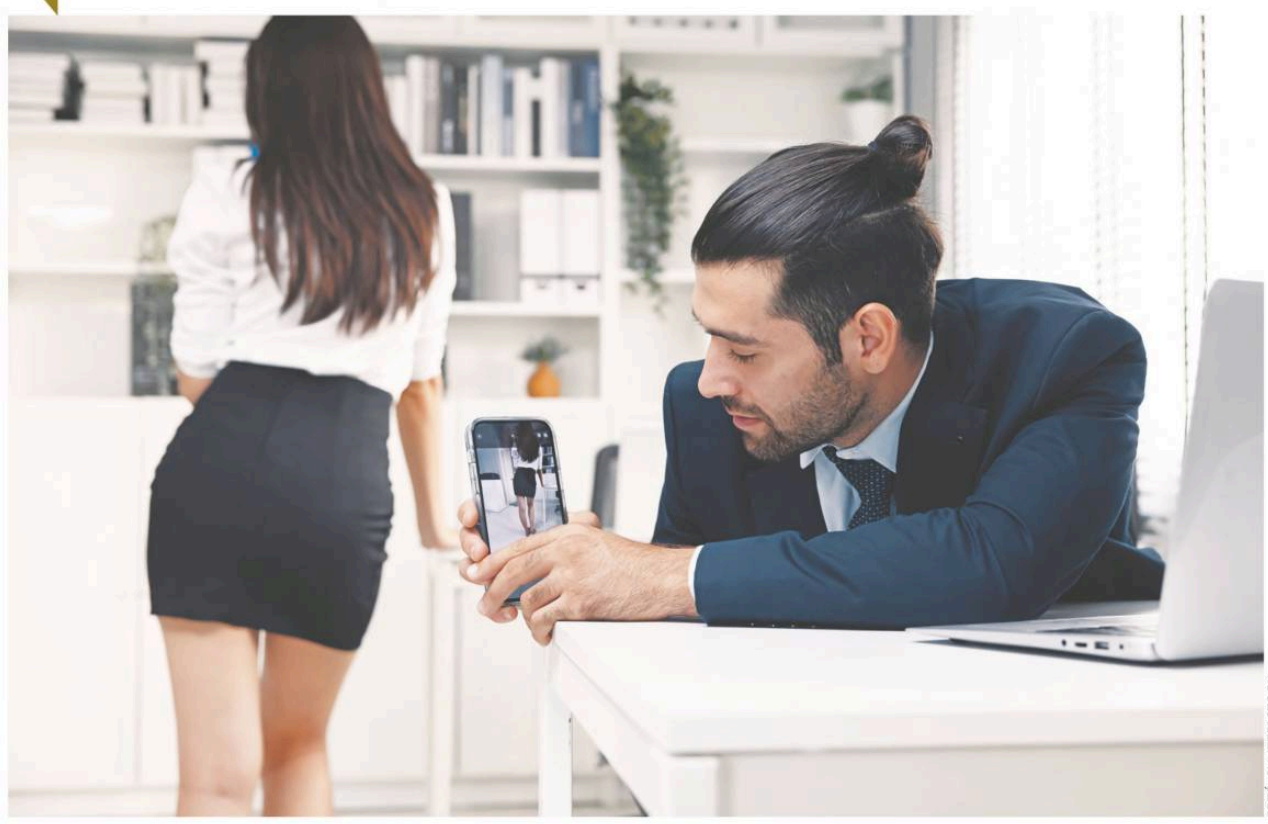

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

A Hotline nem bírságol, nem tiltathat le weboldalt sem, az egyik (átmeneti) sikerük volt a napiszar.hu oldal elérhetetlenné tétele, ám csak pár napig tartott, majd ezt is külföldi szerverre költöztették. Arra mindig odafigyelnek, hogy munkájuk során nem történhet áldozathibáztatás, mert nehéz ilyen bejelentést tenni, általában érzékeny ügyeket kezelnek.

A magyar hatóságok, a tárhelyszolgáltatók és civil szervezetek (Hintalovon Alapítvány, Kék Vonal, UNICEF stb.) mellett nemzetközi szövetségekkel, alapítványokkal és kibervédelmi platformokkal is együttműködnek, hiszen egy-egy netes jelenség szálai sokszor országhatárokon túlra vezetnek, és ahol egy gyerek érintett, például online szexuális bántalmazás érte, ott a legtöbb esetben további kiskorú áldozatok is előkerülnek. A nagy közösségimédia-platformokkal is tartják a kapcsolatot, bár cége válogatja, hány lépcsőn kell átjutniuk, mire elérik, hogy emberrel és ne csak csetbottal tudjanak beszélni, és egyáltalán mi akad fenn a platform saját szűrőrendszerén. Csalár Dorina említette, hogy amikor a Liszt Ferenc repülőtéren hagyott bőröndöket sorsolt ki egy Facebook-oldal, elsőre nem gondolták aggályosnak a Metánál, de általában „másodfokon” már jobban odafigyelnek a jelzésükre.

> Amikor egy jogellenesen készült kép felkerül a netre, akkor személyes adattal való visszaélésről beszélünk, ami bűncselekmény.

Egyelőre négyen dolgoznak egy irodában, évi több ezer ügyön, amiből azért látható az is, hogy ez pusztán a jéghegy csúcsa, amit elérnek. Rengeteg visszaélés eleve bejelentetlen marad, sokan nem is tudják, hogy hozzájuk lehet fordulni. Az érintetteknek mindig javasolják a feljelentéstételt is, illetve azt, hogy kérjék a kifogásolt tartalmak törlését a Google-kereső találatai közül.

Az utóbbi hónapokban hozzánk is begyűrűzött új trend a szexuális szolgáltatások hirdetése hamis Instagram-profilokon. Nem csak pucér képeket lopnak el (mentenek le maguknak) a csalók, elég egy bikinis vagy mosolygós fotó is. Ilyenkor az Internet Hotline munkatársai értesítik a Metát, hogy a hamis profilt törölje, szólnak a tárhelyszolgáltatónak, ahol a szexhirdetést közzétették, és remélhetőleg rövidesen törlik is. De még ha a fellépésük sikerrel is jár, ettől még azok a képek ott lapulnak valakinek az eszközén, amibe belegondolni is borzongató.

Az előadás végén a kérdések idején többen épp erre kérdeztek rá, lehetne-e más módszerekkel (például digitális vízjelekkel, vagy „fotó DNS”-sel) szűrni a jogsértő tartalmakat, mint pusztán bejelentésekre várni. Vannak persze ilyen irányú törekvések világszerte, de a csalók kreativitása ennél gyorsabban fejlődik, egyelőre egy lépéssel a fejlesztők előtt járva. Felmerült, hogyan védhetnénk meg jobban szülőként a gyermekeinket, „a gyerekeknek kellene megtanulni, hogy ilyen képeket nem készítenek”, javasolta valaki, akinek valószínűleg nincsen kamaszgyereke, vagy ahogy az egyik hozzászóló megfogalmazta kissé sommás megoldásként: „húzzuk ki az internetet a falból?!”

Motherless-ügy

Idén nyáron magyar nőkről ablakon át, zuhanyzóban, nyilvános vécében, metrón készített fotókat és videókat töltöttek fel a már korábban is botrányosnak számító Motherlessre, a Csehországba beregisztrált pornóoldalra. A felnőttek pornográf tartalmai amúgy nem sértenének törvényt, csakhogy ezeket a felvételeket az érintett nők tudta és hozzájárulása nélkül készítették magyar nevű felhasználók. Az egyik profilra például legalább húsz illegálisan készített, meztelen nőket ábrázoló videót töltöttek fel, olyan személyes adataikkal együtt, mint a nevük és az életkoruk. Ráadásul a kommentekben a felhasználók arról értekeztek, melyik nőt hogyan ölnék meg, milyen brutális bántalmazásnak vetnék alá. Csaknem húsz jelzés érkezett az oldallal kapcsolatban az NMHH-hoz és párhuzamosan több feljelentés is a rendőrséghez idén augusztus-szeptember között, ezekkel szemben azóta sikerült hatékonyan fellépni, a nyomozás folyamatban van, miközben a Motherless oldal zavartalanul működik és „virul”.

HIRDETÉS

NÉPSZAVA

Fizessen elő!

Olvassa kényelmesen, otthonában a Népszavát!

LEGALÁBB 40% KEDVEZMÉNY a bolti árhoz képest

Rendelje meg online a www.nepszava.hu weboldalon

vagy hívja ügyfélszolgálatunkat a +36-1 477-9008-as telefonszámon!

3 hónapra: ~~41 695 Ft~~ helyett 25 350 Ft (ez 16 345 Ft megtakarítás)

6 hónapra: ~~83 390 Ft~~ helyett 49 800 Ft (ez 33 590 Ft megtakarítás)

12 hónapra: ~~166 780 Ft~~ helyett 97 800 Ft (ez 68 980 Ft megtakarítás)

LAPSZÉL

Veszprém: hosszabbított az olimpiai bajnok

FOTÓ: VESZPRÉMI KC

Az olimpiai és Európa-bajnok francia balszélső, Hugo Descat szerződést hosszabbított a bajnoki címvédő Veszprém HC férfikézilabdaklubnál. A tavaly érkezett játékos megállapodása jövő nyáron járt volna le, a hosszabbításnak köszönhetően azonban immár 2027. június 30-ig szól. NÉPSZAVA

Edu Gaspar búcsút int az Arsenalnak

Távozik az Arsenal labdarúgócsapatától a sportigazgató Edu Gaspar. A korábbi brazil válogatott középpályás sajtóhírek szerint önként int búcsút a londoni klubnak. Edu a jövőben az Evangelosz Marinakisz tulajdonában lévő kluboknál (Nottingham Forest, Olympiakosz, Rio Ave) tölthet be vezérigazgatói pozíciót. NÉPSZAVA

Ovecskin egyre közelebb Gretzky rekordjához

FOTÓ: PROFIMEDIA

Alekszandr Ovecskin, a Washington Capitals orosz csapatkapitánya sorozatban negyedik bajnoki meccsén is eredményes volt, így már 860 alapszakaszos NHL-góljánál tart, s 34 találatnyira megközelítette az abszolút rekorder Wayne Gretzkyt. Az észak-amerikai profiliga élő kanadai legendája, aki 1999-ben fejezte be NHL-es pályafutását, 894 góllal áll az örökranglista élén. MTI

Huszonegy magyar utazhat Grúziába

Csapatvezetői szemináriumot tartottak Bakuriániban a jövő évi téli Európai Ifjúsági Olimpiai Fesztivál (EYOF) szervezői; a grúziai multisporteseményen várhatóan 21 fiatal magyar sportoló vesz majd részt. Eddig 46 ország ötkarikás szervezete jelezte részvételi szándékát, Oroszország és Fehéroroszország kizárása továbbra is érvényben van az ukrajnai háború miatt. MTI

HIRDETÉS

APRÓ

ÉLETJÁRADÉK

ÖZVEGY nő tartási, életjáradéki szerződést kötne minden segítséget vállalva. 06-70/209-2945.

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

SZOLGÁLTATÁS

ÁCS, tetőfedő, bádogos munkát vállalunk. Garancia, számla, referencia. Hívjon bizalommal, 06-70/152-1968.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy
írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

A 22-es csapdája

BAJNOKOK LIGÁJA Ma este a BEK- és a BL-történet két legsikeresebb csapata, a Real Madrid és a Milan találkozik a Santiago Bernabéu stadionban.

HEGYI IVÁN

A BEK- és a BL-történet legpatinásabb párharca következik ma este kilenctől, hiszen a két legtöbbszörös nyertes, a 15-ször diadalmas Real Madrid és a 7-szer győztes Milan találkozik a Santiago Bernabéu stadionban. Ám a 22-es csapdája, hogy a Milan jelenleg csak hetedik az olasz bajnokságban, míg a királyi gárda súlyos csapásokat szenvedett el az utóbbi napokban.

Előbb 4-0-ra kikapott otthon a Barcelonától, majd hiába vette készpénznek, hogy Vinícius Júnioré lesz az Aranylabda, a szavazás alapján Rodri vitte el a pálmát.

Ez nagy félelmet kelt a madridi Fehér Házban, ahol árulásnak tartják a brazil csatár megfosztását a díjtól, és „semmit sem akarnak tudni arról a szövetségről, amely a múlt évben köttetett a France Football, valamint az UEFA között". Noha az El País című spanyol lap helyesen írta, hogy „az összeesküvés-elméletek a vesztesek számára készülnek", bizony fennáll a lehetősége annak, hogy Viníciusszal utoljára próbálja elnyerni a bajnoki címet és a BL-serleget a Real Madrid.

A Marca szerint „Vini Jr. a klub legfőbb értéke minden játékos felett", ám szerződésének van egy záradéka, mely szerint egymilliárd euróért felbontható a megállapodás, és Szaúd-Arábiából már tettek ajánlatot, hogy ezt a hatalmas pénzösszeget is hajlandók kifizetni. Elsőre a szupersztár hárított, de elege van a Bernabéun kívül rá záduló gyűlöletáradatból, most például a Barcelona és az Atlético Madrid meccsén is azt kiáltozták a szurkolók: „Vinícius, strandlabda."

Noha a választás napján leszögezte, tízszer is megpróbálja még, környezete azt az érzést erősíti: bármennyire kiemelkedő alakja is a Real Madridnak és a nemzetközi élmezőnynek, megosztott megítélése miatt utópisztikus gondolat, hogy valaha is övé lesz az Aranylabda. Ráadásul hazájában ugyanígy vélekednek második helyezéséről, mint Madridban. Dorival Júnior brazil szövetségi kapitány így jellemezte a hangulatot: „Brazíliában a nagy többség úgy véli, igazságtalanság történt vele szemben."

A spanyol fővárosban most abba kapaszkodnak, hogy az e heti két meccsen biztosan nem éri lelátói inzultus Viníciust, hiszen a Milannal és az Osasunával hazai pályán találkozik a Real Madrid, majd válogatottszünet következik, és ezalatt csillapodnak a kedélyek. (Ami Vinícius fogadtatását illeti vendégként, azt egyáltalán nem hiszem.)

De van még mit kezelni. Az ABC című politikai napilap durván nekiment a Real Madrid edzőjének. „Hansi Flicknek volt terve, Carlo Ancelottinak nem volt – írta, felidézve tegnap az El Clasicót. – Ősrégi játékkal, egyszerű lestaktikával a német megsemmisítette az olaszt."

Vinícius Junior a Real egyik legnagyobb értéke, most ezt a Milan ellen mutathatja meg

FOTÓ: AFP/THOMAS COEX

A ma este nyilván érzelmes lesz Ancelotti számára, mivel a Milannal játékosként és edzőként is kétszer nyerte el a legértékesebb európai klubserleget.

Aki amúgy a királyi klub legsikeresebb szakvezetőinek egyike, hiszen a trófeák száma szerint a tréneri örök lista így fest: Miguel Muñoz, Ancelotti 14-14, Zinedine Zidane 11, Luis Molowny 8, Vicente del Bosque 7, Leo Beenhakker 6, José Villalonga 4, Luis Carniglia, Miljan Miljanić, José Mourinho 3-3.

Amúgy a ma este nyilván érzelmes lesz a Maestro számára, mivel a Milannal játékosként és edzőként is kétszer nyerte el a legértékesebb európai klubserleget. De a taposó ABC-nél úgy gondolják, ez már a múlt, és egyéb orgánumok sem kényeztetik a Real Madridot, illetve annak labdarúgóit. A milánói La Gazzetta dello Sport megjegyezte: „Jude Bellingham újabban marginális szerepet játszik, távol került a góltól." Az As szerint pedig „Aurélien Tchouaméni, a 80 milliós francia középpályás – a rengeteg lehetőség ellenére – nemhogy nem kelti pótolhatatlan játékos benyomását, de lényegtelen labdarúgó lett belőle".

További probléma, hogy Antonio Rüdigert térdízületi gyulladás kínozta, s bár ez csillapodott, az effajta betegség visszatérhet. Ráadásul Thibaut Courtois, Dani Carvajal, David Alaba kidőlése után gyakran úgy tetszik, Éder Militão sem teljesen egészséges, mégis játszik. (Meddig?) Brahim Díaz viszont felépült, Rodrygo vasárnap már a csapattal edzett, ugyanakkor Arda Güler és Endrick, a két ifjú felfedezett eltűnt az együttesből. S bár Trent Alexander-Arnoldról, Pedro Porróról vagy Frimpongról beszélnek, továbbá a „gyémánt" Florian Wirtzet emlegetik a jövő nyári átigazolásokkal kapcsolatban, az bizony még messze van. Most a Milant kellene legalább egy apró góllal legyőzni. Ez nem látszik lehetetlennek, mert a két együttes eddigi hét madridi találkozójából – öt vereség és egy döntetlen mellett – csak egyet nyert meg az olasz csapat (2009-ben 3-2-re), de akkor még Dida, Alessandro Nesta, Thiago Silva, Andrea Pirlo, Clarence Seedorf, Ronaldinho, Filippo Inzaghi és a duplázó Alexandre Pato játszott vörös-feketében, most meg Paulo Fonseca portugál edzőnek arról kell szónokolnia: „Nem hunyok szemet a problémák fölött, szembenézek azokkal."

Legutóbb Monzában nagy szerencsével, játékvezetői (VAR-) segítséggel győzött 1-0-ra a Milan. Fortuna pártfogására ma is szüksége lesz. A mérkőzést pedig Slavko Vincić dirigálja. Ő honfitársa az UEFA szlovén elnökének, Aleksander Čeferinnek.

Ettől az összefüggéstől manapság Madridban kiütést kapnak.

A keddi program

PSV–Girona 18.45 (tv: Sport 1, RTL+)
Slovan Bratislava–Dinamo Zagreb 18.45 (tv: Sport 2, RTL+)
Real Madrid–AC Milan 21.00 (tv: Sport 1, RTL+)
Liverpool–Bayer Leverkusen 21.00 (tv: RTL+)
Dortmund–Sturm Graz 21.00 (tv: RTL+)
Sporting Lisboa–Manchester City 21.00 (tv: Sport 2, RTL+)
Lille–Juventus 21.00 (tv: RTL+)
Celtic–Leipzig 21.00 (tv: RTL+)
Bologna–AS Monaco 21.00 (tv: RTL+)

Dombi irányít a hétvégéig

A labdarúgó NB I-ben kieső helyen álló Debrecen együttesét a szombati, Győr elleni bajnokin még Dombi Tibor és stábja irányítja, de jövő hét elején érkezhet az új vezetőedző. A debreceni klubvezetés október 27-én menesztette Máté Csabát, majd Dombit nevezte ki megbízott vezetőedzőnek. MTI

Újabb fiatal orosz doppingoló

Gleb Kutyja egy évig nem versenyezhet, miután a stimulánsok közé sorolt tiltott anyagot, metilhexanamint mutattak ki doppingtesztjében. A nem egészen tizennyolc éves súlyemelő lett az orosz sport 17. olyan kiskorú versenyzője, akit doppingolásért eltiltottak. MTI

Milák nem indul az ob-n

Milák Kristóf nem vesz részt a november 6. és 9. között Kaposváron zajló rövid pályás úszó országos bajnokságon. A 24 éves sportoló nem tudni, részt kíván-e venni a decemberi, budapesti rövid pályás világbajnokságon. NÉPSZAVA

Karnyújtásnyira a címvédés

FORMA–1 Max Verstappen akár már a soron következő Las Vegas-i Nagydíjon megszerezheti negyedik világbajnoki címét, ha Lando Norris kettő pontnál nem tud többet faragni a hátrányából.

NÉPSZAVA

Százhetvenfokos fordulatot vett a Forma–1-es világbajnoki küzdelem, az elmúlt hetekben felzárkózni látszó Lando Norris ugyanis kezdhet lemondani arról, hogy letaszítja a trónról Max Verstappent.

„Nehéz nap volt, nem olyan, amilyenre számítottunk. Nem voltunk elég gyorsak, Max talán lekörözött volna minket, ha az élről rajtol. Elkövettem pár hibát, ami belekerült pár pozíciómba a végén” – kesergett a McLaren brit pilótája, aki hiába indult az első rajtkockából, végül csak hatodik lett. Norris a vereséggel 62 pontos hátrányba került az összetettben, úgy, hogy a hátralévő három versenyen és egy sprintfutamon összesen 86 pont szerezhető még. Verstappen eszerint három hét múlva már Las Vegasban világbajnok lehet, ha legfeljebb két pontot veszít el a mostani előnyéből.

„Szerintem jelen pillanatban száraz és esős körülmények között is ő a világ legjobbja” – jelentette ki a futamgyőzelem után a Red Bull csapatvezetője, Christian Horner. „A címvédés most már elérhető közelségben van” – tette hozzá Helmut Marko, az energiaitalosok tanácsadója.

> „Az érzelmeim a garázs majdnem szétverésétől a verseny megnyeréséig terjedtek” – mondta Verstappen.

„Nagyon motivált voltam, hogy jó versenyt fussak – szögezte le a Red Bull háromszoros világbajnoka, aki vasárnap Brazíliában hullámvasútra ült, hiszen az interlagosi futam előtt néhány órával korábban megrendezett időmérőn csupán a 17. rajtpozíciót szerezte meg, ekkor pedig aligha gondolkodott nagydíjgyőzelemben. – Az érzelmeim a garázs majdnem szétverésétől a verseny megnyeréséig terjedtek. Arra számítottam, hogy pontokat veszítünk. Kemény időszak volt ez számunkra. A 17. helyről rajtolva nem úgy tűnt, hogy nyerni fogunk itt. Szóval ez egy hihetetlen eredmény” – folytatta Verstappen, aki végezetül nem hagyta ki, hogy beszóljon az őt az utóbbi hetekben keményen szorongató brit médiának.

„Sietniük kellett a reptérre, vagy csak nem tudják, hol tartják a sajtótájékoztatót...?” – tette fel a költői kérdést. A brit sajtó hétfőn objektív hangot ütött meg, a Daily Mail arról írt: „Elszálltak Lando Norris világbajnoki álmai. Max Verstappen bebizonyította, hogy ő a legjobb pilóta a világon”. A The Guardian szerint Verstappen csodálatosan versenyzett és mesteri győzelmével keresztbe húzta Norris számításait.

Verstappen a brit sajtónak is odaszúrt, miután nagy lépést tett a címvédés felé

FOTÓ: AFP/ALESSIO MORGESE

Már Zverev követi Sinnert a világranglistán

TENISZ Továbbra is Jannik Sinner vezeti a férfi teniszezők legfrissebb világranglistáját, mögötte azonban történtek változások. Az eddigi második spanyol Carlos Alcarazt megelőzte a múlt héten még harmadik német Alexander Zverev, aki vasárnap megnyerte az ATP 1000-es párizsi tornát.

A hétfői változások azért is fontosak, mert a legfrissebb világranglista határozza meg a vasárnap kezdődő torinói évzáró világbajnokság kiemeléseit. A top három mellett Danyiil Medvegyev, Taylor Fritz részvétele biztosra vehető az évzáró viadalon, az viszont még kérdéses, Novak Djokovic vállalja-e a játékot. A szerbek klaszszisa jelenleg ötödik a világranglistán, de a héten zajló események alapján az sem kizárható, hogy végül kiesik a top nyolcból.

> Marozsán Fábián két helyet rontva az 59., Fucsovics Márton pedig három pozíciót hátrébb csúszva a 91. pozícióban áll.

Ami a magyarokat illeti: Marozsán Fábián két helyet rontva az 59., Fucsovics Márton pedig három pozíciót hátrébb csúszva a 91. pozícióban áll a hétfői rangsorban. A két magyar éljátékos a héten a belgrádi ATP 250-es tornán szerepel: Marozsán vasárnap este szetthátrányból fordítva – 2:6, 7:6 (7-5), 7:5 – győzte le az ATP-rangsorban 51. kínai Csün-Cseng Sangot az első fordulóban.

Fucsovics hétfőn délután lépett pályára a kanadai Denis Shapovalov (78.) ellen, aki 2020-ban még tizedik volt a világranglistán. A 32 esztendős nyíregyházi játékos 7:6 (8-6), 5:7, 1:6-ra kapott ki 25 esztendős riválisától.

A nőknél egy magyar, Bondár Anna található az első százban, aki három helyet javítva a 94. helyen áll a WTA-rangsorban, ahol a fehérorosz Arina Szabalenka áll az élen. Gálfi Dalma 16 pozíciót rontva a 144., Udvardy Panna pedig 11-et javítva a 146. Utóbbi nagy csatában veszített az elődöntőben a bolíviai Santa Cruzban rendezett, 115 ezer dollár összdíjazású, salakpályás challenger tornán, melyet követően ezen a héten újabb dél-amerikai viadalon lép pályára. NÉPSZAVA

Zverev párizsi tornagyőzelemmel hangolt a vb-re

FOTÓ: AFP/DIMITAR DILKOFF

HIRDETÉS

Szállodai élmények ajándékba!

Lepje meg szeretteit, barátait, munkatársait, üzleti partnereit egy különleges ajándékkal!

Vegyen Dráva vouchert: www.dravahotel.hu

NÉGYCSILLAGOS KÉNYEZTETÉS
WELLNESS ÉLMÉNYEK
KÜLÖNLEGES ALKALMAK
SPORTOS KALANDOK
MICE ÜZLETI TALÁLKOZÓK
KULTURÁLIS KIKAPCSOLÓDÁS

DRÁVA HOTEL THERMAL RESORT ★★★★ HUNGARY HARKÁNY
www.dravahotel.hu

Dráva Hotel Thermal Resort****
7815 Harkány, Bartók Béla u. 1.
Telefon: +36 72/580 980
reservation@dravahotel.hu

facebook. Dravahotel Thermal Resort Harkány****
Instagram drava_hotel

www.dravahotel.hu

Jobb, mint otthon!

Egyre több a veszélyes sziklaomlás az Alpokban

Az Alpokban egyre több veszélyes sziklaomlást és kőlavinát idéz elő a klímaváltozás, ami óriási károkat okoz, a védekezés és az újjáépítés költségei is hatalmasak. Emiatt sokszor nem marad más, mint az áttelepítés, miközben sokan generációk óta élnek ezen a helyen. 444

Elkészült a Batmobil másolata

Fanatikus Batman-rajongóknak szánták az ikonikus Batmobil most elkészült, „képernyőhű", 2,2 tonnás másolatát. A több mint 1,1 milliárd forint értékű replikával azonban a forgalomba nem mehet a tulajdonosa. ROADSTER

Szalmonellás lehet egy mangalicakolbász

Aki október 8. és 31. között vásárolt a Kifli.hu-n a kaposmérői Gazda Csemege Hús Kft. által gyártott, idén december 29-i szavatossági idejű, 270 grammos csemege mangalicakolbászból, ne egye meg, mert valószínűleg szalmonellás lehet. A termék ára automatikusan jóváírásra kerül. NÉBIH

Víztározókkal az áradások ellen

ALKALMAZKODÁS A hirtelen, nagy esőzések következtében kialakuló árvizek nem előzhetők meg, de számos lehetőség van arra, hogy folyóinkat a globális felmelegedés hatására magasabb árvízcsúcsokhoz igazítsuk.

VARGA PÉTER

Az elmúlt napokban a spanyolországi áradások is megmutatták, mennyire nincsenek felkészülve az európai országok (sem) az ember által okozott vagy legalábbis felgyorsított klímaváltozás egyik következményére, az egyenetlenül hulló csapadékra. Mint az hazánkban is gyakran történik, a hosszabb száraz időszak után hirtelen lezúduló nagy mennyiségű esőre. Az ilyen fajta árvizek elvezetése, más módokon való kivédése új feladat, mivel az elmúlt évtizedekben, évszázadokban erre nem volt szükség, így nem alakult ki rá gyakorlat. Pedig tározók, gátak, a víznek ellenálló házak építése, emberek áttelepítése kifejezetten költséghatékony lenne, ha a hatásukat a pusztításokkal állítjuk szembe.

Európában 2100-ig a hőmérséklet-emelkedés az 1,5; a 2; de akár a 3 Celsius-fokot is elérheti. Ha az utóbbi eshetőség valósul meg, akkor az áradások visszafogására költött minden euró négy eurónyi kártól óvhat meg minket. A Nature Climate Change folyóiratban megjelent tanulmányból az is kitűnik, hogy ha ezek a fejlesztések megvalósulnak, akkor az árvizek és következményeik háromfokos emelkedés esetén is a mai szinten tarthatók. A tanulmány feltételezése szerint az EU-ban és az Egyesült Királyságban a folyók áradásai 7,6 milliárd euró kárt okoznak évente és 160 ezer ember életére vannak közvetlen hatással. Ha nem történnek megelőző intézkedések, a károk 44 milliárd euróra növekedhetnek az évszázad végéig, az érintett emberek száma pedig félmillió lehet. Az említett beruházások, intézkedések a károkat 8,1 milliárd eurós szinten tarthatnák. A gátak, tározók mintegy két százalékát vennék el a termőföldeknek, építésük évente 2,6 milliárdba kerülne.

Árvíztorlasz Hamburg alacsonyan fekvő részén, Németországban. A városi területek árvízvédelme helyi szinten jó megoldás, de nem nagy területeken

Adott esetekben a víznek ellenálló épületek vagy az emberek elköltöztetése is minimalizálhatná a károkat. Arra is figyelni kellene, hogy az árvizeknek kitett területeken ne történjenek új építések. A károk növekedését egyrészt maga a klímaváltozás okozta csapadék egyenetlen elosztása magyarázza, de nőtt azoknak a területeknek a beépítettsége, urbanizációja is, amelyeket elöntheten az árvizek. A tanulmány szerzőinek végső konklúziója: a gátak, tározók valójában is csökkentenék a kockázatokat, a vízálló házak, áttelepítések csak a károk mértékét fognák vissza. A legjobb megoldás olyan területek kialakítása, ahol a víz szétterülhet, ezáltal csökkentve a vízszint csúcsokat. Meglátásuk szerint a hibrid módszer, az összes megfelelő védekezési mód együttes alkalmazása lehet a legcélravezetőbb.

Síbiztosítás nyáron is?

Az utasbiztosítási szokásokat és azok tartalmát is átrendezhetik a spanyolországi természeti katasztrófához hasonló esetek, amelyek a szélsőséges időjárás miatt egyre gyakoribbak. A külföldre utazóknak hamarosan évszaktól függetlenül – kánikulában is – ajánlott lesz a síszezonra jellemző speciális mentést tartalmazó biztosítást kötni – mondta Németh Péter, a CLB biztosítási alkusz cég értékesítési és kommunikációs igazgatója. A vészhelyzetbe került turisták életét ugyan akkor is megmentik külföldön, ha nincs biztosításuk, ám a milliókra rúgó speciális eljárás költségeit – helikopteres megközelítés, különleges mentőegységek és eszközök bevetése – mindenkin behajtják.

Drámai változás a vízkörforgásban

A Meteorológiai Világszervezet 2021-es jelentése szerint az árvizek okozta katasztrófák 134 százalékkal nőttek 2000 óta, az előző két évtizeddel összehasonlítva. Az emelkedő globális hőmérséklet drámaian megváltoztatta a vízkörforgást, gyakoribbá és extrémebbé tette az szárazságokat és az áradásokat. Az ENSZ Környezeti Programja (UNEP) az egész világon törekszik a káros következmények csökkentésére, mert az áradások csökkentik a biodiverzitást, élőhelyeket tesznek tönkre, életeket vesznek el, megélhetéseket, infrastruktúrákat és más életlehetőségeket szüntetnek meg. Létrehozták a Flood and Drought Portalt (Árvíz és Szárazság Honlap) amelynek naprakész adatai segítik a vízügyi hatóságokat a döntéshozatalban Az UNEP készített egy elemzést az adaptáció költségeiről, kiderült, a fejlődő országoknak ötször-tízszer nagyobb összegre van szükségük ehhez, mint amit jelenleg kapnak.

Újabb riasztás van érvényben

SPANYOLORSZÁG Polgári és katonai katasztrófavédelmi dolgozók százai kutatnak az árvizek áldozatai után Valencia régióban olyan helyeken – bevásárlóközpontokban, garázsokban és mélygarázsokban –, ahol csapdába eshettek. Vasárnap sikerült bejutniuk a hatalmas Bonaire bevásárlókomplexum mélygarázsába Aldaia városában, miután kiszivattyúzták a vizet és eltávolították a sarat. A kutatócsoportok egyelőre nem találtak áldozatot az eddig ellenőrzött járművekben.

Murciát, Alicantét, Almeriát, valamint Tarragonát elöntötte a víz, de sehonnan sem jelentettek súlyos károkat. Hétfőre Katalóniában kiadták a legmagasabb szintű, vörös riasztást, lefújták a tanítást, az embereknek azt tanácsolták, hogy tartózkodjanak az utaktól, és tartsák magukat távol a partoktól és a folyóktól. A valenciai helyi hatóságok további két nappal meghosszabbították az utazási korlátozásokat, hogy megkönnyítsék a segélyszolgálatok munkáját, törölték az iskolai órákat, és arra szólították fel az embereket, hogy otthonról dolgozzanak. A kedvezőtlen időjárási viszonyok miatt felfüggesztették a vonatközlekedést, az interneten megosztott felvételeken pedig úgy tűnik, hogy az utakon árvízbe merült járművek láthatók. A szakadó eső miatt „rendkívüli veszélyre" figyelmeztető vörös riasztást adtak ki Barcelonára és környékére hétfő reggel. A víz El Prat repülőterének egyes részeibe is bejutott, több mint 80 járatot töröltek. NÉPSZAVA

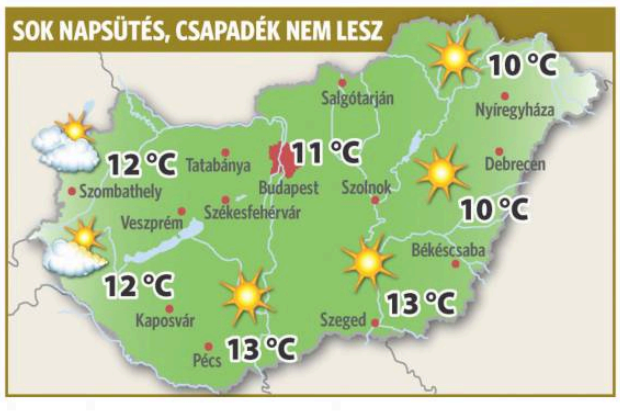

Boldog névnapot, Imre!

Az Imre férfinév. Egyes vélemények szerint az arab eredetű emir (vezér, herceg) szóból származik.

KENÓ November 4.

3	7	12	17	22	30	31	32	35	36
37	39	44	45	57	58	69	71	74	76

Ismét „nyitva" a Gemenci-erdő

ÓVATOSSÁG Mától megszűnik a látogatási tilalom a Gemenci-erdőben, miután a szeptemberi dunai árhullám után javulnak a terepviszonyok. Az erdőgazdaság arra kérte a kirándulókat, hogy fokozott óvatossággal keressék fel a kijelölt túraútvonalakat, mert vannak olyan szakaszok, ahol a mély helyeken megmaradó víz miatt az útvonal még mindig járhatatlan. Az Ökoturisztikai Központ is újból fogadja a látogatókat péntektől vasárnapig. A kis vasút menetrend szerinti járatai idén várhatóan nem indulnak újra, mert az árvízben több helyen megrongálódott a vasúti pálya, és több fa is kidőlt a vasút nyomvonalán. MTI

NÉPSZAVA
Szocialdemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban
Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA
Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: ANGYAL GÁBOR, MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu
Kiadja a XXI. Század Média Zrt. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a Zrt. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.
Partnereink: IMEDIA OBSERVER

N MOBIL VISSZHANG

A NÉPSZAVA MELLÉKLETE

Afgán nők hazájuk börtönében

A nők helyzete Afganisztánban elérte a gödör alját, innen már nincs lejjebb. Nem járhatnak iskolába, egy-kétféle munkát végezhetnek, utcára csak férfi hozzátartozójuk jelenlétében léphetnek, de még csak nem is dúdolászhatnak nyilvános helyen. Az amerikai megszállás segített némileg a totális patriarchátus féktelen elnyomásától távolabb tartani a nőket, de a tálib hatalomátvétel után módszeresen elkezdték leépíteni a jogaikat. Egy héttel ezelőtt, amikor belekezdtem a cikk írásába, még nem is sejtettem, hogy bizony még mindig van lefelé – írja Kondor Bence, aki egy hátizsákkal (benne fotós- és videósfelszereléssel) járta be Ázsiát, közben hosszabb időt töltött Afganisztánban is. Nyilvánosan nem beszélgethetett nőkkel, de akadt, aki a fiútestvére közvetítésével elmesélte neki, hogyan él ma az Afganisztáni Iszlám Emirátusban, aki nőnek született.

Szélsőségek földje

Az Ázsia szívében fekvő, Magyarországnál hétszer nagyobb Afganisztán a világ egyik legrégebb óta lakott területe. Kelet és Nyugat, az indoeurópai civilizációk találkozáspontja volt már az Óperzsa Birodalom és Nagy Sándor uralkodása idején is. Területének háromnegyede 4-7 ezer méteres hegyvidék; a szerzőnk, Kondor Bence fotóin is látható Hindukus borzongató szépségű vonulatai és az ezekben található barlangrendszerek miatt az ország katonailag szinte bevehetetlen. Noha roppant gazdag természeti erőforrásokban, a nemesfémektől a drágaköveken át a kőolajig és a földgázig, lakossága jórészt hatalmas szegénységben él. Az elmúlt évtizedek háborús hatásai miatt több mint 8,2 millióan menekültek el innen, míg hazájukban nagyjából 40 millióan maradtak, köztük pastuk, tádzsikok és üzbégek.

Hallgassuk a Népszavát!

A mesterséges intelligencia lehetőségeit kihasználva olvasóink meg is hallgathatják a napi lapszám vezető írásait. Mindössze két kattintás, és Szabolcs már olvassa is egymás után a kiválasztott cikkeket. Egy listán pontosan jelezzük a hangfájlban szereplő anyagok címét és kezdési idejét. Érdemes kipróbálni! Rezgessük meg a Népszava hangját! Néhány perc „rádiózás", és sok mindent megtudhat a napi aktuális politikai és egyéb témákról. Autóban ülve így biztos kényelmesebb olvasni, de lehet még számtalan szituáció, amikor nehéz a betűket bámulni.